

STRATEGIJA

RAZVOJA

URBANOG

PODRUČJA

ZADRA

2014. - 2020.

Nositelj izrade: Grad Zadar

Voditelj tima nositelja izrade: Šime Erlić, univ. spec. oec.

Koordinator izrade: Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA nova

Voditelj tima koordinatora izrade: Marica Babić, mag. oec.

Izrađivač: Urbanex d.o.o.

Voditelj tima izrađivača: dr. sc. Ivana Katurić, mag. urb. mng.

Autorski tim:

Neven Tandarić, mag. geogr.

Sven Simov, mag. geogr.

Karlo Lugomer, MSc

Mario Gregar, mag. geogr.

Krunoslav Kranjec, univ. bacc. geogr.

Monika Šabijan, mag. geogr.

Tomislav Pintarić, mag. geogr.

Marija Boroša, mag. geogr.

Suradnici u izradi:

mr. sc. Dunja Bonacci Skenderović

dr. sc. Petra Radelj, *Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek*

dr. sc. Aleksandar Lukić, *Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek*

Ivana Bandalo, mag. oecc.

Valerija Butorac, mag. geogr.

Ranko Lipovac

Vanjski tim za prethodno vrednovanje: Sveučilište u Zadru

Voditelj tima za prethodno vrednovanje: dr. sc. Josip Faričić

SADRŽAJ

0. SAŽETAK	1
1. TERITORIJALNA POKRIVENOST	4
1.1. TERITORIJALNI OBUHVAT	4
1.2. TERITORIJALNI KONTEKST	6
1.2.1. GEOPROSTORNI I GEOPROMETNI POLOŽAJ	6
1.2.2. POVRŠINA I PROSTORNE CJELINE	8
1.2.3. OSNOVNA PRIRODNA OBILJEŽJA	10
2. METODOLOGIJA	14
2.1. METODOLOGIJA PRAĆENJA IZRADE I PROVEDBE SRUP-A	14
2.2. METODOLOGIJA ANALIZE STANJA	16
2.2.1. PRIKUPLJANJE PODATAKA	16
2.2.2. ANALIZA PODATAKA	18
2.3. METODOLOGIJA IDENTIFIKACIJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA I MOGUĆIH SCENARIJA RAZVOJA	19
2.3.1. METODOLOGIJA SWOT ANALIZE	19
2.3.2. METODA SCENARIJA	20
2.4. METODOLOGIJA IZRADE STRATEŠKOG OKVIRA	22
2.4.1. PRIORITIZACIJA RAZVOJNIH POTREBA	22
2.4.2. METODOLOGIJA PRIKUPLJANJA I EVALUACIJE STRATEŠKIH PROJEKATA	22
2.4.3. DEFINIRANJE VIZIJE	23
2.4.4. DEFINIRANJE STRATEŠKIH CILJEVA	23
2.4.5. DEFINIRANJE RAZVOJNIH PRIORITETA I MJERA	24
2.5. METODOLOGIJA IZRADE FINACIJSKOG OKVIRA	24
2.6. METODOLOGIJA PRETHODNOG VREDNOVANJA SRUP-A	25
3. ANALIZA STANJA – SAŽETAK	27
3.1. DRUŠTVO	27
3.1.1. DEMOGRAFSKO STANJE I DINAMIKA	27
3.1.2. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA	30
3.1.3. SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I USLUGE SOCIJALNE SKRBI	32
3.1.4. ODGOJ I OBRAZOVANJE	34
3.2. GOSPODARSTVO	37
3.2.1. OPĆA GOSPODARSKA KRETANJA	37
3.2.2. TRŽIŠTE RADA	38
3.2.3. POSLOVNO OKRUŽENJE	40
3.2.4. TURIZAM	41
3.2.5. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO	44
3.3. URBANO OKRUŽENJE	47
3.3.1. GOSPODARENJE URBANIM OKOLIŠEM I IZLOŽENOST RIZICIMA	47
3.3.2. UPRAVLJANJE JAVNIM URBANIM POVRŠINAMA	48
3.3.3. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	50
3.3.4. PROMETNA INFRASTRUKTURA	52
3.3.5. URBANI PRIJEVOZ	55

3.4. OKVIR UPRAVLJAVNJA RAZVOJEM	57
4. PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA	62
4.1. ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILIKA I PRIJETNJI ZA DRUŠTVO	62
4.2. ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILIKA I PRIJETNJI ZA GOSPODARSTVO	66
4.3. ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILIKA I PRIJETNJI ZA URBANO OKRUŽENJE	69
4.4. SCENARIJSKO PLANIRANJE	72
5. STRATEŠKI OKVIR	81
5.1. VIZIJA	81
5.2. RAZVOJNI CILJEVI	82
5.3. RAZVOJNI PRIORITETI I MJERE	88
6. PROVEDBA	164
6.1. FINANCIJSKI OKVIR ZA PROVEDBU STRATEGIJE	164
6.2. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVEDBU STRATEGIJE	169
6.2.1. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVEDBU SRUP-A	169
6.2.2. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVEDBU ITU MEHANIZMA	170
6.2.3. RAZDVAJANJE FUNKCIJA	174
6.3. STRATEŠKI PROJEKTI	174
7. PARTNERSKO VIJEĆE	185
8. HORIZONTALNA NAČELA	189
8.1. IMPLEMENTACIJA HORIZONTALNIH NAČELA TIJEKOM ANALIZE STANJA	189
8.2. IMPLEMENTACIJA HORIZONTALNIH NAČELA TIJEKOM IZRADE STRATEŠKOG OKVIRA	190
8.3. IMPLEMENTACIJA HORIZONTALNIH NAČELA TIJEKOM PROVEDBE SRUP-A	193
8.3.1. IMPLEMENTACIJA NAČELA ODRŽIVOG RAZVOJA TIJEKOM PROVEDBE SRUP-A	193
8.3.2. IMPLEMENTACIJA NAČELA NEDISKRIMINACIJE U PROVEDBI SRUP-A	194
8.3.3. IMPLEMENTACIJA HORIZONTALNIH NAČELA U PRAĆENJU PROVEDBE SRUP-A	196
9. SAŽETAK IZVJEŠĆA O PROVEDENOM POSTUPKU PRETHODNOG VREDNOVANJA	202
10. MIŠLJENJE O POTREBI STRATEŠKE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ	206

PRILOZI

Prilog 1. Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća, imenovanja članova te izvještaji o provedenom konzultacijskom postupku

Prilog 2. Cjelovita analiza stanja

Prilog 3. Pregled scenarija razvoja UP-a Zadra

Prilog 4. Izvještaj o provedenom postupku prethodnog vrednovanja

0. SAŽETAK

Sukladno *Smjernicama za izradu Strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje* (2015) izdanim od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU), izrađena je Strategija razvoja Urbanog područja Zadra 2014.-2020. (u daljnjem tekstu: SRUP Zadar ili samo SRUP).

Prvo poglavlje TERITORIJALNA POKRIVENOST podrazumijeva prije svega teritorijalni obuhvat urbanog područja, prikazan kartografski i tablično uz opis pretpostavki i načina primjene metodologije MRRFEU-a prilikom definiranja obuhvata. U poglavlju se nalazi i popis svih jedinica lokalne samouprave u sastavu urbanog područja te njihova osnovna obilježja. Uz navedeno, prikazano je urbano područje u širem kontekstu kroz objašnjenje njegovog pozicioniranja u nacionalnom i međunarodnom kontekstu.

U drugom je poglavlju opisana korištena METODOLOGIJA izrade SRUP-a koja obuhvaća metode prikupljanja podataka, njihove obrade, konzultacija s dionicima planiranja i razvoja te projekcije pojedinih obilježja do kraja planskog razdoblja 2020. godine.

U ANALIZA STANJA – SAŽETAKU na tridesetak stranica je sažeta detaljna i cjelovita analiza stanja koja se nalazi u Prilogu 2. SRUP-u. Sukladno smjernicama, analiza stanja je podijeljena na tri makrosektora – društvo, gospodarstvo i urbano okruženje te su prikazani najvažniji zaključci iz Cjelovite analize stanja. Uz navedena tri makrosektora, posebno potpoglavlje posvećeno je Okviru upravljanja razvojem u kojem je prikazano stanje u javnom, privatnom i civilnom sektoru. Problemi, potrebe i potencijali uočeni u analizi stanja predstavljali su temelj za SWOT analizu.

Izradom SWOT analize za svaki makrosektor identificirane su prednosti, slabosti, prilike i prijetnje te prepoznate razvojne potrebe i potencijali urbanog područja Zadra. SWOT analiza je osnovana na temelju dostupnih podataka, a uključuje i teritorijalnu dimenziju. Kroz analizu stanja i SWOT analizu prikazana je stvarna potreba za intervencijama u prostoru putem specifičnih ciljeva ITU mehanizma.

U poglavlju STRATEŠKI OKVIR (poglavlje 5.) navedena je vizija razvoja Urbanog područja Zadra, kao i detaljan opis razvojnih ciljeva i prioriteta. U sklopu svakog prioriteta istaknuto je više potrebnih mjera, a u sklopu svake mjere više detaljnih aktivnosti. Četiri glavna cilja strateškog okvira Urbanog područja Zadra su:

Cilj 1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na aktivnoj međusektorskoj integraciji

Cilj 2. Razvoj ljudskih potencijala i visoke kvalitete društvenih sadržaja i usluga

Cilj 3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša

Cilj 4. Dobro upravljanje

U dijelu posvećenom financijskom okviru dan je prikaz razrade planiranih sredstava s naznačenim izvorima sredstava na razini ciljeva i prioriteta za cjelokupno razdoblje provedbe Strategije. Navedena sredstva se očekuju iz lokalnog, županijskog i državnog proračuna. Financijski okvir je usko povezan s akcijskim planom SRUP-a.

**TERITORIJALNA
POKRIVENOST**

1. TERITORIJALNA POKRIVENOST

1.1. Teritorijalni obuhvat

Definiranje urbanog područja kao osnove za planski razvoj urbanih središta u skladu je s jasno definiranim razvojnim smjerom Europske unije. Prostorni obuhvat urbanog područja Zadra u funkcionalnom se smislu mijenjao tijekom povijesti sukladno promjenama političkogeografske situacije. Grad je najviše napredovao kada je bio funkcionalno povezan sa širim prostorom zaleđa i otoka. Danas je Zadar važno regionalno središte i peti po demografskoj veličini grad u Republici Hrvatskoj te središte Zadarske županije koja obuhvaća veći dio sjeverne Dalmacije i južne dijelove Like.

U hrvatskom zakonskom okviru urbana područja definirana su člankom 14. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (2014). Grad Zadar spada u veće urbano područje koja čine Gradovi s više od 35.000 stanovnika, a koji nisu uključeni u urbane aglomeracije. Treba napomenuti da je Grad Zadar najveći među takvim gradovima s više od 35.000 stanovnika i vrlo je blizu demografskom obuhvatu urbanih aglomeracija. Prilikom definiranja zadarskog urbanog područja važnu ulogu imala je gravitacijska snaga Grada Zadra, odnosno funkcionalna povezanost Grada i jedinica lokalne samouprave (dalje u tekstu: JLS) koje ga okružuju. U Smjernicama za izradu strategija razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje (dalje u tekstu: Smjernice) koje je definiralo Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (2015) kao jedinstveni kriterij definiranja urbanih područja i urbanih aglomeracija na području Republike Hrvatske predložen je kriterij dnevnih migranata. Naime, kako bi okolne JLS ušle u teritorijalni obuhvat urbanog područja, minimalno 30 % zaposlenih osoba mora na dnevnoj bazi radi posla migrirati u Grad-središte urbanog područja. Prema ovom kriteriju Urbano područje Zadar (dalje u tekstu: UP Zadar ili UPZD) obuhvaća šire područje grada Zadra do Novigradskog i Karinskog mora na istoku uključujući i otoke koji administrativno ulaze u sastav Grada Zadra.

Kako je izuzev navedenog kriterija sukladno Smjernicama moguće i uvođenje dodatnih kriterija koji odgovaraju specifičnim funkcionalnim aspektima različitih urbanih područja, uz kriterij zaposlenih dnevnih migranata u Grad-središte UP-a korišten je i dodatni kriterij socioekonomske funkcionalne povezanosti. Prema tom su kriteriju u obuhvat Urbanog područja Zadra uključene i otočne općine sa sjedištem na otoku Ugljanu (Preko, Kali i Kukljica), a s kojima je Zadar intenzivno povezan, čak višestruko intenzivnije nego s udaljenijim otocima koji administrativno pripadaju Gradu Zadru. Primjerice, u prometnofunkcionalnom smislu izvan sezone otok Ugljan i Zadar

povezuju 24 trajektne i brzobrodske veze javnog putničkog prometa dnevno što omogućuje mještanima tog otoka dolazak u centar grada Zadra za najviše trideset minuta, uključujući na najduljoj relaciji kombinirani trajektni i autobusni prijevoz.

Posljednji, kriterij prostornog kontinuiteta također je zadovoljen budući da ovakvim obuhvatom definirano urbano područje čini kompaktnu i funkcionalnu cjelinu. Kao takvo, predstavlja temelj za izradu strategije razvoja urbanog područja čiji je osnovni cilj prepoznavanje funkcionalnih veza Grada-središta i ostalih JLS-a u obuhvatu.

Sl. 1. Prostorni obuhvat Urbanog područja Zadra

1.2. Teritorijalni kontekst

1.2.1. Geoprostorni i geoprometni položaj

Urbano područje Zadar sa svih petnaest jedinica lokalne samouprave administrativno pripada Zadarskoj županiji te se nalazi na središnjem dijelu hrvatske jadranske obale u regiji Sjevernoj Dalmaciji. Na sjeveru je omeđeno kopnenom i morskom granicom općina Privlake i Poveljane te Grada Paga, na istoku ga Velebitski kanal, Novigradsko i Karinsko more odvajaju od prostora južne Like i Bukovice, na jugu ga omeđuju Grad Benkovac te općine Sveti Filip i Jakov na kopnu i Pašman na otoku, a na zapadu je morskom granicom odvojen od Općine Sali na Dugom otoku i otoku Zverincu. Najudaljeniji otoci koji pripadaju UP-u Zadru su Olib i Silba koji su smješteni u trokutu između otoka Vira, Paga i Lošinja. Udaljeni otoci u sastavu UPZD-a su upravo specifičnost zadarskog urbanog područja, a pridruženi su mu jer su administrativno sastavni dio Grada Zadra.

Zadarsko urbano područje ima povoljan geoprometni položaj u kopnenom, morskom i zračnom prometu. UPZD se nalazi na jadransko-jonskoj longitudinalnoj okosnici te na jednom od važnijih transverzalnih pravaca koji povezuju dalmatinsko priobalje s unutrašnjošću Primorske i Gorske Hrvatske (Magaš, 2014). Kroz UPZD prolazi autocesta A1 koja povezuje sjeverne i južne dijelove nacionalnog teritorija Republike Hrvatske te dva najveća hrvatska grada – Zagreb i Split, a ima i spoj prema Rijeci. U UPZD-u su smještena dva izlaza s navedene autoceste: 1) sjeverni (Zadar 1) koji se spaja s državnom cestom D8 te preko Općine Poličnika vodi do Grada Zadra, i 2) južni (Zadar 2) koji se spaja s državnim cestama D424 i D502 te kroz općine Zemunik Donji i Bibinje vodi do Grada Zadra. Navedena autocesta spaja Zadar s hrvatskom prijestolnicom koja je ujedno i važno prometno čvorište i gdje je moguće spajanje na važne europske prometne koridore – Vb i X koji povezuju Hrvatsku sa srednjoeuropskim, istočnoeuropskim i krajnje jugoistočnim državama Europe. Uz autocestu A1, veliku prometnu i gospodarsku (poglavito turističku) važnost ima državna cesta D8 (tzv. Jadranska magistrala) koja povezuje sva važnija naselja na hrvatskoj obali od Rijeke do Dubrovnika.

Sl. 2. Geoprometni položaj urbanog područja Zadra

Željeznički promet je u UP-u Zadru redovno funkcionirao do travnja 2014. g. kada je za sav promet zatvorena željeznička pruga Knin – Zadar koja prolazi kroz općine Škabrnju, Galovac, Sukošan i Bibinje i Grad Zadar u UPZD-u, a od velike je važnosti za zadarsku luku koja UPZD povezuje s drugim dijelovima Jadranske Hrvatske i s Italijom. Pruga je zatvorena za promet zbog remonta, a putnički se promet odvija autobusima između željezničkih kolodvora. Jedina zračna luka u urbanom području nalazi se na prostoru Općine Zemunika Donjeg, udaljena 7 km od grada Zadra. Ova međunarodna zračna luka trenutačno je povezana s 25 gradova zapadne, srednje i sjeverne Europe.

U širem geoprostornom kontekstu, zadarsko urbano područje nalazi se u prostoru Jugoistočne Europe, na približno 150 km od talijanskog grada Ancone s kojim ga povezuje međunarodna brodska linija.

1.2.2. Površina i prostorne cjeline

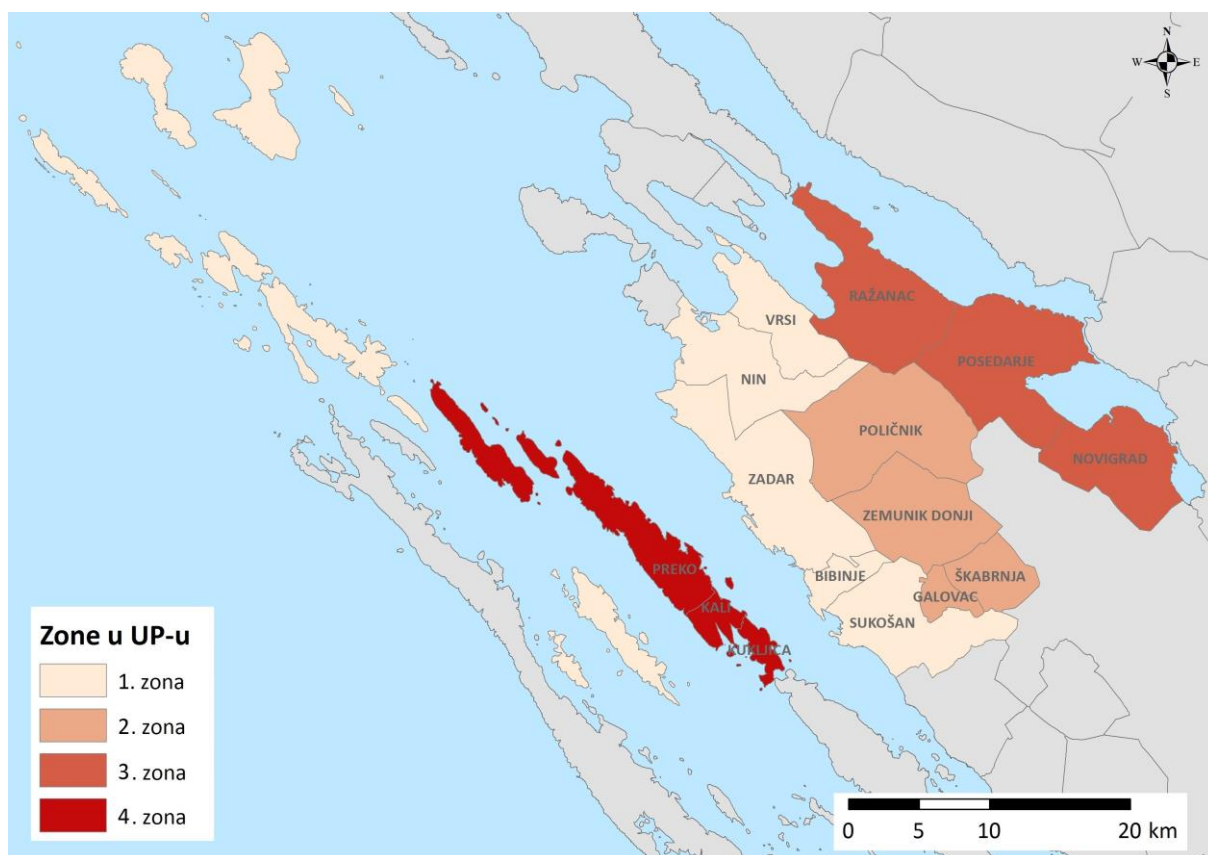
U okviru različitih znanstvenih područja postoji kontinuitet proučavanja hrvatskih gradskih regija i urbanih područja. Zapaženije priloge dali su geografi S. Žuljić i M. Vresk i sociolozi O. Čaldarović i A. Svirčić Gotovac. Istraživanjima gradova i urbanih područja doprinos su dali i znanstvenici sa Sveučilišta u Zadru, prvenstveno sociologinja Ž. Tonković (2011, 2014, 2015) i geografi B. Cavrić, S. Šiljeg (r. Toplek) i A. Šiljeg (2008a,b,c), međutim, i brojni drugi koji su pisali o pojedinačnim aspektima koji su adresirani u ovoj Strategiji.

Prilikom odlučivanja o sastavu urbanog područja Zadra za izradu ove Strategije mišljenje o prostornom obuhvatu dao je dr. sc. Josip Faričić (2015) definirajući četiri zone (Sl. 3.):

1. kontinuirani priobalni urbani i urbanizirani pojas od Vrsa na SZ do Sukošana na JI koji obuhvaća Gradove Zadar i Nin te općine Vrsi, Bibinje i Sukošan;
2. prvi niz zaobalnih jedinica lokalne samouprave kojeg čine općine Poličnik, Zemunik Donji, Galovac i Škabrnja;
3. drugi niz zaobalnih jedinica lokalne samouprave kojeg čine općine Ražanac, Posedarje i Novigrad; te
4. jedinice lokalne samouprave sa sjedištem na otoku Ugljanu (općine Preko, Kali i Kukljica).

Ovakav pristup omogućava jasnije upravljanje razvojem temeljeno na prepoznavanju i praćenju različitih prostornih i funkcionalnih karakteristika, kao i međusobnih odnosa unutar urbanog područja.

Prvu zonu čine Grad Zadar i jedinice lokalne samouprave koje su funkcionalno najuže povezane s Gradom Zadrom što se najviše očituje kroz više od 50 % zaposlenih dnevnih migranata prema Gradu (izuzev Grada Nina u kojem je taj udio nešto manji). Pritom u prvu zonu ulaze i otoci (sjeverna usitnjena otočna skupina, sjeverni manji otoci ugljansko-pašmanske skupine te manji otoci koji omeđuju lški kanal) koji administrativno pripadaju Gradu Zadru. Drugu zonu čine općine bez izlaza na more u kojima su socioekonomska obilježja uvjetno pogoršana u odnosu na prvu zonu, no udio zaposlenih dnevnih migranata u Grad Zadar veći je od 50 %. Treću zonu obilježava udio zaposlenih dnevnih migranata prema Gradu Zadru manji od 50 %, ali veći od 30 %. Posljednju, četvrtu zonu čine općine koje su u funkcionalnom odnosu s Gradom Zadrom kroz ostvarivanje brojnih funkcija (kako će biti pokazano kasnije u analizi stanja) premda je udio zaposlenih dnevnih migranata u Grad Zadar niži od 30 %.

Sl. 3. Zone u urbanom području Zadru prema Faričiću

Izvor podataka: Faričić, 2015

Ukupna površina urbanog područja Zadra iznosi 790 km² i na njoj je prema Popisu stanovništva 2011. g. živjelo 113.045 stanovnika. Prosječna gustoća naseljenosti iznosila je 143,1 stanovnika po četvornom kilometru što je gotovo dvostruko više od hrvatskog prosjeka, a odgovara uobičajeno većoj gustoći u urbanim područjima u odnosu na ukupan teritorijalni prosjek. Međutim, među zonama postoje značajne razlike u gustoći naseljenosti kako je pokazano u poglavlju 3.1.1. Površinom i demografski najveća JLS, Grad Zadar, prema Popisu stanovništva 2011. imala je 75.062 stanovnika na površini od 193,9 km². S druge strane površinom i demografski najmanja JLS je Općina Kukljica s 741 stanovnikom na površini manjoj od 7 km².

Tabl. 1. Glavne značajke urbanog područja Zadra

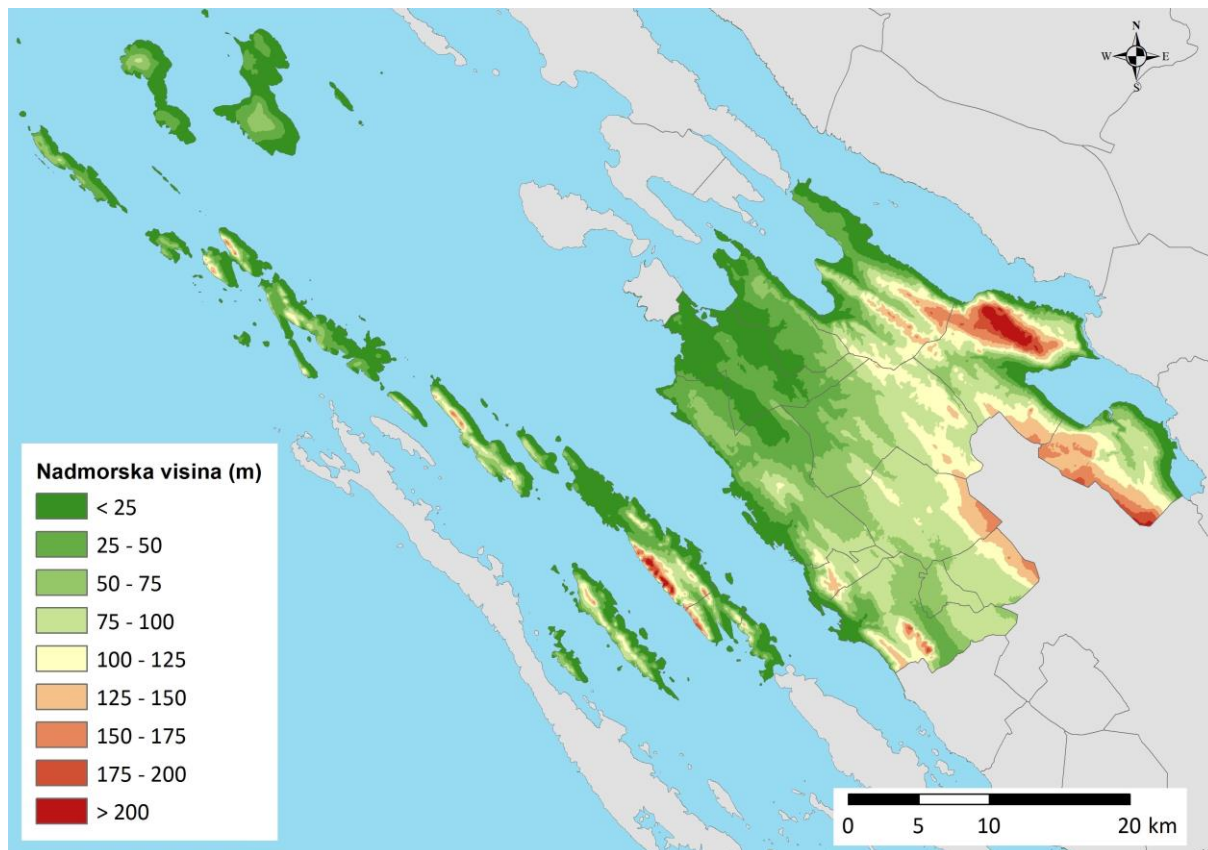
Naziv JLS-a koje čine urbano područje	Administrativni status	Broj stanovnika 2011. g.	Dnevni migranti u Grad-središte		Zona
			ukupan broj dnevnih migranata	udio u ukupnom broju zaposlenih (%)	
Bibinje	općina	3.985	682	60,0	I
Galovac	općina	1.234	227	62,0	II
Kali	općina	1.638	56	10,0	IV
Kukljica	općina	714	28	13,6	IV
Nin	Grad	2.744	317	39,8	I
Novigrad	općina	2.375	301	48,2	III
Poličnik	općina	4.469	803	59,5	II
Posedarje	općina	3.607	406	41,4	III
Preko	općina	3.805	126	12,3	IV
Ražanac	općina	2.940	351	45,6	III
Sukošan	općina	4.583	710	53,0	I
Škabrnja	općina	1.776	353	65,4	II
Vrsi	općina	2.053	192	33,9	I
Zadar	Grad	75.062	/	/	I
Zemunik Donji	općina	2.060	335	54,9	II
UP ZADAR	/	113.045	4.887	13,0	/

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku, 2015

1.2.3. Osnovna prirodna obilježja

Urbano područje Zadar smješteno je na dodiru Jadranskog mora i dinarske planinske zone. Na karbonatnoj podlozi u relativno vlažnim uvjetima razvio se krški okoliš obilježen nerazvijenom površinskom, ali vrlo razvijenom podzemnom hidrografijom. Kako je uslijed tektonskih i geomorfoloških procesa kroz geološku prošlost došlo do uravnjivanja kopnene zone u neposrednom zaobalju Zadra, a recentno do akumulacije fliša u depresijama, razvio se relativno uravnjen prostor Ravnih kotara dok su depresije na zapadu u holocenu poplavljene pa su iznad morske razine ostala samo vapnenačko-dolomitna bila (Sl. 4.). Ona danas čine zadarsku skupinu otoka koja se dijeli na sjevernu usitnjenu skupinu (kojoj pripadaju Olib, Silba, Premuda, Škarda, Ist, Molat i drugi manji otoci), ugljansko-pašmansku skupinu (Sestrunj, Rivanj, Ugljan, Pašman i dr.) te dugootočko-kornatsku skupinu (Zverinac, Dugi otok, Rava, Iž, Kornat, Žut i dr.) (Magaš i Faričić, 1999). Ravni kotari pak predstavljaju najveće poljoprivredno područje Dalmacije, a prema Blaći (2014) UP Zadar pripada trima različitim dijelovima Ravnih kotara – Ravnokotarskom primorju

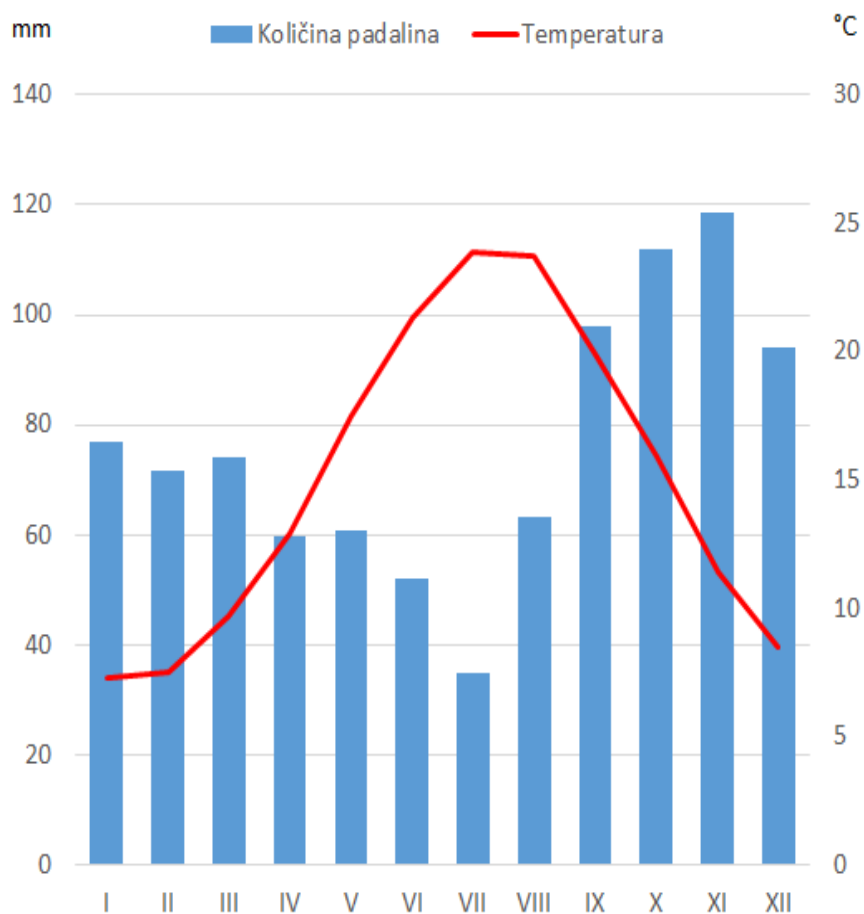
(dijelovi Gradova Nina i Zadra te općina Vrsi, Bibinja i Sukošana), Sjevernokotarskom primorju (općine Ražanac, Posedarje i Novigrad) i Središnjim Ravnim kotarima (dijelovi Grada Nina i općina Vrsi i Sukošana te čitav prostor općina Poličnika, Zemunika Donjeg, Galovca i Škabrnje).

Sl. 4. Hispometrijska karta Urbanog područja Zadra

Izvor podataka: EU-DEM, 2015

Klimu UPZD-a obilježavaju vruća suha ljeta i blage vlažne zime s koncentracijom padalina u jesenskom dijelu godine. Srednje mjesečne temperature su tijekom cijele godine iznad 0°C, a tijekom ljetnih mjeseci su iznad 24°C. Prosječna količina padalina je 915 mm pri čemu je u prosjeku 107 dana s kišom ($\geq 0,1$ mm) te jedan dan sa snijegom (≥ 1 cm). Godišnja insolacija u Zadru iznosi oko 2.500 sati što je iznad prosjeka Hrvatske (Zaninović, 2008) i predstavlja iznimno povoljne uvjete za turizam.

Sl. 5. Klimadijagram meteorološke postaje Zadar za razdoblje 1971.-2000. godine

Izvor podataka: Zaninović, 2008

METODOLOGIJA

2. METODOLOGIJA

Metodologija izrade Strategije razvoja Urbanog područja Zadra bazira se na uputama danim u Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje koje je izdalo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (2015).

Sukladno spomenutim Smjernicama, Strategija razvoja Urbanog područja Zadra podijeljena je na devet velikih poglavlja. Prvo se poglavlje bavi teritorijalnim obuhvatom i kontekstom UP-a Zadra. U drugom poglavlju opisana je metodologija korištena za izradu analize stanja, analize razvojnih potreba i prioriteta te definiranja razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera. U trećem je poglavlju dan sažeti prikaz analize stanja UP-a Zadra dok se cjelovita analiza stanja nalazi u prilogu Strategiji. Na temelju analize stanja provedena je SWOT analiza čiji su rezultati dani u četvrtom poglavlju i služili su, zajedno s rezultatima provedene metode scenarija, definiranju razvojnih ciljeva i mjera danih u Strateškom okviru u petom poglavlju. U šestom su poglavlju detaljno obrazloženi svi mehanizmi provedbe SRUP-a. Nadalje, u sedmom poglavlju daje se prikaz rada Partnerskog vijeća te detaljno obrazlaže način na koji se ispoštovao partnerski pristup prilikom izrade dokumenta. Sedmo poglavlje daje pregled kako su horizontalna načela ugrađena u SRUP odnosno u njegovu analizu stanja, razvojnih potreba i potencijala te definiranje razvojnih ciljeva i mjera. Osmo poglavlje obuhvaća sažetak Izvješća o provedenom postupku prethodnog vrednovanja dok deveto poglavlje obuhvaća sažetak Izvješća o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš. Cjelovita izvješća priložena su na kraju SRUP-a.

2.1. Metodologija praćenja izrade i provedbe SRUP-a

Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (2015), Smjernicama MRRFEU-a (2015) i Uredbi o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada Partnerskih vijeća (2015) definirana su radna tijela za praćenje izrade i provedbe SRUP-a: Partnersko vijeće, Radne skupine i Koordinacijskog vijeće UPZD-a.

Partnersko vijeće Urbanog područja Zadra uspostavljeno je kao savjetodavno tijelo za praćenje pripreme i provedbe Strategije razvoja Urbanog područja Zadra kojeg čine svi relevantni akteri razvoja UPZD-a iz javnog, privatnog i

civilnog sektora. Detaljniji pregled sastava, načina rada i provedenih aktivnosti dan je u poglavlju 7. PARTNERSKO VIJEĆE.

Radne skupine su savjetodavna tijela koja su uspostavljena za potrebe izrade SRUP-a, a čine ih članovi Partnerskog vijeća i ostali relevantni dionici iz javnog, privatnog i civilnog sektora koji djeluju na teritoriju UPZD-a. S ciljem identifikacije razvojnih problema i potreba na području UP Zadar, uspostavljene su tri radne skupine za tri makrosektora koji čine okvir za izradu analize stanja SRUP-a: Društvo, Gospodarstvo i Urbano okruženje. Uz te radne skupine oformljena je i uža, ekspertna radna skupina koju su činili predstavnici Grada Zadra, Razvojne agencije Zadre nove, Sveučilišta u Zadru i izrađivača – tvrtke Urbanex d.o.o. Tijekom izrade Cjelovite analize stanja održana su tri sastanka radnih skupina (Tabl. 2.).

Tabl. 2. Pregled održanih sastanaka radnih skupina za izradu SRUP-a

Datum	Sastanak	Tema sastanka
9. studenog 2015.	1. sastanak	prezentacija i rasprava o prvom nacrtu SWOT analize
3. veljače 2016.	2. sastanak	brainstorming o budućem strateškom i održivom razvoju UPZD-a
26. travnja 2016.	3. sastanak	prezentacija i rasprava o strateškom okviru SRUP-a

Koordinacijsko vijeće UPZD-a čine gradonačelnici i načelnici svih JLS-a u obuhvatu Urbanog područja Zadra te njihovi zamjenici, a Vijećem predsjedava Gradonačelnik Grada Zadra. Uloga je Koordinacijskog vijeća sudjelovanje u praćenju postupka izrade i provedbe SRUP-a kroz davanje mišljenja o svakoj fazi izrade i provedbe. Koordinacijsko vijeće sastalo se dva puta tijekom procesa izrade SRUP-a (Tabl. 3.).

Tabl. 3. Pregled održanih sjednica Koordinacijskog vijeća UP-a Zadra

Datum	Sjednica	Tema sastanka
6. svibnja 2016.	1. sjednica Koordinacijskog vijeća	prezentacija ITU mehanizma i definiranje postupka prikupljanja strateških projekata
8. srpnja 2016.	2. sjednica Koordinacijskog vijeća	usvajanje 2. verzije SRUP-a i prijedloga doprinosa ITU mehanizma provedbi SRUP-a Zadra

2.2. Metodologija analize stanja

U analizi stanja analiziraju se postojeće stanje i trendovi u domenama društva, gospodarstva, urbanog okruženja i lokalnog upravljanja razvojem kako bi se dala detaljna slika urbanog područja i postavili temelji za dubinsko razumijevanje postojećeg stanja i dinamike razvoja urbanog područja. Tematski obuhvat za analizu stanja temelji se na Dodatku 3. Smjernica (Indikativni „Sadržaj analize stanja“, 2015) te pregledu primjera najboljih praksi strategija urbanih područja u različitim europskim porodicama planiranja.

2.2.1. Prikupljanje podataka

U analizama se koriste kvalitativni i kvantitativni podaci prikupljeni iz različitih, pouzdanih izvora. Podaci su prikupljeni na tri osnovna načina:

- temeljem ciljanih upita za primarnim podacima i već provedenim analizama od različitih javnih tijela i tijela s javnim ovlastima (JLS-i i TZ-i Urbanog područja Zadra, DZS, MUP, FINA, DUUDI, HZZ, CZSS, HEP, AZO, i dr.);
- organizacijom fokus grupa s relevantnim dionicima;
- provođenjem anketnih upitnika među predstavnicima javnog, privatnog i civilnog sektora unutar svih JLS-a koje čine UP Zadar.

Prilikom prikupljanja primarnih podataka uočeni su određeni problemi poput nedostatka kontinuiteta u praćenju pojedinih obilježja (uz naglasak na nepostojanje nacionalnog registra stanovništva), komercijalizacije dijela podataka (dio podataka može se nabaviti jedino kupnjom od DZS-a, FINA-e i drugih ustanova) i nedostatka centraliziranih baza podataka. Uslijed tih problema analiza stanja je za pojedina obilježja manjkava, no identificirani su nedostaci kako bi se uputilo na početak kontinuiranog praćenja pojedinih obilježja koji će omogućiti kvalitetniju i obuhvatniju analizu za izradu SRUP-a za sljedeće plansko razdoblje. Treba spomenuti da su podaci prikupljeni izravno od pojedinih ustanova dani u posebnom popisu nepubliciranih izvora podataka.

Radi uključivanja javnosti u procese strateškog planiranja razvoja održane su fokus grupe na kojima su prikupljeni kvalitativni podaci vezani uz osnovne probleme, prepreke i izazove te snage i mogućnosti unutar trinaest razvojnih područja (poduzetništvo, gospodarstvo, turizam, okoliš i energetska efikasnost, infrastruktura i promet, odgoj i obrazovanje, sport, socijalna skrb, zdravstvo, kultura, poljoprivreda i ruralni razvoj, ribarstvo, institucionalno upravljanje) (Tabl. 4.). Metoda fokus grupa koristi se za prikupljanje subjektivnih podataka i stavova koji mogu ukazati na pitanja i probleme koji

kvantitativnim analizama nisu identificirani. Fokus grupe trajale su do 120 minuta, a na njima su sudjelovali relevantni dionici iz javnog, privatnog i civilnog sektora.

Izuzev toga, u pojedinim su fazama izrade analize stanja traženi dodatni podaci od JLS-a putem upitnika. Tako su traženi podaci o inventaru pojedinih JLS-a poput podataka o poslovnim zonama, javnim zelenim površinama, nekadašnjim vojnim i industrijskim područjima kao i o sustavu lokalne samouprave, javnih ustanova i poduzeća JLS-a te glavnih projekata koji su u provedbi ili su planirani za provedbu u narednom razdoblju.

Tabl. 4. Održane fokus grupe

Datum održavanja	Vrijeme održavanja (h)	Mjesto održavanja	Tema
14.09.2015.	11:30	ZADRA NOVA - Inovativni Zadar	Infrastruktura i promet
14.09.2015.	14:00	ZADRA NOVA - Inovativni Zadar	Okoliš i energetska efikasnost
14.09.2015.	14:00	HGK - Županijska komora Zadar	Sport
15.09.2015.	09:00	Mala Vijećnica Doma Zadarske županije	Poduzetništvo
15.09.2015.	09:00	ZADRA NOVA - Inovativni Zadar	Odgaj i obrazovanje
15.09.2015.	11:30	HGK - Županijska komora Zadar	Gospodarstvo
15.09.2015.	11:30	ZADRA NOVA - Inovativni Zadar	Zdravstvo
15.09.2015.	14:00	Mala Vijećnica Doma Zadarske županije	Poljoprivreda i ruralni razvoj
16.09.2015.	09:00	Mala Vijećnica Doma Zadarske županije	Turizam
16.09.2015.	09:00	ZADRA NOVA - Inovativni Zadar	Kultura
16.09.2015.	08:30	Hrvatski zavod za zapošljavanje	Socijalna skrb
16.09.2015.	11:30	Mala vijećnica Doma Zadarske županije	Ribarstvo
16.09.2015.	11:30	ZADRA NOVA - Inovativni Zadar	Institucionalno upravljanje

2.2.2. Analiza podataka

Prikupljeni podaci obrađeni su uobičajenim statističkim metodama i metodama kartografske vizualizacije kako bi se pokrila njihova vremenska i prostorna dimenzija. Podaci su analizirani na nekoliko prostorno-administrativnih razina:

- gdje god su postojali podaci na razini JLS-a, uspoređivali su se stanje i trendovi među pojedinim JLS-ima pri čemu je naglašavan odnos Grada Zadra kao populacijskog i gospodarskog središta i ostalih JLS-a koji čine UP Zadar;
- ukoliko su postojali podaci koji su omogućavali usporedbe UP-a Zadra i drugih urbanih područja u Hrvatskoj ili u Europskoj uniji, takve su usporedbe provedene;
- stanje i trendovi u UP-u Zadru uspoređivani su s istima na razini Zadarske županije i Republike Hrvatske, a gdje je bilo relevantno i s drugim županijama, prvenstveno onima koje pripadaju statističkoj (NUTS II) regiji Jadranske Hrvatske.

Valja spomenuti da je većina analiza zbog dostupnosti podataka provedena na razini jedinica lokalne samouprave. S obzirom na to, na kartografskim prikazima je čitavo područje Grada Zadra obilježeno jedinstvenom vrijednošću pojedinog obilježja premda ta vrijednost za većinu obilježja značajno odstupa na otocima u sklopu Grada Zadra od kopnenih naselja u sklopu iste JLS. Gdje su podaci na razini naselja bili dostupni, rađena je podrobnija analiza, posebice za heterogeni teritorij Grada Zadra.

U poglavlju 1.1.1. Cjelovite analize stanja (Prilog 2.) izrađena je projekcija stanovništva UPZD-a do 2021. g. Projekcija je rađena kohortno-komponentnom metodom prema podacima o dobno-spolnoj strukturi, prirodnom kretanju stanovništva i mortalitetu prema kojem je ustanovljena vjerojatnost doživljenja. Prednost navedene demografske metode leži u tome što omogućuje, ne samo izračunavanje ukupnog broja stanovnika u budućnosti, već i njegove distribucije prema dobnim kohortama. Nadalje, Nejašmić (2005) ističe da ovakvom tipu projekcije treba dati prednost u odnosu na jednostavne matematičke metode poput linearne ekstrapolacije kada su u pitanju relativno mala geografska područja, a JLS-i UPZD-a to svakako jesu.

Zbog nedostatka podataka o specifičnoj migracijskoj bilanci prema dobi projekcija dobno-spolnog sastava stanovništva rađena je uz pretpostavku „zatvorenog stanovništva“, odnosno zanemareno je prostorno kretanje stanovništva. Nakon što su dobiveni apsolutni brojevi stanovnika prema dobnim kohortama, zbrojeni su čime je dobiven ukupan broj stanovnika 2021. g. Budući da raspolažemo podacima o migracijskoj bilanci za razdoblje 2010.-2014. g. za čitavu populaciju promatranog područja, ona je aproksimirana za razdoblje 2015.-2021. g. i pridodana rezultatima projekcije. Zbog velikih

oscilacija i nepouzdanosti aproksimacije trendom, uzeta je prosječna migracijska bilanca za razdoblje 2011.-2014. g. i pretpostavljena je njena stagnacija tijekom ostalih godina do 2021. g. Broj živorođenih do 2021. g. također je trebalo procijeniti i to je učinjeno linearnom ekstrapolacijom. U slučaju projekcije nataliteta to je bilo moguće jer je trend opadanja rodosti konzistentniji u odnosu na migracijsku bilancu.

Projekcija stanovništva do 2021. g. provedena je i prema spolu čime je dobivena projekcija dobno-spolne strukture stanovništva do 2021. g. Osim toga, podaci dobiveni projekcijom korišteni su i u projekcijama predškolske i školske populacije te radno sposobnih i radno aktivnih osoba na tržištu rada.

2.3. Metodologija identifikacije razvojnih potreba i potencijala i mogućih scenarija razvoja

2.3.1. Metodologija SWOT analize

Prema rezultatima analize stanja provedena je SWOT analiza kroz koju su definirane snage, slabosti, prilike i prijetnje razvoju urbanog područja kako bi se identificirale razvojne potrebe i potencijali urbanog područja. Slabosti i prijetnje analizirale su se kako bi se identificirale razvojne potrebe dok su se snage i prilike analizirale u svrhu identificiranja razvojnih potencijala.

Objašnjenje komponenata SWOT analize:

- *snage* podrazumijevaju područja, resurse i sposobnosti unutar urbanog područja na koje se ono može osloniti u razvoju i koje pružaju najveće mogućnosti za uspjeh;
- *slabosti* ukazuju koja područja, resursi i sposobnosti unutar urbanog područja ograničavaju ili onemogućuju njegov razvoj;
- *prilike* su područja, resursi i sposobnosti izvan urbanog područja koje bi se mogle iskoristiti za razvoj UP-a odnosno kroz koje bi se mogle povećati snage i/ili smanjiti slabosti;
- *prijetnje* predstavljaju područja, resurse i sposobnosti izvan urbanog područja koji mogu ugroziti njegov razvoj odnosno koji bi mogli smanjiti snage i/ili povećati slabosti.

SWOT analiza provedena je za tri velike domene definirane u analizi stanja: društvo, gospodarstvo i urbano okruženje. Preliminarni rezultati SWOT analize u nekoliko su navrata predstavljani radnim skupinama na kojima su iznošena

mišljenja njihovih članova i na taj su način izjave u analizi korigirane. Konačni rezultati SWOT analize dani su nakon usuglašavanja svih članova radnih skupina i autora analize.

2.3.2. Metoda scenarija

Metoda scenarija jedan je od pristupa promišljanju mogućih budućnosti u prostornom planiranju. Scenariji pritom predstavljaju moguće smjerove razvoja kroz identifikaciju glavnih faktora razvoja, prepoznavanje prilika i prijetnji, razmatranje uzročno-posljedičnih veza i vrednovanje rezultata (Radeljak, 2014). Međutim, svrha scenarija nije predviđanje budućnosti nego identifikacija uvjeta koji će utjecati na budući razvoj nekog područja, a koji mogu biti utjecani u svrhu usmjeravanja razvoja. Sukladno tome, cilj je korištenja metode scenarija u izradi ove Strategije bila identifikacija najvjerojatnijih mogućih smjerova razvoja Urbanog područja Zadra do 2023. g.¹ kako bi se odabrao najpovoljniji scenarij i identificirali razvojne potrebe i potencijali koji bi omogućili ostvarenje najpovoljnijeg scenarija.

Za provedbu metode scenarija korišteni su podaci prikupljeni i analizirani u analizi postojećeg stanja, razvojne potrebe i potencijali identificirani kroz SWOT analizu te kvalitativni podaci o glavnim faktorima ukupnog i sektorskog razvoja Urbanog područja Zadra do 2023. g. Ti su podaci prikupljeni putem posebnih upitnika od sudionika radnih skupina (koje čine predstavnici javnog, privatnog i civilnog sektora) raspodijeljenih u sedam razvojnih područja:

1. Odgoj, obrazovanje i zaposlenost,
2. Zdravstvo i socijalna skrb,
3. Poduzetništvo i obrtništvo,
4. Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura,
5. Turizam, kultura i rekreacija,
6. Zaštita okoliša i prirode, te
7. Komunalna, energetska i prometna infrastruktura.

Upitnici su bili prostorno osjetljivi kako bi ispitanici mogli diferencirati čimbenike s obzirom na njihov utjecaj u različitim zonama UPZD-a. Ukupno su upućena 162 upitnika krajem siječnja, a ispitanici su vratili 48 upitnika. Inicijalna obrada podrazumijevala je detaljnu kvalitativnu i statističku

¹ Prema članku 11., stavku 2. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (2014) planski dokumenti politike regionalnog razvoja donose se za sedmogodišnje razbolje u skladu s višegodišnjim okvirom kohezijske politike Europske unije. Kako za Republiku Hrvatsku za iskorištavanje financijskih sredstava vrijedi tzv. pravilo n+3 prema kojem Hrvatska može sredstva iz Europskih strukturnih fondova koristiti unutar tri godine od završetka razdoblja 2012.-2020. g., ciljom godinom za scenarije postavljena je 2023. g. koja je i završna godina financijskog razdoblja.

analizu te grupiranje sličnih odgovora u svrhu kvantifikacije i identifikacije najvažnijih čimbenika razvoja. Na temelju dobivenih čimbenika te rezultata analize stanja i SWOT analize definirane su dvije glavne osi prema kojima su razrađivani scenariji razvoja – diversificiranost gospodarstva i održivost korištenja prostora. Stvaranjem koordinatnog sustava baziranog na tim dvjema osima dobivena su četiri potencijalna scenarija s različitim odnosom diversificiranosti gospodarstva i održivosti korištenja prostora (Sl. 6.).

Sl. 6. Matrica korištena za generiranje potencijalnih scenarija

U narednom su koraku kvalitativno analizirani potencijalni scenariji kako bi se identificiralo koji od njih su vjerojatni. Potom je izrađen sustavni tabelarni pregled scenarija kao i opća tekstualna forma u kojoj se scenariji najčešće prikazuju. Na samom kraju odabran je najpoželjniji scenarij čije postavke su korištene kao smjernice pri definiranju vizije razvoja i odabiru razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera.

2.4. Metodologija izrade strateškog okvira

Analiza stanja zajedno sa SWOT analizom i rezultatima metode scenarija predstavlja osnovu za izradu strategije razvoja urbanog područja koja adresira identificirane potrebe i potencijale UP-a. Koraci u izradi strateškog okvira su prioritizacija identificiranih potreba, identifikacija strateških projekata, definiranje vizije, definiranje strateških ciljeva te definiranje razvojnih prioriteta i mjera.

2.4.1. Prioritizacija razvojnih potreba

Identificiranim potrebama dodjeljuje se prioritet za njihovo rješavanje. Pri određivanju prioriteta treba voditi računa da je poduzeto (Smjernice, 2015):

- usklađivanje vezano uz javne politike, strateška usmjerenja, ciljeve i prioritete razvoja na višim i nižim teritorijalnim razinama (lokalna, županijska, regionalna, nacionalna i EU razina);
- usklađivanje SRUP-a s dokumentima prostornog uređenja;
- usklađivanje s informacijama s partnerskih konzultacija koje se odvijaju paralelno s postupkom izrade strategije; te
- usklađivanje s odlukama donesenim na političkoj razini.

2.4.2. Metodologija prikupljanja i evaluacije strateških projekata

U svrhu prikupljanja strateških projekata i projekata za financiranje putem ITU mehanizma radi definiranja realnog, izvedivog i usmjerenog strateškog okvira provedene su konzultacije među svim jedinicama lokalne samouprave u obuhvatu UP-a te su pozvani svi akteri razvoja iz javnog, privatnog i civilnog sektora da dostave projektne prijedloge.

Prvi je korak bio sjednica Koordinacijskog vijeća održana 6. svibnja 2016. g. na kojoj su predstavnici svih JLS-a UPZD-a pozvani su da dostave prijedloge projektnih ideja kako bi se oformila konačna baza projekata za provedbu. Poziv za dostavu projekata poslan je i mailom članovima Partnerskog vijeća u kojem je bio priložen obrazac za prijavu projektnih prijedloga. U prvom je krugu prikupljeno 30 projekata. U bazu projekata su uz te projekte uneseni i projektni prijedlozi prikupljeni za potrebe izrade Razvojne strategije Zadarske županije 2014.-2020. godine. Navedena je baza poslužila kao predložak za formiranje nove koja se izradila nakon prikupljanja svih prihvatljivih projekata za financiranje putem ITU mehanizma. Projekti su potom poslani Ministarstvu

regionalnoga razvoja i fondova Europske unije 23. svibnja 2016. godine te se o njima raspravljalo na sektorskim konzultacijama s Ministarstvom dana 6. lipnja 2016. godine. Rezultati sektorskih konzultacija predstavljani su na 3. sjednici Partnerskog vijeća održanoj 21. lipnja 2016. godine. Budući da je Ministarstvo na sektorskim konzultacijama raspravilo s Gradom Zadrom prijavljene projektne ideje, neke od njih je bilo potrebno modificirati i/ili dopuniti što je učinjeno kroz telefonske konzultacije s prijaviteljima projekata. Nakon toga formirana je konačna lista strateških projekata koja je prezentirana i prihvaćena na posljednjim sjednicama Partnerskog i Koordinacijskog vijeća održanim 8. srpnja 2016. godine.

2.4.3. Definiranje vizije

Nakon prioritizacije razvojnih potreba, a u skladu s odabranim scenarijem razvoja definirana je vizija koja predstavlja predodžbu razvoja Urbanog područja Zadra. Njome je implicitno ukazano kakav napredak se očekuje da će biti postignut na kraju razdoblja za koje se izrađuje SRUP.

2.4.4. Definiranje strateških ciljeva

U sljedećem su koraku u skladu s formuliranom vizijom definirani strateški ciljevi. Strateški ciljevi predstavljaju planirane promjene koje treba postići, a adresiraju specifične potrebe i izazove s kojima je UPZD suočen. Ciljevi su definirani tako da usklađenim djelovanjem dovedu do međusektorske sinergije i posljedično do ostvarenja vizije.

Za definiranje ciljeva korišteni su sljedeći kriteriji:

- *relevantnost* – zašto je određeni cilj značajan u odnosu na situaciju u urbanom području te je li njegova relevantnost potkrijepljena nalazima analize stanja i SWOT analize;
- *očekivani načini postizanja ciljeva* – koji problemi će se pokriti i koji učinci će biti postignuti njegovom implementacijom; te
- *dosljednost* – usklađenost ciljeva SRUP-a s ciljevima u ključnim strateškim dokumentima na regionalnoj, nacionalnoj i EU razini odnosno s relevantnim sektorskim dokumentima uključujući i one na lokalnoj razini.

Za svaki se cilj utvrđuju relevantni pokazatelji učinka koji su određeni očekivanim vremenom ostvarenja te su kvantificirani. Pokazatelji učinka razvijeni su sukladno Prijedlogu pokazatelja za praćenje provedbe (Dodatak 3. Smjernica za izradu županijskih razvojnih strategija, 2015).

2.4.5. Definiranje razvojnih prioriteta i mjera

Pošto su definirani razvojni ciljevi, slijedi njihova razrada i konkretizacija kroz razvojne prioritete. Prioriteti su definirani tako da budu mjerljivi, ostvarivi, određeni rokom ostvarenja, međusobno sukladni, sveobuhvatni i usklađeni s prioritetima postavljenim u strateškoplanskim dokumentima na drugim prostorno-administrativnim razinama. Kako bi bili mjerljivi, za svaki se prioritet definiraju kvantitativni pokazatelji koji će omogućiti praćenje provedbe prioriteta i određivanje je li postignut. Pokazatelji su definirani na isti način kao i pokazatelji učinka ciljeva.

Razvojni prioriteti se dalje razrađuju i konkretiziraju pa u konačnici objedinjuju određeni broj tematski sličnih i komplementarnih mjera. Razvojne mjere podrazumijevaju promjenu uvjeta čime se nastoji doprinijeti ostvarenju razvojnih prioriteta. Svaka mjera obuhvaća niz specifičnih i vrlo konkretnih aktivnosti, projekata i programa. Za mjere se također definiraju kvantificirani i očekivanim vremenom ostvarenja određeni pokazatelji ishoda prema istoj metodologiji kao za razvojne ciljeve.

2.5. Metodologija izrade financijskog okvira

Financijski plan daje procjenu potrebnih sredstava s naznakom izvora sredstava na razini ciljeva i prioriteta za cjelokupno razdoblje za koje se donosi SRUP. Pritom se procjenjuje alokacija koja se očekuje iz lokalnog, županijskog i državnog proračuna (uključujući ESI fondove), a na temelju udjela rashoda za razvojne aktivnosti u proračunu unazad tri godine te projekcije za naredne godine uzimajući u obzir pokazatelje poput rasta BDP-a, kretanja stanovništva i druge.

2.6. Metodologija prethodnog vrednovanja SRUP-a

Prethodno vrednovanje postupak je koji se provodi tijekom svih faza izrade SRUP-a, a završava prije njenog usvajanja. Osnovna svrha ovog procesa je poboljšanje kvalitete SRUP-a, a time i kvalitete cjelokupnog programiranja. Vrednovanje treba doprinijeti postizanju nužne povezanosti SRUP-a s drugim lokalnim, županijskim i nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima kao i onima na razini EU-a.

Tijekom siječnja 2016. godine Grad Zadar je kao nositelj izrade SRUP-a pokrenuo postupak prethodnog vrednovanja (ex ante) evaluacije kako bi se poboljšala kvaliteta SRUP-a, odnosno omogućio porast kvalitete cjelokupnog planiranja urbanog razvoja te pronašao optimalan način za dostizanje SRUP-om postavljenih ciljeva. U skladu s tim, uloga glavnog ex ante evaluatora (nezavisnog stručnog tijela) povjerena je Sveučilištu u Zadru koje se obvezalo na ispunjavanje sljedećih zadataka:

- izrada Početnog izvješća nakon formiranja osnovne analize, odnosno analize stanja;
- izrada Međuzvješća koje sadrži analizu vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera; te
- izradu Završnog izvješća o prethodnom vrednovanju SRUP-a nakon njene izrade, a prije usvajanja od strane Partnerskog vijeća.

Uz to, Sveučilište se obvezalo na davanje mišljenja i preporuka tijekom cijelog postupka strateškog planiranja čime se ujedno osigurala objektivnost i dodana vrijednost cijelog procesa. Nakon razmatranja dobivenih preporuka koordinator izrade SRUP-a, Razvojna agencija ZADRA nova, te izrađivač, Urbanex d.o.o., koristili su navedene kako bi unaprijedili nacrt SRUP-a odnosno konačni strateški dokument.

ANALIZA
STANJA
SAŽETAK

3. ANALIZA STANJA – SAŽETAK

Postojeće stanje analizirano je kroz četiri velike tematske cjeline: društvo, gospodarstvo, urbano okruženje i okvir upravljanja razvojem s ciljem pružanja uvida u razumijevanje trenutnog stanja i aktualnih procesa i trendova kako bi se usmjerio budući razvoj Urbanog područja Zadra. Treba napomenuti da je ovdje prikazan sažetak analize stanja dok se cjelovita analiza stanja nalazi u Prilogu 2. SRUP-u.

3.1. DRUŠTVO

Društvo je glavni akter razvoja i transformacije geografskog prostora u kojem se odvijaju sve prostorno i socioekonomski relevantne aktivnosti.

U ovom poglavlju obrađeni su demografsko stanje i dinamika, društvena infrastruktura u širem smislu te njeni podsustavi: zdravstvena, kulturna, sportsko-rekreacijska, odgojno-obrazovna i infrastruktura socijalnog uključivanja i socijalne skrbi.

3.1.1. Demografsko stanje i dinamika

Prema Popisu stanovništva 2011. u UP-u Zadru u petnaest jedinica lokalne samouprave (JLS) živi 113.045 stanovnika. U UPZD-u se razvilo 70 naselja u kojima živi između 29 (Ošljak) i 71.471 (Zadar) stanovnika. Sedam naselja ima manje od 100 stanovnika od čega je šest smješteno na otocima i jedan u kopnenom dijelu Grada Zadra. Čak 80 % naselja ima manje od 1.000 stanovnika među kojima i dva općinska središta (Ražanac i Kukljica). U prosjeku u naseljima živi 1.615 stanovnika, no ukoliko iz računice maknemo Grad Zadar, prosječan broj stanovnika po naselju pada ispod 603.

U odnosu na teritorij Republike Hrvatske u cjelini, UP Zadar ima relativno povoljna demografska kretanja pa je u posljednjem međupopisnom razdoblju područje u cjelini zabilježilo blagi porast ukupnog broja stanovnika. Pozitivna obilježja vezana uz stanovništvo mogu se pronaći i u činjenici da sve JLS osim Novigrada, Galovca i Škabrnje bilježe pozitivnu migracijsku bilancu u recentnom razdoblju (2011.-2014. g.), a posebno je značajno da se među tim JLS-ima nalaze i općine otoka Ugljana. U slučaju prirodnog kretanja stanovništva stanje je nešto nepovoljnije, no i dalje ohrabruje činjenica da većina JLS-a I. i II. zone UPZD-a bilježi pozitivnu prirodnu promjenu (Zadar, Bibinje, Sukošan, Poličnik, Galovac i Škabrnja).

Glavni demografski problem čini polarizacija na demografski progresivna te problemska područja koja su uglavnom vezana uz otoke u sastavu Grada Zadra i općine u zaleđu kao što su Novigrad, Škabrnja i Zemunik Donji. Navedena područja zahvaćena su emigracijom, a Općina Novigrad osim toga bilježi negativnu prirodnu promjenu pa je i jedina JLS koja ima podtip općeg kretanja izumiranje stanovništva.

Tabl. 5. Regije općeg kretanja stanovništva u Urbanom području Zadru

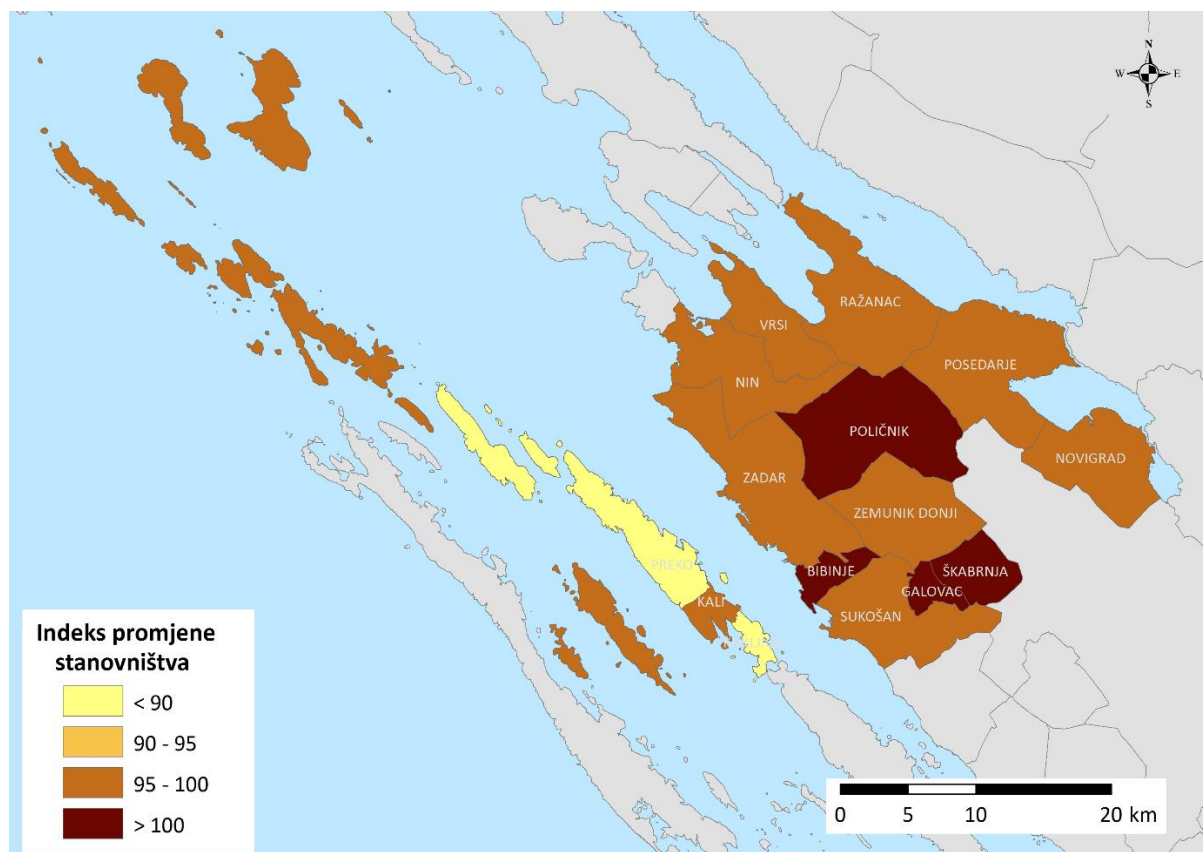
Demografska regija	JLS	Podtipovi općeg kretanja	Opis
demografski progresivna područja	Zadar, Bibinje, Sukošan, Poličnik	I ₁	- zabilježen je ukupan rast koji je posljedica i pozitivne prirodne promjene i pozitivne migracijske bilance
područja ukupnog rasta s negativnim tendencijama	Preko, Kali, Kukljica, Nin, Vrsi, Ražanac, Posedarje, Galovac	I ₂ , I ₃ , I ₄ , E ₁	- zabilježen je ukupan rast koji je posljedica imigracije; negativna prirodna promjena mogla bi u skoroj budućnosti dovesti do ukupnog pada, osobito jer se radi o područjima koja su istovremeno zahvaćena intenzivnim starenjem stanovništva (posebice JLS-i na otoku Ugljanu) - iznimka je Općina Galovac u čijem je slučaju rast determiniran pozitivnom prirodnom promjenom, a djelomično ugrožen emigracijom
problemska područja	Novigrad, Škabrnja, Zemunik Donji	E ₂ , E ₃ , E ₄	- zabilježen je ukupan pad stanovništva uzrokovan negativnom bilancom migracije, a u slučaju Općine Novigrada i negativnom prirodnom promjenom

Zbog geografskih specifičnosti otoke koji su administrativno-teritorijalno svrstani u sastav Grada Zadra valja promatrati odvojeno pa tada do izražaja dolaze posebno problematična obilježja poput uznapređovalog procesa starenja stanovništva reprezentiranog upadljivim indeksom starosti od 1.134,4, nesklada spolnog sastava pri čemu na svakih 93,9 žena dolazi 100 muškaraca što je obrnuto od stanja zatečenog na razini UPZD-a, te visoke stope prirodnog pada stanovništva koji u prosjeku za otoke Grada Zadra iznosi -100,8 %.

Lokalne samouprave UPZD-a trebale bi valorizirati povoljne demografske resurse gdje god oni postoje i potaknuti njihovo zadržavanje dok god za to postoje realni uvjeti. Otočni prostor u kojemu su negativni demografski procesi najviše uzeli maha najbolje pokazuju koliko je teško riješiti probleme izumiranja stanovništva kada za to postane prekasno, a isto vrijedi i za Općinu Novigrad u kojoj je u razdoblju 2011.-2014. g. stanovništvo izumiralo, a prema

rezultatima projekcije stanovništva u njemu se u razdoblju 2011.-2021. g. u slučaju inertnosti relevantnih populacijskih i gospodarskih politika očekuje najveće daljnje smanjenje broja stanovnika što se prema projekciji očekuje i za Grad Nin te općine Kali i Kukuljicu.

Nije nevažna činjenica kako se u narednih deset godina na razini UP-a, kao i Grada Zadra očekuje blagi pad broja stanovnika što uz očekivano smanjenje nataliteta indicira da će demografsku situaciju stabilnom održavati eventualno još imigracija.

Sl. 7. Projekcija promjene ukupnog broja stanovnika po JLS-ima UP-a Zadra između 2011. i 2021. godine

Izvori podataka: Popis stanovništva 2011.; Tablice mortaliteta, 2014; Državni zavod za statistiku, 2015

Ishodišta imigracije trenutno se dominantno nalaze unutar županije i broj imigranata koji od tamo dolaze u porastu je u recentnom razdoblju. Pokazatelj je to da će imigracija još neko vrijeme biti relativno postojana te da će držati ukupno kretanje stabilnim. Međutim, znamo li da ostatak županije bilježi prosječno negativnija demografska kretanja, mogućnosti će se za nadomještanje stanovništva imigracijom u budućnosti postupno smanjivati. Prijeti opasnost da će dugoročno gledano stagnacija prijeći u ukupnu depopulaciju. Demografski će razvoj UPZD-a stoga ovisiti o pronatalitetnoj populacijskoj

politici UPZD-a te međužupanijskim i međunarodnim migracijskim kretanjima, odnosno mlado će se reproduktivno i radno sposobno stanovništvo u slučaju dugoročno izvjesnih poremećaja demografskih trendova morati tražiti u drugim županijama i inozemstvu (uključujući hrvatsku dijasporu). Iako će te potrebe postati kritične u kasnijem razdoblju, o njima valja razmišljati i adekvatne mjere demografskoga razvoja planirati već sada.

3.1.2. Društvena infrastruktura

Društvena infrastruktura odraz je socijalnih funkcija nekog područja. U planerskom smislu razvijenost elemenata društvene infrastrukture uobičajeno se sumira centralitetom naselja. U nodalno-funkcionalnoj organizaciji UP-a Zadra prisutno je jedno regionalno središte (Zadar) te sedam područnih centara, od čega tri jača (Nin, Preko, Zemunik Donji) i četiri slabija (Posedarje, Sukošan, Ražanac, Bibinje). Svih se sedam područnih centara nalazi na obali dok se naselja nižeg hijerarhijskog reda veličine (lokalni centri i naselja bez centraliteta) pretežito nalaze u zaleđu te na otocima, što pokazuje društveno-gospodarsku snagu obale i slabiju razvijenost zaleđa i indikator je prostorno neujednačenog razvoja.

Društvene ustanove koje čine osnovni element društvene infrastrukture neravnomjerno su raspoređene na urbanom području i koncentrirane su u Gradovima Zadru i Ninu. Upravne su funkcije još neravnomjernije raspodijeljene pa se tako policijske postaje i sudovi nalaze isključivo na području Grada Zadra. Kada su u pitanju zdravstvene usluge, sve su javne zdravstvene ustanove, osim ambulanti koje su prisutne u svim JLS-ima te Psihijatrijske bolnice Ugljan, koncentrirane u Gradu Zadru. Zadarska županija općenito ima bolje pokazatelje razvijenosti zdravstva s obzirom na broj liječnika i kreveta u odnosu na broj stanovnika u usporedbi s Republikom Hrvatskom te Šibensko-kninskom i Splitsko-dalmatinskom županijom, a taj podatak vrijedi i za UP Zadar imajući na umu koncentraciju zdravstvenih funkcija u tom dijelu županije. S druge strane, nedostatak određenih specijaliziranih ustanova poput ortopedije, kao i činjenica da Općoj bolnici Zadar, jedinoj na tom području, gravitira ne samo stanovništvo UPZD-a, već i stanovništvo čitave Zadarske pa i dijela susjedne Ličko-senjske županije, ostavlja prostor za napredak u vidu otvaranja novih objekata namijenjenih pružanju zdravstvenih usluga, posebice u pružanju usluge primarne zdravstvene skrbi na otocima. Postojeće stanje ukazuje na nedovoljnu infrastrukturnu opremljenost centara primarne zdravstvene skrbi i nedostatak moderne medicinske opreme za zdravstvene ustanove.

S obzirom na to da prisutnost i dostupnost društvenih i zdravstvenih ustanova uvelike utječe na korištenje slobodnog vremena pojedinaca u prvom slučaju, mogućnosti liječenja u drugom slučaju te kvalitetu života u oba slučaja, proširenje mreže društvenih i zdravstvenih ustanova u centrima trenutno

nižeg stupnja centraliteta može imati važnu ulogu u budućim demografskim i gospodarskim kretanjima. Dodatan razlog za prostorno jačanje društvene infrastrukture leži u činjenici da ukupna funkcionalna opremljenost i centralitet naselja, koji pak posredno kroz mogućnosti zadovoljavanja osnovnih životnih funkcija, utječe na odluku stanovnika o ostanku ili konačnoj migraciji, a o važnosti pozitivne migracijske bilance za demografski razvoj UP-a već je bilo riječi u poglavlju 3.1.1. Demografija.

Kako bi se u potpunosti ostvario potencijal koji ima kultura u UPZD-u, još su potrebna dodatna ulaganja, posebice u objekte koji prihvaćaju posjetitelje i građane. To se posebice odnosi na osiguravanje centara za posjetitelje i interpretacijskih centara čijom će se izgradnjom i opremanjem pružiti podrška organizaciji kulturnih događanja tijekom cijele godine te omogućiti provođenje edukacija za aktivnije uključivanje građana (posebice djece) u kulturne aktivnosti. Modernizacija postojećih i osiguravanje novih adekvatnih prostora za kulturne djelatnosti (muzejsko-galerijske, izložbene, kazališne, bibliotekarske, arhivske, i dr.) i prilagodba kulturnih ustanova za pristup osobama s invaliditetom trebala bi ojačati kulturni života UPZD-a.

Rekreacijska infrastruktura obuhvaća one javne sadržaje koje ljudi koriste prema vlastitim potrebama i željama, a nevezano za profesionalni rad. Osim rekreacijske i zdravstvene dimenzije sport ima svakako i onu obrazovnu te stvara važne vrijednosti kao što su kolektivni duh, solidarnost i tolerancija. Najveći broj sportsko-rekreacijskih sadržaja UP-a Zadra nalazi se u Gradu Zadru - ukupno 64 od kojih većina otpada na sportsko-rekreacijske centre i nogometna igrališta te najvećim djelom na kategoriju ostali sportsko-rekreacijski sadržaj. Stoga je potrebno decentralizirati ponudu sportova na ostale JLS-e UPZD-a te to popratiti odgovarajućim sportsko-rekreacijskim sadržajima i organizacijom sportskih aktivnosti i događaja u koje će biti uključeni sve dobne skupine. Ukoliko se to ostvari, bit će moguće ponuditi kvalitetniju ponudu koja će povezivati turizam i sport.

Velika većina stanovništva UPZD-a (98,3 %) ima riješeno stambeno pitanje i živi u stanovima pogodnima za kvalitetan život sa zadovoljavajućom komunalnom opremljenošću. Iznimno visok udio (oko 99 % ili, najčešće, više) stanova sa sanitarnim čvorom, kupaonicom, kuhinjom s jedne strane te infrastrukturnim instalacijama poput kanalizacije, vodovoda i električne mreže ukazuje na izvrsnu opremljenost stanova koja je iznad prosjeka Republike Hrvatske. Izuzetak čine instalacije plina prisutne u svega 1,7 % stanova što je 22 puta slabije od razine države. Za one stanovnike UPZD-a koji žive u nezadovoljavajućim uvjetima potrebno je osigurati dovoljno adekvatan i financijski pogodan prostor za stanovanje (socijalni stanovi), a u slučaju nedovoljne infrastrukturne opremljenosti potrebno je pronaći sredstva za subvencioniranje opremanja.

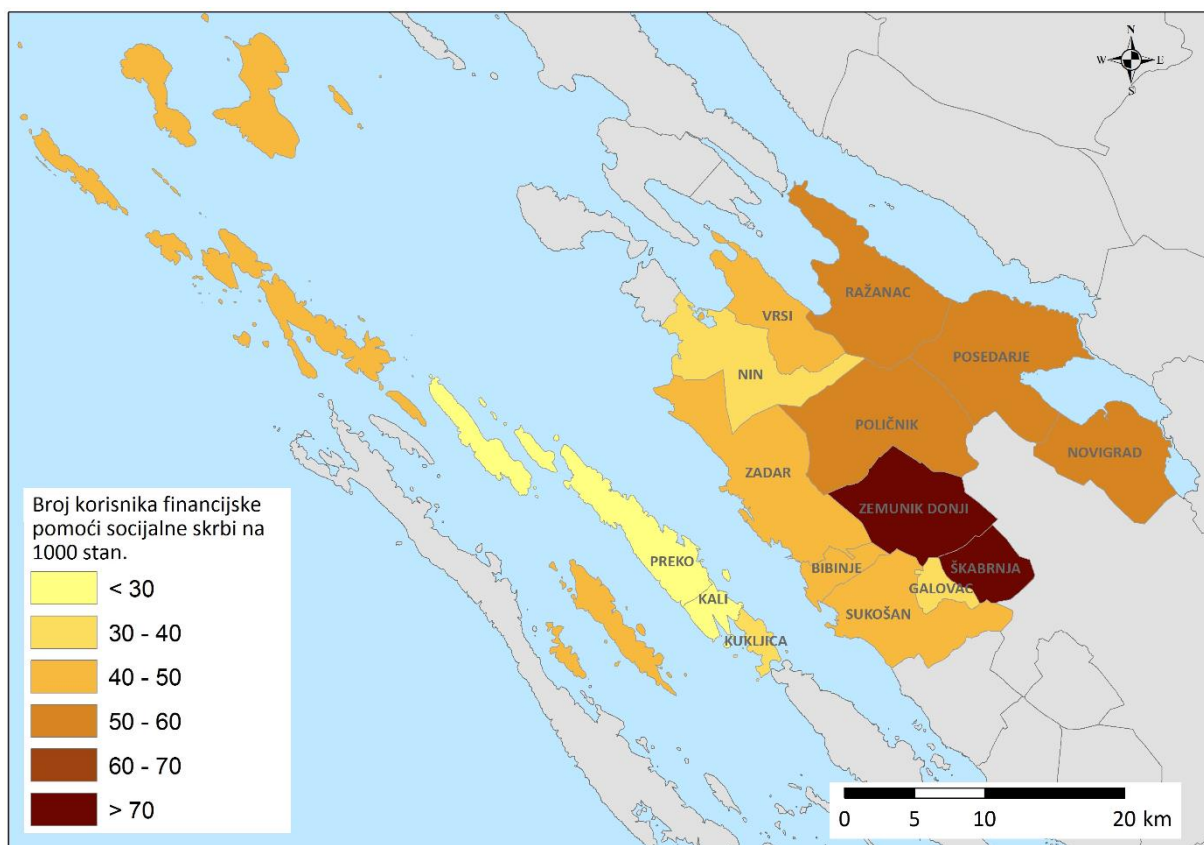
Glavni je problem funkcije stanovanja u UPZD-u visok udio povremeno korištenih stanova. Svaki se sedmi stan koristi tek povremeno, a ta je pojava, koja se povezuje s vikendaštvom, najizraženija u sjevernom dijelu UPZD-a u

općinama Ražancu, Posedarju i Vrsima. Posljedice su vidljive na sporijem rastu hotelskog turizma, ali i na neskladu između demografskog rasta i rasta stambenog fonda pri čemu potencijalni demografski resursi koji bi u prostoru bili prisutni u slučaju potpunog korištenja stambenoga fonda ostaju neiskorišteni pa se isto reflektira i u neiskorištenosti potencijala gospodarskog rasta.

3.1.3. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

Siromaštvo je, neovisno o korištenom indikatoru (korištenje socijalne naknade, nezaposlenost, udio stanovništva bez prihoda), prisutno na području UPZD-a uz određene prostorne varijacije pri čemu je različitim oblicima deprivacije najjače pogođeno stanovništvo zaleđa, a najmanje stanovništvo otoka i obale. Prema svim pokazateljima Općina Škabrnja najlošije stoji i na rješavanje socijalnih problema ondje, ali i u ostalim općinama druge zone UPZD-a, treba staviti naglasak. Identificirana prostorna zakonitost može dovesti u vezu s turizmom koji je najrazvijeniji upravo na obali i otocima i kao jedna od glavnih gospodarskih djelatnosti tamošnjem stanovništvu donosi dostatne prihode.

Nedostatak financijskih sredstava, kadrova, prostora i opreme za pružanje usluga socijalne skrbi svima kojima je potrebna, kao i s tim povezan nedostatak kadrova educiranog za pisanje projekata koji bi mogli donijeti potrebna financijska sredstva, prepoznati su kao jedni od ključnih organizacijskih problema borbe protiv siromaštva i pružanja adekvatnih usluga. Osim toga, neke od institucija socijalne skrbi prisutne su samo u Zadru i nemaju mobilni tim koji bi aktivno djelovao i na otocima. Iako je otok Ugljan prepoznat kao područje relativno manjih problema socijalne deprivacije, upitno je je li stanje jednako povoljno i na otocima u sastavu Grada Zadra s obzirom na činjenicu da za razinu naselja ne postoje podaci. Podrška pružanju socijalnih usluga s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi jedan je od prioriteta koji treba popratiti adekvatnim infrastrukturnim i organizacijskim rješenjima. Oni bi trebali obuhvatiti razvoj usluga deinstitucionalnog smještaja za osobe s posebnim potrebama kroz uspostavljanje i razvoj centara za dnevni boravak i organizirano stanovanje.

Sl. 8. Korisnici financijske pomoći socijalne skrbi po JLS-ima UP-a Zadra 2014. godine

Izvor podataka: Centar za socijalnu skrb Zadar, 2015

Potrebno je i razvijanje usluga osobne asistencije, razvoj klubova i mobilnih timova za osobe s posebnim potrebama i invaliditetom, razvoj dnevnih rehabilitacijskih programa za deinstitutionalizirane korisnike, pružanje usluga savjetovanja i pomaganja obiteljima i skrbnicima te razvijanje vlastitih stručnih kapaciteta ustanova za pružanje izvaninstitucionalnih oblika usluga socijalne skrbi. Socijalno ugrožene skupine i mlada populacija trebaju adekvatnu pomoć kako bi ih se što kvalitetnije uključilo u život zajednice. Problem njihove integracije veliki je problem UPZD-a jer takve osobe uslijed dugoročnog neostvarivanja dostatnih sredstava za život dolaze u opasnost od socijalne isključenosti i stoga na taj problem treba obratiti posebnu pozornost. Posebno ugrožena skupina su NEET-ovi (engl. *Not in Education, Employment, or Training*) koji su papirološki nevidljivi, no socijalno itekako deprivirani i od iznimne je važnosti za socijalno stanje UPZD-a da se pripadnicima te skupine omogući daljnje osposobljavanje, obrazovanje ili (samo)zaposlenje. Jedna od najugroženijih skupina su i osobe s invaliditetom kojima je potrebno pružiti kvalitetnije socijalne usluge i to kroz: uklanjanje fizičkih prepreka te pružanje usluga informacija prema tipu invaliditeta, podršku uslugama profesionalne rehabilitacije, poticanje socijalne uključenosti i zapošljivosti (posebice hrvatskih branitelja i civilnih žrtava

Domovinskog rata). Mladi imaju posebnu važnost u socijalnom životu UPZD-a budući da čine važan dio radnog kontingenta. Njihova što dulja nezaposlenost opterećuje razvoj cijelog UPZD-a. Stoga je potrebno poboljšati postojeće i razviti nove socijalne usluge, aktivnosti formalnog i neformalnog obrazovanja mladih koje obuhvaćaju razvoj mreža za mlade, centara za mlade, infocentara, savjetovanja za mlade i volonterskih programa.

Iako postoji velika potražnja za udomiteljstvom, ono je i dalje razmjerno slabo razvijena socijalna usluga. To do izražaja dolazi kada su u pitanju obiteljski domovi, a osobito kada su u pitanju domovi za smještaj starijih osoba. Primjerice, iako je udio starog stanovništva veći u Općini Ražancu nego u Općini Galovcu, uz podjednak ukupan broj stanovnika, Općina Ražanac nema nijednu ustanovu za smještaj starijih osoba, a Općina Galovac ima. S obzirom na trendove starenja stanovništva, u budućnosti će potražnja za ustanovama za pružanje usluga starijim osobama nastaviti rasti pa upravo ova socijalna usluga mora zasigurno imati svoje mjesto u budućem socijalnom planiranju u UPZD-u.

Stopa kriminaliteta na području koje pokrivaju dvije policijske postaje Zadra u stalnom je padu u razdoblju 2011.-2014. g. Broj je slučajeva maloljetničke delinkvencije u širem području Zadra veći nego u ostalim regionalnim središtima Jadranske Hrvatske (Puli, Šibeniku i Dubrovniku). Međutim, to je povezano s većim brojem stanovnika Grada Zadra, a k tome, i ta je brojka u padu posljednjih godina.

3.1.4. Odgoj i obrazovanje

Relativno povoljna obrazovna struktura stanovništva u vidu razmjerno niskog udjela stanovništva bez završene osnovne škole (koje je ionako uglavnom povezano sa starijim generacijama) te razmjerno visokog udjela stanovništva s višom i visokom stručnom spremom povoljan je postojeći preduvjet za budućnost gospodarskog razvoja UP-a Zadra. U UPZD-u je 2015. g. djelovala 21 osnovna škola, 16 srednjih škola i jedno sveučilište te devet ustanova koje su pružale programe obrazovanja odraslih. Postojanje školskih zgrada čak i u otočnim naseljima gdje trenutno nema djece školske dobi pokazuje da osnovna infrastruktura postoji, glavni dio problema leži u mjestimično izrazito nepovoljnoj dobnoj strukturi stanovništva. Izuzetak, doduše, čini Općina Vrsi koja nema nijednu osnovnu školu (osim područne), a brojem je stanovnika veća od općina Galovca i Škabrnje koje imaju osnovnu školu te neznatno manja od Općine Novigrada koja ima dvije osnovne škole. Koncentracija vrtića uglavnom prati koncentraciju stanovništva predškolske dobi, međutim, izuzetak čine općine Ražanac i Novigrad gdje nema nijednog vrtića, a istovremeno ondje živi više od po 150 djece predškolske dobi. Infrastruktura predškolskog odgoja vrlo je slaba na otocima u sastavu Grada Zadra i uključuje jedino predškolski program na otoku Silbi pokrenut 2015. g. Iako u ovom

trenutku to ne čini veliki problem zbog nedostatka djece predškolske dobi, ukoliko bi se pristupilo sustavnom rješavanju problema ostarjelosti stanovništva i depopulacije otoka, takvu bi infrastrukturu valjalo izgraditi.

Osnovni su problemi u sustavu redovnog obrazovanja na svim razinama nedovoljna povezanost s gospodarstvom, nedostatak stručnog, kvalificiranog nastavničkog kadra posebice u prirodnim, tehničkim i interdisciplinarnim područjima. Obrazovni sustav još nije u potpunosti digitaliziran što znači da implementacija informacijsko-komunikacijskih tehnologija u nastavi i učenju još uvijek nije do kraja provedena.

Sa socioekonomskog aspekta ključni je problem nepovezanost obrazovnog sustava s gospodarstvom odnosno neusklađenost obrazovnih programa s potrebama na tržištu rada. Strategije razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije donesene 2011. i 2015. g. podjednako naglašavaju da je gospodarstvo još uvijek nedovoljno uključeno u upisnu politiku srednjih škola i sveučilišta Zadarske županije (što je posebno relevantno i za UPZD u kojem se nalazi većina srednjih škola i jedino sveučilište) uslijed čega vještine mladih stečene tijekom formalnog obrazovanja često ne odgovaraju potrebama tržišta rada te to smanjuje njihove mogućnosti za pronalazak posla i povećava rizik od dugoročne nezaposlenosti i socijalne isključenosti. Sveučilište u Zadru ima bogatu ponudu obrazovnih programa na kojima studira veliki broj studenata iz različitih dijelova Hrvatske koju je potrebno i dalje širiti kroz ponudu novih sadržaja. U skladu s tim, postoje realne potrebe za razvoj sveučilišnog kampusa čime će se postići daljnja diversifikacija djelatnosti Sveučilišta. Kako bi se provodile moderne prakse razmjene znanja i informacija, Sveučilište promiče aktivnosti razmjene studenata i profesora kroz različita studijska putovanja. U tom vrlo važnom segmentu visokoškolskog obrazovanja još uvijek postoje velike šanse za povećanjem mobilnosti koje treba popratiti adekvatnim financijskim sredstvima.

U Županijskoj razvojnoj strategiji Zadarske županije (2011) navodi se da je na području UP-a Zadra taj problem izraženiji na otocima. Jačanje kapaciteta i poticanje međunarodne suradnje strukovnih škola za provedbu pristupa osiguravanja kvalitete mora biti jedan od prioriteta ukoliko se želi stvoriti kvalitetan radni kontingent koji je u skladu s potrebama tržišta rada. Potrebno je i profesionalno usavršavanje nastavnika, ravnatelja i stručnih suradnika u stjecanju digitalnih kompetencija, posebice onih u strukovnim školama.

Naposljetku, s obzirom na ključno značenje koje se u tematici obrazovanja u EU pridaje cjeloživotnom obrazovanju, nerazvijenost svijesti o njegovu značenju i potrebi za daljnji razvoj u suvremenom životu UPZD-a (ŽRS, 2011; SRLJP, 2015) predstavlja jedan od kritičnih problema na čije je rješavanje u narednom razdoblju potrebno uložiti specijalne napore. S obzirom da se sustavno praćenje broja programa cjeloživotnog učenja i njihovog pohađanja još ne provodi, u narednom bi planskom razdoblju valjalo početi prikupljati podatke o uključenosti stanovništva u cjeloživotno obrazovanje u UPZD-u. Sukladno stanju na tržištu rada trebalo bi i povećati ulaganje u razvoj sektora

cjeloživotnog obrazovanja (kurikularno, organizacijski i metodološki) te poticati sudjelovanje odraslih u takvom obliku obrazovanja, posebice u svrhu prilagođavanja ponude radne snage potražnji s obzirom da to predstavlja jedan od načina borbe protiv nezaposlenosti i povećanja konkurentnosti radne snage i gospodarstva u cjelini. To znači i potpore uslugama upravljanja karijerom, razvoj partnerstva za jačanje zapošljivosti između ustanova za obrazovanje odraslih, poslodavaca i lokalnih zajednica, edukaciju nastavnika i stručnih suradnika koji pružaju usluge u stjecanju digitalnih kompetencija te infrastrukturno opremanje i nabavu različite opreme (moderne tehnologije, sektorski relevantni alati, strojevi, informacijsko-komunikacijske tehnologije, specijalizirana didaktička i pedagoška oprema).

3.2. GOSPODARSTVO

U drugom velikom dijelu osnovne analize razmatraju se gospodarska pitanja koja uključuju opća gospodarska kretanja, tržište rada, poslovno okruženje te turizam i kulturu u UP-u Zadru. Svrha je ove analize odrediti osnovne gospodarstvene karakteristike navedenog područja i kroz usporedbu s drugim komparabilnim administrativnim jedinicama, prvenstveno Zadarskom županijom i Republikom Hrvatskom u cjelini odrediti problemska područja na koja je potrebno usmjeriti pažnju u planskom razdoblju na koje se ova Strategija odnosi.

3.2.1. Opća gospodarska kretanja

Urbano područje Zadar obilježava veliki nesrazmjer u razvijenosti okolnih jedinica lokalne samouprave u odnosu na Grad Zadar. Gospodarstvo UPZD-a se temelji pretežno na uslužnim djelatnostima trgovine, prometa i turizma, iako je u recentnom razdoblju zabilježen porast važnosti prerađivačke industrije i poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. S obzirom da podaci o BDP-u u Hrvatskoj nisu raspoloživi za lokalnu razinu, prilikom analiziranja općih gospodarskih kretanja korišteni su podaci na razini županija prema kojima je u 2014. g. u Zadarskoj županiji zabilježen rast ukupnih prihoda od 3,1 % i smanjenje agregiranih gubitaka tvrtki koje bilježe gubitke od 2,6 % u odnosu na 2013. g. Za razliku od pozitivnih trendova prije gospodarske krize, BDP Zadarske županije je u razdoblju 2008.-2012. g. padao brže u odnosu na prosjek Hrvatske. Regionalni centralitet Grada Zadra ne ističe se prema njegovom udjelu u nacionalnom BDP-u te se Zadarska županija nalazi među županijama Jadranske Hrvatske s manjim BDP-om. Kako bi povećala svoju regionalnu gospodarsku važnost, Zadarska županija bi u narednom razdoblju trebala imati daleko veće stope porast BDP-a što uz trenutne trendove nije moguće očekivati. Najveći rast prihoda zabilježen je u prerađivačkoj industriji (posebno u proizvodnji metala) kao rezultat povećanja ulaganja u visini od 20,1 % u odnosu na prethodno razdoblje.

Udio djelatnosti u BDP-u Zadarske županije ukazuje na orijentiranost na djelatnosti tercijarnog sektora koje čine 46,0 % BDP-a županije, a posebno je visok udio djelatnosti vezanih uz turizam koji predstavlja glavnu gospodarsku granu županije. Proizvodne djelatnosti imaju gotovo dvostruko manji udio od tercijarnih (24,3 %) pri čemu pojedinačno udjelom dominira prerađivačka industrija. Zadarska županija u razdoblju 2008.-2012. g. bilježi kontinuirani pad BDP-a po stanovniku koji je brži od prosječnog pada na razini države. BDP po stanovniku je 2012. godine iznosio 8.169 eura što čini 79,3 % prosječnog BDP-a po stanovniku Republike Hrvatske, odnosno 16,0 % manje u odnosu na 2008. godinu.

Opća gospodarska kretanja Zadarske županije (promatrana kroz BDP i BDP po stanovniku) zabilježila su negativne trendove posljednjih godina za koje su dostupni podaci (do 2012. g.). Razdoblje gospodarske krize ostavilo je vidljiv trag u gospodarstvu županije što se preslikava i na UP Zadar. Djelatnosti koje su zabilježile najveći udio u ukupnom BDP-u županije su djelatnosti tercijarnog i kvartarnog sektora (uslužne djelatnosti), od kojih se posebno ističu djelatnosti povezane uz turizam. Turizam je potrebno dodatno razvijati, ali njegov udio u BDP-u županije je već dovoljno visok stoga je u svrhu polifunkcionalnog i održivog gospodarskog razvoja potrebno povećati važnost drugih djelatnosti pri čemu se stavlja visok potencijal na proizvodne djelatnosti u sklopu prerađivačke industrije.

3.2.2. Tržište rada

Radni kontingent iz kojeg se opskrbljuje tržište rada obuhvaća stanovništvo starosti između 15 i 64 godine. Prema Popisu stanovništva 2011. g. radni kontingent UP-a Zadra činilo je 75.385 osoba odnosno 66,7 % stanovništva što je veći udio u ukupnom stanovništvu u odnosu na Zadarsku županiju. S obzirom na kretanje stopa nataliteta u proteklim desetljećima i dobni sastav stanovništva mijenjaju se priljev i odljev iz radnog kontingenta. Najnepovoljnije stanje prepoznato je u četvrtoj, otočnoj zoni UPZD-a gdje je odljev bio znatno veći od priljeva i 2001. i 2011. g. uz negativan trend. Stoga slijedi da je u razdoblju 2011.-2015. g. u UPZD-u na 100 osoba koje su izašle iz radnog kontingenta u njega ušlo samo 83,5 osoba, a očekuje se nastavak negativnog trenda i smanjenje ulaska u radni kontingent.

Prema izrađenim projekcijama, najveći problem smanjenja obujma radne snage predstavlja smanjenje populacijskog opsega mlađe radne snage (20 do 34 godine) koja ima veliko značenje u lokalnom gospodarstvu zbog velikog udjela u potrošnji. Jedine JLS koje mogu računati na porast broja stanovnika u radnoj dobi jesu općine Poličnik (0,6 %) i Škabrnja (1,3 %), poljoprivredno najvrjedniji dijelovi UPZD-a. S obzirom na očekivan porast važnosti poljoprivrede kroz povećanu potražnju (posebno tijekom turističke sezone), potencijalno je moguće smanjenje nezaposlenosti i povećanje prihoda lokalnog stanovništva u ovim općinama. S druge strane, otočne općine Preko i Kukljica zabilježit će pad broja stanovnika radne dobi veći od 20 %, a sa sličnim problemom se susreću i Grad Nin i općine Vrsi, Ražanac i Zemunik Donji te je u njima nužno poduzeti potrebne mjere ukoliko se želi održati lokalna ekonomija, ali i svi ostali segmenti života.

Glavni pokazatelj zaposlenosti je stopa zaposlenosti koja se odnosi na udio zaposlenog u ukupnom radno sposobnom stanovništvu. U ovoj analizi stanja stope zaposlenosti po JLS-ima su računane prema dostavljenim podacima Porezne uprave Ministarstva financija i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO). S obzirom da Porezna uprava vodi evidenciju zaposlenih

prema prebivalištu posloprimca ovi podaci su smatrani relevantnijima za izračun stopa zaposlenosti. U razdoblju 2011.-2014. g. u UPZD-u je u prosjeku bilo zaposleno 54,9 % radno sposobnog stanovništva što je neznatno veća stopa zaposlenosti od one na razini Republike Hrvatske. Prostorno je uočen trend pada stope zaposlenosti od otoka prema zaleđu s iznimkom Općine Bibinja. Promatrajući zaposlenost prema spolu, uočava se manja stopa zaposlenosti žena unatoč trendu smanjenja navedenih razlika. Prilično niske stope zaposlenosti stanovništva očekivano su zabilježene u dobi 15-19 g. i 65 i više godina.

Najviše je zaposlenih 2011. g. bilo u tercijarnom sektoru čemu najviše doprinosi zaposlenost u turizmu i trgovinskim djelatnostima, a više od trećine svih zaposlenih radilo je u kvartarnom sektoru koji pruža socijalne i uprave usluge odnosno ne doprinosi dohotku UPZD-a.

Pregled zaposlenosti u sekundarnom i tercijarnom sektoru u odnosu na Zadarsku županiju i Republiku Hrvatsku odražavaju najveće razlike u strukturi zaposlenosti koje ukazuju na društveno-gospodarsku usmjerenost na turizam. U odnosu na županijski i hrvatski prosjek, znatno je manja zaposlenost u proizvodnim djelatnostima, a posebno u prerađivačkom sektoru što je posljedica visoke zaposlenosti u uslužnim djelatnostima.

Najvažniji pokazatelj nezaposlenosti je stopa nezaposlenosti koja se računa kao omjer broja nezaposlenih i ukupnog broja radno aktivnih osoba. Ta je stopa u UPZD-u rasla je u razdoblju 2011.-2013. g., a 2014. g. zabilježen je njen pad i to za 25,3 %. Stopa nezaposlenosti najmanja je u četvrtoj zoni UPZD-a (otočne općine). Najmanja nezaposlenost zabilježena je u Gradu Zadru i obližnjim općinama Zemunik Donjem i Škabrnji, a najveća u Bibinju, Sukošanu, Poličniku i Novigradu. UP Zadar u navedenom razdoblju ima znatno nižu stopu nezaposlenosti u odnosu na Zadarsku županiju. U kontekstu stope nezaposlenosti, posebno je potrebno naglasiti važnost turističke sezone koja značajno utječe na stopu zaposlenosti tijekom godine. Tako se stopa nezaposlenosti u 2015. g. smanjila tijekom sezone u prosjeku za 33,8 % u odnosu na prosinac 2014. g.

Posebno treba obratiti pozornost na stopu nezaposlenosti po spolu. Stopa nezaposlenosti žena u svim je godinama osjetno veća od stope zaposlenosti muškaraca. Druge su specifične situacije nezaposlenosti u UP-u Zadru dugotrajna nezaposlenost i nezaposlenost mladih. Problem nezaposlenosti mladih ključni je socio-ekonomski problem, a najveću stopu nezaposlenosti imaju osobe stare 15-25 godina. Poseban je problem dugotrajna nezaposlenost (nezaposlenost dulja od godine dana). Gotovo trećina nezaposlenih u razdoblju 2011.-2014. g. u UPZD-u dugotrajno je nezaposlena. Taj je problem značajan u svim JLS-ima. S obzirom da dugotrajna nezaposlenost narijetko vodi do smanjenja mogućnosti vraćanja u zaposlenje, ali i drugih socijalnih i ekonomskih problema, potrebno je poduzeti djelotvornije mjere s ciljem smanjenja broja dugotrajno nezaposlenih osoba u UP-u Zadru.

Unatoč prikazanim visokim stopama nezaposlenosti u UP-u Zadru, na nekoliko fokus grupa u vezi izrade Strategije razvoja urbanog područja, od strane poslodavaca istaknut je nedostatak kvalificirane radne snage (posebno u sektorima poljoprivrede, ribarstva, ugostiteljstva, turizma, sporta, strojarstva i obrazovanja). Problem velikim dijelom leži u neusklađenosti obrazovnih programa sa stvarnim potrebama na tržištu rada.

3.2.3. Poslovno okruženje

U UPZD-u je 2014. g. registrirano 2.627 poduzeća od čega je tri četvrtine koncentrirano u Gradu Zadru, u čemu se reflektira gospodarsko značenje Grada kao jezgre UP-a. Gustoća poduzeća iznosi 3,4 po km² što je više od prosjeka Zadarske županije, no manje od prosjeka Republike Hrvatske. Više od trećine svih prihoda ostvaruje pet poduzeća: OTP d.d., Tankerska plovidba d.d., Cromaris d.d., Bakmaz d.o.o., Kali tuna d.o.o. Prosječan broj poduzeća na 1000 stanovnika u UPZD-u iznosi 23,2.

UP Zadar ima povoljne uvjete za jačanje poslovnog sektora koji se ogledaju u povoljnom prometnogeografskom položaju, dostupnosti visokokvalificirane radne snage, blizini jugoistočnoeuropskog tržišta te indikatorima poput rasta pokrivenosti uvoza izvozom, rasta izvoza razmjerno većeg od rasta na razini županije, rasta broja poduzeća tijekom 2014. g., rasta broja zaposlenih u poduzećima te visokog udjela malih poduzeća koji je čest cilj nacionalnih i lokalnih ekonomskih politika. Navedenim pozitivnim obilježjima valja pridodati i prisutnost 27 poduzetničkih zona od kojih jedna (Poslovna zona Crno) ima potencijal postati najvećom u Hrvatskoj; kao i Poduzetničkog inkubatora Zadar koji pruža usluge besplatnog ili jeftinog korištenja njihovih prostora za predinkubacijske te razne druge poslovne i tehničke usluge.

S druge strane, i dalje negativna vanjskotrgovinska bilanca, udvostručenje negativnog konsolidiranog financijskog rezultata tijekom 2014. g., lagani pad prosječne netoplaće u UPZD-u od 0,4 % u razdoblju 2013.-2014. g., manja izravna strana ulaganja u Zadarsku u odnosu na većinu ostalih županija Jadranske Hrvatske, negativne su odrednice poslovanja u UPZD-u. Nadalje, ranije istaknute pozitivne odrednice vezane uz poduzetničke zone zasjenjene su problemima poput nedostatka električne energije u njima, kao i nedostatak bilo kakvog dugoročnog planiranja njihova razvoja. Problem predstavlja i nedostatak prostora za širenje poslovnih zona zbog nedostatka volje vlasnika inače praznih susjednih parcela za njihovom prodajom što ima i šire negativne posljedice na stvaranje destimulirajuće poslovne klime i odbijanje investicija. Kako bi poslovni sektor postao konkurentan, potrebno je pružanje zajmova i jamstava za male i srednje poduzetnike čime će se potaknuti nova kapitalna ulaganja koja će unaprijediti profile njihovih proizvoda i aktivnosti na tržištu za što je potrebna i pomoć kroz smanjivanje troškova izlaza na inozemno tržište.

Gospodarstvo je orijentirano primarno na trgovinu na veliko i malo, prerađivačku industriju, usluge prijevoza i skladištenja te turizam koji nije formalno izdvojen kao posebna kategorija, već se promatra u sklopu ostalih gospodarskih djelatnosti. Važno je istaknuti kako ključno značenje u okviru prerađivačke industrije ima prehrambena industrija, no to nije rezultat njene komparativne snage, već je rezultat propadanja ostalih industrijskih grana tijekom ratnog i poratnog razdoblja.

Glavni elementi suvremenih zahtjeva u poslovnom sektoru čine prelazak na niskougljičnu ekonomiju za čiji razvoj u UPZD-u nema definiranih strategija, no postoje dva nedavno (studeni 2015.) prijavljena projekta te potencijal za razvoj socijalnog poduzetništva i inovacija. Za razvoj socijalnog poduzetništva trebalo bi osmisliti programe formalnog obrazovanja i osposobljavanja te omogućiti umrežavanje socijalnih poduzetnika na sajmovima i ostalim događanjima.

U budućnosti će za razvoj poslovnog sektora veliku važnost, uz direktno i indirektno rješavanje ranije predočenih problema, imati i integrirani pristup razvoju gospodarstva, eliminacija dugih administrativnih procesa, ublažavanje problema sezonalnosti, rješavanje problema dominacije turističkog sektora općenito i rada „na crno“. Promocija gospodarstva i proizvoda na nacionalnom i međunarodnim tržištima te provođenje istraživanja stanja na stranim tržištima i prezentacija potencijalnih tržišta poslovnim subjektima neki su od prioriteta za razvoj poslovnog sektora.

Neke je od tih problema moguće adresirati kroz poticanje socijalnog poduzetništva. Važnu bi ulogu moglo imati i otvaranje novih i restrukturiranje postojećih studijskih programa na Sveučilištu u Zadru s ciljem većeg povezivanja znanosti i poslovnog sektora koje trenutno izostaje zbog dominantne usmjerenosti sveučilišta na humanističke znanosti. Jačanjem infrastrukturnih kapaciteta Sveučilišta dodatno bi se povećale mogućnosti uspostave novih znanstvenoistraživačkih centara, zavoda i instituta te omogućila ulaganja u stručne studije iz područja inženjerstva i informacijskih tehnologija. Time bi se pružila podrška razvoju STEM (science, technology, engineering and mathematics) dimenzije Sveučilišta.

3.2.4. Turizam

U UP-u Zadru turizam kao izuzetno važna gospodarska djelatnost bilježi pozitivne pokazatelje i trendove u recentnom razdoblju. Izuzevši 2014. g. koja je bila u smislu vremenskih uvjeta lošija u odnosu na prethodne godine, UPZD bilježi porast broja dolazaka i noćenja turista što se, ukoliko izostanu loši vremenski uvjeti, može očekivati i u narednom razdoblju. Prema broju dolazaka i noćenja prednjači Grad Zadar na koji se odnosi nešto više od polovice dolazaka turista i preko trećine svih noćenja. Sekundarno turističko središte prema navedenim pokazateljima je Grad Nin dok se gledajući

prostorne cjeline UPZD-a ističe njegova 1. zona koja bilježi najveći broj dolazaka i noćenja u odnosu na ostale zone. Prepoznatljivost UPZD-a u stranim državama ogleda se u činjenici da gotovo 85 % svih dolazaka i noćenja bilježe inozemni turisti.

Sl. 9. Turističke cjeline Zadarske županije koje ulaze u prostor UP-a Zadra

Izvor podataka: GPRTZZ, 2013

Kao što je karakteristično za cjelokupni turizam Hrvatske, tako se i UPZD susreće s problemom njegove sezonalnosti. Njen intenzitet i izraženost vidljivi su u tome što se preko polovice svih turističkih dolazaka i gotovo dvije trećine noćenja ostvare u samo dva mjeseca – srpnju i kolovozu. Iz navedenog razloga prilikom daljnjeg razvoja turizma izrazito je bitno razvijati selektivne oblike turizma i diversificirati ponudu kako bi se smanjio prenaplašeni sezonalni karakter ovoga područja. Velike mogućnosti ima i oživljavanje i revitalizacija tradicijskih obrta koji bi mogli dopuniti turističku ponudu. S obzirom na potencijale koji proizlaze iz čistog mora, mnoštva otoka, kulturnih i prirodnih znamenitosti, ali i značajne zastupljenosti poljoprivrednog područja (u odnosu na ostale županije Jadranske Hrvatske) iz kojeg proizlazi mogućnost razvoja ruralnog turizma i svih njegovih oblika, može se zaključiti kako je itekako moguće značajnije diversificirati turističku ponudu UPZD-a i produžiti turističku sezonu na proljetne i jesenske mjeseci. Unaprjeđenje

kapaciteta turističkih informacijskih centara za kvalitetniju podršku agencijama i lokalnim udrugama u kreiranju specijaliziranih ponuda i organizacija edukacija o mogućnostima razvoja selektivnih oblika turizma (agroturizma, seoskog, cikloturizma, kongresnog turizma, avanturističkih sadržaja...) i integrirane ponude (otoci-obala-zaleđe), organizacija, promocija i subvencioniranje kulturnih, gastronomskih, glazbenih i sportskih događanja izvan sezone te povezivanje poslovnih subjekata u turizmu radi stvaranja integrirane ponude samo su neki od izazova kojima se može ostvariti jačanje izvansezonske turističke ponude.

Unatoč porastu broja postelja, odnosno smještajnih kapaciteta u recentnom razdoblju, u UPZD-u, kao problem se navodi nedostatak kvalitetnog hotelskog smještaja (pet zvjezdica) kao i kamp-odmorišta. Ulaganjem u hotele posredno se potpomaže i razvoj kongresnog turizma koji bi upotpunio turističku ponudu te pridonio spomenutoj diversifikaciji ponude i produženju turističke sezone. Plaže, koje predstavljaju okosnicu turizma (kupališni turizam), potrebno je kvalitetnim planovima unaprijediti i povećati njihovu kvalitetu. Kod plaža, kao i kod mnogih ostalih pokazatelja u UPZD-u, postoji izrazita koncentracija pa ih je gotovo polovica smještena na području Grada Zadra. Mnoge plaže zahtijevaju podizanje razine opremljenosti dok je od izrazite važnosti omogućavanje njihova pristupa invalidima pomoću prikladne infrastrukture, što imaju tek rijetke plaže. U UPZD-u postoji izrazito veliki broj prirodnih atrakcija kao i kulturnih znamenitosti i manifestacija. Ovaj aspekt ponude značajno zaostaje za kupališnim turizmom koji dominira turističkom ponudom. Unatoč nedostatnoj razvijenosti kulturnog turizma postoje izrazito povoljni preduvjeti za njegov daljnji razvoj i promociju u nacionalnim i međunarodnim okvirima. Stoga je nužno ulagati u obnovu i rekonstrukciju pojedinih kulturnih dobara te poticati kulturne manifestacije i povezane događaje. Treba napomenuti i kako je s prostornog aspekta velik dio kulturnih ustanova smješten u Gradu Zadru, pri čemu se kao potreba javlja razvoj kulturnih ustanova u ostalim JLS-ima.

Prema korištenim podacima za poslovanje u djelatnosti turizma primjetno je kako je u svim recentnim godinama zabilježen negativan financijski rezultat. Unatoč tome, turističko poslovanje bilježi pozitivan trend kojim se gubitak iz godine u godinu smanjuje te će, ukoliko se nastavi ovaj trend, doći do nule, odnosno eventualno će doći i do pozitivnog financijskog rezultata. Diversifikacija turističke ponude, koja je nužna za održivi i uravnoteženi razvoj, ovome će značajno pridonijeti jer će se smanjiti ovisnost o vremenskim prilikama koje imaju izrazito velik utjecaj na broj dolazaka i noćenja turista u ljetnim mjesecima. Vezano uz diversifikaciju nužno je promovirati ovo područje u sklopu čega važnu ulogu ima brendiranje prostora, ali i samostalne ponude i proizvoda u njemu. Unatoč postojanju pojedinih inicijativa brendiranja, ovaj segment je potrebno značajno razvijati kako bi se cjelokupni UPZD mogao predstaviti kao jedna turistički komplementarna i povezana cjelina koja nudi raznoliku i mnogobrojnu ponudu. Postojeća kulturna baština vrlo je vrijedan faktor turističke ponude za čiju potpunu turističku valorizaciju

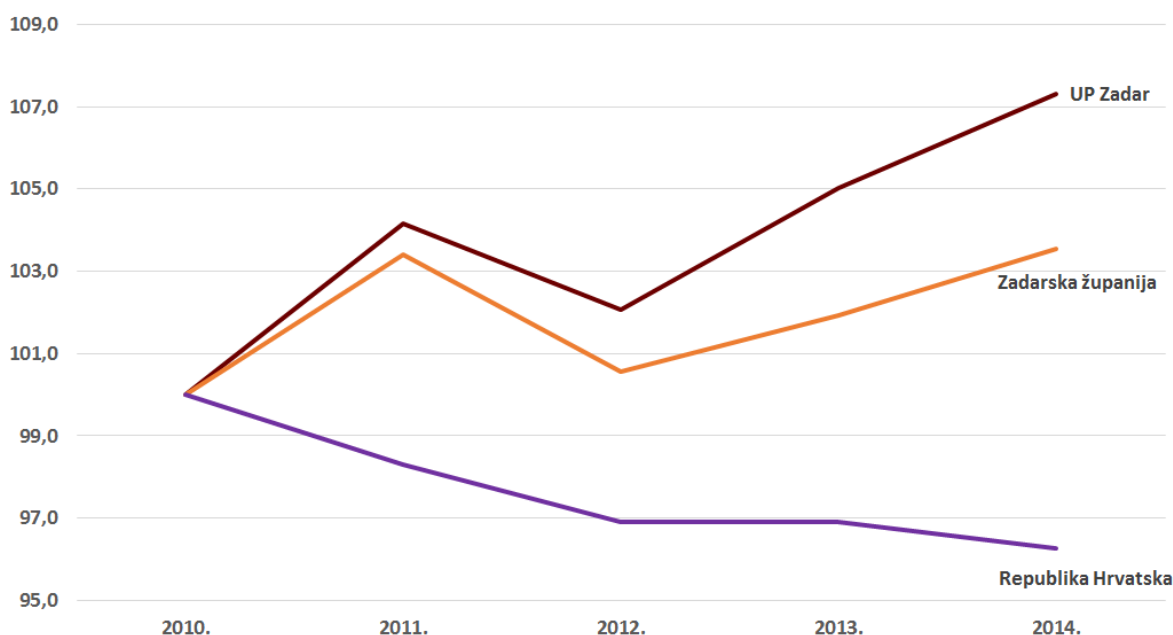
nema dovoljno financijskih sredstava. Nedostaju adekvatni planovi upravljanja, konzervatorske analize i smjernice za zaštićena područja, lokalitete i objekte kulturne baštine. Uz to, mnogi objekti kulturne baštine zahtijevaju obnovu i rekonstrukciju te izgradnju prateće infrastrukture za turističko korištenje kako bi se omogućio razvoj novih turističkih proizvoda i promocija lokalnih posebnosti. turistička valorizacija zahtijeva i modernizaciju webservisa za predstavljanje turističke ponude, posebice one vezane uz prirodnu i kulturnu baštinu.

3.2.5. Poljoprivreda i ribarstvo

Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura su u UP-u Zadru djelatnosti od iznimne važnosti, stoga su u Županijskoj razvojnoj strategiji prepoznate kao prioritet za multisektorski i polifunkcionalan gospodarski razvoj. Unutrašnjost UPZD-a (prostor Ravnih kotara) izuzetno je vrijedan resurs za razvoj poljoprivrede. Poljoprivreda je u Ravnim kotarima unatoč procesima deagrarizacije ostala relativno značajna gospodarska djelatnost. Pozitivna obilježja ovog prostora su dobri ekološki uvjeti, velike poljoprivredne površine, mogućnosti navodnjavanja, dobra prometna povezanost te blizina potencijalnog tržišta za poljoprivredne proizvode. Osnovne poljodjelske grane su vinogradarstvo, voćarstvo i maslinarstvo, a prostor oko Zadra je i jedno od pčelarskih središta Primorske Hrvatske. Mogućnosti za daljnji razvoj maslinarstva su velike, osobito na otocima, a velik broj trenutno neobrađenih površina mogao bi se uz poticaje prenamijeniti za maslinarsku proizvodnju što je velik potencijal za budući razvoj otoka u sklopu UPZD-a. U okviru stočarske proizvodnje gospodarski je najvažnije ovčarstvo jer se u Zadarskoj županiji uzgaja više od četvrtine ovaca u Republici Hrvatskoj.

U UP-u Zadru u razdoblju 2010.-2014. g. zabilježen je porast broja poslovnih subjekata registriranih za obavljanje poljoprivredne djelatnosti te je 2014. g. zabilježeno njih ukupno 3.307. Većinu takvih subjekata (97,0 %) čine obiteljska poljoprivredna gospodarstva (Sl. 10.), kojih se trećina nalazi na teritoriju Grada Zadra. Međutim, najveći porast broja OPG-a bilježe općine Ravnih kotara. Iako podaci ukazuju na daleko veći broj ekoloških poljoprivrednih gospodarstava u usporedbi s ostalim jadranskim županijama, poželjno je povećati njihov broj i ojačati razvoj kako bi ekološki poljoprivredni proizvodi UP-a Zadra imali iznimnu kakvoću te postali prepoznatljiv brend na tržištu. Uz to potrebno je subvencioniranje ekološke poljoprivredne proizvodnje te povećanje broja edukacija za poljoprivrednike i zadruge o mogućnostima i potencijalima ekološke poljoprivrede.

Indeks (2010.=100,0)

Sl. 10. Kretanje broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u UP-u Zadru, Zadarskoj županiji i Republici Hrvatskoj u razdoblju 2010.-2014. godine

Izvor podataka: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2016

Najveći problem u poljoprivrednoj proizvodnji UP-a je navodnjavanje koje će biti ključno za daljnji razvoj poljoprivrede i sprječavanje proizvodnih gubitaka. U uvjetima okolišnih promjena, posebice klimatskih, koje su već evidentne, ulaganje u navodnjavanje jedan je od načina jačanja adaptacije lokalne poljoprivrede. Navodnjavanje, okrupnjavanje zemljišta, rješavanje vlasničkih odnosa i institucionalna pomoć u tom procesu trebali bi biti jedan od prioriteta u planiranju razvoja poljoprivredne proizvodnje u UP-u. Osim toga, visok potencijal leži u povezivanju ekološke poljoprivrede i turizma.

Ribarstvo je djelatnost koja odlikuje Zadarsku županiju i u čemu je ona na samom vrhu u Republici Hrvatskoj (gotovo petina hrvatske ribolovne flote, do 47,0 % ukupnog morskog ulova itd.). Ribarska flota UPZD-a najbrojnija je u Gradu Zadru i Općini Kalima, a povećanje broja plovila bilježi pozitivan trend od 2011. g. Ribarstvo karakterizira i dobra organiziranost ribara kroz zadruge, a 2014. g. u Kalima je osnovan i prvi hrvatski LAGUR (lokalna akcijska grupa u ribarstvu). Više od polovice ukupne hrvatske marikulture locirano je u Zadarskoj županiji, a razvijena su uzgajališta bijele ribe i tune (najviše na Ugljanu) te mrjestilište u Ninu. Riba i ostali proizvodi u marikulturi se velikim dijelom izvoze na inozemno europsko tržište dok se istovremenu uvozi riba u Zadarsku županiju. Iz navedenog proizlazi zaključak kako postoji značajno i neiskorišteno domaće tržište za ribarske i marikulture proizvode. S druge strane, prema marikulturi se razvio otpor među lokalnim otočkim stanovništvom s obzirom da kavezni uzgoj ribe dovodi do promjene kvalitete

ekosustava, smanjenja mogućnosti plovidbe, a ribarima je onemogućen pristup pojedinim dijelovima mora. Stoga bi u planiranju UP-a jedan od prioriteta trebalo biti i planiranje održivog gospodarenja morem koje bi uključivalo intenzivnije praćenje ribljeg fonda i utjecaja marikulture na marinski okoliš te, ukoliko je potrebno, premještanje uzgajališta riba na prikladnije lokacije.

Razvoju navedenih djelatnosti pridonosi i rad lokalnih akcijskih grupa – Bure, Marete i Laure te navedenog LAGUR-a Losture. Njihovu djelatnost treba i dalje poticati te dati podršku pri izradi i provedbi njihovih lokalnih razvojnih strategija. Daljnji razvoj poljoprivrede i ribarstva zasigurno će biti olakšan uz financiranje iz europskih fondova kroz mjere Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske. Razvoj poljoprivrede trebao bi se temeljiti na intenzivnijoj poljoprivredi Ravnih kotara, ali i povećanje ekološke poljoprivrede. Potrebno je na razini UPZD-a ojačati prehrambenu prerađivačku industriju kako bi se u potpunosti iskoristio potencijal poljoprivrednih površina UPZD-a. U okviru ribarstva i marikulture također je potrebno ojačati prerađivačku industriju na otocima gdje bi gospodarski uzlet smanjio negativne demografske trendove te pridonio socio-ekonomskoj situaciji otoka. To znači da su potrebna dodatna ulaganja u nabavu ribarske i marikulture opreme i razvoj ribarske infrastrukture poput ribarskih luka, iskrcajnih mjesta i ostale ribarske infrastrukture.

3.3. URBANO OKRUŽENJE

3.3.1. Gospodarenje urbanim okolišem i izloženost rizicima

U UP-u Zadru kakvoća okoliša je izrazito visoka što je posljedica zatvaranja mnogih industrijskih pogona nakon Domovinskog rata, ili smanjenja kapaciteta proizvodnje, dok se s druge strane novi pogoni grade prema puno strožim uvjetima čime se doprinosi smanjenju polutanata u zraku, tlu i vodi. Većina izvora emisija u okoliš UP-a nalazi se u Gradu Zadru (preko četiri petine njih) što je logično s obzirom da je Zadar industrijski najrazvijenije područje cijele županije, ne samo UPZD-a. To ukazuje na povećanu potrebu provođenja različitih promotivnih aktivnosti uključivanja stanovništva vezano uz probleme zaštite okoliša i mjere njegovog očuvanja. S obzirom na najveći broj izvora emisija u okoliš u Zadru nužno je djelovati na način da se obnovom ili nadogradnjom postojećih pogona smanji količina štetnih emisija.

Primarni izvori zagađivanja zraka u UPZD-u su promet, kućna ložišta, industrija i energetika. Zagađenje iz prometa najveće je u ljetnom dijelu godine za vrijeme turističke sezone kada se broj vozila na prometnicama umnogostručuje što predstavlja izraziti problem ne samo u ekološkom već i u prometnom smislu. S druge strane, u zimskom dijelu godine kućna ložišta postaju značajan izvor emisije aeropolutanata budući da se većina kućanstava grije na drva, ugljen i naftne derivate. Unatoč navedenom, prema mjerenjima koja su provedena u razdoblju 2003.-2008. g. kvaliteta zraka u Gradu Zadru je dobra te je spadala u I. kategoriju (čist ili neznatno onečišćen zrak). Problematičnim područjem s nešto većim onečišćenjem zraka izdvaja se industrijska zona Gaženica.

Analizama kojima se provjerava kvaliteta voda na području Zadarske županije zaključeno je kako je najveći dio voda izvrsne kvalitete što se prvenstveno odnosi na analize kakvoće mora. Prema analizama provedenima u razdoblju 2011.-2014. g. sve kontrolirane plaže imale su izvrsnu kakvoću mora dok je tek jedna od njih 43 ocijenjena dobrom kakvoćom. Unaprjeđenjem sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda značajno je smanjeno onečišćenje mora koje pridonosi očuvanju njegove visoke kakvoće. Sustav automatskih stanica za praćenje kakvoće vode zahtijeva rekonstrukciju i unaprjeđenje, a od posebne je važnosti nastaviti provoditi ispitivanje i praćenje fizikalnih, kemijskih i bakterioloških osobina morske vode, meteoroloških prilika i hidrografskih osobina mora.

Praćenje onečišćenja tala u UPZD-u ne provodi se kontinuirano te je stoga potrebno uspostaviti takav sustav kojim će se prikupljati potrebni podaci i koji će pomoći u identifikaciji najugroženijih područja. Unatoč nepostojanju navedenog sustava, u UPZD-u se može izdvojiti nekoliko lokaliteta koji su onečišćeni raznim industrijskim produktima, od čega najveću opasnost

predstavljaju poliklorirani bifenili (PCB) koji na nekim mjestima višestruko prelaze dopuštene granice za koje se smatra da je potrebna sanacija. Izvori onečišćenja tala, kao i svi ostali, većinom se nalaze u Gradu Zadru zbog razvijene industrije, odnosno prisutnosti brojnih industrijskih pogona.

Buka, također, pridonosi smanjivanju kvalitete okoliša kroz aktivnosti različitih gospodarskih subjekata i prometa. U UPZD-u ne postoji strateška karta buke koju su već izradili neki hrvatski gradovi poput Rijeke i Zagreba. Njezina prevencija nije prepoznata ni u građevinskim i prostornoplanskim dokumentima iz čega slijedi potreba da se tom problemu počne pristupati i rješavati ukoliko se identificiraju ugrožene zone.

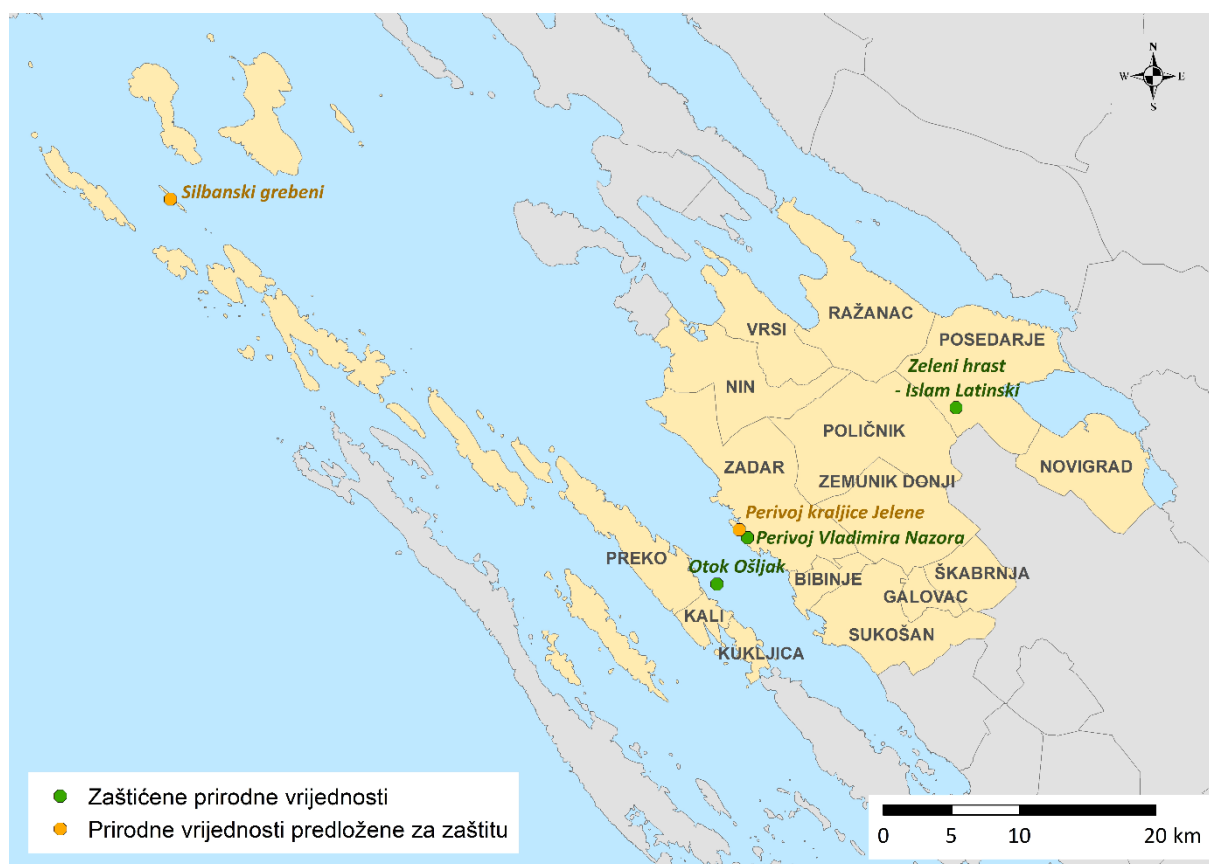
Glavne posljedice klimatskih promjena s kojima se suočava UP Zadar su sve intenzivnije i učestalije suše, poplave, oskudica vode, porast razine mora, toplinski valovi, valovi ekstremne hladnoće i snježnih padalina, oluje i požari u prirodnim područjima. U prosjeku se u UP-u Zadru svakih deset godina javlja toplinski val koji dovodi do suše, problema u vodoopskrbi te bolesti koje posebno ugrožavaju stanovništvo starije dobne skupine. Grad Zadar je prepoznao potrebu za djelovanjem koje će utjecati na ublažavanje klimatskih promjena te su u skladu s tim, prikupljeni podaci i izrađene strategije i planove vezani uz navedenu problematiku. Uz njih, potrebno je i stalno provođenje različitih aktivnosti kojima će se promovirati mogućnosti ublažavanja klimatskih promjena i mjere adaptacije na njih, kroz provođenje edukacija, radionica, komunikacijskih strategija i različitih savjetovanja.

Prirodni i antropogeni rizici određenim dijelom su prisutni u UPZD-u, a ponajviše se odnose na bujice i poplave nastale nakon kratkih i jakih kiša, odrone i druge geološke hazarde, te s antropogene strane na gospodarske subjekte koji posluju s opasnim tvarima. Unatoč postojanju planova povezanih uz navedenu problematiku, ključno je osigurati daljnji razvoj sustava zaštite od rizika, prvenstveno onih prirodnih budući da sa sve češćom pojavom ekstremnih vremenskih uvjeta dolazi do pojačanog rizika od nastupanja prirodnih nepogoda. Od najveće su važnosti sustav i kapaciteti za upozoravanje i zaštitu od svih vrsta katastrofa te adekvatna oprema i infrastruktura koja će pridonijeti smanjenju tih istih rizika (primjerice nasipi, kanali za odvodnju, pristupne ceste i putovi i sl.). Važan potencijal predstavlja mlada, učenička populacija koja je nedovoljno upoznata s potencijalnim rizicima i mogućostima obrane od istih.

3.3.2. Upravljanje javnim urbanim površinama

Javne urbane površine podrazumijevaju zaštićena područja prirode, javne zelene površine, šumske površine i napuštena nekadašnja industrijska i vojna područja (tzv. *brownfields*) koja se nalaze u urbanom području i predstavljaju resurs koji doprinosi kvaliteti urbanog života i standardu življenja, kao i potencijal za daljnji razvoj. U UP-u Zadru trenutno su zaštićene tri prirodne

vrijednosti: otok Ošljak (značajni krajobraz), Perivoj Vladimira Nazora u Zadru (spomenik parkovne arhitekture) te Zeleni hrast u Islamu Latinskom (spomenik prirode). Sukladno višem stupnju društveno-gospodarskog razvoja UP-a Zadra od ostatka Zadarske županije, u njemu se nalazi tek 15 % svih zaštićenih prirodnih vrijednosti Zadarske županije. Analizom je prepoznata potreba zaštite podmorja, pri čemu je za jedan lokalitet (Greben kod Silbe) već predložen za zaštitu dok se za mnoge druge lokalitete to tek treba učiniti. U UPZD-u postoje i mnoga vrijedna područja bez statusa zaštite, kao i brojne endemske biljne i životinjske vrste. Sve navedeno predstavlja važan ekološki čimbenik, kao i eventualno mogućnosti za iskorištavanje u turističke svrhe. Stoga je potrebno poticati različite aktivnosti (poučne staze i ostale edukativne aktivnosti) u svrhu očuvanja i održavanja visokog stupnja krajobrazne, biološke i georaznolikosti, odnosno identifikacije posebno osjetljivih ekosustava u svrhu zaštite.

Sl. 11. Zaštićene prirodne vrijednosti i prirodne vrijednosti predložene za zaštitu u UP-u Zadru 2015. godine

Izvor podataka: Natura Jadera, 2015a

Javne zelene površine najzastupljenije su u Gradu Zadru što je logično s obzirom na njegovu prostornu i demografsku veličinu. Unatoč postojanju javnih zelenih površina, ne postoji baza podataka u kojoj se prati njihov broj

i stanje što otežava procese upravljanja istima kao i planiranja njihova razvoja i unaprjeđenja.

Gotovo 90 % šuma u Zadarskoj županiji čine gospodarske šume, iako šumarstvo samo po sebi nije razvijena djelatnost što je posljedica činjenice da prevladavaju šume niže kvalitete. No s obzirom da one predstavljaju važan uvjetno obnovljiv resurs, njima je potrebno obzirno gospodariti. To znači provođenje regeneracije šuma i šumskog zemljišta kroz pošumljavanje autohtonim vrstama i provođenje mjera obnove uništenih i oštećenih šumskih sastojina.

Brownfield lokaliteti predstavljaju veliki potencijal za unaprjeđenje ekonomskog, ekološkog i društvenog okruženja u UP-u. Najveći dio njih odnosi se na bivša vojna područja (83,3 %) dok je evidentirano tek nekoliko bivših industrijskih područja. Identificirana područja nužno je obnoviti i ponovno staviti u funkciju kako bi se postojeći, trenutno neiskorišteni prostor, ponovno upotrebljavao i služio zajednici. Valja napomenuti kako osim bivših vojnih i industrijskih područja postoji i značajan broj ostalih vrsta objekata, kao što su primjerice napuštene škole, zgrade i slično, koje također predstavljaju razvojni potencijal ukoliko ih se obnovi i stavi u funkciju.

3.3.3. Komunalna infrastruktura

Komunalnu infrastrukturu čine vodoopskrbna, kanalizacijska, elektroopskrbna i plinoopskrbna infrastruktura, gospodarenje otpadom, sustav javnog grijanja, eksploatacija alternativnih energenata i energetska učinkovitost. Iako je UP Zadar umjereno siromašno postojećim vodnim resursima, posebice na otocima i priobalnom području, voda je prema svim mjerilima kvalitetna i zdravstveno ispravna te je odlikuje izvrsna kakvoća. Najvažniji vodovodni sustav regionalnog značenja nalazi se na rijeci Cetini koja opskrbljuje Zadar te dijelove Ravnih kotara i Bukovice, ali je nedostatna za potrebe cijele Zadarske županije. Prosječna priključenost kućanstava UPZD-a na vodovod iznosi 93,1 %. U prostornom smislu, općine Ravnih kotara imaju manji postotak priključenosti na postojeću vodovodnu mrežu. Iste općine evidentirale su manju ukupnu potrošnju vode u odnosu na prosjek UPZD-a te u recentnom razdoblju bilježe trend smanjenja potrošnje vode po glavi stanovnika. Podaci dobiveni analizom u ovom poglavlju ukazuju kako UP Zadar valja u narednom planskom razdoblju priključiti kućanstva bez postojećeg priključka na vodoopskrbnu infrastrukturu, posebice u općinama Ravnih kotara. U planu su rekonstrukcije postojeće infrastrukture i jačanje kapaciteta za unaprjeđenje, održavanje i upravljanje vodoopskrbnim sustavom, a od velikog značenja trebala bi biti gradnja vodoopskrbne infrastrukture otoka koja bi omogućila sigurnost opskrbe, posebice tijekom najvećeg pritiska u vrijeme turističke sezone kada na području cijelog UP-a Zadra postoji problem nedostatka pitke vode. Još uvijek nedovoljna informiranost lokalnog stanovništva i posjetitelja

o obzirnom i štedljivom korištenju vode i nedostatni poticaji izgradnje kolektora kišnice s prikladnim pročišćivačima i vodospremama povećavaju rizik nestašice vode tijekom ljetnih mjeseci.

Kanalizacijska infrastruktura UP-a Zadra obuhvaća četiri odvodna sustava (Zadar, Bibinje-Sukošan, Ugljan i Novigrad). S obzirom na nedostatak podataka po JLS-ima, analiza je provedena samo na razini Grada Zadra. Postojeća pokrivenost kućanstava u Gradu Zadru iznosi 75,0 % što je znatno više od poraznog prosjeka Republike Hrvatske koji iznosi tek 43,0 %. Trend priključenosti kućanstava na kanalizacijsku infrastrukturu u razdoblju 2010.-2015. g. ukazuje na stalan porast broja priključenih kućanstava u Gradu Zadru. Iako je u planu Odvodnje d.o.o., ovlaštene tvrtke u Gradu Zadru, povećati priključenost kućanstava na 94 % do 2020. g., prema trenutnom trendu pokrivenost bi te godine trebala iznositi tek 82,8 %. Problem predstavljaju kućanstva koja nisu spojena na postojeću kanalizacijsku infrastrukturu. Njihov odvod uglavnom podrazumijeva postojanje septičkih jama koje najčešće ne zadovoljavaju standarde zaštite okoliša jer su često propusne pa se otpadne vode gube u podzemlju i otječu prema moru. U ostalim JLS-ima nema evidencije stoga ju je potrebno provesti te širiti kanalizacijsku infrastrukturu sukladno potrebama stanovništva i u skladu s načelima zaštite okoliša.

Adekvatno gospodarenje otpadom od iznimne je važnosti za krški okoliš kakav karakterizira UP Zadar. Sukladno važnosti gospodarenja, UPZD odlikuje visok udio kućanstava uključenih u sustav organiziranog gospodarenja otpadom koji prosječno iznosi visokih 96,2 % (iako nema svih dostatnih podataka za sve JLS-e). Sektorom gospodarenja otpadom rukovode tri komunalne tvrtke i UPZD-u koje odvoze smeće na jedino odlagalište otpada koje se nalazi u Gradu Zadru – Diklo. Upravo je deficit odlagališta veliki problem UPZD-a što posljedično uzrokuje visok broj ilegalnih odlagališta (njih čak 63), a posebice je problem uočljiv na otocima. U Općini Kalima trenutno je u sanaciji bivše odlagalište otpada te se na istom području planira gradnja reciklažnog dvorišta. Potrebno je povećati napore u pogledu edukacije građana o potrebi pravilnog odlaganja otpada kako bi se broj ilegalnih odlagališta smanjio. Sumativno glavne probleme predstavljaju velika količina otpada od kojeg je najveći dio nerazvrstan, problem adekvatnog gospodarenja otpadom na otocima, posebice onim manjim i udaljenijim, te nedostatak infrastrukture za održivo gospodarenje otpadom.

Plinoopskrbna infrastruktura je u gradnji te je do 2016. g. izgrađeno 42,3 % od planirane mreže, a 89,3 % postojeće infrastrukture već provodi plin. Gradnju je potrebno nastaviti i dovršiti, a izgrađenu infrastrukturu iskoristiti kao gospodarsku prednost ispred ostalih županija, Gradova i općina Dalmacije bez izgrađene infrastrukture. Izgradnjom potpune plinoopskrbne infrastrukture otvaraju se mogućnosti za stvaranje sustava javnog grijanja koji bi riješio problem, doduše kratkog, zimskog razdoblja nižih temperatura.

S obzirom na nedostatak podataka o elektroopskrbnoj infrastrukturi u UPZD-u, analiza potrošene električne energije nije bila moguća. Elektroopskrbnu

funkciju obavlja Elektra Zadar te prikuplja podatke samo na razini cijele županije. Kao probleme postojeće infrastrukture Elektra Zadar navodi zastarjelu infrastrukturu na otocima koji su u sastavu Grada Zadra zbog čega dolazi do prekida u opskrbi električnom energijom te zastarjele podmorske kablove kojima je potrebna zamjena. Postojeću elektroopskrbnu infrastrukturu potrebno je obnoviti, a u prostore koji imaju manje razvijenu infrastrukturu potrebno je povećati ulaganja te postojeću mrežu modernizirati i nadograditi. Kako bi se povećala energetska neovisnost, Zadarska županija proteklih godina nudi mogućnosti sufinanciranja izgradnje alternativnih izvora energije. Sukladno tome, proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije priključenih na distribucijsku mrežu Elektre Zadar na razini UP-a u znatnom je porastu. Od obnovljivih izvora najveći potencijal imaju energija sunca i vjetra. Primjerice, broj fotonaponskih (solarnih) elektrana se u posljednje tri godine povećao na 14, a njihova instalirana snaga porasla je za 3,6 puta. Potrebno je uvesti dodatne mjere za poticanje iskorištavanja energije vjetra i povećati ulaganja u solarne elektrane, a rezultat bi donio povećanje energetske učinkovitosti, porast količine energije, smanjenje CO₂ i štetnosti po okoliš te smanjenje energetske opterećenja u mjesecima turističke sezone. Posebice je to bitno za otočne predjele UPZD-a koji bi se na taj način mogli energetske osamostaliti. Grad Zadar raspolaže mnogim respektabilnim projektima kojima je cilj ušteda energije, povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i smanjenje utjecaja na okoliš. Primjeri unaprjeđenja procesa postizanja energetske učinkovitosti vidljivi su u poticanju izgradnje instalacija postrojenja za eksploataciju obnovljivih energenata te fotonaponskih sustava na krovovima javnih objekata, sufinanciranju izgradnje privatnih postrojenja za eksploataciju obnovljivih energenata, poticanju povećanja korištenja obnovljivih energenata kod MSP-ova i provedbi aktivnosti promoviranja eksploatacije obnovljivih energenata.

3.3.4. Prometna infrastruktura

UP Zadar posjeduje zadovoljavajuću infrastrukturu državnih cesta i autocesta, dok županijske i lokalne ceste donekle zaostaju te im je potrebna rekonstrukcija. Unutarnja povezanost cestovnom mrežom na kopnu je povoljna. Postoje tri izlaza na autocestu (dva su u III. zoni urbanog područja), a povezanost između glavne pomorske luke, zadarske zračne luke i autoceste je izvrsna.

Sl. 12. Prometni sustav šireg područja UP-a Zadra

Kako je prometna povezanost JLS-a analizirana pomoću gustoće cestovne mreže, Engulovim koeficijentom te gama indeksom, rezultati analize ipak prikazuju prostorne neusklađenosti u realnom stanju mreže cestovnog prometa. Najmanju gustoću cestovne mreže ima Općina Sukošan (411,3 /km²) što rezultira stvarnim prometnim zastojećima koji se identificiraju u tijeku turističke sezone. Iz toga razloga potrebno je izgraditi obilaznicu Zadar – Biograd na Moru kako bi se Općina Sukošan rasteretila prometnog opterećenja. Engulov koeficijent (koji uzima u obzir i površinu i broj stanovnika) prikazuje kako je razvijenost cestovne mreže manja (58,56) od županijskog i državnog prosjeka što ukazuje na nedostatak ulične prometne infrastrukture u Gradu Zadru. Gama indeks uzima u obzir čvorove i veze između čvorova različitih cesta i prema tom pokazatelju UP Zadar ima bolju povezanost mreže autocesta, državnih, županijskih i lokalnih cesta. Pokazatelji PLDP i PGDP ukazuju kako je u UPZD-u potrebno proširiti glavne koridore cestovne mreže te modernizirati regulaciju prometa kako bi se ostvarila veća protočnost prometa, posebice tijekom ljetne sezone. Iako sve dosadašnje strategije navode potrebu gradnje novih dionica državnih cesta, veći prioritet trebale bi biti županijske ceste koje bi stvorile potencijalnu alternativu u slučaju prometnog opterećenja postojeće mreže. Uz navedeno, potrebne su još neke mjere kojima bi se unaprijedio sustav za upravljanje i nadzor prometa te poboljšala sigurnost u prometu. One bi obuhvatile uvođenje fizičkih mjera za

usporavanje prometa, poboljšanje regionalne mobilnosti kroz infrastrukturu TEN-T, sanaciju crnih/kritičnih točaka u prometnoj mreži, sanaciju točaka s najvećim brojem prometnih nezgoda te najvećim brojem poginulih i teško ozlijeđenih osoba.

Jedina željeznička pruga spaja Zadar s Kninom, a njeni su osnovni problemi neelektrificiranost i zastarjelost, a od 2014. g. je proglašena nerentabilnom te je zatvorena za promet. Putnički prijevoz između željezničkih postaja privremeno se odvija autobusima. Poseban motiv za modernizaciju pruge predstavlja intermodalno povezivanje pomorske luke u Zadru s prugom za teretni prijevoz dobara. Željeznička pruga bi time mogla smanjiti prometno (kamionsko) opterećenje prometnica od pomorske luke do autoceste, a željeznička pruga bi mogla vratiti putničku funkciju koja je građanima II. i III. zone UP-a Zadra potrebna za dnevne migracije (radi posla, opskrbe ili korištenja drugih socijalnih funkcija). Poboljšanje željezničkog prometa trebalo bi se odvijati kroz infrastrukturnu obnovu željezničke pruge i kolodvora, sufinanciranje pripreme projektnih rješenja za unaprjeđenje željezničkog prometa i povećanje frekventnosti linija željezničkog prometa ukoliko za to postoje potrebe.

Zračna infrastruktura izuzetno je važna za gospodarstvo UP-a Zadra zbog direktne povezanosti sa Srednjom i Zapadnom Europom. Od dolaska aviokompanije Ryanaira, Zračna luka Zadar bilježi trend povećanja broja putnika te redovnih i charter letova, međutim njihova sezonalnost iznimno je izražena što implicira na važnost zračne luke u razvoju turističkih djelatnosti UP-a Zadra. Trenutna zračna infrastruktura u skladu je s normama i standardima, a kao problem ističe se nepostojanje alternativnog prilaza zračnoj luci što bi u vrijeme velikih cestovnih zastoja i neželjenih događaja u turističkoj sezoni moglo otežati prilaz luci. Zračna luka Zadar, jedina u Hrvatskoj, raspolaže s dvije asfaltirane uzletno-sletne staze, a treća se nalazi u Zatonu i može poslužiti u izvanrednim situacijama. Prioriteti u daljnjem razvoju trebali bi se uklapati u okvir rekonstrukcije i modernizacije postojeće infrastrukture, proširenje putničkog terminala i popratnih sadržaja te spajanje na alternativnu cestovnu prometnicu. Zračna luka od iznimnog je interesa za gospodarstvo i turizam UP-a Zadra i potrebno je postojeći potencijal maksimalno iskoristiti.

Za UP Zadar, zbog funkcionalnosti i povezanosti između otočnog i kopnenog dijela od važnog značenja je pomorski promet. Lučka uprava Zadar raspolaže s četiri pomorske luke (Gradska luka Zadar, Luka Gaženica, teretna luka Gaženica i ribarska luka Vela Lamjana – Kali). Grad Zadar povezan je sa zadarskim otocima, otokom Lošinjem, a sezonski i s talijanskom lukom Anconom. Ipak, najjača povezanost je s otokom Ugljanom na relaciji Zadar – Preko što ojačava gospodarske i funkcionalne spone između kopnenog i otočnog dijela UPZD-a. Međutim, posljednji podaci ukazuju na trend smanjenja broja putnika i porasta broja prevezenih vozila u lukama Lučke uprave Zadar, dok teretne luke ne mogu razviti svoj potpuni potencijal zbog

loše željezničke pruge koja trenutno ne može omogućiti intermodalnu funkciju transporta dobara. Velik problem nalazi se u međupovezanosti otoka u sjevernom i južnom dijelu UP-a i šireg okruženja. Stanovništvo otoka koje dijeli slične razvojne, ekonomske, socijalne i druge probleme time se teže međusobno povezuje u rješavanju problema; poslovni razvoj koji bi se oslanjao na radnu snagu na otocima time je također otežan budući da je na manjim otocima ponuda radne snage nedostatna; bolja međusobna povezanost mogla bi doprinijeti i rješavanju problema ponude određenih usluga na otocima koje se ne mogu ponuditi na svakom otoku zasebno. Sve to djeluje kao vrlo nepovoljan čimbenik demografskog i gospodarskog razvitka. Radi uravnoteženog polifunkcionalnog razvoja potrebno je ulagati u povezivanje otočja s kopnom, ali i međusobnu povezanost između otoka, a postojeću infrastrukturu potrebno je modernizirati. Trenutna luka u Gaženici predstavlja velik lučko-gospodarski projekt koji bi dinamizirao prostor i dao nove mogućnosti razvoju luke, gospodarstva, ali i omogućio socio-ekonomske promjene.

3.3.5. Urbani prijevoz

Urbani prijevoz UP-a Zadra obuhvaća autobusni, trajektni i brodski prijevoz. Autobusni prijevoz sastoji se od deset autobusnih linija od kojih je najfrekventnija linija broj 5 koja prometuje na relaciji Puntamika – Autobusni kolodvor, odnosno koja prolazi kroz centralni dio Grada Zadra. Učestala frekventnost posljedica je potreba putnika prema Puntamici, posebice tijekom turističke sezone zbog dostupnosti gradske plaže i turističkih sadržaja. Trajektni i brodski prijevoz također imaju karakter javnog gradskog prijevoza jer povezuju otoke na kojima postoji veći broj dnevnih migranata. Međutim, brodski promet ima malu frekventnost i nisku rentabilnosti linija zbog socio-ekonomskog nazadovanja udaljenijih otoka, a nepostojanje redovitih linija na nekim otocima dodatno onemogućuje socio-ekonomski razvoj. U skladu s tim, predviđena je nabava manjih putničkih brodova koji zadovoljavaju niske emisije ugljika. U okviru budućeg razvoja, a u svrhu povećanja kvalitete života stanovništva na otocima kojima prijeti demografsko izumiranje, potrebno je međusobno povezati otoke kako bi putnici pri putovanju s jednog otoka na drugi izbjegli presjedanje u luci Zadar. Na taj način bi se luka rasteretila dijela prometa, a otocima bi se omogućila veća prometna funkcija koja bi sa sobom donijela i dio drugih funkcija te bi se omogućio put socio-ekonomskim promjenama i revitalizaciji otoka.

S obzirom na potencijal intermodalne funkcije prometa u Gradu Zadru, ali i na razini cijelog UPZD-a, potrebno je organizirati funkcionalan sustav kako bi se povezale četiri ključne komponente javnog gradskog prijevoza: autobusni, trajektni, brodski i zračni prijevoz, a nakon obnove pruge i željeznički putnički promet kao oblik javnog prigradskog prijevoza. U planu je gradnja novih

intermodalnih terminala te izgradnja i usklađenje postojeće prometne infrastrukture za potrebe intermodalnog prijevoza. Organizacija sustava intermodalnog prijevoza omogućila bi uvođenje jedinstvenih prijevoznih karata, bolju organizaciju prometa, rasterećenje trenutne cestovne infrastrukture, ušteda energije, zaštitu okoliša, bolju povezanost između i unutar JLS te bolju funkcionalnu integraciju slabije razvijenih JLS unutar UP-a Zadra. Stvaranje intermodalnog sustava dalo bi prednost slabije razvijenim granama javnog gradskog prijevoza koje bi doživjele modernizaciju i rekonstrukciju infrastrukture. Smanjilo bi se opterećenje trenutnih parkirnih kapaciteta ponajviše u Gradu Zadru, a Grad bi napokon mogao organizirati pješačke zone. Sve navedeno smanjilo bi prometnu zagušenost, smanjilo bi se ulično parkiranje i prometni prekršaji, povećale bi se potrebe za javnim garažama na periferiji te bi se oslobodio prostor za ekološki prihvatljiva rješenja kao što su biciklističke staze i sl. Trenutna biciklistička infrastruktura nedostatna je potrebama i standardima.

3.4. OKVIR UPRAVLJAVNJA RAZVOJEM

Iz dosadašnjih analiza proizlazi da razvojni potencijali i problemi nadilaze granice jedinica lokalne samouprave te da su nužni partnerstvo i sinergija među JLS-ima za iskorištavanje tih potencijala i rješavanje problema. Pritom oni trebaju biti usklađeni sa strateškim planovima, ciljevima i prioritetima definiranim na lokalnoj, županijskoj, nacionalnoj i EU razini.

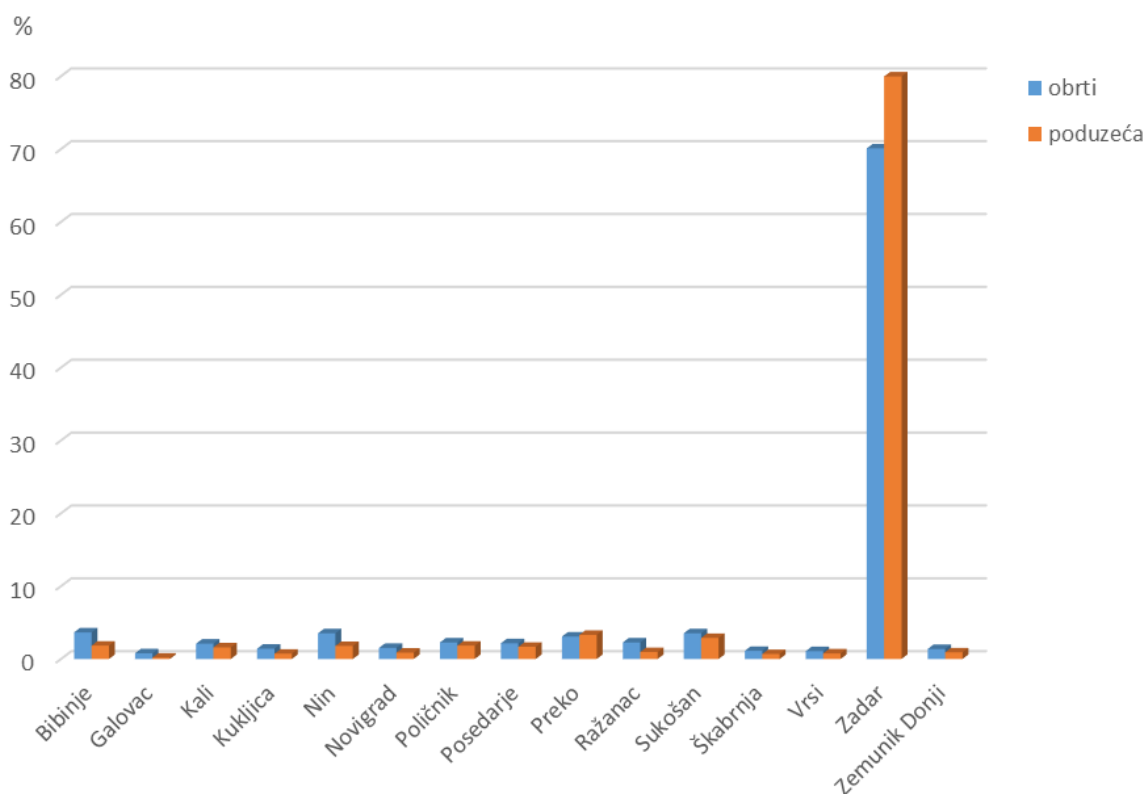
Upravljanje razvojem u UP-u Zadru provodi se kroz javni, privatni i civilni sektor. Vodeću ulogu u planiranju i upravljanju razvojem imaju upravna tijela jedinica lokalne samouprave. Najveći broj gradskih/općinskih ustanova i poduzeća nalazi se u Gradu Zadru koji je osnivač/suosnivač 21 ustanove i vlasnik/suvlasnik dvanaest poduzeća. U ostalim JLS-ima broj javnih poduzeća i ustanova najčešće se kreće od jedne do tri, s tim da se ustanove gotovo u cijelosti odnose na dječje vrtiće i turističke zajednice dok su poduzeća u velikoj mjeri vezana uz obavljanje komunalne djelatnosti.

Postojeći rad javne uprave ukazuje na velike mogućnosti unaprjeđenja, a to se posebice odnosi na unaprjeđenje sustava upravljanja vlastitim ljudskim resursima te povećanje kvalitete usluge kroz širenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija u javnom upravljanju. To se može postići kroz korištenje suvremenih digitalnih usluga (webservisi za upravljanje vlastitim ljudskim resursima, za informiranje o natječajima za subvencioniranje, financiranje i edukaciju građana; uvođenje GIS-a za praćenje stanja u prostoru). Rad javne uprave se također, može poboljšati i obrazovanjem djelatnika za unaprjeđenje kompetencija ili za provedbu aktivnosti međunarodne suradnje.

Javna poduzeća na području Grada Zadra prednjače prema broju zaposlenih i resursnim kapacitetima, stoga se očekuje visok stupanj njihove uključenosti u provođenje razvojnih projekata na području cijelog UP-a i suradnja s ostalim javnim i privatnim poduzećima s područja ostalih JLS-a. Važan dionik u pripremi i provedbi projekata je i Agencija za razvoj Zadarske županije Zadra Nova čiji su osnivači Zadarska županija i Grad Zadar. Druga važna agencija je Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA koja je nezaobilazan dionik u planiranju razvoja ruralnih dijelova UPZD-a i gospodarskih djelatnosti primarnog sektora. Za planiranje razvoja ljudskih resursa i inovacijske infrastrukture poslovnog sektora ključni je dionik Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija. Veliku ulogu u upravljanju razvojem imaju i turističke zajednice budući da je turizam jedna od osovina gospodarskog razvoja UP-a Zadra. Urede turističke zajednice imaju sve JLS izuzev triju općina bez izlaza na more (Galovac, Škabrnja, Zemunik Donji). Problem u provođenju projekata s aspekta dionika u javnom sektoru mogli bi predstavljati nešto slabiji kadrovski i resursni kapaciteti malih JLS-a te nedostatak javnih poduzeća i ustanova koji pokrivaju određeno razvojno područje u njima. U skladu s tim, potrebna je optimizacija poslovnih

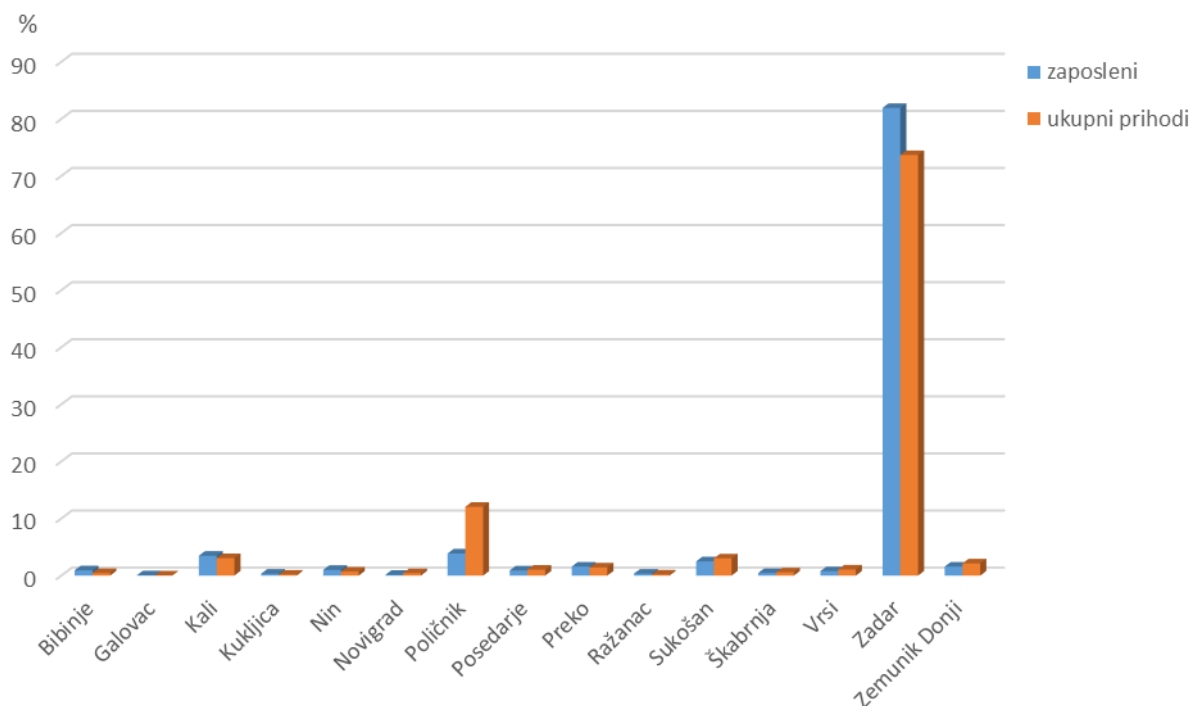
procesa javne uprave koji bi se trebala provesti kroz unaprjeđenje rada javnih ustanova i poduzeća te razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija u javnom upravljanju čime će se poboljšati komunikacija s građanima (webservisi i uspostavljanje GIS-a za praćenje stanja u prostoru).

Privatni sektor obuhvaća gospodarske subjekte u privatnom vlasništvu. Gospodarski subjekti članice su Županijske komore Zadar (u sklopu Hrvatske gospodarske komore) i Udruženja obrtnika Zadar (u sklopu Obrtničke komore Zadarske županije odnosno Hrvatske obrtničke komore). Prema najnovijim podacima privatni sektor u UPZD-u predstavlja 2.627 aktivnih poduzeća (FINA, 2015) te 2.689 aktivnih obrta (UO Zadar, 2016). Prema broju poduzeća i obrta u odnosu na UPZD ističe se Grad Zadar s visokim udjelima od 70,1 % obrta i 80,0 % poduzeća (Sl. 13.). Primjetno je kako je unatoč velikoj dominaciji Zadra u relativnim omjerima obrtništvo ipak nešto razvijenije u ostalim JLS-ima u odnosu na poduzeća kod kojih su četiri petine smještene u Zadru. Zbog ovako snažne dominacije Zadra ostale JLS imaju male relativne pokazatelje, no treba izdvojiti Općinu Poličnik gdje je u poduzećima bilo zaposleno 3,9 % od ukupnog broja zaposlenih u UPZD-u, a ostvareni prihodi zauzimali su udio od relativno visokih 12,1 % (Sl. 14.).

Sl. 13. Udio obrta i poduzeća u njihovom ukupnom broju po JLS-ima UP-a 2014. godine (poduzeća) i 2015. godine (obrti)

Izvor podataka: FINA, 2015; Udruženje obrtnika Zadar, 2016

Sl. 14. Udio zaposlenih i ukupnih prihoda poduzeća po JLS-ima UP-a Zadra 2014. godine

Izvor podataka: FINA, 2015

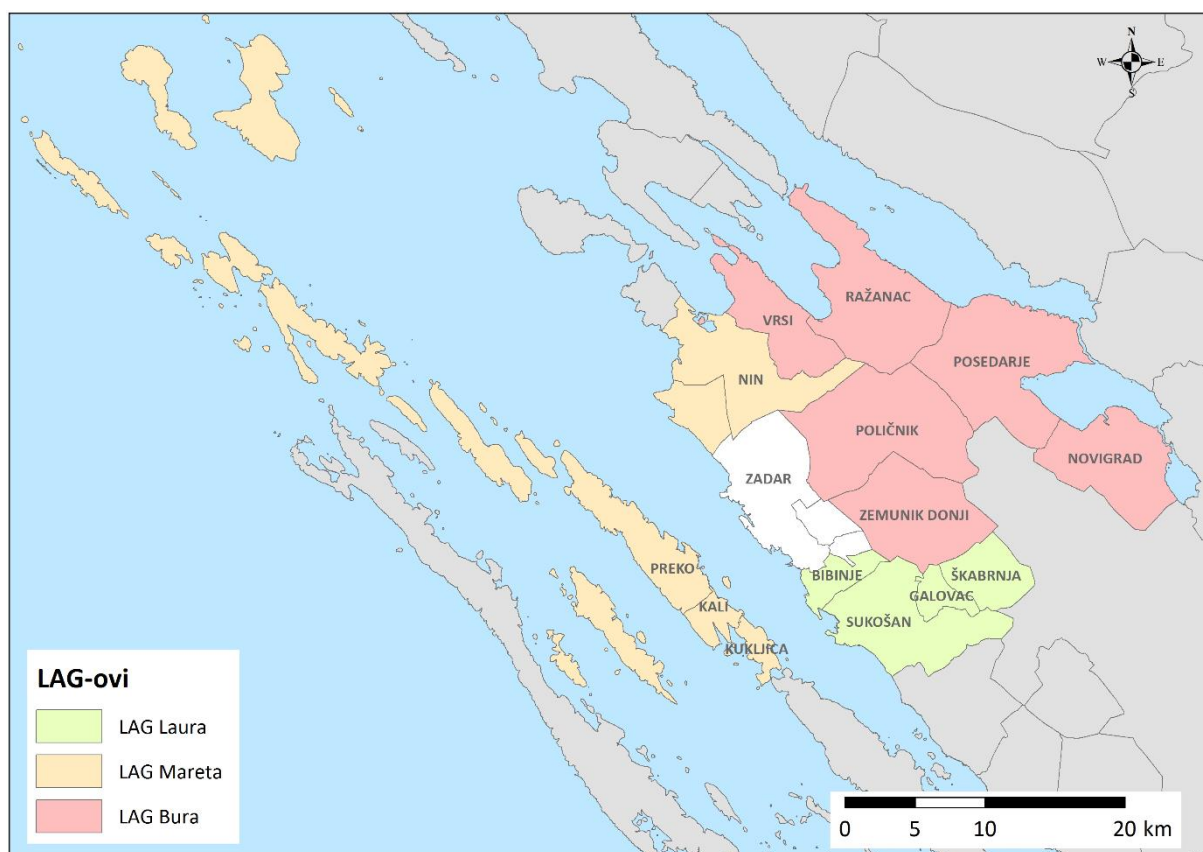
Po broju subjekata privatnog sektora unutar pojedinih razvojnih područja može se zaključiti kako su sva relativno dobro pokrivena te postoji dovoljan broj dionika koji mogu poticati projekte i aktivno sudjelovati u njihovoj pripremi i provedbi.

Civilni sektor čine neprofitne organizacije građana, prije svega udruge i zaklade. U Registru udruga u Republici Hrvatskoj je na dan 15. 3. 2016. g. bilo registrirano 1.120 udruga sa sjedištem u JLS-ima UPZD-a što je 66,0 % svih udruga Zadarske županije. U Gradu Zadru je od toga djelovalo 72,4 % svih udruga UP-a.

Izuzev Zadra prema broju udruga ističu se Preko (3,7 %), Nin (2,9 %), Bibinje i Novigrad (po 2,6 %) te Poličnik i Posedarje (po 2,5 %). Najmanji broj udruga registriran je na području općina Galovca i Škabrnje gdje djeluje tek nekoliko njih. S obzirom na mali broj udruga te slabe kapacitete i resurse, civilni sektor pojedinih JLS ne pokriva u dovoljnoj mjeri sva razvojna područja koja su dio Strategije. Iz toga proizlazi kako je na području nekih JLS-a potrebno poticati daljnji razvoj cjelokupnog civilnog sektora putem kojeg će lokalno stanovništvo moći u većoj mjeri sudjelovati u oblikovanju razvojnih mjera i upravljanju razvojem svog područja, kao i cijelog UP-a.

Ključ za obuhvatno i uključivo upravljanje razvojem je partnerski odnos i sinergično djelovanje svih dionika koji mogu doprinijeti tijekom planiranja i provedbe programa upravljanja razvojem. Jedan od oblika takvog sinergičnog

djelovanja su lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) koje kroz partnerstvo dionika kombiniraju ljudske i financijske resurse iz sva tri sektora i na taj način osnažuju zajedničke i međusektorske projekte (HMRR, 2015). S obzirom da se LAG-ovi osnivaju u izvangradskim područjima, na prostoru UP-a djeluju tri LAG-a koja pokrivaju sve JLS-e uključujući i Grad Zadar u kojem, međutim, ne pokrivaju samo gradsko naselje Zadar. To su LAG Bura, LAG Laura i LAG Mareta (Sl. 15.). Posebno treba istaknuti iskustvo LAG-a Laure koji je sudjelovao u provedbi brojnih projekata od čega 65 projekata sufinanciranih nacionalnim sredstvima (ukupna vrijednost svih projekata iznosi 4,5 milijuna kuna) te 31 projektu sufinanciranom EU sredstvima (ukupne vrijednosti 950 tisuća eura). Projekti su provođeni u svih trinaest JLS-a i unutar sva tri sektora (javnog, privatnog i civilnog) prema čemu LAG Laura ima veliko iskustvo koje valja valorizirati u upravljanju razvojem UP-a.

Sl. 15. Područje djelovanja LAG-ova na prostoru UP-a Zadra 2015. godine

Izvor podataka: HMRR, 2015

PREPOZNAVANJE
RAZVOJNIH
POTREBA I
POTENCIJALA

4. PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA

4.1. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za društvo

RAZVOJNI POTENCIJALI	RAZVOJNE POTREBE
snage	slabosti
<p>Demografija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relativno velik broj stanovnika • Pozitivno opće kretanje i obje njegove sastavnice (prirodno kretanje i migracijski saldo) u 1. i 2. zoni • Dugogodišnja prisutnost procesa imigracije • Povoljniji demografski pokazatelji u odnosu na županijski i nacionalni prosjek <p>Društvena i zdravstvena infrastruktura i stambeni fond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Porast broja stanova na području UPZD-a • Natprosječno dobra opremljenost postojećeg nastanjenog stambenog fonda (izuzev plinskih instalacija) • Riješeno stambeno pitanje velike većine stanovništva (98,3 %) • Natprosječan broj kreveta i liječnika UPZD-a u odnosu na županiju i državu • Izrađeni planovi razvoja zdravstvene infrastrukture <p>Socijalno uključivanje, usluge socijalne skrbi i sigurnost građana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pad broja korisnika financijske pomoći socijalne skrbi i usluga socijalnih ustanova u recentnom razdoblju • Pad broja kaznenih djela u UPZD-u u recentnom razdoblju <p>Odgoj i obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adekvatna raspodjela predškolskih i osnovnoškolskih ustanova na području UPZD-a (izuzev otoka Grada Zadra) • Razvoj sveučilišta kroz porast broja studenata, programa i znanstvenika u recentnim godinama 	<p>Demografija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrazita polarizacija u prostornom razmještanju stanovništva • Mali prosječan broj stanovnika po naseljima (izuzev Grada Zadra) • Negativna prirodna promjena u 3. i 4. zoni UPZD-a • Izrazito visok udio starog stanovništva, prvenstveno u perifernim JLS-ima i na otocima • Velike prostorne nejednakosti u vrijednostima svih demografskih pokazatelja (demografski progresivna / problemska područja) • Porast broja emigranata u recentnom razdoblju • Izrazito negativni demografski pokazatelji i procesi na otocima • Nizak reproduktivni potencijal u većini JLS-a • Nedostatak mladog i obrazovanog stanovništva u zaleđu i na otocima • Velik broj osoba s poteškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti <p>Društvena i zdravstvena infrastruktura i stambeni fond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neravnomjerna prostorna distribucija centara većeg stupnja centraliteta • Slaba suradnja i komunikacija među institucijama koje pružaju javne usluge na lokalnoj razini • Slaba dostupnost stanova zadovoljavajuće kvalitete mladim obiteljima (visoke cijene stanova) • Relativno velik broj napuštenih stanova u zaleđu i na otocima • Nedostatak (nepostojanje) socijalnih stanova izvan područja Grada Zadra • Centraliziranost svih funkcija i vrsta infrastrukture u Gradu Zadru

- Županijske i lokalne stipendije za učenike i studente
- Povoljnija obrazovna struktura u odnosu na županiju i državu
- Povoljniji pokazatelji primarne i tercijarne (informatičke) pismenosti u odnosu na županiju i državu

- Nedovoljna zdravstvena zaštita u ruralnim područjima i na otocima
- Vrlo nizak omjer broja liječnika i stanovnika većine JLS-a
- Nepostojanje zdravstvenih ustanova tercijarne razine zaštite i nedostatak liječnika specijalista
- Slaba dostupnost društvenih ustanova osobama s invaliditetom

Socijalno uključivanje, usluge socijalne skrbi i sigurnost građana

- Koncentracija institucija u Zadru što je dodatna prepreka uključivanju ugroženih skupina iz drugih dijelova urbanog područja (posebno s otoka)
- Ispodprosječan iznos i rast dohotka po stanovniku u odnosu na nacionalni prosjek
- Velik broj korisnika financijske pomoći socijalne skrbi, prvenstveno u 2. zoni UPZD-a
- Iznadprosječna stopa nezaposlenosti u odnosu na nacionalni prosjek
- Visoka stopa nezaposlenosti mladih, prvenstveno u 1. zoni UPZD-a
- Nepostojanje sustavnog pristupa identifikaciju i rješavanju problema NEET skupine
- Značajno veća nezaposlenost žena u odnosu na županiju i državu
- Nedostatni prihodi (mali broj stanovnika ima stalne prihode)
- Velik broj stanovnika bez prihoda u JLS-ima zaleđa
- Nedostatak financija i prostora za pružanje adekvatnih usluga te kadra za pisanje projekata
- Stanovnici otoka u nepovoljnom položaju pri traženju i ostvarivanju prava na usluge socijalne skrbi
- Nedostatak obiteljskih domova i općenito ustanova za smještaj starijih osoba
- Nedostatak volonterskih programa za socijalno uključivanje
- Nedovoljna dostupnost socijalnih usluga za osobe s invaliditetom

Odgoj i obrazovanje

- Nepostojanje dječjih vrtića na otocima Grada Zadra i u pojedinim JLS-ima 2. zone UPZD-a
- Nedovoljna prilagođenost odgojno-obrazovnih ustanova osobama s invaliditetom
- Izrazita koncentracija srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova te ustanova cjeloživotnog obrazovanja u Gradu Zadru
- Nedostatak ustanova za obrazovanje učenika s poteškoćama u razvoju
- Nedostatak učeničkog i studentskog smještaja

	<ul style="list-style-type: none"> • Neodgovarajuća obrazovna infrastruktura, dotrajalost pojedinih postojećih objekata i opreme u osnovnim i srednjim školama • Visoka cijena programa za obrazovanje odraslih
prilike	prijetnje
<p>Demografija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povoljniji pokazatelji projekcija kretanja stanovništva u odnosu na županijsku i nacionalnu razinu <p>Društvena i zdravstvena infrastruktura i stambeni fond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastavak korištenja mjera iz programa društveno poticane stanogradnje (POS) • Korištenje aplikacije Wheelmap.org u svrhu određivanja potreba i razine dostupnosti objekata osobama s invaliditetom <p>Socijalno uključivanje, usluge socijalne skrbi i sigurnost građana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrađen Socijalni plan (2015) na županijskoj razini • Uvođenje raznovrsnih mjera aktivne politike tržišta rada usmjerenih na zapošljavanje socijalno isključenih skupina • Rastući broj i interes dionika za pružanje izvaninstitucionalnih oblika skrbi te za djelovanje u području socijalnog uključivanja • Značajna financijska sredstva (ESI fondovi) usmjerena na razvijanje izvaninstitucionalnih oblika skrbi u zajednici <p>Odgoj i obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Većina dječjih vrtića ima planove daljnjeg razvoja (stručno usavršavanje djelatnika, obnova infrastrukture itd.) • Porast upisnih kvota sveučilišnih studija • Smanjenje razlika u stupnju obrazovanja prema spolu • Provedena analiza i projekcija potreba na tržištu rada • Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije (2011. i 2015.) • Izrada novih programa strukovnog obrazovanja usklađenih sa potrebama na tržištu rada 	<p>Demografija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daljnje napredovanje procesa starenja stanovništva • Daljnji pad reproduktivnog potencijala • Pojava i jačanje negativnih trendova u pojedinim JLS-ima (prvenstveno 3. i 4. zoni) • Ublažavanje pozitivnih obilježja migracijskih procesa (snažniji porast emigracije od imigracije) na razini cijelog UPZD-a • Iseljavanje mladog i obrazovanog radno sposobnog stanovništva • Neadekvatnost i nedostatak strateških dokumenata na nacionalnoj/regionalnoj razini vezanih uz populacijsku politiku <p>Društvena i zdravstvena infrastruktura i stambeni fond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja stanova koji se koriste povremeno • Sve izraženija potreba za pojačanim održavanjem pojedinih zgrada i socijalnih stanova zbog starosti • Jačanje centralizacije društvene i zdravstvene infrastrukture i jačanje funkcionalne ovisnosti o Gradu Zadru • Pritisak na zdravstvene ustanove tijekom ljetnih mjeseci zbog velikog broja turista • Nepredvidive posljedice privatizacije zdravstva <p>Socijalno uključivanje, usluge socijalne skrbi i sigurnost građana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dugotrajna nezaposlenost • Nedostatak realnih podataka zbog zastupljenosti sive ekonomije u turizmu • Smanjenje lokalne i regionalne financijske pomoći zbog smanjenja priljeva u proračune lokalne i regionalne samouprave • Porast pritiska na ustanove za pružanje usluga i smještaja starijim osobama • Natprosječna stopa kriminaliteta u odnosu na županiju i državu • Nedovoljna osjetljivost društvene zajednice prema određenim socijalnim kategorijama • Nedovoljna pravna uređenost za djelovanje u području socijalnog poduzetništva • Povećanje (apsolutnog) broja socijalno isključenog stanovništva (dugoročno)

	<p>nezaposleni, nezaposleni starijih dobnih skupina, staro stanovništvo)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje sustava praćenja NEET-ova i djelovanja na njihovu socijalnom i uključivanju na tržište rada <p>Odgoj i obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepovezanost obrazovnih programa i upisnih kvota s potrebama gospodarstva • Smanjenje priljeva djece u jasličku, vrtićku i srednjoškolsku dob • Nedostupnost podataka o kvaliteti dječjih vrtića i usklađenosti s nacionalnim i EU standardima • Pad broja učenika i razrednih odjela osnovnih škola u UPZD-u • Problem organizacije nastave u 2 smjene • Prevelik naglasak sveučilišta na humanističke znanosti • Smanjenje broja diplomiranih studenata u recentnim godinama • Neinformiranost i nezainteresiranost stanovništva za cjeloživotne programe obrazovanja • Visoka cijena programa cjeloživotnog obrazovanja • Smanjenje broja programa cjeloživotnog obrazovanja u recentnom razdoblju • Nezainteresiranost poslodavca za daljnja usavršavanja njihovih zaposlenika u cilju stjecanja novih znanja i vještina • Slab utjecaj gospodarstva na usmjeravanje sustava obrazovanja /nedovoljna uključenost poslodavaca u proces obrazovanja • Nedostatak sredstava za kapitalne investicije u srednjim i osnovnim školama
--	---

4.2. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za gospodarstvo

Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
snage	slabosti
<p>Opća gospodarska kretanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Porast indeksa razvijenosti gotovo svih JLS-a u recentnom razdoblju • Porast važnosti prerađivačke industrije te poljoprivrede, šumarstva i ribarstva <p>Tržište rada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivni pokazatelji kretanja zaposlenosti / nezaposlenosti u recentnom razdoblju <p>Poslovno okruženje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Velik broj mikro- i malih poduzeća • Rast broja poduzeća i ukupnih prihoda • Značajna proizvodnja pića i prehrambenih proizvoda <p>Turizam i kultura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duga turistička tradicija i značenje • Velika prirodna i kulturna ponuda • Zadovoljavajuća pokrivenost uredima turističkih zajednica • Razvijeni kupališni, nautički i kulturni turizam u 1. zoni • Porast značenja turizma – rast broja dolazaka, noćenja i turističkih objekata • Duga kulturno-povijesna tradicija • Zadovoljavajući broj sportsko-rekreacijskih sadržaja i usluga za turiste <p>Poljoprivreda i ribarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvijenost i povezanost voćarstva i vinogradarstva s prehrambenom industrijom • Velike poljoprivredne površine u odnosu na ostale dalmatinske županije • Vrlo povoljni klimatski i pedološki uvjeti za maslinarstvo • Razvijeno pčelarstvo • Porast broja poljoprivrednih gospodarstava na području cijelog UPZD-a uz značajno pozitivnije trendove u odnosu na županiju i državu • Porast broja ekoloških poljoprivrednih gospodarstava i površina • Tradicija i razvijenost ribarstva i marikulture (prema broju plovila/uzgajališta i količini ulova/uzgoja) • Postojanje LAGUR-a i ribarskih zadruga 	<p>Opća gospodarska kretanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nizak stupanj razvijenosti JLS-a 2. i 3. zone • Veliki nesrazmjer u razvijenosti između Grada Zadra i ostalih JLS-a • Izražena dominacija turističkog sektora • Nedostatak integriranog pristupa razvoju gospodarstva <p>Tržište rada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lošiji pokazatelji u zaleđu (viša stopa nezaposlenosti / niža zaposlenosti) • Izraženo sezonalno kretanje zaposlenosti /nezaposlenosti • Viša stopa nezaposlenosti žena • Ispodprosječan broj zaposlenih u proizvodnim djelatnostima u odnosu na županiju i državu • Visoka stopa nezaposlenosti mladih, prvenstveno u zaleđu • Nedostatak kvalificirane radne snage u pojedinim djelatnostima (poljoprivreda, ribarstvo, ugostiteljstvo, turizam, sport, strojarstvo, obrazovanje) • Slaba zastupljenost javnih radova u sprječavanju nezaposlenosti <p>Poslovno okruženje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neravnomjerna prostorna distribucija poduzeća i obrta (koncentracija u Gradu Zadru) • Nedostatak velikih poduzeća i koncentracija postojećih u Zadru • Negativni konsolidirani financijski rezultati (gubitak) poduzeća u recentnim godinama • Pad broja obrta u recentnom razdoblju • Slaba infrastrukturna opremljenost i popunjenost poslovnih zona na području UPZD-a • Nedostatak ulaganja, umreženosti i suradnje • Nerijetko dugi administrativni procesi • Smanjenje udjela proizvodnih djelatnosti u korist uslužnih djelatnosti • Nedovoljno razvijeno poslovno okruženje i nepovoljna poduzetnička klima • Nedostatak energetske kapaciteta i prostora u poduzetničkim zonama • Neadekvatna znanstvena usmjerenost sveučilišta na društvene i humanističke znanosti

	<p>Turizam i kultura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrazito sezonalni karakter turizma • Slaba turistička razvijenost Ravnih Kotara • Prenaglašena važnost Zadra u turizmu • Nedovoljna razvijenost ostalih oblika turizma (osim ljetno kupališnog) • Nedostatak kvalitetnog hotelskog smještaja i kamp-odmorišta • Nerentabilnost turističke infrastrukture izvan sezone • Negativni financijski rezultati turističkog poslovanja u recentnom razdoblju • Slaba suradnja u stvaranju turističke ponude i promocije • Slaba turistička promocija otoka unatoč velikom potencijalu • Nedostatak kvalificirane radne snage u turizmu <p>Poljoprivreda i ribarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak vode i nerazvijenost sustava navodnjavanja • Usitnjenost zemljišta • Neriješeni vlasnički odnosi • Visoka starost poljoprivrednika
prilike	prijetnje
<p>Opća gospodarska kretanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mjere i projekti za razvoj potpomognutih područja • Iskorištavanje financijskih sredstava iz EU fondova • Porast BDP-a i indeksa razvijenosti Zadarske županije <p>Tržište rada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mjere za povećanje zaposlenosti / smanjenje nezaposlenosti <p>Poslovno okruženje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Porast izravnih stranih ulaganja u Zadarsku županiju u recentnom razdoblju • Razvoj novih tehnologija i inovacija u proizvodnji • Povezivanje znanosti i poslovnog sektora (postojanje Sveučilišta) • Razvoj centara kompetencije kroz Program dodjele državne potpore za razvoj Centara kompetencija • Izrada Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske • Promocija kulturnih i kreativnih industrija <p>Turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povezivanje turizma i drugih gospodarskih djelatnosti 	<p>Opća gospodarska kretanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neravnomjeran regionalni razvoj u državi • Ispodprosječan županijski BDP pc u odnosu na nacionalni prosjek <p>Tržište rada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje radnog kontingenta, prvenstveno mlade radne snage (20-34 g.) • Povećanje opterećenosti radnog stanovništva starim • Porast broja zaposlenih u javnom sektoru uz smanjenje u privatnom • Problemi preobrazovanosti i dugotrajne nezaposlenosti • Nezainteresiranost nezaposlenih za korištenje mjera (obrazovanje nezaposlenih osoba, potpore za samozapošljavanje...) • Neusklađenost obrazovnih programa s potrebama tržišta <p>Poslovno okruženje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trend pada investicija poduzeća • Smanjenje broja obrta i zaposlenih u obrtima u Zadarskoj županiji • Ispodprosječna strana ulaganja u Zadarsku županiju u odnosu na prosjek Jadranske Hrvatske • Pad atraktivnosti poslovnih zona • Neriješeni imovinsko-pravni odnosi

<ul style="list-style-type: none"> • Povoljni uvjeti za produljenje turističke sezone • Razvoj selektivnih oblika turizma • Izrada Regionalnog programa uređenja plaža Zadarske županije • Blizina nacionalnih i parkova prirode • Blagi oporavak rezultata turističkog poslovanja • Brendiranje destinacije • Jača promocija i razvoj turističkih proizvoda na otocima i u zaleđu <p>Poljoprivreda i ribarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD) • Povezivanje s turističkim sektorom • Razvijeno ovčarstvo u Zadarskoj županiji i dijelu UPZD-a • Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) • Iskorištavanje postojećeg domaćeg tržišta za prodaju poljoprivrednih i ribarskih proizvoda • Naglašeno značenje Zadarske županije prema broju ekoloških poljoprivrednih gospodarstava u odnosu na ostale dalmatinske županije 	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje ulaganja u znanost i razvoj na nacionalnoj razini <p>Turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stihijski (neplanski) razvoj turizma te apartmanizacija i betonizacija • Nedostatak inicijativa za razvoj plaža • Jači razvoj masovnog turizma • "Apartmanizacija i betonizacija" uslijed nekontroliranog razvoja turizma • Onečišćenje okoliša i smanjenje kvalitete javne infrastrukture uzrokovano velikim pritiskom turista <p>Poljoprivreda i ribarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sve veći broj neobrađenih površina • Značajno veći porast broja zatvorenih u odnosu na otvorena poljoprivredna gospodarstva • Značajno sporiji razvoj marikulture u odnosu na županiju • Preveliki izlov ribe u Jadranu • Otpor lokalnog otočnog stanovništva prema marikulturi • Negativan utjecaj marikulture na kvalitetu morskog okoliša • Nedovoljna educiranost poljoprivrednog stanovništva o korištenju financijskih sredstava iz EU fondova • Nedovoljna zainteresiranost poljoprivrednika za inovacije u poljoprivredi
---	---

4.3. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za urbano okruženje

Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
snage	slabosti
<p>Gospodarenje urbanim okolišem i izloženost rizicima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visoka kakvoća okoliša u UPZD-u (zrak, voda, more...) • Trend smanjenja emisija CO₂ • Dva uređaja za pročišćivanje otpadnih voda u Gradu Zadru • Izrađena Vizija pripravnosti Grada Zadra na klimatske promjene i pripadajući akcijski plan u okviru projekta EU Cities Adapt • Provedeni regulacijski zahvati i izgrađeni nasipi kojima je smanjena opasnost od plavljenja • Velik broj vatrogasnih postrojbi za slučaj prirodnih i antropogenih nepogoda i katastrofa • Velika biološka i krajobrazna raznolikost <p>Upravljanje javnim urbanim površinama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prepoznata je potreba zaštite i očuvanja morskog okoliša (predložena područja za zaštitu) • Velik dio područja UPZD-a dio mreže Natura 2000 • Pozitivni primjeri – provedeni projekti prenamjene brownfield područja <p>Komunalna infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razgranata prostorna distribucija vodoopskrbne, elektroenergetske i kanalizacijske mreže • Službeno odlagalište otpada na području UPZD-a • Kvalitetna i zdravstveno ispravna voda za piće <p>Prometna infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razgranata cestovna mreža • Natprosječna gustoća cestovne mreže i međusobna povezanost lokalnih, županijskih i državnih prometnica u odnosu na županiju i državu • Izgrađena infrastruktura zračnog, pomorskog i željezničkog prometa • Zračna luka s dvije uzletno-slijetne staze (jedina takva u Hrvatskoj) • Novoizgrađena putničko-teretna luka Gaženica velikog kapaciteta 	<p>Gospodarenje urbanim okolišem i izloženost rizicima</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2/3 izvora emisija Zadarske županije u UPZD-u • 25 % otpadnih voda kućanstava i gospodarstva se ne prikuplja u sustav odvodnje i ne pročišćuje • Nedostatna vlažnost tala u Ravnim Kotarima • Plitka i slabije plodna tla na otocima • Lokaliteti izuzetno zagađeni vrlo toksičnim polikloriranim bifenilima (PCB) • Minski sumnjiva područja • Nedostatak strateških planova vezanih uz prevenciju prirodnih rizika <p>Upravljanje javnim urbanim površinama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mali broj zaštićenih prirodnih vrijednosti u UPZD-u (tek tri) • Postojanje osjetljivih ali nezaštićenih ekosustava • Slaba mogućnost iskorištavanja šuma zbog slabo iskoristivih degradacijskih oblika • Preko četvrtine šumskih površina je neobraslo šumsko zemljište • Mali broj brownfield područja u vlasništvu JLS-a <p>Komunalna infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neizgrađenost vodovodne i kanalizacijske infrastrukture na otocima Grada Zadra • Nerazvijena plinska mreža i sustav javnog grijanja na području UPZD-a • Neusklađenost postojećeg odlagališta otpada prema propisanim standardima • Nedostatak odlagališta na području UPZD-a i velik broj ilegalnih odlagališta • Zastarjelost elektroenergetske mreže na otocima i podmorskih kabela • Siromaštvo vodnim resursima (posebice obalna zona i otoci) i nestašice vode u ljetnim mjesecima • Nedovoljna razina iskorištavanja potencijala obnovljivih energenata, posebice vjetra i Sunca • Nedostatna educiranost stanovništva o važnosti i mogućnostima iskorištavanja obnovljivih energenata <p>Prometna infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loša kvaliteta cestovnih prometnica na otocima • Velik broj prometnih nesreća na području UPZD-a u odnosu na županiju

<p>Urbani prijevoz</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visoka razina razvijenosti autobusnog javnog prijevoza (Grad Zadar) • Osigurana sredstva za besplatan javni prijevoz osoba s invaliditetom (Grad Zadar) • Porast broja taksija (Grad Zadar) • Uveden Nextbike sustav javnih bicikala <p>Internetska infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visoka pokrivenost širokopojasnom infrastrukturom • Natprosječan udio korisnika širokopojasnog interneta u odnosu na županijski i državni prosjek 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna propusna moć cesta Grada Zadra i nepostojanje sustava cjelovite koordinacije semaforских uređaja • Nezaovoljavajuće stanje i slaba iskorištenost željezničke infrastrukture • Nepostojanje alternativnog cestovnog pristupa aerodromu • Nefunkcioniranje dužobalnog linijskog prometa i slaba međusobna povezanost otoka • Prometovanje međunarodne brodske linije samo u sezoni <p>Urbani prijevoz</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nerazvijen željeznički i pomorski javni prijevoz • Nepostojanje objedinjenog organiziranog intermodalnog prijevoza • Nepostojanje i neadekvatnost postojećih biciklističkih staza u mnogim JLS-ima <p>Internetska infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unatoč velikoj pokrivenosti manje od polovice stanovništva UPZD-a koristi širokopojasni internet • Nemogućnost korištenja brzog interneta (50 Mbit/s i više) – osim u kopnenom dijelu Grada Zadra • Nepostojanje podvodnih optičkih kablova do otoka i zastarjelost telekomunikacijske infrastrukture na njima
prilike	prijetnje
<p>Gospodarenje urbanim okolišem i izloženost rizicima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja javnog sustava grijanja i plinifikacija • Sredstva EU i programi LIFE+ i Horizon 2020 za provođenje mjera vezanih uz prilagodbu klimatskim promjenama <p>Upravljanje javnim urbanim površinama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sredstva EU za obnovu javnih urbanih površina (ITU mehanizam) • Povećanje broja gospodarskih subjekata za preradu drveta • Većina brownfield područja je u državnom vlasništvu • Lokalna i nacionalna svijest o potrebi obnove brownfield područja (izrađene strategije) i velik broj područja koja se mogu prenamijeniti • Aktivnost na polju uvođenja evidentiranih prirodnih vrijednosti u registar prirodnih vrijednosti i proglašenje zaštite <p>Komunalna infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrađen Atlas vjetrova Zadarske županije 	<p>Gospodarenje urbanim okolišem i izloženost rizicima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šumski požari u ljetnim mjesecima i pojačano zagađenje zbog povećanja broja turista i automobila • Nepostojanje sustavnog mjerenja kakvoće vode, tla i zraka na području UPZD-a • Balastne vode i nautički turizam • Ilegalna gradnja i gradnja bez adekvatne oborinske odvodnje, nepravilno korištenje poljoprivrednog zemljišta i deforestacija • Klimatske promjene (porast broja suša, olujnih nevremena, intenzivnih pljuskova s bujicama, poledice i tuče) • Potresi • Postojanje privrednih subjekata koji koriste opasne tvari i pretovar opasnih potencijalnih zagađivača u luci Gaženica <p>Upravljanje javnim urbanim površinama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nesustavno prikupljanje i nedostatak podataka o javnim zelenim površinama • Neodrživo gospodarenje šumama • Sporost procesa prenamjene brownfield područja <p>Komunalna infrastruktura</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Suradnja Grada Zadra i ostalih JLS-a po pitanju odlagališta otpada • Izgradnja Centra za gospodarenje otpadom u Biljanima Donjim • Povoljni uvjeti za iskorištavanje Sunca i vjetra • Sredstva iz EU fondova • Započeta plinifikacija na prostoru UPZD-a • Poticaji za iskorištavanje obnovljivih energenata • Izrađen Akcijski plan energetske učinkovitosti Grada Zadra <p>Prometna infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje investicija za održavanje prometnica • Mogućnosti za prostorno širenje aerodroma • Asfaltirana uzletno-sletna staza kod vojarne Šepurina • Porast značenja zračne luke <p>Urbani prijevoz</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primjena „park & ride“ i „bike & ride“ principa • Proširenje sustava javnih gradskih bicikala • Povećanje broja prevezenih putnika u javnom gradskom prijevozu • Izrada masterplana održive urbane mobilnosti <p>Internetska infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekt modernizacije infrastrukture i ubrzanja usluga 	<ul style="list-style-type: none"> • Pritisak na komunalnu infrastrukturu tijekom turističke sezone • Daljnje korištenje neadekvatnog odlagališta otpada Dikla • Nezainteresiranost stanovništva za korištenje obnovljivih izvora energije <p>Prometna infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opterećenost svih oblike prometne infrastrukture tijekom turističke sezone • Slabo održavanje prometnica na otocima • Nezainteresiranost za modernizaciju i razvoj željezničke infrastrukture • Dugoročna neodrživost postojećeg modela sufinanciranja niskotarifne kompanije RyanAira • Smanjenje broja prevezenih putnika brodskim linijama • Značajan pad teretnog prometa luke Gaženice u recentnom razdoblju <p>Urbani prijevoz</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak podataka o prilagođenosti infrastrukture za osobe s invaliditetom (izuzev Grada Zadra) • Daljnje favoriziranje automobilskog prometa <p>Internetska infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaostajanje infrastrukture i kvalitete usluga na otocima zbog nedovoljnih ulaganja i izostanka modernizacije
--	---

4.4. Scenarijsko planiranje

Scenarijsko planiranje regionalnog razvoja razvilo se u posljednjim desetljećima 20. stoljeća. Važnost takvog pristupa u prostornom i regionalnom planiranju proizlazi iz povećanja znanja o razvojnim trendovima i elementima prostora i konačno iz produkata koji može voditi konkretnim strategijama i mjerama upravljanja (Radeljak, 2014). U Republici Hrvatskoj scenarijsko planiranje ponajprije se koristi u strateškim dokumentima vezanim uz razvoj turizma na lokalnoj i regionalnoj razini.

U ovom dokumentu scenarijsko planiranje koristi se kako bi se dobio dodatni izvor podataka o razvojnim potrebama i potencijalima. Tehnikom upitnika prikupljeni su podaci od predstavnika organizacija i ustanova iz javnog, privatnog i civilnog sektora prema kojima su identificirani čimbenici koji bi trebali imati presudan utjecaj na budući razvoj Urbanog područja Zadra.

Kvalitativnom analizom potencijalnih scenarija i usporedbom s postojećim trendovima i identificiranim čimbenicima odabrana su tri izgledna scenarija: plavi scenarij - polifunkcionalni gospodarski razvoj uz održivo korištenje prostornih resursa i tehnološki razvoj, zeleni scenarij - monokultura turizma uz održivo korištenje prostornih resursa te sivi scenarij - monokultura turizma uz neodrživo korištenje prostornih resursa. Radi se o prognostičkim scenarijima kojima se nastoje predvidjeti pravci mogućeg razvoja Urbanog područja Zadra do 2023. g. Scenariji su potom građeni diferencijacijom identificiranih čimbenika razvoja prema viđenjima ispitanika, a uzimajući u obzir pretpostavke vezane uz diversificiranost gospodarstva i održivost korištenja prostora. Detaljna razrada scenarija s osjetljivošću prema razvojnim područjima dana je u Prilogu 3.

Treba imati na umu kako scenarijsko planiranje ne može u potpunosti adresirati sve čimbenike razvoja zbog čega predstavlja donekle idealiziranu pretpostavku budućnosti. Iz tog je razloga ono prikladnije za dugoročno strateško planiranje. Uzimajući te dvije odrednice u obzir u kombinaciji s korištenim participativnim pristupom, može se očekivati kako scenariji bolje predviđaju razvoj UP-a kroz drugo desetljeće 21. stoljeća nego stanje tijekom preciznije određene 2023. g. Stoga je to uzeto u obzir u određivanju razvojnih potreba i potencijala i potom u procesu izrade strateškog okvira te je odabrani scenarij poslužio više kao vodilja nego skup konkretnih smjernica.

Pregled scenarija dan je u sljedeća tri boksa.

POLIFUNKCIONALNI GOSPODARSKI RAZVOJ UZ ODRŽIVO KORIŠTENJE PROSTORNIH RESURSA I TEHNOLOŠKI RAZVOJ

Gospodarski razvoj UP-a Zadra do 2023. g. bit će usmjeren prema razvoju različitih gospodarskih djelatnosti (turizma, industrije, poljoprivrede i ribarstva) uslijed čega će se povećati broj radnih mjesta u svim tim djelatnostima. Polifunkcionalni gospodarski razvoj potaknut će pozitivne demografske trendove (prije svega imigraciju mladog stanovništva i prirodni prirast) i značajan porast zaposlenosti. Naime, otvaranje novih radnih mjesta privući će mlado stanovništvo u potrazi za poslom što će povećati reprodukciju stanovništva, ali i poboljšati socijalno stanje i kvalitetu života. Sukladno tome će se povećati i potrebe za predškolskim i osnovnoškolskim ustanovama i programima, a povećat će se i ulaganja u različite obrazovne programe usklađene s potrebama lokalnog gospodarstva (turizma, poslovanja, poljoprivrede i marikulture u prvom redu), posebice u I. zoni UPZD-a. Kao posljedica toga poboljšat će se ponuda stručne radne snage, a konsekvntno će doći do povećanja proizvodnje i konkurentnosti poduzeća. Ipak, demografsko starenje neminovno će se nastaviti, a uočit će se i pojačano useljavanje starijeg, umirovljenog stanovništva koje će u potrazi za idealnim bioklimatskim uvjetima odlučiti trajno se preseliti u zadarsko područje. To će povećati potrebe za kvalitetom i brojem zdravstvenih i usluga socijalne skrbi, posebice u I. i IV. zoni. Zajedno s tim razvijat će se i zdravstveni turizam koji će dodatno poboljšati ponudu zdravstvenih usluga.

Uslijed povećanja prihoda u gospodarstvu doći će do značajnog unaprjeđenja društvenih funkcija i sadržaja i povećanja njihova broja što će imati posebno povoljan funkcionalni i demografski utjecaj na ruralne zone UPZD-a. Razvoj UPZD-a slijedit će načela razvoja tzv. pametnog grada koji podrazumijeva veće korištenje obnovljivih energenata, održivu mobilnost i razvoj tehnologija. Osnažit će se suradnja između Sveučilišta i drugih znanstveno-tehnoloških institucija i poslovnih subjekata uslijed čega će doći do jačeg transfera znanja i tehnologija iz znanosti u poslovni sektor što će doprinijeti povećanju konkurentnosti gospodarstva i otvaranju novih poduzeća, posebice u I. i II. zoni.

Razvoj infrastrukture poslovne potpore i poticanje ulaganja u industrijsku proizvodnju dovest će do uspona poslovnog sektora, jačeg privlačenja investicija i otvaranja novih pogona i obrta. Daljnjom specijalizacijom poslovnih zona poboljšat će se ukupno poslovanje i povećati konkurentnost poslovnih subjekata. Dodatni poticaj razvoju malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva dat će mogućnosti iskorištavanja nacionalnih i europskih strukturnih fondova što bi se u konačnici moglo odraziti kroz povećanje kvalitete ponude proizvoda i usluga.

Razvoj selektivnih oblika turizma dovest će do produljenja turističke sezone na veći dio godine i privlačenja novih turista zainteresiranih za turističku ponudu drukčiju od uobičajene 3S ponude (sun, sea & sand). Unatoč jačem razvoju i drugih djelatnosti, turizam će ostati važna gospodarska grana jer će omogućiti ravnomjernije raspoređene prihode tijekom godine. Selektivni oblici turizma dovest će i do otvaranja lokalnih obrta usmjerenih na pružanje proizvoda i usluga turistima. Posebno će biti izraženo jačanje kulturnog i sportskog turizma koji će omogućiti razvoj kulturnih i sportsko-rekreacijskih sadržaja, od čega će izravne koristi imati i lokalno stanovništvo, kao i veće financiranje zaštite i očuvanja

kulturne baštine. Povećanje broja visokokvalitetnih smještajnih i ugostiteljskih objekata privući će turiste veće platežne moći što će značiti i veće prihode. Sveukupno poboljšanje turističke ponude poboljšat će turističko iskustvo i ojačati brendiranje destinacije.

Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura također će imati poticaja za razvoj, primarno uslijed jačeg povezivanja s turizmom i industrijom te strateškoplanskog pristupa razvoju primarnog sektora. Naime, razvojem ruralnog turizma i većom potražnjom za lokalnim prehrambenim proizvodima povećat će se broj poljoprivrednih gospodarstava i malih ribara koji će svoje proizvode plasirati u lokalne ugostiteljske objekte. Uz to će i razvoj agroturizma povećati broj mješovitih poljoprivrednih gospodarstava usmjerenih na agroturističku ponudu i privlačenje turista zainteresiranih doživjeti ruralno iskustvo. Na lokalnoj i nacionalnoj razini pak će se poticati osnivanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i osigurati plasman njihovih proizvoda na tržištu, a kroz mjere okrupnjavanja zemljišta poboljšat će se iskorištenost poljoprivrednih površina. Razvoju poljoprivrede i ribarstva će doprinijeti i razvoj poljoprivrednih i ribarskih zadruga. Premda će se nastaviti ulagati u razvoj marikulture, više će se pažnje posvećivati očuvanju okoliša uslijed čega će se zatvoriti ribogojilišta štetna za marinske ekosustave. Dugoročno će negativan faktor razvoja poljoprivrede i marikulture biti i klimatske promjene uslijed čega će se početi organizirati edukacije poljoprivrednika za prilagodbu i ublažavanje klimatskih promjena.

Ulaganja će se povećati i u komunalnu, energetska i prometnu infrastrukturu, a sve će se to odraziti kroz povećanje kakvoće okoliša i kvalitete života. Doći će do decentralizacije prometne mreže i povećati prometna povezanost zona što će omogućiti i bolje kombiniranje turističke ponude među JLS-ima odnosno razvoj tzv. planimor turizma i posljedično povećanje broja turista, posebice u II. i III. zoni. Uvođenje novih zračnih linija također će povećati broj stranih turista dok će stavljanje cjelokupne lučke infrastrukture u funkciju privući turističke sadržaje na glavni element intermodalne prometne infrastrukture u UPZD-u što će se povoljno odraziti na razvoj kruzerskog turizma i posjećenost otoka. Razvijat će se svi oblici prometa: cestovni, pomorski, željeznički, zračni, i doći će do jačeg povezivanja s gospodarstvom što će se odraziti kroz veći promet roba.

Blagi rast broja turista i prometa povećat će pritisak na prirodne resurse koji će se nastojati rješavati uvođenjem ekološki prihvatljivih praksi. Poticat će se korištenje obnovljivih energenata i modernih tehnologija čime će se povećati energetska učinkovitost zgrada, prometa i infrastrukture, kakvoća okoliša te kvaliteta i atraktivnost životnog i turističkog okruženja. Sve bi to trebalo smanjiti javne troškove pa će se javna financijska sredstva stečena kroz sveukupnu proizvodnju i turizam preusmjeriti u modernizaciju i izgradnju infrastrukture.

Veliku će važnost pritom dobiti povezivanje otoka s kopnom kroz modernizaciju luka i uvođenje novih trajektnih i brodskih veza čime će se ojačati dostupnost funkcija stanovništvu otoka, ali i povećati njihovu dostupnost turistima. Problem će predstavljati nedostatak parkirnih mjesta uslijed povećanja prometa što će se rješavati povećanjem ulaganja u javni prijevoz, posebice u I. zoni. Posebna će se pozornost posvetiti uvođenju sustava odvojenog prikupljanja i gospodarenja otpadom kako bi se smanjilo opterećenje okoliša i povećala kvaliteta životnog okruženja u svim zonama UPZD-a.

Ključnu ulogu u tome će imati izgradnja centra za gospodarenje otpadom koji će omogućiti zbrinjavanje otpada te smanjiti broj divljih odlagališta otpada. U odgojno-obrazovnim programima pojačat će se sadržaji vezani uz zaštitu i očuvanje okoliša te učinke divljeg odlaganja otpada.

Sveukupno će se područje UPZD-a uvjetno gospodarski zonirati odnosno pojedini će gospodarski sektori biti više zastupljeni u određenim dijelovima UP-a pri čemu zone međusobno nisu isključive. Poljoprivredna zona obuhvaćat će područje Ravnih kotara i otoke (tzv. voćarsko-maslinarska zona), poslovna zona obuhvaćat će središnji dio UPZD-a, a turistička zona priobalje i otok Ugljan.

MONOKULTURA TURIZMA UZ ODRŽIVO KORIŠTENJE PROSTORNIH RESURSA

Monokultura turizma obilježit će gospodarski razvoj UP-a Zadra do 2023. g., premda će se nastojati razvijati na obziran način i uz održivo korištenje prostornih resursa. Usporedno s turizmom kao dominantnom gospodarskom granom u manjoj će se mjeri razvijati i ostale gospodarske djelatnosti kao dopunske djelatnosti turizmu. Uslijed rasta važnosti turizma gospodarska kretanja i potražnju za radnom snagom obilježit će sezonalnost, premda će razvoj selektivnih oblika turizma donekle ublažiti tu tendenciju budući da će doći do produljenja turističke sezone.

Dosadašnji demografski trendovi uglavnom će se nastaviti budući da će otvaranje radnih mjesta u turizmu i dalje privlačiti mlađe imigrante, a potencijalno doseljavanje starijih, umirovljenih osoba koje će se u potrazi za idealnim bioklimatskim uvjetima odlučiti trajno se preseliti u zadarsko područje, doprinosit će i onako uznapređovalom starenju stanovništva. Uslijed toga doći će do manjeg poboljšanja socijalnog stanja, a uslijed razvoja zdravstvenog turizma povećat će se opseg i kvaliteta zdravstvenih usluga, posebice u 1. i 4. zoni. Zbog imigracije mladih osoba zainteresiranih za rad u turizmu, povećat će se broj mladih obitelji čime će porasti potražnja za predškolskim ustanovama s programima i tijekom ljetnih mjeseci, posebice izvan 2. zone. Uslijed dominacije s turizmom povezanih djelatnosti povećat će se broj obrazovnih programa vezanih uz turizam (a potencijalno i uz jezike).

Premda neće biti statistički prevelikog povećanja broja radnih mjesta, taj će broj rasti u proljetnim i jesenskim, a u manjoj mjeri i zimskim mjesecima uslijed produljenja turističke sezone i razvoja cjelogodišnjih turističkih sadržaja. Poslovni će sektor znatno manje doprinositi povećanju zaposlenosti i imigraciji. Doći će do određenog povećanja suradnje između Sveučilišta i poslovnih subjekata te će doći do transfera znanja i tehnologija iz znanosti u poslovni sektor kao i kvalificirane radne snage, prvenstveno u one segmente usmjerene na turizam. Zbog smanjenja ulaganja u industrijsku proizvodnju te zbog monokulturne usmjerenosti gospodarstva izostat će značajniji razvoj infrastrukture poslovne potpore kao i investicije pa će napredak doživjeti samo poduzeća i obrti povezani s turizmom, a u manjoj mjeri oni usmjereni na izvoz. Ta će poduzeća i obrti imati i bolju potporu za iskorištavanje nacionalnih i fondova EU što će doprinijeti povećanju kvalitete ponude i usluga u turizmu.

Snažan razvoj selektivnih oblika turizma dovest će do značajnog produljenja turističke sezone na veći dio godine i privlačenja novih turista veće platežne moći i zainteresiranih za turističku ponudu drukčiju od uobičajene 3S ponude (sun, sea & sand). Kroz to će se uvelike povećati gospodarska važnost turizma jer će omogućiti ravnomjernije raspoređene prihode tijekom godine, a prihodi će omogućiti daljnja ulaganja u razvoj turističke infrastrukture. Selektivni oblici turizma dovest će i do otvaranja lokalnih obrta usmjerenih na pružanje proizvoda i usluga turistima. Posebno će biti izraženo jačanje kulturnog i sportskog turizma koji će omogućiti razvoj kulturnih i sportsko-rekreacijskih sadržaja, od čega će izravne koristi imati i lokalno stanovništvo, kao i veće financiranje zaštite i očuvanja kulturne baštine. Određena brownfield područja prenamijenit će se u turističke sadržaje. Ruralni turizam pak će dovesti do ulaganja u ruralne krajolike i njihovu turističku valorizaciju. Sveukupno značajno poboljšanje turističke ponude poboljšat će turističko iskustvo i ojačati brendiranje destinacije, a pozitivni funkcionalni i demografski učinci osjetit će se i u ruralnim zonama UPZD-a.

Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura razvijat će se pod utjecajem snažnog povezivanja s turizmom. Intenzivnim razvojem ruralnog turizma i većom potražnjom za lokalnim prehrambenim proizvodima povećat će se broj poljoprivrednih gospodarstava i malih ribara koji će svoje proizvode plasirati u lokalne ugostiteljske objekte. Uz to će se poticati i razvoj agroturizma uslijed čega će se povećati broj mješovitih poljoprivrednih gospodarstava usmjerenih na agroturističku ponudu i privlačenje turista zainteresiranih doživjeti ruralno iskustvo kao i multifunkcionalno korištenje poljoprivrednog zemljišta. Poticat će se plasman lokalnih proizvoda na turističkom tržištu, a značajnu ulogu u tome imat će poljoprivredne i ribarske zadruge. Premda će se nastaviti ulagati u razvoj marikulture usmjerene na zadovoljavanje lokalnih potreba u ugostiteljstvu, više će se pažnje posvećivati očuvanju kvaliteti i atraktivnosti okoliša uslijed čega će se zatvoriti ribogojilišta štetna za marinske ekosustave. Dugoročno će negativan faktor razvoja poljoprivrede i marikulture biti i klimatske promjene uslijed čega će se početi organizirati edukacije poljoprivrednika za prilagodbu i ublažavanje klimatskih promjena.

Sveukupni razvoj UPZD-a slijedit će načela razvoja tzv. čistoga grada koji podrazumijeva veće korištenje obnovljivih energenata, održivu mobilnost, odvojeno prikupljanje otpada, prikupljanje kišnice itd. Na taj će način ulaganja u komunalnu, energetska i prometnu infrastrukturu biti vođena rezultatnim povećanjem kakvoće okoliša i kvalitete života. Blagi rast broja turista i prometa povećat će pritisak na prirodne resurse koji će se nastojati rješavati uvođenjem ekološki prihvatljivih praksi. Poticat će se korištenje obnovljivih energenata i modernih tehnologija čime će se povećati energetska učinkovitost zgrada, prometa i infrastrukture, kakvoća okoliša te kvaliteta i atraktivnost životnog i turističkog okruženja, a UP će se moći brendirati kao ekodestinacija. Sve bi to trebalo smanjiti javne troškove pa će se javna financijska sredstva stečena kroz sveukupnu proizvodnju i turizam preusmjeriti u modernizaciju i izgradnju infrastrukture. Veliku će važnost pritom dobiti povezivanje otoka s kopnom kroz modernizaciju luka i uvođenje novih trajektnih i brodskih veza čime će se ojačati dostupnost funkcija stanovništvu otoka, ali i povećati njihovu dostupnost

turistima. Problem će predstavljati nedostatak parkirnih mjesta uslijed povećanja prometa što će se rješavati povećanjem ulaganja u javni prijevoz, posebice u 1. zoni. Posebna će se pozornost posvetiti gospodarenju otpadom kako bi se smanjilo opterećenje okoliša i povećala kvaliteta životnog i turističkog okruženja u svim zonama UPZD-a. Ključnu ulogu u tome će imati izgradnja centra za gospodarenje otpadom koji će omogućiti zbrinjavanje otpada te smanjiti broj divljih odlagališta otpada.

Doći će do određene decentralizacije prometne mreže i povećanja prometne povezanosti zona što će omogućiti i bolje kombiniranje turističke ponude među JLS-ima odnosno razvoj tzv. planimor turizma i posljedično povećanje broja turista, posebice u 2. i 3. zoni. Uvođenje novih zračnih linija također će povećati broj stranih turista dok će stavljanje cjelokupne lučke infrastrukture u funkciju privući turističke sadržaje na glavni element intermodalne prometne infrastrukture u UPZD-u što će se povoljno odraziti na razvoj krizerskog turizma i posjećenost otoka. Razvijat će se svi oblici prometa: cestovni, pomorski, željeznički, zračni, i doći će do jačeg povezivanja s gospodarstvom što će se odraziti kroz veći promet roba. Ipak, marinskom će okolišu zbog povećanog pomorskog prometa zaprijetiti balastne vode ispuštene iz plovila koje bi mogle smanjiti kvalitetu morske vode i ugroziti marinsku bioraznolikost.

Sveukupno će se područje UP-a uvjetno gospodarski zonirati odnosno pojedini će gospodarski sektori biti više zastupljeni u određenim dijelovima UP-a pri čemu zone međusobno nisu isključive. Glavna turistička zona obuhvaćat će priobalje i otoke, a poljoprivredno-agroturistička zona obuhvaćat će područje Ravnih kotara.

MONOKULTURA TURIZMA UZ NEODRŽIVO KORIŠTENJE PROSTORNIH RESURSA

Izrazita monokultura turizma obilježit će gospodarski razvoj i degradirati okoliš UP-a Zadra do 2023. g. Turizam će apsolutno dominirati gospodarskim razvojem dok će se gospodarska važnost ostalih djelatnosti smanjiti. Zbog takve će dominacije gospodarska kretanja i potražnju za radnog snagom obilježavati izrazita sezonalnost koja će se nepovoljno odraziti na funkcionalna obilježja i demografske trendove u UPZD-u. Doći će do izrazite litoralizacije i prometne centralizacije koja će pojačati depopulaciju na otocima i u ruralnim zonama UPZD-a. Mlado stanovništvo obrazovano za neturističke djelatnosti izgubit će perspektivu i povećat će se emigracija. Stanovništvo UPZD-a, posebice zvan I. zone, prestat će se obnavljati imigracijom i uslijedit će izrazito starenje stanovništva koje će dovesti do izrazito velikih potreba za razvojem zdravstvenih i usluga socijalne i palijativne skrbi. Povećanje pritiska na zdravstvene ustanove uzrokovat će i povećanje broja turista, posebice u I. zoni.

Uslijed masovnosti turizma, ponuda radnih mjesta u turističkoj sezoni bit će maksimalizirana te će uzrokovati manju imigraciju mlađih osoba, vjerojatno tek sezonskog karaktera. Smanjenje broja radnih mjesta u drugim djelatnostima dovest će do smanjenja životnog standarda i izražene polarizacije u socijalnom stanju stanovništva što će se odraziti kroz emigraciju mladog i reproduktivnog stanovništva. Opća depopulacija smanjit će potrebe, a posljedično i broj odgojno-

obrazovnih ustanova u svim zonama izuzev I. u kojoj će se intenzivno ulagati u obrazovne programe povezane s turizmom i jezicima.

Selektivni oblici turizma neće doživjeti značajan razvoj uslijed čega se turistička sezona neće produljivati, a broj turista doživjet će boom tijekom ljetnih mjeseci. Turistička ponuda i dalje će se u najvećoj mjeri zasnivati na tzv. 3S ponudi (sun, sea & sand). Takvi će trendovi dovesti do pojačanih potreba za smještajnim kapacitetima. Prostorni planovi i dalje se neće u potpunosti provoditi uslijed čega će se nastaviti apartmanizacija obale i divlja gradnja koja će degradirati krajolik i smanjiti kvalitetu životnog okruženja. Na taj će se način povećati broj nisko- do srednjekvalitetnih smještajno-ugostiteljskih sadržaja koji će privlačiti turiste manje platežne moći i povećavati gužve u turističkim zonama tijekom ljetnih mjeseci. Kulturnoturistička ponuda neće se značajnije unaprjeđivati već će ostati tek dopunska ponuda. Uslijed toga neće doći ni do unaprjeđenja socio-kulturnih sadržaja i usluga za lokalno stanovništvo.

Poslovni sektor stagnirat će ili nazadovati budući da će ulaganja biti usmjerena na one poslovne subjekte koji su povezani s potrebama masovnog turizma. Transfer znanja i tehnologija iz znanosti u poslovni sektor bit će minimalan, a poduzeća će ostvarivati slabe poslovne rezultate. Brojni će se pogoni i obrti ugasiti ili preseliti što će ostaviti velik broj neaktivnih poslovnih zona. Postojeća velika poduzeća postat će ovisna o vlastitom financiranju i izvozu. Obilježje masovnosti kod turizma smanjit će i mogućnosti financiranja iz nacionalnih i fondova EU zbog čega će se poduzetništvo i obrtništvo razvijati primarno na temelju prihoda od turizma.

Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura razvijat će se pod utjecajem turizma. S obzirom na privlačenje turista niske platežne moći povećat će se potražnja za jeftinom hranom zbog čega neće doći do značajnijeg povezivanja turizma s poljoprivredom, ribarstvom i marikulturom što će posljedično dovesti do daljnjeg propadanja djelatnosti primarnog sektora. Neće biti ni institucionalnog poticanja poljoprivrede što će dodatno utjecati na propadanje poljoprivrede i zapuštanje poljoprivrednih zemljišta. U priobalnim zonama poljoprivredno će se zemljište prenamijeniti u građevinsko. Dugoročno će negativan faktor razvoja poljoprivrede i marikulture biti i klimatske promjene koje će smanjiti poljoprivrednu i marikulturnu proizvodnju.

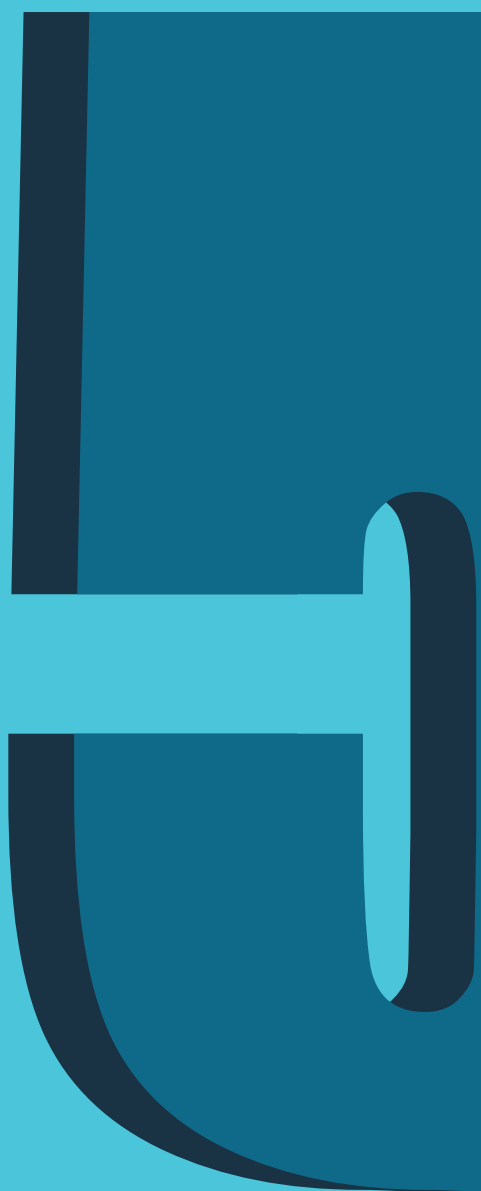
Ulaganja u razvoj infrastrukture bit će minimalna što će se s vremenom odraziti kroz centralizaciju prometne mreže u I. zonu, zagušenošću prometa, probleme s količinom otpada te probleme vodoopskrbe u sezoni, posebice na otocima. Značajan rast broja turista i prometa povećat će pritisak na prirodne resurse, posebice pitku vodu i plaže. Neminovno će doći do povećanja količine otpada za kojeg neće biti dostatan postojeći sustav zbrinjavanja te će doći i povećanja nekontroliranog, ilegalnog odlaganja otpada i posljedično do smanjenja kvalitete okoliša i životnog okruženja u II. zoni. Nekontrolirano ispuštanje otpadnih voda iz naselja i industrijskih zona dodatno će ugroziti okoliš i bioraznolikost, ali i vodoopskrbu. Ispuštanje balastnih voda pak će značajno smanjiti kvalitetu morske vode i alarmantno ugroziti marinsku bioraznolikost kao i turističku atraktivnost.

Prometna povezanost unaprijedit će se jedino između I. i IV. zone, a radi povećanja broja turista lučka će infrastruktura biti opterećena nekontroliranim

lociranjem turističkih sadržaja što će povećati gužve i smanjiti funkcionalnost luka. Povećanje broja zračnih linija također će doprinijeti povećanju broja turista, a posljedično će se dijelom povećati prometna povezanost II. i I. zone. Zbog velikog korištenja cesta doći će do njihove degradacije, a sezonsko povećanje broja vozila će stvarati prometne gužve i zakrčenost parkirališta.

Sveukupno će se područje UP-a uvjetno gospodarski zonirati: primarna turistička zona obuhvaćat će priobalje, otok Ugljan će tvoriti sekundarnu turističku zonu dok će Ravni kotari i manji otoci biti zona socioekonomskog propadanja.

Temeljem rezultata scenarijskog planiranja kombiniranim s rezultatima SWOT analize odabran je prvi scenarij, „Polifunkcionalni gospodarski razvoj uz održivo korištenje prostornih resursa i tehnološki razvoj“ kao poželjni pravac razvoja urbanog područja Zadra. U sljedećoj fazi odabrani scenarij doprinio je zajedno s identificiranim razvojnim potrebama i potencijalima analizi utvrđivanju razvojnih ciljeva prioriteta i mjera.

STRATEŠKI
OKVIR

5. STRATEŠKI OKVIR

5.1. Vizija

Integralni razvoj koji podrazumijeva polifunkcionalno gospodarstvo uz održivo korištenje prostornih resursa, porast životnog standarda, tehnološki napredak i inovacije u urbanom okolišu te poboljšanje sustava upravljanja razvojem, obuhvatna je paradigma na kojoj će se temeljiti sveukupni razvoj urbanog područja Zadra.

Pojašnjenje vizije

Dugoročni razvoj urbanog područja nezamisliv je bez integralnog pristupa i uvažavanja potreba i potencijala svih njegovih sastavnica: društva, gospodarstva i okoliša. Funkcionalna povezanost grada Zadra i njegovog urbanog okruženja neophodna je za dostizanje svih razvojnih potencijala Urbanog područja. Radi ostvarenja stabilnog razvoja nužno je razvijati različite gospodarske djelatnosti (od turizma, preko industrije, do poljoprivrede, ribarstva i dr.) te ne zasnivati razvitak na jednom stupu o čijem stanju onda ovisi opstojnost svih drugih sastavnica. Iako je turizam vrlo važna gospodarska grana, zamjetne su i njegove negativne posljedice te je stoga potreba za rediversifikacijom gospodarstva nakon snažne deindustrijalizacije u tranzicijskom razdoblju još neophodnija. Rezultati takvog gospodarenja prostorom i resursima moraju unaprijediti kvalitetu i kvantitetu društvenih funkcija i sadržaja i u konačnici povećati kvalitetu života i socijalnu uključenost svih stanovnika. To je moguće ostvariti primjenom načela tzv. plave ekonomije koja korištenjem modernih tehnologija i inovacija omogućuje održivo korištenje prirodnih resursa (obnovljivi energenti, recikliranje i sl.), osigurava zadovoljenje osnovnih ljudskih potreba svim stanovnicima i unaprjeđuje prirodno i životno okruženje.

5.2. Razvojni ciljevi

Cilj 1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na aktivnoj međusektorskoj integraciji

Relevantnost

Konkurentno gospodarstvo predstavlja okosnicu sveukupnog razvoja Urbanog područja Zadra. Kako bi taj razvoj bio stabilan, nužno je poticati polifunkcionalni gospodarski razvoj temeljen na aktivnoj međusektorskoj integraciji koja će umanjiti negativne učinke neočekivanih događaja. Budući da su turizam i poduzetništvo prominentni gospodarski sektori, njihova međusobna i integracija s drugim gospodarskim sektorima predstavlja korak prema razvoju međusobno poticajnog polisektorskog gospodarstva. Osnovu za takvo nastojanje predstavlja dugogodišnja tradicija proizvodnih (poljoprivreda, ribarstvo, industrija) i uslužnih (turizam, trgovina, promet) djelatnosti kao i potreba za razvojem inovativnih i autohtonih turističkih proizvoda i usluga.

S obzirom da gospodarski potencijali u urbanom području Zadru još uvijek nisu dostatno iskorišteni, a gospodarski sektori se razvijaju neovisno, gospodarstvo je još uvijek ranjivo na vanjske uvjete što posebice dolazi do izražaja kod još uvijek masovno usmjerenog turizma.

Zbog naglašene važnosti turizma i nedostatnog stupnja razvijenosti ostalih sektora potrebno je potaknuti gospodarski razvoj koji će se temeljiti na osnaženim djelatnostima iz svih sektora te njihovoj međusobnoj suradnji. Samim time povećat će se konkurentnost gospodarstva što će osigurati daljnji gospodarski rast, a povezano s time smanjit će se stopa nezaposlenosti te će se posredno povećati cjelokupna kvaliteta života.

Očekivani načini ostvarenja

Povećanje konkurentnosti gospodarstva i međusobna integracija gospodarskih sektora nužno pretpostavlja unaprjeđenje opće i potporne poduzetničke infrastrukture, ulaganja u istraživanja i transfer rezultata u poslovni sektor, diversifikaciju turističke ponude i uključivanje autohtonih poljoprivrednih i ribarskih te tradicionalnih obrtničkih proizvoda, a usporedno sa svim tim procesima nužna je prilagodba obrazovnih programa potrebama na tržištu rada kako bi se stvorili uvjeti za provedbu i razvoj modernizacije gospodarstva. Konačni rezultat trebalo bi biti konkurentno gospodarstvo temeljeno na međusobno povezanim gospodarskim sektorima (obrtništvo, industrija, turizam, poljoprivreda i ribarstvo) i primjeni istraživanja u

poslovanju. Očekivani koprodukti bit će povećana zapošljivost stanovništva i smanjena nezaposlenost te posljedično i bolji životni standard.

Dosljednost

Povećanje zaposlenosti, ulaganja u istraživanje i razvoj, a posredno smanjenje siromaštva, smanjenje stakleničkih plinova i uključenosti u (tercijarno) obrazovanje učinci su koji se potiču i u strategiji Europa 2020. Nastojanja utvrđena ovim ciljem u skladu su i s ciljevima unaprjeđenja poduzetničkog sektora kroz potporu malom i srednjem poduzetništvu, razvoju ljudskih potencijala i ulaganjima u istraživanje i razvoj u Strategiji razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020. kao i u Strategiji razvoja Grada Zadra 2013.-2020. Ciljevi vezani uz razvoj turizma usklađeni su i širi od ciljeva postavljenih u Strategiji razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine.

Cilj 2. Razvoj ljudskih potencijala i visoke kvalitete društvenih sadržaja i usluga

Relevantnost

Stanovništvo je primarni element urbanog područja prema čijem interesu treba biti usmjeren sveukupni razvoj UPZD-a. Društveni razvoj izravan je čimbenik životnog standarda, a kvalitetni i dostupni društveni sadržaji i usluge preduvjet su za osobni razvoj pojedinca i funkcioniranje društvenih zajednica. Osnovne socijalne potrebe podrazumijevaju mogućnosti zaposlenja (odnosno rada) te kvalitetne stambene uvjete i socijalne usluge (uključujući zdravstvene, obrazovne, kulturne i sportsko-rekreacijske).

Analiza stanja pokazala je nedostatnu razvijenost društvene infrastrukture i usluga u gotovo svim dijelovima urbanog područja Zadra uz izuzetak grada Zadra. Takva je razvojna potreba u kombinaciji s konstantnom potrebom za osuvremenjivanjem i diversifikacijom društvenih sadržaja i usluga temeljni razlog za formiranje ovakvog razvojnog cilja. Imajući na umu međuovisnost socijalne i turističke komponente prostornog razvoja UPZD-a, dodatnu važnost ovom cilju daje i činjenica da će učinci ovog cilja biti relevantni i za razvoj turističke ponude. Unaprjeđenje obrazovnog sustava na svim razinama predstavlja preduvjet za razvoj gospodarski relevantnih obrazovnih programa koji se nastoje razviti kroz prethodni cilj.

Očekivani načini ostvarenja

Razvoj kvalitetnih društvenih sadržaja i usluga složen je i višeslojan proces koji zahtijeva djelovanje u različitim sektorima: obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj skrbi, stanovanju, kulturi, sportu i rekreaciji. Kako se urbano područje Zadar sastoji od morfološki različitih cjelina koje obuhvaćaju priobalje, zaleđe i otoke, dostupnost različitih društvenih sadržaja i usluga varira ovisno o mjestu života i stoga je ključno omogućiti jednako kvalitetne i visokodostupne sadržaje i usluge stanovništvu malih i otočnih naselja kakvi su dostupni stanovništvu većih, centralnih naselja. Konačni bi učinci ovog cilja trebali biti unaprjeđena kvaliteta obrazovnog procesa u svim školama kao i zdravstvenih i usluga socijalne skrbi, poboljšane mogućnosti korištenja sportsko-rekreativnih sadržaja, veća uključenost u kulturne aktivnosti te smanjen broj NEET osoba i bolja zapošljivost svih ranjivih skupina.

Dosljednost

Visokokvalitetne odgojno-obrazovne usluge i infrastruktura zajedničko je nastojanje ove i Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije temeljeno na unaprjeđenju kvalitete opreme, nastavnih sadržaja i kompetencija odgojno-obrazovnih djelatnika. Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020. nastoji unaprijediti sve aspekte zdravstva: infrastrukturu, opremu, kompetencije djelatnika te kvalitetu i dostupnost zdravstvenih usluga što je i nastojanje ove Strategije. Posebna je pozornost povećana borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti što je i ključni cilj Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014.-2020. Smanjenje osoba u opasnosti od siromaštva, onih koji napuštaju školovanje prije završetka kao i visoke nezaposlenosti zajednički su ciljevi SRUP-a i strategije Europa 2020.

Cilj 3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša

Relevantnost

Urbani razvoj u svim segmentima mora integrirati prirodni i izgrađeni okoliš u jedinstvenu, međupovezanu i neraskidivu cjelinu koja predstavlja životni okoliš stanovništva urbanog područja. Za unaprjeđenje tog okoliša imperativ je održivo gospodarenje prostornim resursima koje jedino može dovesti do socijalnog blagostanja i gospodarskog prosperiteta. U tu je svrhu nužno unaprijediti komunalnu infrastrukturu, kvalitetu okoliša kao i uvesti okolišno prihvatljive prakse i poticati energetske učinkovitost. Drugi vid održivog

gospodarenja okolišem je osiguranje održive i funkcionalne mobilnosti među svim dijelovima urbanog područja.

Infrastrukturalna opremljenost varira kao i dostupnost i kvaliteta društvenih sadržaja i usluga uslijed heterogenog morfološko-teritorijalnog obuhvata urbanog područja Zadra. Analiza stanja pokazala je probleme u vodoopskrbnoj, plinoopskrbnoj, kanalizacijskoj i internetskoj infrastrukturi u otočnim općinama, ali i pojedinim mjestima u zaleđu što predstavlja nepovoljne uvjete za razvoj stambenog standarda, poduzetništva, ali i turizma. Tome dodatno doprinose i problemi prometne međupovezanosti otoka, posebice onih koji administrativno pripadaju Gradu Zadru. Unaprjeđenje infrastrukturne opremljenosti i održivi pristup upravljanju prostorom preduvjet je rasta životnog standarda.

Očekivani načini ostvarenja

Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu okoliša ključna je dimenzija teritorijalnog upravljanja i gospodarenja. S obzirom da se radi o širokom, ali međupovezanom razvojnom području potreban je integralni planski pristup razvoju infrastrukture, upravljanju javnim površinama te praćenju i povećanju kvalitete okoliša. Prvenstveno je potrebno izgraditi nedostajuću i unaprijediti postojeću komunalnu i prometnu infrastrukturu, uvesti okolišno prihvatljive prakse u komunalno gospodarenje prirodnim resursima i promet, unaprijediti sustave gospodarenja javnim površinama, uključujući zaštićene prirodne i zelene površine te brownfield područja. Unaprjeđenje svega navedenog odrazit će se kroz povećanje pokrivenosti naselja i kućanstava komunalnim uslugama, smanjenjem pritisaka na okoliš i povećanjem njegove kakvoće te prenamjenom napuštenih izgrađenih površina, a u konačnici će se to odraziti kroz povećanje kvalitete života i životnog okruženja.

Dosljednost

Zaštita i unaprjeđenje kvalitete okoliša kao i kvalitete života kroz unaprjeđenje prometnog i komunalnog infrastrukturnog sustava te zaštitu i valorizaciju prirodne baštine i vrijednosti cilj je koji SRUP dijeli sa Strategijom razvoja Grada Zadra 2013.-2020. Nastojanje uvođenja okolišno prihvatljivih praksi u gospodarenje prostornim resursima, prije svega u industriji i prometu definirano je i u strategiji Europa 2020. SRUP kao i Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030. godine teži poboljšanju i modernizaciji prometnog sustava uz osnaženje funkcije javnog prometa.

Relevantnost

Kako bi se osiguralo adekvatno upravljanje resursima, nužno je kvalitetno i dobro upravljanje. Ono se mora temeljiti na kompetentnoj javnoj samoupravnoj vlasti, digitalnim javnim uslugama, suradnji javnog, privatnog i civilnog sektora u planiranju i provedbi razvojnih aktivnosti te snažnom sektoru organizacija civilnog društva. S obzirom da je analiza stanja ukazala na mogućnosti sinergičnog djelovanja svih triju sektora kao i nedostatak organizacija civilnog društva u pojedinim razvojnim sektorima, ključno je djelovati na razvoju istih.

Očekivani načini ostvarenja

Ulazak u digitalno doba zahtijeva osuvremenjivanje i modernizaciju sustava upravljanja kroz digitalizaciju i digitalno osposobljavanje djelatnika, povećanje javne dostupnosti informacija te uvođenje sustava upravljanja kvalitetom i praćenja produktivnosti javne uprave. Takve bi promjene trebale dovesti do povećanja kvalitete i brzine ostvarivanja javnih usluga. Druga ključna intervencija odnosi se na osnaženje civilnog sektora i suradnje među akterima javnog, privatnog i civilnog sektora. Kroz navedeno će se ostvariti partnerski pristup planiranju i upravljanju razvojem.

Dosljednost

Vrednovanje rezultata i učinaka javne uprave, uvođenje digitalnih usluga i povećanje dostupnosti informacija nastojanja su koja su identificirana i u Strategiji razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine.

POKAZATELJI UČINKA RAZVOJNIH CILJEVA

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor podataka za praćenje
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
1.	Rast broja poslovnih subjekata	broj	Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika	23,2	2016.	40,0	2023.	godišnje	FINA
1.	Novoopremljena i/ili novoizgrađena fizička infrastruktura	m ²	Kumulativna površina novoopremljene i/ili novoizgrađene fizičke infrastrukture	0	2016.	500.000	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
2.	Povećanje broja obnovljenih i opremljenih društvenih ustanova	broj	Broj novoobnovljenih i novoopremljenih društvenih ustanova	0	2016.	150	2023.	godišnje	JLS-i
2.	Broj učenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija	broj	Broj učenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija	0	2016.	1.000	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
3.	Unaprijeđena komunalna infrastruktura	broj	Kumulativni broj provedenih projekata unaprijeđenja komunalne infrastrukture	0	2016.	300	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
3.	Implementiran ITS	1	Implementiran ITS	0	2016.	1	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
4.	Provedba projekata iz SRUP-a od strane javne uprave	%	Udio uspješno provedenih projekata iz SRUP-a od strane javne uprave planiranih u danoj godini	0,0	2016.	100,0	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekata

5.3. Razvojni prioriteti i mjere

Cilj 1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na aktivnoj međusektorskoj integraciji

Prioritet 1.1. Razvoj konkurentne industrije, poljoprivrede, ribarstva i marikulture

Cilj

Povećanje konkurentnosti industrije, poljoprivrede, ribarstva i marikulture kroz poticanje proizvodnje, prerade i plasmana proizvoda visoke kvalitete i autohtonosti s naglaskom na okolišno prihvatljive prakse.

Opravdanje

U strukturi industrije UPZD-a prevladavaju prehrambena i u manjoj mjeri metaloprerađivačka i strojograđevna industrija, a zastupljene su još i kemijska industrija i proizvodnja plastičnih masa dok tekstilna, kožarska industrija, proizvodnja duhana, obuće, elektronike gotovo nestaju. U posljednjim je desetljećima industrija kontinuirano gubila na važnosti što se očitovalo i smanjenjem udjela (ispod 10 %) u ukupnom BDP-u Zadarske županije. S obzirom na važnost koju industrija, posebice prerađivačka (244 poduzeća u 2014. g.), ima u broju zaposlenih i (potencijalnim) prihodima, ključno je stvoriti uvjete za njenu revitalizaciju koji će omogućiti mobilizaciju lokalnih resursa, zapošljavanje lokalne radne snage te ulaganje u nove tehnologije, inovacije, istraživanje i razvoj.

Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura važne su gospodarske djelatnosti i važan su stup željenog integriranog polifunkcionalnog gospodarskog razvoja UP-a Zadra. Unutrašnjost UPZD-a (Ravni kotari) prostor je produktivnih tala na kojima se stoljećima razvijala poljoprivreda koja i danas predstavlja jedno od najvažnijih poljoprivrednih područja Primorske Hrvatske. U suvremenim klimatskim uvjetima sve veći problem postaju suše zbog kojih je nužno osigurati navodnjavanje. Među ostalim se problemima izdvajaju još i usitnjenost zemljišta i nedostatno znanje za konkurentno poslovanje. Te je probleme nužno adresirati kako bi se osigurao razvoj isplative i konkurentne poljoprivrede i plasman poljoprivrednih proizvoda u lokalnom ugostiteljstvu. Posebne mogućnosti pruža ekološka poljoprivreda koja je u skladu s krškim krškim okolišem, a trend potražnje za ekološkim poljoprivrednim proizvodima je u porastu.

Tisućljetna tradicija ribarstva odražava se kroz dominaciju Zadarske županije u suvremenom ulovu Primorske Hrvatske (43,8 % 2014. g.), a ono je zajedno s pionirskom, ali progresivnom marikulturnom djelatnošću (više od polovice

ukupne hrvatske marikulture locirano je u Zadarskoj županiji) temelj suvremene industrije proizvodnje i prerade ribe i proizvoda od morskih plodova. Probleme u ribarstvu predstavlja nedostatna educiranost ribara o poslovnim i okolišnim aspektima kao i zastarjelost ribarske infrastrukture.

UP pokrivaju tri lokalne akcijske grupe (LAG-a) i prva hrvatska lokalna akcijska grupa u ribarstvu (LAGUR) koje predstavljaju svojevrsne potporne organizacije za područje poljoprivrede i ribarstva čija je potpora ključna za suvremeni razvoj djelatnosti primarnog sektora.

Opis

Prioritetom će se kroz četiri mjere identificirati ključni elementi i faktori industrijskog razvoja UPZD-a. Prvom mjerom adresirat će se razvojne potrebe tradicionalnih i industrija visokih tehnologija kroz poticanje industrijskih poslovnih subjekata i potpornih djelatnosti poput prijevoza i skladištenja pri čemu je poseban naglasak stavljen na razvoj ICT sektora koji je prepoznat kao konkurentan sektor budućeg razvoja. Za razvoj poljoprivrede, ribarstva i marikulture definirane su tri mjere koje pokrivaju podršku poslovanju i ljudskim kapacitetima te razvoj infrastrukture. Prvom mjerom pružit će se podrška poslovanju poslovnih subjekata u području poljoprivrede, ribarstva i marikulture te razvoju ljudskih kapaciteta proizvođača. Drugom je mjerom definirana potpora u modernizaciji i infrastrukturnom opremanju poslovnih subjekata. Trećom se mjerom podupire djelovanje lokalnih akcijskih grupa kao svojevrsnih potpornih organizacija za poljoprivredne, ribarske i marikulture poslovne subjekte.

Pokazatelji ishoda za prioritet 1.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Zaposlenost u industriji	broj	Kumulativni broj novo-zaposlenih u industriji	100	2023.	godišnje	HZZ
Komercijalni subjekti u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi	broj	Broj novo-osnovanih komercijal-nih subjekata u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi	500	2023.	godišnje	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Mjera 1.1.1. Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj industrije visokih tehnologija s integriranom brigom za okoliš

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Identificiranje ključnih elemenata i faktora industrijskog razvoja (studija)
2. Poticanje razvoja proizvoda i usluga visoke dodane vrijednosti (poput ICT sektora): edukacije o dostupnim izvorima financiranja, načinu raspisivanja projektne ideje i sl.

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.1.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Identificirani ključni elementi i faktori industrijskog razvoja	1	Izrađena studija identifikacije ključnih elemenata i faktora industrijskog rasta	1	2023.	na kraju razdoblja	Izvešća o provedbi projekta
Proizvodnja s visokom dodanom vrijednošću	broj	Broj novo-osnovanih poduzeća s proizvodima visoke dodane vrijednosti	200	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta

Mjera 1.1.2. Potpora poslovanju subjekata u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Organizacija i potpora edukacijama vlasnika poslovnih subjekata u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi o efikasnoj organizaciji poslovanja
2. Savjetovanje i potpora vlasnicima u procesu okrupnjavanja zemljišta i rješavanja vlasničkih odnosa
3. Subvencioniranje zadruga i udruga iz poljoprivrednih, ribarskih i marikulturnih djelatnosti
4. Organizacija seminara/skupova za umrežavanje i povezivanje zainteresiranih poslovnih subjekata
5. Edukacija o mogućnostima certificiranja/brendiranja proizvoda

6. Promocija zaštićenih/certificiranih/brendiranih proizvoda na (turističkim) sajmovima
7. Subvencioniranje ekološke poljoprivredne proizvodnje
8. Edukacija poljoprivrednika i zadruga o mogućnostima i potencijalima ekološke poljoprivrede

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.1.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Zatvaranje poslovnih subjekata u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi	indeks	Smanjenje broja novo zatvorenih poslovnih subjekata u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi u odnosu na prethodnu g.	33,0	2023.	godišnje	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
Ekološka poljoprivredna gospodarstva	broj	Broj ekoloških poljoprivrednih gospodarstva	200	2023.	godišnje	DZS

Mjera 1.1.3. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivrede, ribarstva i marikulture

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Subvencioniranje nabave poljoprivredne, ribarske i marikulture opreme
2. Izgradnja i modernizacija sustava navodnjavanja, stvaranje plana gradnje efikasnog sustava navodnjavanja
3. Razvoj ribarskih luka, iskrcajnih mjesta i ostale ribarske infrastrukture

Pokazatelj ishoda za Mjeru 1.1.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Izgrađene i obnovljene ribarske luke	broj	Kumulativni broj novih i obnovljenih ribarskih luka i lučica	10	2023.	godišnje	JLS-i
Navodnjavano zemljište	m ²	Površina novog navodnjavanog zemljišta	1.000	2023.	godišnje	JLS, UO za poljoprivredu Zadarske županije

Mjera 1.1.4. Podrška potpornim organizacijama u poljoprivredi i ribarstvu

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata

1. Podrška djelovanju lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova) i lokalnih akcijskih grupa u ribarstvu (LAGUR-a)
2. Podrška pri izradi lokalnih razvojnih strategija

Pokazatelj ishoda za Mjeru 1.1.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Proračunska sredstva namijenjena djelovanju LAG-ova i LAGUR-a	%	Udio proračunskih sredstava namijenjenih djelovanju LAG-ova i LAGUR-a	0,5	2023.	godišnje	JLS
Proračunska sredstva namijenjena za izradu lokalnih razvojnih strategija	%	Udio proračunskih sredstava namijenjenih izradi lokalnih razvojnih strategija	1,0	2023.	godišnje	JLS

Cilj

Poboljšanje kapaciteta i jačanje suradnje između znanstvenoistraživačkih i poslovnih subjekata kao nositelja gospodarskog razvoja kroz primjenu znanja, tehnologija i inovacija u poslovanju.

Opravdanje

Ulaganje u istraživanje i razvoj jedan je od ciljeva strategije Europe 2020. Prosječno izdvajanje za taj sektor u EU iznosi 2,0 % BDP-a dok je ono u Hrvatskoj tek 0,8 % pri čemu je Hrvatska jedna od tek tri zemlje članice u kojima je kroz posljednjih desetak godina ulaganje u znanost smanjeno. S obzirom da u Gradu Zadru djeluje sveučilište, prisutan je nedovoljno iskorišten potencijal za povezivanje znanosti i poslovnog sektora, prvenstveno zbog istraživačke i obrazovne usmjerenosti Sveučilišta na društvene i humanističke znanosti. Na Sveučilištu djeluju četiri znanstvenoistraživačka centra od kojih dva imaju potencijal za povezivanje s poslovanjem. Jedno od mogućih rješenja za razvoj suradnje, na čiju potencijalnu uspješnost već ukazuju neki od postojećih nastavnih programa, je pokretanje znanstveno-nastavnog rada u onim znanstvenim poljima koja su kompatibilna s lokalnim gospodarstvom.

Navedeno zahtijeva niz aktivnosti povezanih s razvijanjem infrastrukturnih i informacijskih kapaciteta znanstvenoistraživačkih ustanova i poslovnih subjekata. Tu u prvi plan dolazi Sveučilište koje ima najbolje predispozicije postati nositelj istraživanja i njihova transfera. U novije su vrijeme u UP-u zabilježeni pionirski projekti vezani uz transfer znanja, tehnologija i inovacija u poslovanje koji su pokazali potencijal tog područja, a dodatni poticaj pružit će osnivanje centara kompetencija.

Opis

Prioritet će se ostvariti dvjema mjerama koje će kroz višesektorski pristup obuhvatiti niz aktivnosti koje će omogućiti izgradnju kapaciteta postojećih i uspostavljanje novih platformi suradnje znanstvenoistraživačkog sektora i poslovnih subjekata. Time će se omogućiti podrška aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija u svrhu osmišljavanja i stvaranja inovativnih proizvoda, tehnologija i usluga. Prvom mjerom osnažit će se poslovni subjekti i potporne poduzetničke institucije za provedbu istraživanja i primjenu rezultata u poslovanju kao i za apsorpciju znanja, rezultata istraživanja i inovacija iz znanstvenoistraživačkih ustanova. Drugom mjerom razvijaju se infrastrukturni i provedbeni kapaciteti Sveučilišta u Zadru za razvoj znanja i istraživanja te njihov transfer u poslovni sektor. Pritom je poseban naglasak stavljen na

razvoj STEM dimenzije Sveučilišta koja je tek u začetku, a ima izniman potencijal za razvoj primjenjivih znanja i metoda u lokalnom gospodarstvu.

Pokazatelji ishoda za prioritet 1.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Ostvarene suradnje znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora	broj	Godišnji broj ostvarenih suradnji	10	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 1.2.1. Jačanje znanstvenoistraživačke dimenzije poslovnog sektora

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Izgradnja kapaciteta postojećih i uspostava novih platformi suradnje znanstvenoistraživačkog sektora i poslovnih subjekata
2. Podrška u uspostavi i opremanju centara kompetencija
3. Podrška aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija u svrhu inovativnih novih proizvoda, tehnologija i usluga

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.2.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Poduzeća uključena u istraživačko-razvojne projekte	broj	Broj poduzeća uključenih u istraživačko-razvojne projekte	10	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
Uspostavljeni i opremljeni centri kompetencija	broj	Broj uspostavljenih i opremljenih centara kompetencija	3	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 1.2.2. Poboljšanje kapaciteta znanstvenoistraživačkih institucija kao nositelja gospodarskog razvoja

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Jačanje infrastrukturnih kapaciteta Sveučilišta u Zadru
2. Podrška u uspostavi ureda za transfer tehnologija na Sveučilištu u Zadru
3. Podrška projektima ureda za transfer tehnologije i provedba kompleksnih usluga transfera znanja i tehnologija
4. Podrška u razvoju STEM dimenzije Sveučilišta u Zadru

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.2.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Uspostava ureda za transfer tehnologija na Sveučilištu u Zadru	1	Uspostavljen ured za transfer tehnologija na Sveučilištu u Zadru	1	2023.	jednom na kraju razdoblja	Sveučilište u Zadru
Znanstvenoistraživačke jedinice Sveučilišta u Zadru	broj	Broj znanstveno-istraživačkih jedinica Sveučilišta u Zadru u području STEM-a	4	2023.	jednom na kraju razdoblja	Sveučilište u Zadru

Prioritet 1.3. Održivi razvoj turizma kroz diversificiranu cjelogodišnju ponudu

Cilj

Povećanje i upotpunjavanje turističke ponude kroz poticanje održivog razvoja turizma temeljenog na cjelogodišnjoj ponudi i selektivnim oblicima turizma.

Opravdanje

Suvremene turističke djelatnosti UP-a Zadra obilježava sezonalnost temeljenu na ljetnim aktivnostima vezanim uz proizvod „sunce i more“. Premda postoje značajni resursi za razvoj različitih turističkih proizvoda i usluga na temelju

kojih je moguće formirati turističku ponudu neovisnu o dobu godine, oni još uvijek nisu dostatno valorizirani uslijed čega su smještajni kapaciteti popunjeni samo u ljetnom dijelu godine, a zimi su prazni. Sezonalnost na taj način utječe na gospodarsku aktivnost i zaposlenost stanovništva.

Bogatstvo prirodne i kulturne baštine u kombinaciji s konvencionalnim turističkim resursima (more, plaže, izletišta) omogućava formiranje teritorijalno i sektorski integrirane turističke ponude koja će uključivati selektivne oblike turizma, gospodarsku aktivaciju otoka i zaleđa i uključivanje poljoprivrednih gospodarstava i tradicionalnih obrta u turističku djelatnost. Sve bi to doprinijelo smanjenju sezonalnosti u vidu godišnjeg rasporeda turističkih dolazaka i prihoda te gospodarske aktivnosti i kretanja (ne)zaposlenosti.

Opis

Kako bi se produljila turistička sezona kroz diversifikaciju turističke ponude i teritorijalnu integraciju, nužno je razviti adekvatan sustav upravljanja destinacijom koji će služiti kao platforma za razvoj turističkih aktivnosti i proizvoda te praćenje i unaprjeđenje turističke infrastrukture. Predviđene su tri mjere kojima će se poboljšati institucionalni kapaciteti, promotivne i edukativne aktivnosti te podrška unaprjeđenju ponude selektivnih oblika turizma. Kao potpora tome kroz posebnu mjeru će se unaprijediti turistička infrastruktura, a potom razviti sustav upravljanja destinacijom UP-a Zadra.

Pokazatelji ishoda za prioritet 1.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Turistička posjećenost izvan sezone	%	Godišnji broj turista izvan turističke sezone	35,0	2023.	godišnje	Turističke zajednice
Ispitivanje zadovoljstva posjetitelja različitim elementima ponude destinacije UP Zadar	Likert-ova skala (1-5)	Razina zadovoljstva posjetitelja različitim elementima ponude destinacije UP Zadar	4,8	2023.	godišnje	Turističke zajednice

Mjera 1.3.1. Poticanje razvoja selektivnih oblika turizma u svrhu jačanja izvansezonske turističke ponude

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Unaprjeđenje kapaciteta turističkih informacijskih centara za kvalitetniju podršku agencijama i lokalnim udrugama u kreiranju specijaliziranih ponuda
2. Organizacija edukacija o mogućnostima razvoja selektivnih oblika turizma (agroturizma, seoskog, cikloturizma, kongresnog turizma, avanturističkih sadržaja...) i integrirane ponude (otoci-obala-zaleđe)
3. Organizacija, promocija i subvencioniranje kulturnih, gastronomskih, glazbenih i sportskih događanja izvan sezone
4. Povezivanje poslovnih subjekata u turizmu radi stvaranja integrirane ponude

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.3.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Formiranje i održavanje platforme za povezivanje poslovnih subjekata u turizmu radi stvaranja integrirane ponude	1	Održavanje platforme za povezivanje poslovnih subjekata u turizmu radi stvaranja integrirane ponude	1	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta
Edukacije o mogućnostima razvoja selektivnih oblika turizma i integrirane ponude	broj	Broj održanih edukacija o mogućnostima razvoja selektivnih oblika turizma i integrirane ponude	2	2023.	godišnje	Turističke zajednice

Mjera 1.3.2. Razvoj nove te obnova i unaprjeđenje postojeće turističke infrastrukture

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Financiranje obnove postojeće i razvoja nove javne turističke infrastrukture (plaže, šetnice, izletišta, igrališta, koncertne dvorane...)
2. Širenje mreže smeđe signalizacije

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.3.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Obnovljena i izgrađena turistička infrastruktura	broj	Kumulativni broj novo-izgrađenih i obnovljenih elemenata turističke infrastrukture	50	2023.	godišnje	Turističke zajednice
Postavljena smeđa signalizacija	broj	Kumulativni broj JLS-a u kojima je postavljena nova smeđa signalizacija	15	2023.	godišnje	Turističke zajednice

Mjera 1.3.3. Razvoj sustava upravljanja destinacijom UP Zadar

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Uspostava sustava upravljanja destinacijom
2. Brendiranje lokalnih turističkih proizvoda
3. Sufinanciranje zajedničkih inicijativa promidžbe UP-a

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.3.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Uspostavljen sustav upravljanja destinacijom	1	Uspostavljen sustav upravljanja destinacijom	1	2023.	godišnje	Turističke zajednice
Sufinancirane zajedničke inicijative promidžbe u UP-u	broj	Broj sufinanciranih zajedničkih inicijativa promidžbe u UP-u	3	2023.	godišnje	Turističke zajednice

Prioritet 1.4. Osiguranje poticajnog poduzetničkog okruženja za razvoj poduzetništva i obrtništva

Cilj

Podizanje razine konkurentnosti kroz stvaranje poticajnog poduzetničkog okruženja i jačanje izvozne orijentacije MSP-ova.

Opravdanje

Malo i srednje poduzetništvo u nacionalnoj je Strategiji razvoja poduzetništva prepoznato kao ključni sektor za razvoj gospodarstva. U UP-u su 2014. g. mala poduzeća činila 98,8 %, a srednja tek 1,0 % poduzeća pri čemu je većina koncentrirana u II. i III. zoni UP-a. Jasna je važnost MSP-ova za sveukupan razvoj i povećanje zaposlenosti, a njihova ravnomjernija prostorna raspodjela može značajno doprinijeti razvijenosti pojedinih zona. Prema pokazatelju prostorne gustoće poduzeća (3,4 poduzeća po km²) UP (primarno Grad Zadar) se ističe kao regionalno žarište budući da je ona veća od prosjeka Zadarske županije, no manja od nacionalnog prosjeka.

I dalje negativna vanjskotrgovinska bilanca, udvostručenje negativnog konsolidiranog financijskog rezultata tijekom 2014. g., lagani pad prosječne netoplaće u UP-u od 0,4 % u razdoblju 2013.-2014. g. te manja izravna strana ulaganja u Zadarsku u odnosu na većinu ostalih županija Jadranske Hrvatske negativne su odrednice poslovanja u UP-u. Tome valja pridodati i nedostatno razvijenu poduzetničku infrastrukturu.

Trenutno je od 28 poduzetničkih zona u UP-u aktivnih 11, neaktivnih čak 9, a pet u pripremi dok ostalima ne postoje dostupni podaci. Dodatni je problem što mnoge od njih još uvijek nisu dostatno infrastrukturno opremljene niti se adekvatno planira njihovo daljnje funkcioniranje i razvoj. Uslijed toga zone nemaju ni kapacitete za pružanje kvalitetnih usluga zainteresiranim tvrtkama

što im smanjuje atraktivnost na tržištu, a čime se gube kapital i potencijal gospodarskog razvoja.

UP Zadar pokušava ići u korak s novim trendovima u poslovnom sektoru. Jedan od tih trendova je socijalno poduzetništvo koje je tek u povojima i potrebno je dodatno raditi na njegovu razvoju. Stvoreni su preduvjeti kroz projekt „Coworking Zadar – suradnjom do inovacija“ u sklopu kojeg je krajem 2015. g. otvoren coworking prostor. Budući je projekt tek započeo, potrebno je nastaviti raditi na njegovom razvoju u svrhu dodatnog poticanja i razvoja socijalnog poduzetništva.

Opis

Ovaj će se prioritet ostvariti kroz tri mjere koje se odnose na unaprjeđenje infrastrukturne opremljenosti postojećih poduzetničkih zona pri čemu će poseban naglasak biti stavljen na specijalizaciju za prerađivačku industrije u PZ Crno. Razvojem novih usluga poduzetničkih potpornih institucija poboljšat će se uvjeti za razvoj poduzeća i inicijalno razdoblje poslovanja. Istodobno će se poticati izvozna komponenta poslovanja kroz subvencioniranje inovativnih proizvoda i usluga MSP-ova te edukacije i promocije čime će se ojačati potencijal lokalnih poduzeća na regionalnom, nacionalnom i međunarodnom tržištu. Drugom mjerom će se poticati izvorna orijentacija zadarskog gospodarstva kroz promocije i financijsku pomoć onim poduzećima koja nastupaju i prezentiraju svoje proizvode na stranim tržištima. Posljednjom mjerom obuhvaćene su aktivnosti edukacije, umrežavanja i pomoći razvoju socijalnog poduzetništva.

Pokazatelji ishoda za prioritet 1.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Registrirani novi MSP-ovi	broj	Broj novo-registriranih MSP-ova	1.200	2023.	godišnje	FINA
Izvoz UP-a Zadra	%	Financijski udio izvoza UPZD-a u ukupnom izvozu županije	88,0	2023.	godišnje	FINA

Mjera 1.4.1. Razvoj poslovne infrastrukture i poduzetničkih potpornih institucija te potpora gospodarskom udruživanju

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Razvoj fizičke poduzetničke infrastrukture
2. Podupiranje razvoja poslovne infrastrukture MSP-ova za rast na regionalnom, nacionalnom i međunarodnom tržištu
3. Razvoj kompetencija osoblja poduzetničkih potpornih institucija
4. Razvoj usluga savjetovanja u poduzetničkim potpornim institucijama
5. Razvoj i pružanje predinkubacijskih usluga
6. Pružanje profesionalnih usluga MSP-ovima na zahtjev putem poduzetničkih potpornih institucija (osposobljavanje, savjetovanje, mentorstvo)
7. Poticanje povećanja korištenja obnovljivih energenata u MSP-u
8. Edukacija poduzetnika i podrška za razvijanje projekata istraživanja i razvoja za poslovni sektor
9. Potpora uvođenju IKT-a u poduzeća
10. Privlačenje prerađivačke industrije u poduzetničku zonu Crno
11. Subvencioniranje troškova komunalnih usluga za inicijalno razdoblje poslovanja
12. Razvoj programa za privlačenje ulaganja
13. Podrška u izradi pripremnih dokumenata za osnivanje klastera (ugovora, pravilnika, sporazuma itd.) te sudjelovanje u izradi plana aktivnosti rada klastera
14. Edukacija poduzetnika o klasterima konkurentnosti
15. Podrška uspostavi tematskih platformi za konkurentnost

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.4.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Poduzeća u poduzetničkim zonama	broj	Broj novo-smještenih poduzeća u poduzetničke zone	50	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
Podržane organizacije za poslovnu podršku	broj	Kumulativni broj podržanih organizacija za poslovnu podršku	200	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 1.4.2. Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Subvencioniranje novih inovativnih proizvoda i usluga MSP-a orijentiranih na izvoz
2. Pružanje zajmova i jamstava MSP-ovima za nova kapitalna ulaganja koja će unaprijediti profile njihovih proizvoda i aktivnosti na tržištu
3. Poticanje izvozno orijentiranih poduzeća smanjenjem troškova izlaza na inozemno tržište
4. Edukacija o potporama za nastupanje na stranim tržištima
5. Promocija gospodarstva i proizvoda na nacionalnom i međunarodnim tržištima
6. Provođenje istraživanja stanja na stranim tržištima i prezentacija potencijalnih tržišta poslovnim subjektima

Pokazatelji ishoda za Mjeru 1.4.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Odnos uvoza i izvoza	koeficijent	Koeficijent vanjsko-trgovinske bilance	4,0	2023.	godišnje	FINA

Mjera 1.4.3. Promicanje socijalnog poduzetništva

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Podrška prijenosu dobre prakse u području socijalnog poduzetništva
2. Izrada i provedba programa formalnog obrazovanja za socijalno poduzetništvo
3. Razvoj i provedba programa neformalnog osposobljavanja za socijalno poduzetništvo
4. Umrežavanje socijalnih poduzetnika
5. Podrška socijalnim poduzetnicima za sudjelovanje na sajmovima
6. Podrška u uspostavi socijalnog poduzeća

Pokazatelj ishoda za Mjeru 1.4.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Socijalna poduzeća s unaprjeđenim poslovnim vještinama	broj	Broj socijalnih poduzeća s unaprjeđenim vještinama u području obavljanja poslovne djelatnosti	8	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
Pružene potpore socijalnim poduzećima	broj	Broj socijalnih poduzeća kojima je pružena potpora	5	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Cilj 2. Razvoj ljudskih potencijala i visoke kvalitete društvenih sadržaja i usluga

Prioritet 2.1. Povećanje zapošljivosti i razvoj obrazovnih programa usklađenih s potrebama gospodarstva

Cilj

Unaprjeđenje zapošljivosti odraslih i mladih nakon završetka obrazovanja kroz povećanje usklađenosti obrazovnih programa s gospodarskim potrebama i strateškim smjerom sveukupnog razvoja.

Opravdanje

Obrazovni sustav na svim razinama u Hrvatskoj nije usklađen s gospodarskim potrebama zbog čega dolazi do inflacije i deflacije pojedinih zanimanja. U tom je pogledu nužno djelovati na obrazovne programe kao glavne proizvođače kvalifikacija odnosno njihovih frekvencija. Područnih ured HZZ-a u Zadru posljednjih godina provodi analize i projekcije potreba na tržištu rada te definira suficitarna i deficitarna zanimanja. Potrebno je međutim uložiti značajnije operativne napore kako bi se uskladila ponuda radne snage s potrebama na tržištu rada kao i potpomogla strateška gospodarska orijentacija UP-a.

Stopa nezaposlenosti je u UP-u Zadru krajem 2014. g. iznosila 13,1 % pri čemu je broj nezaposlenih žena (3.384) bio izraženiji od broja nezaposlenih muškaraca (2.824). Pored toga, stopa zaposlenosti mladih među manjima je kad se promatraju dobne skupine, no relativno učestala dugotrajna nezaposlenost (31,8 % 2014. g.) jače pogađa stariju radno aktivnu populaciju.

Jedan od ključnih razloga je neusklađenost kompetencija i zahtjeva na tržištu rada. U tu se svrhu povećava broj programa cjeloživotnog učenja i prekvalifikacije, no uključenost u njih je još uvijek nedovoljna (ispod 1 % 2012. g. naspram 9 % na razini EU) što je dijelom i posljedica velike skupoće takvih programa, posebice iz perspektive nezaposlenih koji nemaju primanja da te troškove apsorbiraju, ali i nedovoljne informiranosti o mogućnostima.

Sukladno tome nužno je povećati ulaganje u razvoj sektora cjeloživotnog obrazovanja te poticati sudjelovanje odraslih u takvom obliku obrazovanja, posebice u svrhu prilagođavanja ponude radne snage potražnji s obzirom da to predstavlja jedan od načina borbe protiv nezaposlenosti i socijalne isključenosti te povećanja konkurentnosti radne snage i gospodarstva u cjelini.

Opis

Prioritet će se ostvariti kroz tri mjere jačanja zapošljivosti. Prvom mjerom adresira se problem osoba iz NEET skupine (osobe koje se ne obrazuju, ne osposobljavaju niti su zaposlene) čije je stanje moguće riješiti upućivanjem u daljnje obrazovanje i stjecanje kvalifikacija, osposobljavanje ili (samo)zapošljavanje. Pritom će se pružiti i podrška zainteresiranim poslodavcima za zapošljavanje NEET-ova, a poticat će se i sudjelovanje NEET-ova u deficitarnim zanimanjima. Druga je mjera jačanje lokalnih dionika u razvoju zapošljivosti koji pružaju usluge savjetovanja, osposobljavanja i unaprjeđenja vještina nezaposlenih osoba kao i provode aktivnosti usmjerene na podizanje javne svijesti o mogućnostima obrazovanja odraslih, prekvalifikacija i dokvalifikacija. Posljednja mjera usmjerena je na jačanje infrastrukturnih, institucionalnih, kurikularno-metodoloških i organizacijskih kapaciteta odgojno-obrazovnih ustanova za strukovno obrazovanje odraslih u svrhu oblikovanja kompetencija usklađenih s potrebama na tržištu rada.

Pokazatelji ishoda za prioritet 2.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Stopa nezaposlenosti	%	Prosječna godišnja stopa nezaposlenosti	8,0	2023.	godišnje	HZZ
Programi cjeloživotnog obrazovanja usklađeni s potrebama gospodarstva	broj	Broj novih programa cjeloživotnog obrazovanja usklađenih s potrebama gospodarstva	12	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekata

Mjera 2.1.1. Podrška osposobljavanju i zapošljivosti osoba iz NEET skupine

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Izrada sustava identifikacije i praćenja NEET-ova
2. Omogućavanje osposobljavanja i usavršavanja vještina u skladu s potrebama tržišta rada NEET-ova s neodgovarajućim ili niskim stupnjem obrazovanja
3. Usmjeravanje i podrška samozapošljavanju i poduzetništvu NEET-ova
4. Pružanje izravnih potpora i naknada za zapošljavanje odnosno financijske potpore poslodavcima za zapošljavanje NEET-ova
5. Aktivnosti usmjerene na sudjelovanje NEET-ova u deficitarnim obrtničkim zanimanjima te stipendiranje i subvencije za edukaciju i stjecanje odgovarajućih praktičnih vještina

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.1.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Implementiran sustav identifikacije i praćenja NEET-ova	1	Implementiran sustav identifikacije i praćenja NEET-ova	1	2023.	jednom na kraju projekta	Izvješća o provedbi projekta
Pružene potpore za zapošljavanje NEET-ova	broj	Broj pruženih potpora za zapošljavanje NEET-ova	25	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 2.1.2. Jačanje zapošljivosti i podrška radu lokalnih dionika u razvoju zapošljivosti

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Aktivnosti individualne podrške, savjetovanja, osposobljavanje za usavršavanje radnih navika, kompetencija i radnih vještina
2. Podrška provedbi aktivnosti usmjerenih na podizanje javne svijesti o mogućnostima obrazovanja odraslih, prekvalifikacija i dokvalifikacija
3. Programi sufinanciranja polaznika i poticanja unaprjeđenja radnih vještina (samozapošljavanje, prekvalifikacija, dokvalifikacija i sl.)

Pokazatelj ishoda za Mjeru 2.1.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Zaposlene osobe nakon pohađanja programa cjeloživotnog učenja i prekvalifikacije	broj	Broj osoba koje su se zaposlile nakon pohađanja programa cjeloživotnog učenja i prekvalifikacije	700	2023.	godišnje	HZZ

Mjera 2.1.3. Unaprjeđenje kvalitete sustava i ustanova za obrazovanje odraslih

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Podrška partnerstvu između ustanova za obrazovanje odraslih, poslodavaca i lokalnih zajednica te zajedničkom stvaranju i oblikovanju novih programa i promociji cjeloživotnog učenja
2. Potpora razvoju usluga upravljanja karijerom te osnovnim vještinama odraslih organizacijski uključujući pripadnike etničkih manjina
3. Poboljšanje usluga obrazovanja odraslih – kurikularno, metodološki, organizacijski
4. Ciljano pružanje vaučera odraslim osobama za sudjelovanje u programima cjeloživotnog obrazovanja
5. Profesionalno usavršavanje nastavnika, ravnatelja i stručnih suradnika iz ustanova za obrazovanje odraslih u stjecanju digitalnih kompetencija
6. Rekonstrukcija i adaptacija institucija za strukovno obrazovanje odraslih u ciljanim sektorima
7. Nabava specijalizirane opreme za ustanove: radionice, laboratoriji, moderne tehnologije, sektorski relevantni alati, strojevi, IKT, specijalizirana didaktička i pedagoška oprema
8. Razvoj integriranog webportala za informiranje o mogućnostima obrazovanja odraslih

Pokazatelj ishoda za Mjeru 2.1.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Pružena podrška u razvoju i provedbi kvalitetnih programa cjeloživotnog učenja	broj	Broj programa cjeloživotnog učenja kojima je pružena podrška u razvoju i provedbi	15	2023.	godišnje	ASOO
Odrasli koji unaprjeđuju svoje vještine i kompetencije prema potrebama na tržištu rada	broj	Broj odraslih kojima su dodijeljeni vaučeri	200	2023.	godišnje	ASOO

Prioritet 2.2. Razvoj odgojno-obrazovne infrastrukture i usluga

Cilj

Unaprjeđenje kvalitete i organizacije lokalnog odgojno-obrazovnog sustava s osjetljivošću prema skupinama u nepovoljnom položaju.

Opravdanje

Odgojno-obrazovni sustav u UP-u Zadru obuhvaća obrazovne ustanove na svim razinama (dječje vrtiće, osnovne i srednje škole, sveučilišta te ustanove za obrazovanje odraslih). U svrhu omogućavanja usluge predškolskog odgoja u različitim naseljima, posebice onima prostorno slabije dostupnima poput otočnih, u UP-u djelovalo je i 37 područnih dječjih vrtića od čega 32 u Gradu Zadru. Ovakva centraliziranost vrtića na području Grada Zadra ukazuje na nedostatak vrtića i vrtićkih programa što se osim u odgojnom odražava i u aspektu povećane nezaposlenosti mladih majki koje dulje ostaju kod kuće brinuti o djeci i njihovu odgoju. U skladu s tim očekivano smanjenje priljeva djece u jasličku i vrtićku dob ističe lošu demografsku i gospodarsku sliku prostora, dok sa druge strane smanjuje broj djece po odgajatelju. Osnovne su škole ravnomjernije razmještene unutar UP-a dok su sve srednje škole kao i sveučilište smješteni u Gradu Zadru. Obrazovni sustav obilježava nedovoljna i neadekvatna opremljenost, dvosmjenski rad, nedostatna socijalna osjetljivost i nepostojanje sustavnog pristupa osiguravanja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa.

Opis

Razvoj odgojno-obrazovnog sustava odvijat će se kroz tri mjere koje pokrivaju poboljšanje uvjeta i kvalitete njegovih usluga, obnovu i opremanje ustanova te unaprjeđenje pristupa za učenike i studente iz skupina u nepovoljnom položaju. Prva od mjera usmjerena je na poboljšanje odgojno-obrazovnih uvjeta i usluga kroz digitalizaciju nastavnog procesa i sadržaja, razvoj kurikuluma, osiguravanje uvjeta za jednosmjensku nastavu i unaprjeđenje sustava upravljanja kvalitetom kako bi se odgojno-obrazovni proces tehnički i metodološki uskladila sa zahtjevima suvremenog informacijskog doba. Druga mjera adresira nedovoljnu infrastrukturnu opremljenost pa se njome planiraju izgradnja infrastrukturnih kapaciteta, specijalizirano opremanje ustanova (radionice, laboratoriji, moderne tehnologije, IKT, specijalizirana didaktička i pedagoška oprema i dr.) te prilagodba za pristup osoba s invaliditetom. Konačno, treća mjera pokriva socijalnu dimenziju odnosno aktivnosti potpore djeci i učenicima iz skupina u nepovoljnom položaju. Ove tri mjere u sinergiji će omogućiti metodološki, tehnološki i organizacijski unaprjeđene usluge koje pružaju odgojno-obrazovne ustanove na svim razinama, bolji pristup tim uslugama i veću socijalnu uključenost.

Pokazatelji ishoda za prioritet 2.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Unaprijeđena odgojno-obrazovna infrastruktura	broj	Broj novoizgrađenih, obnovljenih i opremljenih društvenih ustanova	150	2023.	jednom na kraju razdoblja	JLS, MZOS
Opremljene odgojno-obrazovne ustanove	%	Udio odgojno-obrazovnih ustanova novo-opremljenih specijaliziranom opremom	30	2023.	jednom na kraju razdoblja	JLS, MZOS

Mjera 2.2.1. Podrška poboljšanju uvjeta i kvalitete usluga sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Razvoj kurikuluma vezanih uz opće i strukovno obrazovanje
2. Osiguravanje uvjeta u odgojno-obrazovnim ustanovama za jednosmjensku nastavu

3. Integracija IKT-a u nastavu i učenje u OŠ i SŠ
4. Razvoj digitalnih obrazovnih sadržaja
5. Profesionalno usavršavanje nastavnika, ravnatelja i stručnih suradnika u stjecanju digitalnih kompetencija, posebice onih u strukovnom obrazovanju
6. Jačanje kapaciteta strukovnih škola za provedbu pristupa osiguravanja kvalitete
7. Poticanje diversifikacije djelatnosti Sveučilišta u Zadru
8. Podržavanje međunarodne suradnje između strukovnih škola te povećanje mobilnosti studenata i profesora
9. Stipendiranje studenata za deficitarna zanimanja
10. Razvoj strukovnih obrazovnih programa u centrima kompetencija
11. Podrška razvoju suradnje između strukovnih škola i gospodarskih subjekata u svrhu stjecanja radnog iskustva učenika

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.2.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Unaprjeđenje škola uvođenjem informacijsko-komunikacijskih tehnologija	broj	Broj novih škola u koje je uvedena moderna informacijsko-komunikacijska tehnologija	20	2023.	godišnje	MZOS, JLS
Novi obrazovni programi na Sveučilištu u Zadru	broj	Kumulativni broj uvedenih novih obrazovnih programa na Sveučilištu u Zadru	10	2023.	jednom na kraju razdoblja	Sveučilište u Zadru

Mjera 2.2.2. Izgradnja, obnova i opremanje odgojno-obrazovnih ustanova

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Potpora razvoju sveučilišnog kampusa i daljnjem razvoju Sveučilišta u Zadru
2. Nabava specijalizirane opreme za ustanove: radionice, laboratoriji, moderne tehnologije, sektorski relevantni alati, strojevi, IKT, specijalizirana didaktička i pedagoška oprema

3. Opremanje i organizacija odgojno-obrazovnih ustanova za dnevni boravak predškolske djece i učenika
4. Izgradnja novih i prilagodba odgojno-obrazovnih ustanova za pristup osobama s invaliditetom: izgradnja adekvatnih pristupnih staza, ugradnja dizala za osobe s invaliditetom

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.2.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Prilagođenost odgojno-obrazovnih ustanova za pristup osobama s invaliditetom	%	Udio odgojno-obrazovnih ustanova prilagođenih za pristup osobama s invaliditetom	100,0	2023.	godišnje	MZOS
Izgrađen i uspostavljen novi sveučilišni kampus	1	Izgrađen i uspostavljen novi kampus Sveučilišta u Zadru	1	2023.	jednom na kraju razdoblja	Sveučilište u Zadru

Mjera 2.2.3. Unaprjeđenje pristupa kvalitetnom obrazovanju za učenike iz skupina u nepovoljnom položaju

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Subvencioniranje troškova uključivanja djece iz skupina u socioekonomski nepovoljnom položaju u predškolsko obrazovanje
2. Uvođenje pomoćnika u nastavi za učenike s poteškoćama
3. Potpora učenicima pripadnicima manjina s ciljem integracije u sustav redovnog obrazovanja
4. Stipendiranje učenika, posebice onih u nepovoljnom položaju, za deficitarna i zanimanja u području STEM-a

Pokazatelj ishoda za Mjeru 2.2.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Pružena potpora predškolskoj djeci i učenicima iz obitelji u socioekonomski nepovoljnom položaju	broj	Broj predškolske djece i učenika iz obitelji u socioekonomski nepovoljnom položaju kojima je pružena potpora za uključivanje u odgojno-obrazovni proces	2.000	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
Podrška pružena učenicima s teškoćama u razvoju	broj	Broj učenika s teškoćama s osiguranom ciljanom stručnom podrškom u vidu pomoćnika u nastavi	100	2023.	godišnje	CZSS Zadar

Prioritet 2.3. Unaprjeđen i teritorijalno uravnotežen razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i skrbi uz povećanje socijalne uključenosti

Cilj

Unaprjeđenje sustava socijalnih sadržaja i zdravstvene skrbi u svrhu smanjenja socijalne isključenosti te poboljšanja zdravstvenih kapaciteta i kvalitete usluga.

Opravdanje

Usljed problema nezaposlenosti koja je produbljena tijekom recentne gospodarske krize došlo je do pogoršanja socijalnog stanja u UP-u Zadru. Nepovoljnom stanju doprinosi i unapredovali proces starenja stanovništva kojim se povećavaju potrebe za pružanjem usluga starijim i nemoćnim osobama, posebice u ruralnijim dijelovima UP-a. Sustav socijalne skrbi pored svih tih pritisaka ograničavaju i nepovoljni financijski uvjeti i neadekvatni stručni kapaciteti i opremljenost.

Poseban je problem nedostupnost usluga za starije osobe u udaljenim dijelovima UP-a što smanjuje njihove mogućnosti ostvarivanja prava na usluge socijalne skrbi. S druge strane, u domovima za starije osobe liste čekanja daleko nadmašuju smještajne kapacitete (primjerice, Domu za starije i nemoćne osobe Zadar gotovo 1.800 osoba čeka na smještaj dok je kapacitet

doma 372 osobe, dakle pet puta manji). Ti podaci pokazuju nužnost razvoja drugog tipa usluga socijalne skrbi – izvaninstitucionalnih usluga u čijem razvoju i provedbi značajnu ulogu mogu imati organizacije civilnog društva.

Usljed političko-administrativnih razloga i koncentracije stanovništva zdravstvena je infrastruktura centralizirana u Gradu Zadru dok u ostalim JLS-ima (izuzev Općine Vrsa) djeluju ambulante opće medicine, a u Općini Preku Psihijatrijska bolnica. Pritom je problematično što su ambulante na otocima većinom smještene u starijim, neadekvatnim zgradama. U većinu JLS-a broj liječnika na 1.000 stanovnika ne premašuje 1, a broj liječnika se pritom i smanjivao što je posebno problematično uzme li se u obzir da je ukupan broj liječnika u njima vrlo malen. Takvo stanje dodatno pospješuje centralizaciju.

Poseban problem predstavlja nedostatna hitna medicinska pomoć za područje otoka što ima dvostruku važnost s obzirom da na otocima živi starije stanovništvo za koje je veća vjerojatnost da će trebati hitnu medicinsku pomoć, ali i s obzirom na turističku posjećenost otoka (posebice ljeti). Prema scenariju razvoja moguće je očekivati doseljavanje starijeg stanovništva iz drugih dijelova Republike Hrvatske i Europske unije u JLS-e UP-a koji će zahtijevati kvalitetnu i pravovremenu medicinsku pomoć. Stoga je razvoj zdravstvenih usluga i infrastrukture ključan razvojni prioritet.

Opis

Unaprjeđenje ustanova i usluga iz sustava socijalne skrbi ostvarit će se kroz četiri mjere koje će omogućiti poboljšanje sustava socijalne i zdravstvene infrastrukture i skrbi. Prvom mjerom unaprijedit će se infrastruktura i oprema institucija socijalne skrbi, prije svega onih koje pružaju smještajne usluge, ali i usluge mobilnih timova, no ta je mjera usmjerena primarno na provedbu deinstitucionalizacije usluga i razvoj novih izvaninstitucionalnih usluga za različite skupine korisnika socijalne skrbi, a prije svega starije osobe, osobe s posebnim potrebama, djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi te mladih nakon napuštanja institucionalne skrbi. U sklopu ove mjere planira se i uspostava mobilnih timova radi povećanja dostupnosti usluga osobama na otocima i daljim naseljima u zaleđu. Daljnjim aktivnostima smanjit će isključenost socijalno ugroženih skupina iz života zajednice i ostvarivanja povoljnijih mogućnosti prijevoza. Drugom mjerom nastojat će se unaprijediti socijalne usluge za mlade koje će doprinijeti njihovom aktivnom sudjelovanju u zajednici, uključujući i mogućnosti korisnog volontiranja. Integriranom provedbom mjera doći će do smanjenja socijalne isključenosti i povećanja kvalitete pruženih socijalnih usluga svim ranjivim skupinama.

Unaprjeđen i teritorijalno uravnotežen razvoj sustava zdravstvene skrbi UP-a Zadra postići će se kroz dvije mjere koje adresiraju unaprjeđenje infrastrukture i usluga te unaprjeđenje stručnih kapaciteta. Trećom mjerom planiraju se unaprijediti postojeći ili izgraditi (te opremiti) novi centri primarne zdravstvene skrbi, posebice u onim područjima u kojima je ta infrastruktura u lošem stanju ili nedostaje. Za otočno područje planiraju se uvesti dodatni timovi hitne medicinske pomoći, a na otoku Ugljanu uspostaviti će se medicinski centar za primarnu i hitnu zdravstvenu zaštitu. Posljednja

mjera obuhvaća unaprjeđenje specijalističkog i informatičkog obrazovanja zdravstvenih djelatnika.

Pokazatelji ishoda za prioritet 2.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Deinstitucionalizacija socijalne skrbi	broj	Broj osoba koje su prešle s institucionalne na izvaninstitucionalnu socijalnu skrb	100	2023.	godišnje	CzSS
Obnovljena i opremljena zdravstvena infrastruktura	broj	Broj obnovljenih i opremljenih jedinica zdravstvene infrastrukture	5	2023.	godišnje	HZZO

Mjera 2.3.1. Infrastrukturno unaprjeđenje institucija socijalne skrbi te podrška pružanju socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Poboljšanje infrastrukture domova socijalne skrbe i drugih pružatelja socijalnih usluga u svrhu pružanja socijalnih usluga u zajednici: dnevni boravci, radni centri, IKT oprema, druga specijalizirana oprema potrebna za osobe s invaliditetom
2. Kupnja vozila kao potpore radu mobilnih timova koji pružaju izvaninstitucionalnu skrb
3. Povećanje korisničkih kapaciteta domova za smještaj starijih osoba kroz izgradnju novih domova i proširenje postojećih
4. Razvoj usluga deinstitucionalnog smještaja za osobe s posebnim potrebama: uspostavljanje i razvoj centara za dnevni boravak i organizirano stanovanje
5. Pružanje usluga osobne asistencije, razvoj klubova i mobilnih timova za osobe s posebnim potrebama i invaliditetom
6. Razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi za osobe starije dobi: pomoć u kući, dnevni boravak, prijevoz

7. Razvoj dnevnih rehabilitacijskih programa za deinstitutionalizirane korisnike
8. Unaprjeđenje i razvoj programa za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju i osobe s invaliditetom
9. Subvencioniranje udomljavanja djece i odraslih osoba
10. Unaprjeđenje podrške za djecu i mlade bez roditeljske skrbi te udomljavanje
11. Razvoj usluga savjetovanja i pomaganja obiteljima, pojedinačno i grupno savjetovanje s roditeljima i skrbnicima
12. Unaprjeđenje i razvoj savjetodavnih usluga i pomaganja mladima nakon napuštanja institucionalne skrbi
13. Unaprjeđenje stručnih kapaciteta ustanova za pružanje izvaninstitucionalnih oblika usluga socijalne skrbi
14. Potpora za radionice osposobljavanja i unaprjeđenje vještina za stručnjake u sustavu socijalne skrbi

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.3.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Mobilni timovi socijalne skrbi	broj	Broj mobilnih timova socijalne skrbi	3	2023.	godišnje	CzSS
Korisnici izvaninstitucionalnih usluga socijalne skrbi	%	Udio korisnika koji koriste izvaninstitucionalne usluga socijalne skrbi pružene kroz projekte	30	2023.	godišnje	CzSS

Mjera 2.3.2. Aktivno uključivanje socijalno ugroženih skupina i mladih u život zajednice

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Poboljšanje dostupnosti usluga za osobe s invaliditetom: uklanjanje fizičkih prepreka te pružanje usluga informacija prema tipu invaliditeta, podrška uslugama profesionalne rehabilitacije
2. Razvoj programa za socijalnu inkluziju psihički oboljelih osoba
3. Poticanje socijalne uključenosti i zapošljivosti Hrvatskih branitelja i civilnih žrtava Domovinskog rata

4. Subvencioniranje prijevoza socijalno ugroženih skupina stanovništva
5. Poboljšanje postojećih i uspostava novih socijalnih usluga za mlade: mreže mladih, centri za mlade, infocentri, savjetovanje za mlade
6. Razvoj programa neformalnog obrazovanja mladih: obrazovanje za članove vijeća mladih, razvoj vještina i radnih navika
7. Poticanje volontiranja u socijalnim aktivnostima
8. Potpora radu lokalnih dionika za izravan rad s ranjivim skupinama kroz radionice
9. Provedba programa javnih radova
10. Potpora lokalnim partnerstvima za zapošljavanje (LPZ): ulaganja u razvoj kapaciteta LPZ-a, ulaganje u opremu koja podržava funkcioniranje LPZ-a, razvoj internih politika i procedura LPZ-a, analiza i politika strategija razvoja LPZ-a
11. Povećanje zapošljivosti osoba u predpenzijskoj dobi

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.3.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Nezaposlene osobe, uključujući dugotrajno nezaposlene	broj	Broj nezaposlenih osoba, uključujući dugotrajno nezaposlene	3400	2023.	godišnje	HZZ
Uspostavljanje centra za mlade	1	Uspostavljen centar za mlade	1	2023.	godišnje	HZZ

Mjera 2.3.3. Podrška poboljšanju pristupa hitnoj i primarnoj zdravstvenoj zaštiti te kvaliteti zdravstvenih usluga

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Obnova ili izgradnja infrastrukture centara primarne zdravstvene skrbi
2. Kupnja moderne medicinske opreme za zdravstvene ustanove
3. Osiguravanje dodatnih timova hitne pomoći za otočno područje (možda brzobrodsko hitna pomoć stacionirana na Ugljanu)
4. Uspostava (sezonskog) medicinskog centra za primarnu i hitnu zdravstvenu zaštitu na otoku Ugljanu za pružanje zdravstvenih usluga za čitav otočni prostor UPZD-a

- Priprema i provedba edukacije građana o važnosti prevencije i zdravog načina života

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.3.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Obnovljene zdravstvene ustanove (primarne zaštite)	broj	Broj obnovljenih zdravstvenih ustanova (primarne zaštite)	5	2023.	godišnje	HZZO
Dodatni timovi hitne medicinske pomoći na otocima	broj	Broj osnovanih dodatnih timova hitne medicinske pomoći na otocima	1	2023.	godišnje	JLS,HZZO

Mjera 2.3.4. Podrška unaprjeđenju obrazovanja za zdravstvene djelatnike

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

- Razvoj obrazovnih sadržaja i obrazovanja za zdravstvene djelatnike: specijalističko obrazovanje hitne medicine za liječnike koji rade na objedinjenim bolničkim odjelima hitne službe, osposobljavanje i medicinsko obrazovanje zdravstvenih djelatnika i dodatno ciljano obrazovanje za zdravstvene radnike
- Povećanje informatičke pismenosti zdravstvenih djelatnika

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.3.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Zdravstveni djelatnici s povećanom informatičkom pismenošću	broj	Broj zdravstvenih djelatnika koji su sudjelovali na usavršavanju informatičke pismenosti	40	2023.	godišnje	HZZJ

Cilj

Povećanje dostupnosti i kvalitete stanovanja te vizualnog identiteta naselja.

Opravdanje

Prema podacima Upravnog odjela za gospodarenje gradskom imovinom Grad Zadar raspolaže manjim brojem socijalnih stanova od potražnje odnosno broja osoba koje nemaju riješeno stambeno pitanje. S druge strane, u većini ostalih JLS-a potrebe za socijalnim stanovima nisu identificirane pa nema programa izgradnje ni dodjele socijalnih stanova. S druge strane, u pojedinim JLS-ima još uvijek kuće i stanovi nisu adekvatno infrastrukturno opremljeni. Važan je problem i nedostatak adekvatnog studentskog smještaja s obzirom da su i učenički i studentski dom (koji smještaju studente) prekapacitirani, a broj studenata Sveučilišta u Zadru svake godine raste. Kvaliteta smještaja predstavlja privlačni faktor pri odabiru srednjoškolskih i sveučilišnih programa, stoga bi kvalitetan razvoj smještajnih kapaciteta pridonio atraktivnosti Zadra kao studijskog i srednjoškolskog odredišta studentima i učenicima izvan Zadarske županije, pa i izvan granica Republike Hrvatske.

Opis

Prva razvojna mjera ovog prioriteta podrazumijeva provedbu analize potreba te planiranje, gradnju i dodjelu socijalnih stanova u programu društveno poticane stanogradnje. Drugo mjerom nastoji se doprinijeti kvaliteti privatnog stambenog fonda i javnih zgrada, prije svega stanova siromašnih obitelji te učeničkih i studentskih domova.

Pokazatelji ishoda za prioritet 2.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Obnovljene ili novosagrađene javne ili stambene jedinice	m ²	Površina obnovljenih ili novosagrađenih javnih ili stambenih jedinica	1200	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
Uspostavljanje sustava praćenja potrebe gradnje gradskih stanova	1	Izrađen program za izgradnju gradskih stanova	1	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 2.4.1. Planiranje i gradnja stanova iz programa društveno poticane stanogradnje

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Provedba analize potreba za stanovima iz programa društveno poticane stanogradnje
2. Izrada programa za izgradnju gradskih stanova
3. Planiranje, obnova i gradnja socijalnih stanova
4. Razrada pravilnika za dodjelu socijalnih stanova

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.4.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Provedena analiza potreba za stanovima iz POS programa	1	Provedena analiza potreba za stanovima iz POS programa	1	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
Obnovljeni i izgrađeni stanovi POS-a	broj	Kumulativni broj obnovljenih i izgrađenih stanova POS-a	100	2023.	godišnje	APN

Mjera 2.4.2. Poticanje obnove i infrastrukturnog opremanja stambenih i javnih zgrada

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Subvencioniranje osnovnog infrastrukturnog opremanja kuća i stanova siromašnih obitelji
2. Uspostava i provedba modela poticanja uređenja gradskih i pročelja na objektima u vlasništvu grada
3. Rekonstrukcija i obnova postojećih te gradnja i opremanje novih učeničkih i studentskih domova

Pokazatelj ishoda za Mjeru 2.4.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Subvencionirano osnovno infrastrukturno opremanje kuća i stanova siromašnih obitelji	broj	Broj kuća i stanova siromašnih obitelji čije je osnovno infrastrukturno opremanje subvencionirano	12	2023.	godišnje	JLS
Smještajni kapaciteti učeničkih i studentskih domova	broj	Ukupan broj kreveta u učeničkim i studentskim domovima	800	2023.	godišnje	MZOS

Prioritet 2.5. Unaprjeđenje kulturne infrastrukture i sadržaja

Cilj

Bolje zadovoljavanje kulturnih potreba stanovništva i posjetitelja te snažnije uključivanje u kulturne aktivnosti.

Opravdanje

Unatoč bogatom kulturnom naslijeđu, kulturna infrastruktura u UP-u još uvijek nije dostatno razvijena. U nekima od JLS-a još uvijek ne postoje javne knjižnice, a taj se problem dijelom nastoji riješiti mrežom tzv. bibliobusa koje je potrebno dostatno održavati za ispunjenje funkcije. Posjećivanje knjižnica kao i drugih ustanova u području kulture nemjerljivo je s drugim oblicima ustanova koje omogućuju usluge za razonodu, zabavu i učenje, a moderna tehnologija nije dovoljno prepoznata ni iskorištena za približavanje kulturnih sadržaja suvremenoj publici. Stoga je potrebno uložiti snažne napore u modernizaciju kulturne infrastrukture i sadržaja, privlačenje korisnika i pružanje modernih kulturnih usluga.

Suvremeni razvoj industrije pretpostavlja razvoj inovativnih oblika poslovanja od kojih su u UP-u poseban potencijal pokazale kreativne i kulturne industrije. Projekti poput Zadar Film Commissiona, Film Forum Festivala i AMKA-e ukazuju na porast interesa publike za projekte filmske industrije koja bi se mogla razviti u progresivnu granu na regionalnom nivou. Stoga je potrebno osigurati adekvatne uvjete i okruženje kako bi se osigurao napredak u toj grani.

Opis

Unaprjeđenje kulturne infrastrukture i sadržaja planira se kroz četiri međusobno nadopunjujuće mjere. Prije svega unaprijedit će se kulturni sadržaji i programi i potaknuti uključenost publike u iste. U tu svrhu osigurat će se primjena modernih, informacijsko-komunikacijskih tehnologija te digitalizacija knjižne i arhivske građe kako bi se formirale digitalne usluge. Također se planira i osnaženje suradnje između kulturnih i odgojno-obrazovnih institucija kako bi se formirala mlada i znatiželjna publika.

Drugom mjerom unaprijedit će se postojeća infrastruktura u kulturi. Osigurat će se adekvatni prostori za odvijanje različitih kulturnih aktivnosti, a svi će prostori bit prilagođeni osobama s invaliditetom. Trećom mjerom će se unaprijediti sustav upravljanja kulturnim programima i aktivnostima uključujući jačanje stručnih kapaciteta u kulturnim ustanovama. Posljednjom mjerom osigurat će se prostor i povoljno okruženje za kulturne i kreativne industrije te osnažiti njihovo partnerstvo s obrazovnim i kulturnim ustanovama.

Pokazatelji ishoda za prioritet 2.5.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Kulturne ustanove koje su uvele IKT	broj	Broj kulturnih ustanova koje su uvele IKT	20	2023.	godišnje	Turističke zajednice

Mjera 2.5.1. Unaprjeđenje kulturnih sadržaja i programa te poticanje uključenosti u kulturne aktivnosti

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Kontinuirana, cjelogodišnja podrška organizaciji kulturnih događanja
2. Digitalizacija knjižne i arhivske građe
3. Primjena IKT tehnologija za unaprjeđenje usluga i promociju kulture
4. Edukacija i motiviranje građana, posebno mladih za sudjelovanje u kulturnom životu
5. Unaprjeđenje suradnje s odgojno-obrazovnim institucijama kako bi se kontinuirano djelovalo na aktivnije uključivanje djece i mladih u kulturni život grada

Pokazatelj ishoda za Mjeru 2.5.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Suradnja odgojno-obrazovnih i ustanova u kulturi kojima je pružena podrška	broj	Broj suradnji između odgojno-obrazovnih i ustanova u kulturi kojima je pružena podrška	12	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta

Mjera 2.5.2. Unaprjeđenje infrastrukture u kulturi

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Modernizacija postojećih i osiguravanje novih adekvatnih prostora za kulturne djelatnosti (muzejsko-galerijske, izložbene, kazališne, bibliotekarske, arhivske, i dr.)
2. Prilagodba kulturnih ustanova za pristup osobama s invaliditetom: izgradnja adekvatnih pristupnih staza, ugradnja dizala za osobe s invaliditetom

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.5.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Razvoj postojećih i uvođenje novih infrastrukturnih kapaciteta u kulturi	m ²	Površina novih infrastrukturnih kapaciteta u kulturi u UP-u Zadra	350	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta
Kulturne institucije i destinacije dostupne osobama s posebnim potrebama	broj	Broj kulturnih institucija i destinacija dostupnih osobama s posebnim potrebama	35	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta

Mjera 2.5.3. Unaprjeđenje sustava upravljanja kulturnim programima i aktivnostima

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Uspostavljanje sustava za koordinirano i efikasno upravljanje i financiranje kulturnih programa i aktivnosti
2. Jačanje stručnih i administrativnih kapaciteta u kulturnim ustanovama

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.5.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Potpisani ugovori s JLS-ima za uspostavljanje umreženog sustava s ciljem praćenja usklađenosti kulturnih programa i aktivnosti sa strateškim dokumentima i javnim kulturnim politikama	broj	Broj potpisanih ugovora s JLS-ima UP-a Zadra o uspostavi umreženog sustava s ciljem praćenja usklađenosti kulturnih programa i aktivnosti sa strateškim dokumentima i javnim kulturnim politikama	15	2023.	godišnje	Izvešća o potpisanim ugovorima
Povećanje broja zaposlenih stručnjaka u kulturnim ustanovama	broj	Broj novozaposlenih stručnjaka u kulturnim ustanovama	15	2023.	godišnje	JLS

Mjera 2.5.4. Poticanje razvoja kulturnih i kreativnih industrija

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Promocija kulturnih i kreativnih industrija na domaćem i stranom tržištu
2. Izrada komunikacijske strategije za kreativne i kulturne industrije i pripadajući komunikacijski akcijski plan
3. Osiguravanje prostora za djelovanje kreativne industrije
4. Osnaživanje partnerstva između kulturnih i kreativnih industrija i svih vrsta obrazovnih i kulturnih institucija

Pokazatelj ishoda za Mjeru 2.5.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Zaposlenost u kulturnim i kreativnim industrijama	broj	Broj novozaposlenih u kulturnim i kreativnim industrijama	25	2023.	godišnje	HZZ
Poslovni subjekti u sektoru kulturnih i kreativnih industrija	broj	Broj novoosnovanih poslovnih subjekata u sektoru kulturnih i kreativnih industrija	3	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Prioritet 2.6. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture i sadržaja te sustava potpora za ravnomjerniji razvoj sporta

Cilj

Poboljšanje sportsko-rekreacijske funkcije u svim naseljima uz povećanje uključenosti u rekreativne aktivnosti.

Opravdanje

Sukladno koncentraciji stanovništva najviše je sportsko-rekreacijskih sadržaja u gradu Zadru dok su u ostalim naseljima Grada Zadra kao i u drugim JLS-ima prisutni rekreacijski tereni i dvorane, no još uvijek nisu sva naselja opskrbljena javnim sportsko-rekreacijskim sadržajima, a u mnogima postoje tek školski sportski tereni. Pored toga, infrastruktura je u nekim naseljima zastarjela, a u nekima je minimalno uređena. Loše stanje posebno je prisutno na otocima. To je i jedan od razloga niske razine uključenosti stanovništva u sportsko-rekreativne aktivnosti koji se posredno nepovoljno održava na zdravlje stanovništva i povećava izdatke u sustavu zdravstvene skrbi. Stoga bi trebalo unaprijediti postojeću i izgraditi novu sportsko-rekreacijsku infrastrukturu kako bi se omogućilo i povećalo sudjelovanje stanovništva, a posebice mlađih naraštaja u kojima se može razviti navika aktivnog života. Fizička aktivnost ne bi trebala biti privilegija samo osoba izvrsnog zdravstvenog stanja, već je potrebno obratiti veću pozornost ravnopravnom uključivanju osoba s invaliditetom u rekreaciju i sport. Jedan od preduvjeta za odvijanje sporta i rekreacije osoba s invaliditetom jest postojanje prilagođenih sadržaja i infrastrukture koji su pristupačni tim osobama. Takva infrastruktura zasada postoji jedino u Gradu Zadru.

Opis

U ovom se prioritetu kroz dvije mjere planira unaprijediti sportsko-rekreacijska infrastruktura uključujući javno dostupne i školske sadržaje u svim naseljima UP-a te potaknuti uključenost stanovništva i turista u sportsko-rekreativnim aktivnostima kroz stvaranje ponude različitih aktivnosti čime će se promovirati aktivni život uz posebnu usmjerenost na kritičnu, mlađu populaciju.

Pokazatelji ishoda za prioritet 2.6.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Izgrađena sportsko-rekreacijska infrastruktura	m ²	Površina novoizgrađene sportsko-rekreacijske infrastrukture	5.000	2023.	godišnje	JLS

Mjera 2.6.1. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Obnova i izgradnja sportsko-rekreacijskih centara i školskih dvorana
2. Izgradnja i rekonstrukcija dječjih igrališta

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.6.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Opremljena dječjih igrališta i školske dvorane	broj	Broj uređenih/opremljenih dječjih igrališta i školskih dvorana	15	2023.	godišnje	JLS

Mjera 2.6.2. Poticanje uključenosti u sportsko-rekreativne aktivnosti

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Poticanje organizacije sportskih događanja i aktivnosti, posebice za djecu i mlade
2. Promotivne aktivnosti za sudjelovanje stanovnika UP-a u programima sporta i sportske rekreacije
3. Poticanje povezivanja turizma i sporta

Pokazatelji ishoda za Mjeru 2.6.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Podrška projektima povezivanja turizma i sporta	broj	Broj projekata povezivanja turizma i sporta kojima je pružena podrška	6	2023.	godišnje	Turističke zajednice i JLS

Cilj 3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša

Prioritet 3.1. Unaprjeđenje prometne povezanosti i održive urbane mobilnosti

Cilj

Poboljšanje lokalnog prometnog sustava UP-a kroz povećanje povezanosti svih zona, uvođenje modernih i okolišno prihvatljivih praksi u upravljanje i razvoj prometnog sustava te poticanje korištenja javnog prijevoza i bicikala umjesto osobnih automobila.

Opravdanje

Prometna funkcija ključna je za ostvarivanje većine potreba stanovništva, kako socijalnih, tako i gospodarskih. Stoga su ulaganja u prometnu infrastrukturu i sustav od prvenstvenog značenja za sveukupni razvoj UP-a. UP ima povoljan geoprometni položaj koji još uvijek nije potpuno iskorišten, a predstavlja važan gospodarski potencijal.

Osnovni problemi cestovnog prometa proizlaze iz zastarjelosti cestovnih prometnica niže razine, posebice na otocima, kao i na nedovoljnom protočnom

kapacitetu što dolazi do izražaja u ljetnim mjesecima kada se broj vozila na cestama iznimno povećava. Tada je i najveći sigurnosti rizik od prometnih nezgoda i nesreća. Budućnost željezničkog prometa u potpunosti je nepredvidiva s obzirom da je pruga dulje vrijeme u remontu zbog zastarjelosti infrastrukture, a prijevoz se odvija autobusima. Pruga prolazi kroz južni dio UP-a i potencijalno bi mogla predstavljati oblik javnog prijevoza kada remont bude završen. Mnogo je veći potencijal željeznice u teretnom prometu s obzirom da Zadar predstavlja intermodalno čvorište cestovnog, željezničkog i pomorskog prometa te relativne blizine zračne luke, a jačanjem te funkcije smanjio bi se pritisak na cestovne prometnice. Zračni je promet mnogo važniji kao oblik putničkog prijevoza, a Zračna luka Zadar regionalni je zračni centar s vezama prema Zapadnoj i Srednjoj Europi, no dotrajala infrastruktura smanjuje daljnji razvoj. Pored toga javlja se i potreba za izgradnjom heliodroma koji bi imao posebno važnu ulogu u povezivanju s otocima, posebice u rizičnim situacijama. S obzirom da je Zadar regionalni centar prema kojem je usmjereno veliko otočno područje, brodske i trajektne veze otočnih naselja sa Zadrom temelj su ostvarenja brojnih centralnih usluga njihovog stanovništva. Probleme predstavljaju zastarjelost lučke infrastrukture i pristaništa na otocima te nedovoljna međusobna povezanost otoka, a koji se odražavaju na sveukupan život na otocima. U svrhu razvoja turizma također bi valjalo osigurati i terminale s benzinskim postajama za nautičare na otocima.

Drugo prioritetno područje je sustav javnog prijevoza i promet u mirovanju. Javni promet u UP-u prvenstveno je razvijen u Gradu Zadru, a obuhvaća autobusni te trajektni i brodski promet za povezivanje otoka s gradom Zadrom. Problemi u javnom prijevozu uključuju dotrajalost voznog parka s energetski neučinkovitim vozilima i zastario sustav interakcije s korisnicima. Uz to značajan je problem povećan broj osobnih automobila koji uslijed prostornih ograničenja ne može biti adekvatno podržan kroz sustav javnih parkirališta i garaža. Stoga je potrebno uvesti sustav koji će integrirati na intermodalni način javni prijevoz i promet u mirovanju. U tu je svrhu moguće integrirati i biciklistički sustav koji može značajno rasteretiti prometni sustav, posebice u centralnim naseljima, a trenutna biciklistička infrastruktura još uvijek nije dostatno razvijena niti su osigurani sigurnosni uvjeti.

Opis

Prioritet će se ostvariti kroz osam mjera koje pokrivaju sustav upravljanja prometom i sigurnošću u prometu, daljnje unaprjeđenje pojedinih vrsta prometa kao i javnog prijevoza te planiranje daljnjeg razvoja i organizacije prometnog i prijevoznog sustava. Prva je mjera usmjerena na unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometa i poboljšanje sigurnosti u prometu kroz implementaciju inteligentnog prometnog sustava i sanaciju kritičnih točaka u prometnoj mreži. Sljedećom mjerom unaprijedit će se i modernizirati sustav i infrastruktura javnog prijevoza. Tri su mjere usmjerene na obnovu i razvoj infrastrukture te usluga pojedinih zračnog, željezničkog i pomorskog prometa. One uključuju aktivnosti unaprjeđenja lučke infrastrukture te povećanje trajektnih i brodskih linija među otocima i prema drugim

jadranskim i mediteranskim lukama, rekonstrukciju i obnovu infrastrukture zračnog prometa te izgradnju heliodroma, revitalizaciju željezničkog prometa i prateće infrastrukture te obnovu postojećih i izgradnju novih cestovnih prometnica, s naglaskom na unutar otočnu povezanost. Sljedećom mjerom zamišljeno je unaprjeđenje cestovne prometne mreže kroz aktivnosti obnove postojećih prometnica i izgradnje novih, posebice na otocima. Sedmom mjerom predviđene su aktivnosti izgradnje nove intermodalne infrastrukture s naglaskom na primjenu rješenja za smanjenje prometnih gužvi kroz uspostavu suvremenih *park and ride* i *bike and ride* rješenja te osiguravanje dodatnih parkirnih mjesta u lukama za stanovnike otoka kako bi im se osigurano brži i kvalitetniji pristup za ostvarivanje svakodnevnih potreba u Gradu Zadru.

Posebnu važnost za UPZD ima posljednja mjera kojom promoviraju održivi oblici mobilnosti te zdrav način života kroz razvoj pješačke i biciklističke infrastrukture. U tu će se svrhu provoditi popularizacija i edukacija biciklista te jače uključivanje stanovništva u biciklističke aktivnosti.

Pokazatelji ishoda za prioritet 3.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Izgrađene prometne trase	broj	Broj novoizgrađenih prometnih trasa unutar UP-a	10	2023.	godišnje	DZS, Županijska uprava za ceste
Izrađena strategija održive urbane mobilnosti	1	Izrađena strategija održive urbane mobilnosti	1	2023.	godišnje	Liburnija d.o.o. i ostali autoprijevoznici

Mjera 3.1.1. Unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometa te poboljšanje sigurnosti u prometu

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Uvođenje fizičkih mjera za usporavanje prometa
2. Sanacija točaka s najvećim brojem prometnih nezgoda i najvećim brojem nezgoda s poginulim i teško ozlijeđenim osobama

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.1.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Sanirane točke s najvećim brojem prometnih nezgoda	broj	Broj saniranih točaka s najvećim brojem prometnih nezgoda	10	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta
Smrtno stradali u prometu na 1000 stanovnika	broj (koeficijent)	Broj smrtno stradalih u prometu na 1000 stanovnika	5,5	2023.	godišnje	Županijska uprava za ceste, Hrvatske ceste

Mjera 3.1.2. Unaprjeđenje sustava javnog gradskog i prigradskog prijevoza

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Izrada masterplana održive mobilnosti funkcionalne regije
2. Priprema plana održive urbane mobilnosti UPZD-a
3. Uspostava jedinstvenog sustava javnog gradskog i prigradskog prijevoza (cestovni i pomorski promet): studija definiranja uspostave sustava.
4. Realizacija infrastrukture potrebne za funkcioniranje sustava javnog gradskog i prigradskog prijevoza (cestovni i pomorski promet)
5. Unapređenje organizacijskih aspekata sustava javnog prijevoza: jedinstvena prijevozna karta, sustav obavještavanja putnika, beskontaktno plaćanje, pametna karta i sl.
6. Nabava i osuvremenjivanje putničkog voznog parka s nižom emisijom CO₂
7. Izgradnja punionica za opskrbu električnih vozila i izgradnja prateće infrastrukture

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.1.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Novi putnički vozni park	broj	Broj novonabavljenih vozila za poboljšanje javnog gradskog i prigradskog prijevoza (autobusi, vlakovi, brodovi)	10	2023.	godišnje	Liburnija d.o.o. i ostali autoprijevoznici
Stanice za punjenje električnih vozila	broj	Broj novoizgrađenih stanica za punjenje električnih vozila	1	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 3.1.3. Unaprjeđenje pomorske infrastrukture i usluga te poboljšanje međutočne povezanosti

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Podrška ŽLU i DLU u izgradnji i obnovi mreže luka i pristaništa na obali i na otocima
2. Izgradnja ostale pomorske infrastrukture sukladno djelokrugu JLS
3. Omogućavanje odvajanja trajektnih i brodskih linija koje prevoze cestovna vozila od brzih turističkih putničkih linija
4. Planiranje i poticanje izgradnje benzinskih postaja na otocima uz plovne putove za nautičare
5. Stvaranje uvjeta i poticanje formiranja mreže brzih i učestalih veza na linijama s drugim jadranskim i mediteranskim lukama

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.1.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Prevezeni putnici u trajektnom i brodskom prometu	broj	Broj novo prevezenih putnika u trajektnom i brodskom prometu	300.000	2023.	godišnje	Jadrolinija d.o.o., G&V Line DZS
Nove i obnovljene luke i lučice	broj	Broj novih i obnovljenih luka i lučica	15	2023.	godišnje	JLS

Mjera 3.1.4. Podrška unaprjeđenju zračnog prometa kroz razvoj Zračne luke Zadar

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Redovito održavanje postojeće infrastrukture zračnog prometa
2. Modernizacija terminala Zračne luke Zadar i izgradnja piste
3. Planiranje i izgradnja heliodroma

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.1.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Povećanje broja putnika zračne luke Zadar	broj	Broj prevezenih putnika zračne luke Zadar	800.000	2023.	godišnje	Zračna luka Zadar
Moderniziran terminal	1	Moderniziran terminal Zračne luke	1	2023.	godišnje	Zračna luka Zadar

Mjera 3.1.5. Podrška revitalizaciji željezničkog prometa

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Koordinacija s HŽ-om u provedbi infrastrukturne obnove željezničke pruge i kolodvora
2. Podrška u pripremi projektnih rješenja za unaprjeđenje željezničkog prometa
3. Podrška uključivanju željezničke infrastrukture u UPZD-u u državnu željezničku mrežu
4. Suradnja JLS-a urbanog područja na poticanju povećanje frekventnosti linija željezničkog prometa s ciljem uključenja istih u sustav mobilnosti UPZD-a

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.1.5.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Povećanje broja putnika u željezničkom prometu u UP-u	broj	Broj putnika u željezničkom prometu na postaji Zadar	40.000	2023.	godišnje	HŽCARGO
Unaprjeđenje željezničke mreže	km	Broj kilometara rekonstruirane /izgrađene željezničke pruge	21,5	2023.	godišnje	HŽPP,DZS

Mjera 3.1.6. Unaprjeđenje cestovne prometne mreže

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Izgradnja novih i obnova postojećih lokalnih i nerazvrstanih cesta
2. Izgradnja nedostajućih uličnih i cestovnih spojeva i rekonstrukcija raskrižja
3. Poboljšanje pristupnih cesta na otocima koje izravno povezuju luke za putnički prijevoz
4. Potpora izgradnji i rekonstrukciji dionica državnih i županijskih cesta
5. Priprema zemljišta za izgradnju prometnica (otkup i projektiranje)

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.1.6.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Novoizgrađene ulice, asfaltirane makadamske ceste i rekonstruirana raskrižja	km	Kumulativni broj kilometara novih izgrađenih ulica, asfaltiranih makadamskih cesta i rekonstruiranih raskrižja	100	2023.	godišnje	Županijska uprava za ceste, Hrvatske ceste
Izgrađenost ili obnova lokalnih i nerazvrstanih cesta	km	Kumulativna duljina novoizgrađenih ili obnovljenih lokalnih i nerazvrstanih cesta	100	2023.	godišnje	Županijska uprava za ceste, Hrvatske ceste

Mjera 3.1.7. Unaprjeđenje intermodalne infrastrukture i prometa u mirovanju te razvoj ITS-a UP-a Zadra

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Implementacija inteligentnog prometnog sustava (ITS) nadzora i upravljanja prometom
2. Razvoj *park and ride* te *bike and ride* infrastrukture
3. Povećanje površine rezervirane za korisnike komunalnog veza na području Grada Zadra i osiguranje prostora za brodski promet u mirovanju stanovnika otoka (dijelovi operativne obale Luke za javni promet državnog značaja, dio obale pod upravljanjem JLS-a, dio obale namijenjen za ostale tipove luka)
4. Razvoj sustava prometa u mirovanju

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.1.7.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
ITS proveden	1	Broj uvedenih ITS sustava nadzora i upravljanja prometom	1	2023.	na kraju razdoblja provedbe	Županijska uprava za ceste, Hrvatske ceste
Povećanje kapaciteta komunalnih vezova za stanovnike otoka	broj	Kumulativni broj novih komunalnih vezova za stanovnike otoka	30	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 3.1.8. Razvoj pješačkog i biciklističkog prometa

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Planiranje sustava pješačkog i biciklističkog prometa UPZD-a
2. Dodavanje i unaprjeđenje biciklističkih i pješačkih traka
3. Izgradnja i unaprjeđenje prateće biciklističke infrastrukture
4. Proširenje sustava javnih bicikala
5. Provedba kampanja za popularizaciju biciklizma i edukacija biciklista

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.1.8.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Izrađena studija biciklističkog prometnog sustava	1	Izrađena studija biciklističkog prometnog sustava UPZD-a	1	2023.	godišnje	JLS
Nove i nadograđene biciklističke trake	km	Broj novoizgrađenih kilometara biciklističkih traka	50	2023.	godišnje	JLS

Cilj

Organizacija i povećanje kvalitete urbanog okoliša i krajobraza putem jedinstvenog sustava za praćenje kakvoće okoliša, unaprjeđenje sustava obrane i djelovanja u slučaju prirodnih i antropogenih rizika, obnovu napuštenih vojnih i industrijskih područja te uspostavu sustava integriranog upravljanja postojećim i budućim javnim površinama na temelju održivog korištenja.

Opravdanje

Praćenje kvalitete pojedinih sastavnica okoliša u UP-u Zadru obilježeno je nedostatkom opreme i infrastrukture za njihovo mjerenje unatoč tome što je na prostoru UP-a Zadra koncentrirano 64 % izvora emisija cijele Zadarske županije, od čega 77 % otpada na područje Grada Zadra.

Trenutno ne postoji postaja državne ni županijske mreže za praćenje kakvoće zraka bez koje se ne može utvrditi kategorija kvalitete zraka s obzirom da je za to mjerenja potrebno provoditi neprekidno tijekom jedne godine. Podaci dobiveni mjerenjima pokretnih automatskih mjernih postaja ne mogu se usporediti s Uredbom o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku, ali mogu biti indikativni u smislu ukazivanja kakvoće zraka. Najveći zagađivači zraka su promet, posebice tijekom ljetnih mjeseci kad se broj vozila umnogostručuje, kućna ložišta, energetika, industrija te kamenolomi u Općini Bibinjama i Gradu Zadru.

Kako u Hrvatskoj još uvijek nije uspostavljeno sustavno praćenje kvalitete i onečišćenosti tla tako ne postoji takav sustav ni na području UP-a Zadra. Osnovni izvori onečišćenja tla na području UP-a Zadra su poljoprivreda (upotreba pesticida, izljevi strojnih ulja), promet (izljevi ulja, taloženje ispušnih plinova), nepropisno odlaganje otpada te industrija i ratna događanja pri čemu motrenje istih zahtijeva dodatnu pozornost zbog mogućnosti širenja krškim sustavom i ulaskom u podzemne vodonosnike. Osim toga treba spomenuti i gubitak tla do kojeg dolazi uslijed izgradnje (posebice nelegalne), pretjeranog i nepravilnog poljoprivrednog korištenja tla (npr. pretjerana ispaša) te deforestacije čime se povećava podložnost tla eroziji vjetrom i vodom. Specifičan oblik zagađenja u UP-u Zadru su minski sumnjiva područja koja se nalaze na prostoru općina Posedarja, Novigrada, Sukošana, Zemunika Donjeg i Poličnika.

Pri mjerenjima kakvoće voda u UP-u Zadru najveća pozornost se posvećuje moru. Kakvoća mora je povoljna, iako postoji mogućnost zagađenja mora fekalnim otpadnim vodama te balastnim i otpadnim vodama brodova koje mogu narušiti osjetljivi ekosustav zatvorenog Jadranskog mora. Također je evidentna velika koncentracija plaža u 1. zoni, posebice Gradu Zadru, čime se javlja potreba za ravnomjernijom prostornom raspodjelom plaža kako bi se

smanjio pritisak na središte UP-a. Kakvoća mora duž dalmatinske obale opada od Zadarske preko Šibensko-kninske do Splitsko-dalmatinske županije zbog čega je potrebno kontinuirano vršiti mjerenja i analize kako bi kakvoća mora ostala izvrsne kategorije.

UP Zadar smješten je u umjereno rizičnom prostoru od prirodnih nepogoda. Glavni prirodni rizici uključuju potrese, bujične poplave, intenzivne pljuskove, tuču, organske vjetrove i sušu, a zimi se javlja i opasnost od poledice. U prosjeku se u UP-u Zadru svakih deset godina javlja toplinski val koji dovodi do suše, problema u vodoopskrbi te bolesti koje posebno ugrožavaju stanovništvo starije dobne skupine. Osim prirodnih rizika (poplava, potresa, ostalih prirodnih uzroka), moguć je i nastanak tehničko-tehnoloških katastrofa i nesreća u gospodarskim subjektima, prometu, nuklearnim postrojenjima, kao i epidemioloških nesreća.

S druge strane, posljedice klimatskih promjena postaju sve vidljivije u prostoru i odražavaju se na gospodarstvo i okolišne uvjete. Trenutno ni jedan prostorni plan ili plan zaštite na lokalnoj i županijskoj razini UP-a Zadra ne adresira prirodne rizike i klimatske promjene, stoga ne postoje sustavne mjere ublažavanja i adaptacije istima. Premda na županijskoj razini postoji Stožer zaštite i spašavanja, radi efikasne zaštite nužno je jačanje suradnje među svim uključenim dionicima kao i kontinuirano unaprjeđenje njihove opreme i tehnologije.

Klimatske promjene postaju stvarnost koju je ključno uzeti u obzir u planiranju i upravljanju razvojem. Radi toga je potrebno uspostaviti sustavno prikupljanje i primijenjena istraživanja klimatskih promjena i njihovih posljedica što je tek započeto na Sveučilištu u Zadru. Takvi će podaci omogućiti izradu planova borbe i adaptacije klimatskim promjenama kako u sustavu zaštite stanovništva, infrastrukture i baštine, tako i u sustavu gospodarstva.

U UPZD-u se nalazi niz napuštenih i zapuštenih nekadašnjih vojnih i industrijskih područja (tzv. *brownfield*) koja predstavljaju neiskorišteni kapital. Prenamjena brownfield područja u različitim je nacionalnim i lokalnim strateškim planovima prepoznata kao strateški interes koji će omogućiti razvoj društvenih i/ili gospodarskih sadržaja usklađenih s odabranom razvojnom orijentacijom UP-a Zadra.

Potpuni podaci o broju, veličini, očuvanosti i potrebi za revitalizacijom javnih zelenih površina na području UP-a Zadra ne postoje s obzirom da nije uspostavljen sustav praćenja istih. Ujedno nije razvijen ni registar javnih zelenih površina bez kojeg nije moguća uspostava sustava njihovim kvalitetnim upravljanjem temeljenim na održivom korištenju. Gospodarenje plažama kao temeljnim preduvjetom kupališnog turizma obilježeno je nedostatkom inicijativa i planova za njihov razvoj dok je njihova uređenost i opremljenost neujednačena i to posebno između kopnenog i otočnog dijela.

Opis

Prioritet će se ostvariti kroz šest mjera. Prve dvije mjere podrazumijevaju organizaciju i unaprjeđenje kvalitete urbanog okoliša i krajobraza kroz uspostavu jedinstvenog sustava njihovo praćenje te kroz provedbu konkretnih mjera za zaštitu okoliša u različitim medijima (voda, zrak i tlo) i podizanje svijesti stanovništva o važnosti očuvanja okoliša. Integriranim aktivnostima na unaprjeđenju sustava praćenja stanja okoliša, edukacijom i jačanjem ljudskih potencijala u poslovima njegove zaštite, izgradnjom infrastrukture za praćenje, prevencijom prirodnih rizika te suzbijanjem antropogenih učinaka (buka, deforestacija, razminiranje i dr.) postići će se održivost i povećanje kvalitete okoliša na UP-u Zadru. Treća mjera adresira unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja u slučaju rizika i katastrofa uključujući jačanje suradnje, tehnološko opremanje, izradu planova i informiranje građana za postupanje u slučaju rizika. Četvrtom mjerom nastojat će se razviti otpornost zajednice i infrastrukture na rizike i klimatske promjene. Posebnom mjerom obuhvaćene su aktivnosti pripreme prostornoplanske dokumentacije za prenamjenu i aktiviranje brownfield područja te nakon toga aktivnosti pripreme i realizacije projekata obnove. Ova mjera nužno zahtijeva sinergiju s drugim sektorskim mjerama čime se postiže sinergija kroz razvoj nove funkcije obnovljenih lokaliteta. Posljednjom mjerom obuhvatit će se unaprjeđenje gospodarenja javnim zelenim površinama (klasifikacija i uvođenje registra javnih zelenih površina) te njihovo unaprjeđenje kroz različite aktivnosti sadržajnog i oblikovnog unaprjeđenja što će rezultirati poboljšanjem kvalitete postojećih i razvojem kvalitetnih novih javnih površina.

Pokazatelji ishoda za prioritet 3.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Smanjenje površina neobnovljenih brownfield područja	m ²	Površina obnovljenih brownfield područja	2,9	2023.	godišnje	ITU PT, Izvješće o stanju u prostoru, Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije
Uspostavljanje informacijskog sustava javnih zelenih površina	1	Uvođenje registra javnih zelenih površina	1	2023.	godišnje	Čistoća d.o.o.

Mjera 3.2.1. Organizacija i unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša i provođenja mjera unaprjeđenja sustava

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Uspostava sustava za mjerenje i praćenje kakvoće zraka: nabava kemijskolaboratorijskih instrumenata, razvoj sustava upravljanja kvalitetom zraka (razvoj ljudskih kapaciteta i infrastrukture, uvođenje GIS-a za upravljanje kakvoćom zraka)
2. Rekonstrukcija automatskih stanica za praćenje kakvoće vode
3. Ispitivanje fizikalnih, kemijskih i bakterioloških osobina morske vode, meteoroloških prilika i hidrografskih osobina mora
4. Uvođenje sustava praćenja kakvoće tla i pritiska na tlo
5. Izrada strateške karte buke
6. Poticanje postupka razminiranja minski sumnjivih površina
7. Prevencija zagađenja bukom putem građevinskih i prostorno-planskih dokumenata
8. Regeneracija šuma i šumskog zemljišta pošumljavanjem autohtonim vrstama i mjerama obnove uništenih i oštećenih šumskih sastojina

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.2.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Kakvoća mora	ocjena	Procjena kakvoće mora	izvrsna	2023.	godišnje	Zavod za javno zdravstvo, ZŽ
Uspostavljeni sustavi praćenja kakvoće okoliša	broj	Broj uspostavljenih sustava praćenja kakvoće okoliša (zraka, vode, mora, tla)	3	2023.	godišnje	Hrvatske šume

Mjera 3.2.2. Podizanje svijesti o važnosti očuvanja okoliša

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Provedba promotivnih aktivnosti za podizanje svijesti o problemima okoliša i mjerama za očuvanje okoliša
2. Uključivanje stanovništva u aktivnosti zaštite i očuvanja okoliša

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.2.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Promotivne aktivnosti zaštite okoliša	broj	Broj novo provedenih akcija zaštite okoliša	15	2023.	godišnje	Ministarstvo zaštite okoliša, JLS, FZOEU
Sudionici u akcijama zaštite okoliša	broj	Broj sudionika u akcijama zaštite okoliša	150	2023.	godišnje	JLS, Izvještaji o aktivnostima

Mjera 3.2.3. Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Osnaženje suradnje svih nadležnih institucija u zaštiti od prirodnih i antropogenih rizika kroz integraciju u jedinstveni sustav zaštite i spašavanja
2. Izrada planova praćenja, prevencije i djelovanja u slučaju svih vrsta rizika
3. Nabava opreme i napredne tehnologije za prevenciju i sanaciju rizika i onečišćenja
4. Unaprjeđenje i izgradnja vatrogasnih putova, prosjeke i osmatračnica u svrhu smanjenja opasnosti od požara
5. Informiranje i edukacija građana za postupanje u slučaju rizika

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.2.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Aktivnosti informiranja i edukacije građana o postupanju u slučaju rizika	broj	Broj provedenih aktivnosti informiranja i edukacije građana o postupanju u slučaju rizika	10	2023.	godišnje	Hrvatske šume d.o.o.
Institucije uključene u primijenjena istraživanja rizika na području UP Zadar	broj	Broj institucija uključenih u istraživanja prirodnih i antropogenih rizika na području UP Zadar	6	2023.	godišnje	ZŽ

Mjera 3.2.4. Poboljšanje spremnosti na rizike i klimatske promjene

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Izrada planova zaštite i spašavanja, sprječavanja i ublažavanja posljedica prirodnih i antropogenih rizika i klimatskih promjena
2. Razvoj organizacijskih sustava i kapaciteta za upozoravanje i zaštitu od svih vrsta katastrofa
3. Nabava opreme i izgradnja infrastrukture za smanjenje štete od katastrofa
4. Provedba programa za podizanje svijesti o rizicima i klimatskim promjenama
5. Uvođenje u nastavne sadržaje problematike prirodnih i antropogenih rizika i klimatskih promjena te sprječavanja i ublažavanja njihovih posljedica
6. Razvoj sustava prikupljanja podataka o klimatskim promjenama i primijenjenih istraživanja
7. Izrada i provedba akcijskih planova za borbu protiv klimatskih promjena i adaptaciju istima
8. Osnaživanje svijesti javnosti o posljedicama klimatskih promjena i mjerama adaptacije na njih: komunikacijske strategije, edukacije, radionice, savjetovanje stanovništva

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.2.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Osposobljene jedinice za djelovanje u slučaju elementarne nepogode	broj	Broj osposobljenih jedinica za djelovanje u slučaju elementarne nepogode	10	2023.	godišnje	Stožer za zaštitu i spašavanje Zadarske županije, Zapovjedništvo civilne zaštite ZŽ
Praćenje i procjena učinaka klimatskih promjena	%	Udio teritorija na kojem se provodi stalno praćenje i procjena učinaka klimatskih promjena	100,0	2023.	godišnje	DHMZ

Mjera 3.2.5. Aktiviranje brownfield područja

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Izrada prostornoplanske i ostale tehničke dokumentacije za prenamjenu i aktiviranje brownfield područja
2. Aktivnosti pripreme i realizacije projekata obnove

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.2.5.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Pripremljenost planske dokumentacije	broj	Broj donesene prostorno-planske dokumentacije za prenamjenu/aktiviranje brownfield područja	5	2023.	godišnje	Zavod za prostorno uređenje ZŽ

Mjera 3.2.6. Integrirano upravljanje postojećim i razvoj novih javnih površina

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Sadržajno i oblikovno unaprjeđenje postojećih i gradnja novih pješačkih ulica i trgova
2. Profiliranje, sadržajno i oblikovno unaprjeđenje i stvaranje novih plaža, dječjih igrališta, šetnica i zelenih površina
3. Osiguravanje kontinuiranog i adekvatnog održavanja javnih gradskih površina
4. Planiranje izgradnje novih javnih zahoda
5. Klasifikacija javnih površina: tržnica, šetnica, plaža i javnih zelenih površina
6. Uvođenje registra ili informacijskog sustava javnih zelenih površina

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.2.6.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Uređene javne površine	ha	Površina uređenih postojećih javnih površina	30	2023.	godišnje	Čistoća d.o.o

Prioritet 3.3. Unaprjeđenje komunalnih infrastrukturnih sustava

Cilj

Osigurati kvalitetno funkcioniranje komunalnih infrastrukturnih sustava vodeći računa u potrebama svih njihovih korisnika kao i zahtjeva koje se javljaju uslijed povećanog korištenja.

Opravdanje

Komunalni infrastrukturni sustavi još uvijek ne obuhvaćaju sva kućanstva u svim naseljima UP-a, pri čemu je posebno problemsko područje otoka u kojem organizacija takvih sustava zahtijeva dodatne napore. S obzirom na krški okoliš u kojem je smješteno urbano područje, nužno je održavati visoki

standard komunalne infrastrukture kako bi se osigurala visoka kvaliteta okoliša, učinkovitost sustava i adekvatna opskrbljenost stanovništva.

Iako je u sustav gospodarenja otpadom uključen velik dio kućanstava, još uvijek nisu sva kućanstva uključena, a ni stanje javne svijesti nije na dovoljno visokoj razini uslijed čega dolazi do nastanka ilegalnih odlagališta ili kućnog spaljivanja dijela otpada. Problem je i velika količina komunalnog otpada koja posebice postaje problem u turističkoj sezoni kad se broj proizvođača otpada iznimno povećava. U tom je pogledu potrebno osnažiti gospodarenje otpadom uključujući odvojeno prikupljanje otpada. Prekapacitiranost jedinog službenog odlagališta otpada nemoguće je riješiti dok se ne uspostavi regionalni centar za gospodarenje otpadom.

U pogledu vodoopskrbnog sustava UP Zadar karakterizira nedostatak vodnih resursa koji se odražava time što opskrbljenost javnim vodovodom u JLS-ima UP-a varira između samo 27,9 i 100,0 %, a ljeti u uvjetima povećanog pritiska na vodoopskrbni sustav dolazi do poremećaja u opskrbi na otocima i priobalnim mjestima s tendencijom pogoršanja stanja uslijed trenda sve većeg broja turističkih posjeta. Kvalitetno održavanje vodoopskrbnog sustava vezano je uz sustav odvodnje i zbrinjavanja otpadnih voda zbog činjenice što otpadne vode na kršu s lakoćom prodiru u podzemlje i onečišćuju vodonosnik. Trenutno je samo 75 % kućanstava i gospodarskih objekata priključeno na sustave odvodnje fekalnih voda dok je i dalje, posebno na otocima, rašireno korištenje septičkih jama koje zbog propusnosti krškog terena ne zadovoljavaju suvremene standarde zaštite okoliša. Poseban je problem što neke JLS ne provode sustavno prikupljanje podataka o stanju kanalizacijske infrastrukture ni priključenosti na istu dok u pojedinima kanalizacijska infrastruktura nije ni izgrađena.

U energetske pogledu JLS-i UP-a Zadra vrlo su dobro opremljeni električnom energijom, no infrastruktura za elektroopskrbu u nekim je dijelovima, prije svega na otocima, dotrajala i tijekom nevrjemena dolazi do prekida u opskrbi. Osim toga podaci o potrošnji energije ne prate se sustavno što otežava planiranje. S druge strane, izgradnja infrastrukture za opskrbu plinom nije još dovršena.

Najslabija opskrbljenost kućanstava prisutna je u području širokopojasne infrastrukture. Manje od polovice kućanstava koristi širokopojasni internet, a taj udio varira između 24,0 % u Općini Novigradu i 64,9 % u Gradu Zadru, međutim kućanstava koristi brzine od 2 do 4 Mbit/s, a veće brzine od 50 Mbit/s imaju jedino stanovnici kopnenog dijela Grada Zadra. Širokopojasna infrastruktura najslabije je razvijena na otocima budući da do njih nema postavljenih optičkih podvodnih kablova već su povezani radijskim vezama.

Energetska učinkovitost standard je u suvremenom gospodarskom i infrastrukturnom razvoju. Na teritoriju UP-a Zadra provedeno je više projekata povećanja energetske učinkovitosti u različitim sektorima, no potrebna su daljnja ulaganja kako bi pomaci postali vidljivi. Među projektima se izdvaja sufinanciranje kupnje električnih vozila gdje je s 2014. na 2015. g. odobreno 3,6 puta više subvencija, no kupljeno je samo jedno vozilo više. Drugo važno područje u energetici je nedostatno korištenje obnovljivih energenata.

Eksploatacija obnovljivih energenata oblik je održivog gospodarenja resursima koji doprinosi smanjenju emisije stakleničkih plinova i smanjuje ovisnost o nesigurnijim fosilnim gorivima. Urbano područje Zadar ima vrlo povoljne uvjete za eksploataciju energije Sunca i vjetra, a nude se i županijske potpore za iskorištavanje solarne energije, no broj zainteresiranih još uvijek je premalen. S druge strane, Zadarska je županija prva u Hrvatskoj izradila Atlas vjetra u svrhu korištenja vjetropotencijala koji se u UP-u još uvijek ne iskorištava unatoč uspješnim primjerima u neposrednoj okolici. Posebno je na niskoj razini iskorištavanje obnovljivih energenata u javnom sektoru odnosno kod javnih zgrada gdje postoje mogućnosti za dodatno poboljšanje energetske učinkovitosti.

Opis

Ostvarenje prioriteta temeljit će se na pet mjera koje će u sinergiji doprinijeti kvalitetnoj infrastrukturnoj opskrbljenosti kućanstava te javnih i poslovnih subjekata i posljedično unaprijediti kvalitetu života u UP-u. Mjera gospodarenja otpadom obuhvatit će unaprjeđenje cjelokupnog sustava gospodarenja kroz jačanje odvojenog sakupljanja i odlaganja otpada, obnavljanja i modernizacije infrastrukture i opreme, sanaciju prekapacitiranih i ilegalnih odlagališta te podizanje javne svijesti o važnosti odvojenog sakupljanja otpada.

Problemi vodoopskrbe riješit će se poboljšanjem i dogradnjom javne vodoopskrbne infrastrukture kako bi se povećala kvaliteta vode u mreži i opskrbljenost stanovništva te smanjila propusnost mreže i zaštitila vodocrpna područja. Provest će se aktivnosti poticanja gradnje kolektora kišnice i informiranje lokalnog stanovništva i turista o održivom gospodarenju vodom tijekom ljetnih mjeseci.

U sustavu odvodnje obnovit će se postojeća infrastruktura, ojačati ljudski resursi i stručni kapaciteti za upravljanje sustavom te tehnološki unaprijediti sustav zbrinjavanja otpadnih voda. Četvrtom mjerom nastojat će se unaprijediti telekomunikacijska infrastruktura te pokrivenost internetom u dijelovima UP-a koji ne koriste širokopojasni Internet. Mjeru prate aktivnosti koje obuhvaćaju suvremena tehnološka rješenja pružanja telekomunikacijskih usluga uključujući i HotSpot lokacije u centralnim naseljima.

Posljednjom mjerom obuhvaćen je razvoj, obnova i unaprjeđenje energoopskrbe čime će se staviti naglasak na nadogradnju energetskog informacijskog sustava, posebice obnovu postojeće elektroenergetske mreže i podrška izgradnji infrastrukture koja je potrebna za priključenje na plinovod.

Pokazatelj ishoda za prioritet 3.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Provedeni projekti unaprjeđenja infrastrukturnih sustava	broj	Broj provedenih projekata unaprjeđenja infrastrukturnih sustava	100	2023.	godišnje	JLS UP, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

Mjera 3.3.1. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom i sanacija lokacija visokozagađenih otpadom

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Uspostava javnog informacijskog sustava o otpadu
2. Unaprjeđenje sustava odvojenog sakupljanja, recikliranja i ponovne upotrebe otpada
3. Ulaganje u postrojenja za reciklažu, reciklažne centre i dvorišta
4. Potpora uspostavi centra za gospodarenje otpadom Zadarske županije
5. Nabava posebne opreme za gospodarenje otpadom i dobivanje energije iz otpada: kompaktori, posebna vozila za odvoz smeća, buldožeri, i ostala oprema u funkciji centra za gospodarenje otpadom
6. Sanacija odlagališta otpada s dostignutim kapacitetom
7. Sanacija divljih odlagališta otpada
8. Uvođenje naprednih sustava naplate (čipovi) u svrhu poticanje recikliranja otpada
9. Podizanje svijesti stanovništva o važnosti odvojenog sakupljanja otpada

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.3.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Novoizgrađeni objekti za unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom	broj ili površina	Broj ili površina reciklažnih dvorišta i zelenih otoka	100	2023.	godišnje	Čistoća d.o.o, Hripa d.o.o. i p.o Marija
Povećanje površine za gospodarenje otpadom	1	Izgrađen centar za gospodarenje otpadom Zadarske županije	1	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta

Mjera 3.3.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dijelova mreže za prikupljanje i odvodnju otpadnih voda
2. Jačanje ljudskih kapaciteta i opremanje odgovornih institucija za rad i održavanje sustava odvodnje
3. Poticanje korištenja najnovijih tehnologija u sustavu zbrinjavanja otpadnih voda

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.3.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Stanovništvo priključeno na sustav odvodnje	%	Udio stanovnika priključenih na sustav odvodnje	80,0	2023.	godišnje	Odvodnja d.o.o.

Mjera 3.3.3. Unaprjeđenje javne vodoopskrbne infrastrukture u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Modernizacija sustava upravljanja vodnim resursima
2. Izgradnja, rekonstrukcija i nadogradnja javne vodoopskrbne infrastrukture u cilju povećanja opskrbljenosti stanovništva pitkom vodom, posebice na otocima
3. Izgradnja, rekonstrukcija i nadogradnja postrojenja za pročišćavanje vode za piće i postrojenja za desalinizaciju kako bi se udaljene otoke i udaljena naselja u unutrašnjosti opskrbilo pitkom vodom
4. Ulaganja u otkrivanje i eliminiranje propusnosti vodovodnih cijevi
5. Ispitivanje zdravstvene ispravnosti izvorskih voda i vode za piće (posebno u mjesnim cisternama na otocima na području Grada Zadra)
6. Planiranje i realizacija intervencija zaštite vodocrpilišta
7. Informiranje lokalnog stanovništva i posjetitelja o obzirnom i štedljivom korištenju vode
8. Poticanje izgradnje kolektora kišnice s prikladnim pročišćivačima i vodospremama

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.3.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Smanjenje potrošnje vode	m ² /stan.	Smanjena potrošnja vode po stanovniku	60,0	2023.	godišnje	Vodovod d.o.o.
Implementacija kolektora kišnice	broj	Kumulativni broj novoimplementiranih kolektora kišnice	100	2023.	godišnje	Vodovod d.o.o.

Mjera 3.3.4. Podrška razvoju i unaprjeđenju telekomunikacijske infrastrukture te povećanje pokrivenosti internetom

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Planiranje i izgradnja mreže telekomunikacijskog sustava korištenjem isključivo digitalnih sustava prijenosa po svjetlovodnim kabelima
2. Donošenje dokumenata prostornog uređenja kojima se omogućuje izgradnja infrastrukture pokretnih i nepokretnih komunikacijskih mreža
3. Ulaganje u razvoj postojećih komunikacijskih mreža i izgradnju nove infrastrukture širokopojasnog pristupa
4. Poticanje razvoja programa pružanja internetskih usluga na otocima
5. Instalacija HotSpotova na Poluotoku i središnjim naseljima

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.3.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Postignuti prostornoplanski preduvjeti za razvoj internetske infrastrukture	1	Donosena dokumentacija prostornog uređenja koja omogućuje izgradnju infrastrukture pokretnih u nepokretnih komunikacijskih mreža	1	2023.	godišnje	HAKOM, ZŽ, JLS
Instalirani HotSpotovi	broj	Broj instaliranih HotSpotova	15	2023.	godišnje	HAKOM, ZŽ, JLS

Mjera 3.3.5. Podrška u razvoju, obnovi i unaprjeđenju sustava energopskrbe

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Podrška u planiranju i obnovi postojeće elektroenergetske mreže
2. Nadogradnja energetske informacijskog sustava
3. Podrška izgradnji potrebne infrastrukture za priključenje na trasu plinovoda

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.3.5.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Priključci na plin	broj	Broj priključaka na plin	1500	2023.	godišnje	EVN Croatia Plin

Prioritet 3.4. Poticanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije

Cilj

Unaprjeđenje gospodarenja energijom uz korištenje obnovljivih energenata i veću energetske učinkovitost zgrada, javne rasvjete i prometa.

Opravdanje

Urbano područje Zadra ima vrlo povoljne uvjete za eksploataciju energije Sunca i vjetra, a nude se i županijske potpore za iskorištavanje solarne energije, no broj zainteresiranih još uvijek je premalen. S druge strane, Zadarska je županija prva u Hrvatskoj izradila Atlas vjetra u svrhu korištenja vjetropotencijala koji se u UP-u još uvijek ne iskorištava unatoč uspješnim primjerima u neposrednoj okolici. Posebno je na niskoj razini iskorištavanje obnovljivih energenata u javnom sektoru odnosno na javnim zgradama. Energetska učinkovitost standard je u suvremenom gospodarskom i infrastrukturnom razvoju. Na teritoriju UP-a Zadra provedeno je više projekata povećanja energetske učinkovitosti u različitim sektorima, no potrebna su daljnja ulaganja kako bi pomaci postali vidljivi. Primjeri unaprjeđenja procesa postizanja energetske učinkovitosti vidljivi su u poticanju izgradnje instalacija postrojenja za eksploataciju obnovljivih energenata te fotonaponskih sustava na krovovima javnih objekata, sufinanciranju izgradnje privatnih postrojenja za eksploataciju obnovljivih energenata, poticanju povećanja korištenja obnovljivih energenata kod MSP-ova i provođenju aktivnosti promoviranja eksploatacije obnovljivih energenata. Prema Strategiji energetskog razvoja Republike Hrvatske, planirano je povećanje energetske učinkovitosti u proizvodnji energije i neposrednoj potrošnji energije na području Grada Zadra. S obzirom na već postojeće projekte za postizanje energetske učinkovitosti postoji potreba za daljnjom identifikacijom mogućih mjera i aktivnosti energetske učinkovitosti u sektorima prometa, poduzetništva, javnih i privatnih objekata te u sektoru javne rasvjete.

Opis

Za ostvarenje ovog prioriteta predviđene su dvije mjere. Prva mjera podrazumijeva ostvarivanje energetske učinkovitosti u javnom i privatnom sektoru kroz programe energetske obnove i gradnje energetski učinkovitih zgrada, korištenje obnovljivih energenata u poduzetništvu, uvođenje učinkovite javne rasvjete te provedbe edukativnih i promotivnih aktivnosti vezanih uz mogućnosti povećanja energetske učinkovitosti. Druga mjerom će se provoditi aktivnosti promocije korištenja obnovljivih energenata kroz informiranje građana o prednostima njihovog korištenja.

Pokazatelji ishoda za Pokazatelj 3.4.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Korištenje obnovljivih energenata u javnim zgradama	broj	Broj javnih zgrada s ugrađenim sustavom korištenja obnovljivih energenata	20	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta
Aktivnosti informiranja i edukacije građana o energetske učinkovitosti i obnovljivim energentima	broj	Broj provedenih aktivnosti informiranja i edukacije građana o energetske učinkovitosti i obnovljivim energentima	10	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 3.4.1. Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture u javnom i privatnom sektoru

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Zamjena energenta za grijanje, rekonstrukciju postojećeg sustava grijanja, ugradnju solarnih toplinskih sustava ili drugih sustava na obnovljive izvore energije u vrtićima, osnovnim školama, sportsko-rekreacijskim centrima, javnim zgradama i kućanstvima
2. Zamjena postojećih energetski neučinkovitih zastarjelih rasvjetnih tijela učinkovitim rasvjetnim tijelima na bazi LED tehnologije u vrtićima, osnovnim školama, sportsko-rekreacijskim centrima, javnim zgradama i kućanstvima

3. Poboljšanje toplinske izolacije objekta kroz zamjenu stolarije, povećanje toplinske zaštite vanjske ovojnice, poda, stropa i/ili krova prema negrijanom prostoru u vrtićima, osnovnim školama, sportsko-rekreacijskim centrima i javnim zgradama
4. Iskorištavanje energije mora na području vanjskog niza otoka koji administrativno pripadaju Gradu Zadru (Ist, Premuda, Silba, Olib, Iž, Rava i Molat)
5. Provedba programa edukacije građana i MSP-ova o važnosti i koristima energetske učinkovitosti
6. Provedba aktivnosti promoviranja eksploatacije obnovljivih energenata (infopultovi, brošure, reklame, televizijski spotovi) i pružanja savjetodavnih usluga (energetski info pult, Educiranje energetske savjetnika i stvaranje potrošačkih grupa)
7. Sufinanciranje provedbe energetskih pregleda i energetskog certificiranja te izradu projektne dokumentacije povećanja energetske učinkovitosti višestambenih zgrada

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.4.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Ugrađeni kolektorski sustavi za grijanje potrošne tople vode	broj	Broj ugrađenih kolektorskih sustava za grijanje potrošne tople vode	10	2023.	godišnje	Ministarstvo gospodarstva
Javne zgrade s ugrađenom energetske učinkovitim rasvjetom	broj	Broj javnih zgrada s ugrađenom energetske učinkovitim rasvjetom	30	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 3.4.2. Poticanje i povećanje korištenja obnovljivih izvora energije

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Promocija obnovljivih energenata i informiranje građana o prednostima obnovljivih energenata te mogućnostima korištenja
2. Instalacija postrojenja za eksploataciju obnovljivih energenata te fotonaponskih sustava na krovovima javnih objekata

Pokazatelji ishoda za Mjeru 3.4.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Elektrane na obnovljive izvore energije	broj	Broj novoizgrađenih izgrađenih elektrana na obnovljive izvore energije	5	2023.	godišnje	HEP

Prioritet 3.5. Održivo upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom

Cilj

Integracija aktivnosti zaštite i upravljanja elementima prirodne i kulturne baštine u svrhu njihova očuvanja i turističke valorizacije.

Opravdanje

S obzirom na kršku osnovu i razvedenu obalu te dugu povijest naseljenosti, UP Zadar bogat je prirodnom i kulturnom baštinom. Dio te baštine, posebice kulturne, formalno je zaštićen, no pojedini lokaliteti prirodne i krajobrazne raznolikosti još uvijek ne uživaju status zaštite. K tome, njihova valorizacija, posebice održivo korištenje u okviru turizma, još uvijek nije u potpunosti zaživjelo premda predstavlja velik neiskorišteni potencijal. U posljednjem je desetljeću mnogo uloženo u obnovu kulturnih dobara i razvoj kulturnog turizma, ali nedostatak financijskih sredstava za potpunu rekonstrukciju i očuvanje sveukupne kulturne baštine otežava adekvatno upravljanje njima i uvođenje turističke funkcije.

Iz tog razloga je nužno izraditi planove upravljanja i smjernica za postojeće vrijedne lokalitete i objekte te provesti konzervatorske analize kako bi se stvorila osnova na svrsishodno sufinanciranje obnove i valorizacije lokaliteta prirodne i kulturne baštine. K tome, nužno je provesti daljnja istraživanja kako bi se identificirali dosad zapostavljeni prirodni i kulturni lokaliteti i dobra te adekvatno zaštitili i valorizirali.

Opis

Prioritet obuhvaća dvije mjere koje će u sinergiji postići integrirani pristup obnovi, očuvanju i valorizaciji kako prirodnih tako i kulturnih lokaliteta i dobara te povećati svijest lokalnog stanovništva o njima kao vrijednim

resursima. Prvom se mjerom adresira pristup očuvanju i valorizaciji prirodne baštine uključujući ukupnu krajobraznu, biološku i georaznolikost, a drugom mjerom se obnova i rekonstrukcija pokretne i nepokretne kulturne baštine (uključujući izumrle i tradicijske obrte pod rizikom od izumiranja) te njeno uključivanje u turističku i obrazovnu valorizaciju.

Pokazatelji ishoda za prioritet 3.5.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Razvoj webservisa za promociju prirodne i kulturne baštine	1	Razvijen webebervis za promociju prirodne i kulturne baštine	1	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 3.5.1. Praćenje, očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine uključujući krajobraznu, biološku i georaznolikost

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Poticanje aktivnosti u svrhu očuvanja i održavanja visokog stupnja krajobrazne, biološke i georaznolikosti
2. Identifikacija posebno osjetljivih ekosustava u svrhu zaštite
3. Kartiranje i uspostava informacijskog sustava o vrijednim i zaštićenim područjima prirode te utvrđenim elementima krajobrazne, biološke i georaznolikosti
4. Provedba promotivnih aktivnosti za podizanje svijesti o mjerama za očuvanje prirode te održivo gospodarenje prirodnim resursima
5. Podrška za inovativnu prezentaciju i promociju te izradu planova za upravljanje prirodnom baštinom
6. Uključivanje stanovništva u aktivnosti zaštite i očuvanja prirodne baštine
7. Razvoj webservisa za promociju prirodne baštine

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.5.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Izrada planova upravljanja, konzervatorskih analiza, za očuvanje krajobrazne i georaznolikosti	broj	Kumulativni broj novoizrađenih planova upravljanja, konzervatorskih analiza, za očuvanje krajobrazne i georaznolikosti	6	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta
Porast broja projekata povezanih s očuvanjem i održavanjem krajobrazne, bioraznolikosti, i georaznolikosti	broj	Kumulativni broj novih projekata povezanih s očuvanjem i održavanjem krajobrazne, bioraznolikosti, i georaznolikosti	10	2023.	godišnje	Izvešća o provedbi projekta

Mjera 3.5.2. Obnova i rekonstrukcija kulturne baštine i popratne infrastrukture te podizanje svijesti o važnosti njezinog očuvanja

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Izrada planova upravljanja, konzervatorskih analiza i smjernica za zaštićena područja, lokalitete i objekte
2. Obnova i rekonstrukcija kulturnih znamenitosti i baštine te izgradnja prateće infrastrukture
3. Razvoj novih turističkih proizvoda povezanih s kulturnom baštinom i njena promocija
4. Subvencioniranje tradicijskih obrta i revitalizacija izumrlih obrta te njihovo uključivanje u turističku ponudu
5. Podrška za inovativnu prezentaciju i promociju kulturne baštine
6. Podizanje svijesti stanovništva o kulturnoj baštini kroz uključivanje stanovništva u aktivnosti zaštite i očuvanja kulturne baštine

Pokazatelj ishoda za Mjeru 3.5.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Obnovljeni spomenici kulturno-povijesne baštine (pokretni i nepokretni)	broj	Broj obnovljenih spomenika kulturno-povijesne baštine (pokretnih i nepokretnih)	20	2023.	godišnje	Turističke zajednice
Broj podržanih programa razvoja kulturne baštine	broj	Broj podržanih programa razvoja kulturne baštine	5	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Cilj 4. Dobro upravljanje

Prioritet 4.1. Povećanje efikasnosti javne uprave

Cilj

Poboljšanje učinkovitosti javne uprave unaprjeđenjem sustava upravljanja ljudskim resursima, uvođenjem sustava upravljanja kvalitetom te optimizacijom poslovnih procesa i pružanja usluga na lokalnoj razini.

Opravdanje

Kvalitetno funkcioniranje javne uprave zahtijeva stalno optimiziranje poslovnih procesa, integriranje poslovnih funkcija, poboljšanje učinkovitosti organizacije rada, osposobljavanje ljudskih kadrova te poboljšanje interakcije s klijentima. Međutim, nepostojanje sustava praćenja ili nadzora koji bi omogućio mjerenje učinkovitosti rada i provedenih aktivnosti onemogućuje detektiranje mana i donošenje valjanih rješenja, a samim time i unaprjeđenje efikasnosti poslovanja.

U UP-u Zadru Grad Zadar ima najveće ljudske kapacitete za provođenje razvojnih projekata, pri čemu polovica zaposlenih ima visoku stručnu spremu. Zaposleni u upravnim tijelima ostalih JLS imaju u pravilu visoku stručnu spremu na pozicijama gradonačelnika/načelnika i pročelnika upravnih odjela, dok se na ostalim pozicijama uz osobe s visokom nalaze i osobe sa srednjom stručnom spremom. Manje JLS UP-a Zadra tako karakteriziraju slabiji kadrovski i resursni kapaciteti nego u Gradu Zadru kao i nedostatak javnih poduzeća i

ustanova koji pokrivaju određeno razvojno područje u njima. Takvim kadrovima često nedostaje iskustva u provođenju širokog aspekta razvojnih projekata s obzirom da se većina njih oslanja na Grad Zadar zbog posjedovanja kadrovskih i resursnih mogućnosti.

Opis

Prioritet će se ostvariti kroz tri mjere koje će pokriti povećanje i optimizaciju javne uprave i pružanje korisničkih usluga na lokanoj razini koju će pratiti uspostavljanje informacijskog sustava s ciljem praćenja procesa u prostoru. Uz povećanje efikasnosti javne uprave provest će se još dvije mjere od kojih će jedna biti usmjerena na unaprjeđenje sustava upravljanja ljudskim resursima kroz osposobljavanje javnih djelatnika u skladu s potrebama javnog upravljanja. Treća mjera bit će usmjerena na praćenje produktivnosti i upravljanje kvalitetom kroz nadzor provedbe i evaluaciju učinka provedenih aktivnosti. Sinergija mjera ukazuje na jasno postavljen okvir kojim će se u potpunosti povećati efikasnost javne uprave.

Pokazatelji ishoda za prioritet 4.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Optimizacija poslovnih procesa javne uprave te pružanje usluga javne uprave	1	Uspostavljen informacijski sustav javne uprave	1	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 4.1.1. Unaprjeđenje sustava upravljanja ljudskim resursima i povećanje ljudskih kapaciteta

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Razvoj sustava upravljanja ljudskim resursima i provedba IKT rješenja u sustavu upravljanja ljudskim resursima
2. Kontinuirano osposobljavanje i obrazovanje javnih djelatnika u skladu s potrebama javnog upravljanja
3. Jačanje osposobljenosti djelatnika javne uprave za pripremu i provedbu projekata međunarodne suradnje

Pokazatelj ishoda za Mjeru 4.1.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Djelatnici javne uprave s adekvatno završenim programom osposobljavanja	broj	Broj djelatnika javne uprave s adekvatno završenim programom osposobljavanja	60	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Mjera 4.1.2. Uvođenje sustava upravljanja kvalitetom i praćenja produktivnosti

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Uspostava sustava nadzora za praćenje učinaka provedbe SRUP-a
2. Uvođenje procedure evaluacije učinaka provedenih aktivnosti

Pokazatelji ishoda za Mjeru 4.1.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Povećanje sustava upravljanja kvalitetom i učinaka provedbe aktivnosti SRUP-a	1	Uspostavljen sustav nadzora provedbe i evaluacije učinaka aktivnosti SRUP-a	1	2023.	na kraju razdoblja provedbe	SRUP

Mjera 4.1.3. Optimizacija poslovnih procesa javne uprave te pružanje korisničkih usluga na lokalnoj razini

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Unaprjeđenje rada javnih poduzeća i ustanova
2. Uspostava sustava nadzora za praćenje učinaka rada javnih poduzeća
3. Izgradnja i razvoj informacijskog sustava (uključujući prostornu bazu podataka u koju će se pohranjivati prostorni podaci vezani za sve sektore pokrivena SRUP-om) koja će omogućiti praćenje procesa u prostoru i koji će biti baza za razvoj budućih strateških i prostornoplanskih dokumenata te kvalitetnije upravljanje prostorom

Pokazatelji ishoda za Mjeru 4.1.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Javna poduzeća i ustanove u kojima su optimizirani poslovni procesi	udio	Udio javnih poduzeća i ustanova u kojima su optimizirani poslovni procesi	100,0	2023.	godišnje	ZŽ

Prioritet 4.2. Jačanje komunikacije između građana i javne uprave

Cilj

Bolja komunikacija između građana i javne uprave olakšana implementacijom modernih IKT- tehnologija.

Opravdanje

Uslijed niske uključenosti informacijsko-komunikacijskih tehnologija u javno upravljanje, pristup informacijama o događanjima, natječajima, financiranju, edukacijama i drugim uslugama koje nudi javna uprava je otežan. Iz tog je razloga nužno uvesti suvremena informacijsko-komunikacijska rješenja koja će omogućiti bolju komunikaciju građana i javne uprave kao i unaprijediti modalitete suradnje između javnih uprava UP-a Zadra.

Opis

Ostvarenje prioriteta predviđeno je kroz jednu mjeru koja se odnosi na razvijanje i širenje informacijsko-komunikacijske tehnologije u javnom upravljanju te uspostavljanje online geoinformacijskog sustava. Njome će se implementirati IKT u proces informiranja i interakcije na relaciji korisnik – javna uprava te interaktivni prostorni sustav kojim će se omogućiti stvaranje baze o prostornim informacijama o UP-u čime će se uspostaviti nadzor i prijavljivanje nepravilnosti koje nisu u skladu s razvojnim planovima i projektima u UP-u.

Pokazatelji ishoda za prioritet 4.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Implementiran sustav e-Zadranin	1	Implementiran sustav e-Zadranin	1	2023.	godišnje	UDU ZŽ

Mjera 4.2.1. Širenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u javnom upravljanju

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Izgradnja webservisa za informiranje o natječajima za subvencioniranje, financiranje te o edukacijama
2. Poticanje digitalne interakcije između javne uprave i građana u svim segmentima javnoga upravljanja implementacijom novih ICT rješenja
3. Razvoj interaktivnog webservisa za informiranje o razvojnim planovima i projektima u provedbi
4. Uspostava interaktivnog online geoinformacijskog sustava s javno dostupnim prostornim podacima za područje UP-a koji će omogućavati prijavljivanje problemskih situacija (nastanak divljih deponija, destrukcija spomenika itd.)

Pokazatelj ishoda za Mjeru 4.2.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Razvoj sustava praćenja prostornih podataka na području UP	1	Uspostavljen funkcionalni online geoinformacijski sustav	1	2023.	godišnje	Izvješća o provedbi projekta

Prioritet 4.3. Osnaženje kapaciteta i suradnje među svim akterima razvoja

Cilj

Jačanje ljudskih i upravljačkih kapaciteta i suradnje među razvojnim akterima iz javnog, privatnog i civilnog sektora.

Opravdanje

Posebno načelo na kojem se temeljila izrada strateškog okvira je razvoj kapaciteta i suradnje među akterima iz svih sektora – javnog, privatnog i civilnog. S obzirom da je u dosadašnjem okviru razvoj svakog sektora bio proveden na razini razvojnih područja, nužno je razviti upravljačke i organizacijske kapacitete u svim sektorima pri zajedničkom upravljanju razvojem. Takva suradnja je ključna za održiv i uključiv razvoj temeljen na uvažavanju potreba svih sektora kao i samokorekciji i samousmjeravanju razvoja. To je posebice važno za civilni sektor koji se u Hrvatskoj tek posljednjih desetljeća počeo razvijati, no pojedina područja još uvijek nisu adekvatno zastupljena organizacijama civilnog društva. Primjerice, od 1.120 udruga registriranih u UP-u Zadru početkom 2016. g. 20,7 % ih djeluje u domeni sporta dok u domeni zaštite zdravlja djeluje tek 1,9 % udruga što znači da mnoga područja u toj domeni nisu pokrivena. S druge strane, u domenama gdje postoje tematski slične udruge, one najčešće nisu međusobno povezane niti surađuju uslijed čega nema (dovoljno) sinergije u ostvarenju njihovih programa koja bi doprinijela ostvarenju zajedničkih nastojanja.

Opis

Ovaj vrlo važan prioritet zahtijeva posebnu pažnju jer se sinergijom mjera postiže kvalitetnije strateško i prostorno planiranje te olakšava realizacija razvojnih prioriteta u sva tri sektora. U tom pogledu zamišljene su tri mjere kojima će se ojačati untarsektorska i međusektorska suradnja između institucija i organizacija u sva tri sektora, ojačati njihovi kapaciteti za strateško planiranje i financiranje iz različitih fondova te osnažiti nedovoljno

razvijen civilni sektor, posebice u sektorima koji su deficitarni. Provedba ovih mjera trebala bi u sinergiji rezultirati povećanim kapacitetima za planiranje i upravljanje razvojem uključujući efikasniju provedbu ostalih mjera definiranih u strateškom okviru, suradnjom među akterima te uključivanjem stručnjaka u definiranje razvojnih potreba i smjerova.

Pokazatelji ishoda za prioritet 4.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Osnaživanje kapaciteta i suradnje između aktera razvoja	1	Uspostavljanje platforme za osnaživanje kapaciteta i suradnje među akterima	1	2023.	na kraju razdoblja provedbe	Izvješće o provedbi projekta
Broj udruga u dosad nepokrivenim sektorskim područjima	broj	Broj novoosnovanih udruga u dosad nepokrivenim sektorskim područjima	35	2023.	godišnje	JLS

Mjera 4.3.1. Jačanje unutarsektorske i krossektorske suradnje među institucijama i organizacijama

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Razrada standardiziranih pravila za međusobnu suradnju
2. Organizacija redovitih tematskih radnih sastanaka relevantnih sektorskih predstavnika
3. Uspostava platformi za umrežavanje subjekata iz javnog, privatnog i civilnog sektora

Pokazatelji ishoda za Mjeru 4.3.1.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Razrađena standardizirana pravila za međusobnu suradnju	1	Razrađena standardizirana pravila za međusobnu suradnju	1	2023.	godišnje	JLS

Mjera 4.3.2. Organizacija i potpora obrazovanju za korištenje sredstava EU i strateško planiranje u javnom, privatnom i civilnom sektoru

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Edukacija organizacija civilnog društva o mogućnostima korištenja financijskih instrumenata
2. Edukacija poduzetnika o mogućnostima korištenja financijskih instrumenata

Pokazatelji ishoda za Mjeru 4.3.2.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Polaznici edukacija/prezentacija/radionica za korištenje EU fondova	broj	Broj polaznika edukacija/prezentacija/radionica za korištenje EU fondova	1000	2023.	godišnje	JLS

Mjera 4.3.3. Osnaženje civilnog sektora

Popis indikativnih aktivnosti/programa/projekata:

1. Poticanje osnivanja i djelovanja udruga, posebno u sektorima koji su identificirani kao deficitarni
2. Jačanje svijesti građana o važnosti i mogućnostima djelovanja organizacija civilnog društva u pripremi, donošenju i provođenju javnih politika kroz organizaciju tribina, skupova i sl.
3. Mjerenje učinaka programa i projekata civilnog društva financiranih proračunskim sredstvima

Pokazatelj ishoda za Mjeru 4.3.3.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
definicija	jedinica	opis	vrijednost	godina		
Osposobljeni djelatnici organizacija civilnog sektora za pripremu i provedbu projekata financiranih nacionalnim, EU i međunarodnim sredstvima	broj	Broj osposobljenih djelatnika organizacija civilnog sektora za pripremu i provedbu projekata financiranih nacionalnim, EU i međunarodnim sredstvima	200	2023.	godišnje	OCD-i

PROVEDBA
STRATEGIJE

6. PROVEDBA

6.1. Financijski okvir za provedbu strategije

Financijski okvir daje indikativni prikaz financijskih sredstava za provedbu razvojnih aktivnosti definiranih kroz ciljeve, prioritete i mjere Strategije razvoja Urbanog područja Zadra. Financijski okvir sažet je i jednostavan pregled akcijskog plana. Njime se izdvajaju okvirne planirane financijske alokacije na razini razvojnih ciljeva prioriteta (Tabl. 6.). Za očekivati je da će se financijske alokacije po pojedinim prioritetima s vremenom povećavati, s obzirom da se Strategija razvoja urbanoga područja kao takva izrađuje prvi puta. Osim prema prioritetima, financijske alokacije grupiraju se i prema izvoru u financijskom okviru – dolaze li iz općinskog, Gradskog, županijskog proračuna itd.

U akcijskom planu kao podlozi za izradu financijskog okvira izražene su financijske alokacije prikupljenih projekata svih JLS-a u obuhvatu UPZD-a te iz podataka o proračunima JLS-a. Osim navedenih izvora, korištene su i na informacije dobivene od lokalnih dionika.

Najprije su utvrđeni projekti koji se mogu sufinancirati putem ITU mehanizma kako bi se odredila indikativna sredstva koja se mogu očekivati iz ESI fondova. Za ostale aktivnosti, projekte i programe u prioritetu prikupljeni su okvirni procijenjeni iznosi dostavljeni od strane dionika.

Početak provedbe SRUP-a početak će i prije spomenuta bolja razrada financijskih alokacija, koje će se povećavati. Dionici Urbanog područja Zadra moći će kroz izravnu implementaciju bolje procijeniti udjele financiranja. Detaljno prikazane financijske alokacije vidljive su u akcijskom planu.

Osim samog iskustva koje dolazi s implementacijom SRUP-a, potrebno je zakonsko usuglašavanje kako bi se unaprijedio sustav planiranja i izvještavanja. Prvenstveno je bitno da se na nacionalnoj razini uskladi Zakon o regionalnom razvoju, Zakon o financijama i Zakon o proračunu skupa sa svim njihovim podzakonskim aktima. Svrha i dobrobit takvog usklađivanja koristila bi izravno izradi strategija razvoja urbanih područja te bi se jasnije definiralo i olakšalo točnije određivanje potrebnih sredstava. Na temelju čvrsto određenih financijskih sredstava osiguralo bi se bolje i sveobuhvatnije izvještavanje o učincima utrošenih sredstava.

Tabl. 6. Financijski okvir za provedbu strategije

Cilj / Prioritet	Ciljevi i prioriteti	Procjena potrebnih sredstava u trogodišnjem razdoblju	Ukupna potrebna sredstva u cijelom razdoblju provedbe	Izvor financiranja (€)				
				Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	ESI fondovi	Ostali izvori
1.	Konkurentno gospodarstvo temeljeno na aktivnoj međusektorskoj integraciji	73,988,599.53	105,697,999.33	5,125,333.34	850,666.60	44,401,733.31	48,200,266.12	7,119,999.96
1.1.	Razvoj konkurentne industrije, poljoprivrede, ribarstva i marikulture	9,377,899.77	13,396,999.67	5,125,333.34	500,666.60	855,666.67	5,522,666.40	1,392,666.66
1.2.	Primjena znanja, novih tehnologija i inovacija u gospodarstvu	8,018,733.33	11,455,333.33	0	0	50,000.00	9,164,266.66	2,241,066.67
1.3.	Održivi razvoj turizma kroz diversificiranu cjelogodišnju ponudu	27,218,800.00	38,884,000.00	0	0	37,870,000.00	0	1,014,000.00
1.4.	Osiguranje poticajnog poduzetničkog okruženja za razvoj	29,373,166.43	41,961,666.33	0	350,000.00	5,626,066.64	33,513,333.06	2,472,266.63

	poduzetništva i obrtništva							
2.	Razvoj ljudskih potencijala i visoke kvalitete društvenih sadržaja i usluga	83,003,689.95	118,576,699.93	13,810,344.75	5,000.00	25,945,920.87	74,566,960.53	4,248,473.77
2.1.	Povećanje zapošljivosti i razvoj obrazovnih programa usklađenih s potrebama gospodarstva	2,214,291.80	3,163,274.00	0	0	649,654.20	2,474,619.80	39,000.00
2.2.	Razvoj odgojno-obrazovne infrastrukture i usluga	39,466,764.82	56,381,092.59	3,810,344.75	5,000.00	3,613,400.00	45,016,874.07	3,935,473.77
2.3.	Unaprjeđen i teritorijalno uravnotežen razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i skrbi uz povećanje socijalne uključenosti	11,595,733.33	16,565,333.33	0	0	3,625,866.67	12,675,466.66	264,000.00
2.4.	Unaprjeđenje uređenja i kvalitete stambenih i javnih zgrada	27,454,000.00	39,220,000.00	10,000,000.00	0	14,820,000.00	14,400,000.00	0

2.5.	Unaprjeđenje kulturne infrastrukture i sadržaja	653,100.00	933,000.00	0	0	923,000.00	0	10,000.00
2.6.	Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture i sadržaja te sustava potpora za ravnomjerniji razvoj sporta	1,619,800.00	2,314,000.00	0	0	2,314,000.00	0	0
3.	Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša	278,296,307.60	397,566,153.71	3,000,000.00	14,755,136.90	114,220,122.21	200,098,161.60	65,492,733.00
3.1.	Unaprjeđenje prometne povezanosti i održive urbane mobilnosti	111,226,500.00	158,895,000.00	3,000,000.00	5,005,000.00	37,722,000.00	59,168,000.00	54,000,000.00
3.2.	Poboljšanje kvalitete urbanog okoliša, te proaktivno djelovanje u slučaju prirodnih i antropogenih rizika	18,708,565.68	26,726,522.40	0	75,000.00	6,321,123.00	18,997,066.40	1,333,333.00

3.3.	Unaprjeđenje komunalnih infrastrukturnih sustava	129,059,183.62	184,370,262.31	0	7,122,000.00	66,157,062.31	100,971,200.00	10,120,000.00
3.4.	Poticanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije	6,039,600.00	8,628,000.00	0	1,000,000.00	1,682,800.00	5,936,800.00	8,400.00
3.5.	Održivo upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom	13,262,458.30	18,946,369.00	0	1,553,136.90	2,337,136.90	15,025,095.20	31,000.00
4.	Dobro upravljanje	1,109,500.00	1,585,000.00	0	826,000.00	53,400.00	74,400.00	631,400.00
4.1.	Povećanje efikasnosti javne uprave	70,700.00	101,000.00	0	0	31,800.00	60,000.00	9,200.00
4.2.	Jačanje komunikacije između građana i javne uprave	870,100.00	1,243,000.00	0	826,000.00	1,000.00	13,600.00	402,600.00
4.3.	Osnaženje kapaciteta i suradnje među svim akterima razvoja	168,700.00	241,000.00	0	0	20,600.00	800.00	219,600.00
	UKUPNO	435,306,797.08	621,866,852.97	21,935,678.09	16,436,803.50	184,621,176.39	322,939,788.25	77,492,606.73

6.2. Institucionalni okvir za provedbu strategije

U provedbenoj fazi Strategije razvoja Urbanog područja Zadra krovno tijelo nadležno za provedbu bit će Grad Zadar kao Grad-središte UP-a i nositelj izrade SRUP-a, odnosno Gradonačelnik Grada Zadra kao osoba koja predlaže Strategiju razvoja Urbanog područja Zadra za usvajanje Gradskom vijeću Grada Zadra.

6.2.1. Institucionalni okvir za provedbu SRUP-a

Za operativnu provedbu Strategije razvoja Urbanog područja Zadra bit će odgovoran Upravni odjel za EU fondove Grada Zadra. U skladu s tim, Upravni odjel za EU fondove provodit će sljedeće aktivnosti sukladno definiranom akcijskom planu (Prilog 6.):

- raspisivanje natječaja za strateške projekte te razvojne aktivnosti i projekte;
- objavljivanje poziva za prikupljanje prijedloga projekata i projektnih ideja;
- praćenje dinamike provedbe akcijskog plana (Prilog 6.).

U provedbi SRUP-a Upravni odjel za EU fondove surađivat će s Razvojnomoj agencijom Zadarske županije – ZADROM novom koja je tijekom izrade SRUP-a imala ulogu tehničkog tajništva i koordinatora izrade SRUP-a i pripreme Prijedloga doprinosa ITU mehanizma provedbi Strategije razvoja Urbanog područja Zadra. U provedbenoj fazi Upravni odjel za EU fondove i ZADRA nova nastavit će surađivati s Koordinacijskim i Partnerskim vijećem UPZD-a koja će imati ulogu davanja mišljenja i prijedloga za daljnje korake provedbe na identičan način kao i tijekom izrade SRUP-a.

Planiran je i nastavak rada osnovanih radnih skupina po makrosektorima: Društvo, Gospodarstvo, Urbano okruženje, a čiji će članovi moći biti imenovani kao predstavnici JLS-a u povjerenstvima za procjenu kvalitete i odabir projekata. Osim sudjelovanja u radu povjerenstava, radne skupine nastavit će imati funkciju savjetodavnog tijela u procesu definiranja metodologije za odabir projekata kroz konzultacije s odgovornim tijelima.

6.2.2. Institucionalni okvir za provedbu ITU mehanizma

S obzirom da se provedba ITU mehanizma na razini urbanih područja odvija u koordinaciji s Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, u organizacijskoj strukturi Grada Zadra, Upravnom odjelu za EU fondove definiran je Odsjek za provedbu ITU mehanizma koji će činiti ITU posredničko tijelo zaduženo za pripremu i provedbu ITU mehanizma na razini UPZD-a u koordinaciji s ITU upravljačkim tijelima (UT) za Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. (OPKK) te Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. (OPULJP).

Odsjek za provedbu ITU mehanizma činit će dvije strukturne jedinice: Sektor za provedbu operacija iz OPKK-a i Sektor za provedbu operacija iz OPULJP-a. Aktivnosti koje će obavljati Odsjek za provedbu ITU mehanizma i pripadajući sektori navedene su u Tabl. 8.

Ukupno će u Odsjeku za provedbu ITU mehanizma raditi tri osobe i to:

1. voditelj Odsjeka;
2. viši stručni savjetnik za operacije iz područja OPKK-a;
3. viši stručni savjetnik za operacije iz područja OPULJP-a.

Pregled zadataka i odgovornosti povezanih s navedenim funkcijama dan je u Tabl. 7.

Tabl. 7. Funkcije i povezani zadaci i odgovornosti u Odsjeku za provedbu ITU mehanizma

Funkcije	Zadaci i odgovornosti
voditelj Odsjeka <i>(magistar/magistra struke ili stručni/a specijalist/kinja iz područja društvenih, tehničkih ili interdisciplinarnih znanosti s najmanje tri godine radnog iskustva na odgovarajućim poslovima)</i>	Priprema godišnjeg plana rada Odsjeka; upravljanje i vođenje rada Odsjeka; koordinacija obavljanja poslova u skladu s Planom provedbe ITU mehanizma i SRUP-om; sudjelovanje na partnerskim konzultacijama; davanje smjernica za pripremu evaluacija za programske dokumente (operativne programe i ITU provedbeni plan) i smjernice za rješavanje revizorskih nalaza i unaprjeđenje sustava upravljanja; usmjeravanje i nadziranje procesa pripreme ITU implementacijskog programa te nadziranje provedbe navedenog Programa; vođenje i organizacija provedbe aktivnosti povezanih uz pripremanje dokumentacije za poziv na dostavu projektnih prijedloga te provedbu postupaka dodjele bespovratnih sredstava za projekte u područjima ulaganja iz nadležnosti Odsjeka; donošenje odluke o imenovanju povjerenstava za ocjene kvalitete i odabir projektnih prijedloga; usmjeravanje i nadziranje pripreme Priručnika o postupanju slijedeći naputke i smjernice UT-a za OPKK te predaja nacrtu Priručnika UT-u za OPKK na prethodno odobrenje; utvrđivanje rizika i sudjelovanje u prijavi nepravilnosti iz djelokruga Sektora; osiguravanje čuvanja dokumenata i evidencija o provedbi funkcija radi osiguravanja odgovarajućeg revizijskog traga

<p style="text-align: center;">viši stručni savjetnik za operacije iz područja OPKK-a</p> <p style="text-align: center;"><i>(magistar/magistra struke ili stručni/a specijalist/kinja iz područja društvenih, tehničkih ili interdisciplinarnih znanosti s najmanje tri godine radnog iskustva na odgovarajućim poslovima)</i></p>	<p>Priprema godišnjeg plana rada Odsjeka u suradnji s voditeljem Odsjeka; koordiniranje aktivnosti JLS-a i JRS-a vezanih uz pripremu poziva za dostavu projektnih prijedloga; organizacija, koordiniranje i davanje uputa za pripremu i izradu poziva na dostavu projektnih prijedloga; organizacija, koordiniranje i davanje uputa za vrednovanje i odabir projektnih prijedloga; koordiniranje procesa pripreme imenovanja povjerenstava za ocjenu kvalitete i odabir projektnih prijedloga u suradnji s koordinacijskim/radnim tijelima UPZD-a; koordiniranje procesa pripreme ITU implementacijskog programa te provedbe navedenog Programa; organizacija i koordiniranje pripreme Priručnika o postupanju (i njegovo ažuriranje) slijedeći naputke i smjernice UT-a za OPKK.</p> <p>Ostali poslovi sukladno djelokrugu rada Odsjeka: sudjelovanje u izradi plana provedbe ITU mehanizma UPZD-a; sudjelovanje na glavnim i koordinacijskim sastancima koje organizira UT za OPKK; sudjelovanje u radu Odbora za praćenje OPKK-a; sudjelovanje u radu radnih skupina koje osniva UT za OPKK za definiranje kriterija odabira projekata i izradu metodologije odabira za ITU specifične ciljeve; sudjelovanje u izradi uputa za strateške projekte i/ili pripremi poziva za dostavu projektnih prijedloga s UT-om za OPKK za ITU specifične ciljeve iz OPKK-a; procjena kvalitete i rangiranje projektnih prijedloga unutar ITU specifičnih ciljeva iz OPKK-a koji su prošli administrativnu provjeru i provjeru prihvatljivosti; suradnja s posredničkim tijelom razine 2 za OPKK koje provodi administrativnu provjeru i provjeru prihvatljivosti; priprema periodičnih izvješća ITU koordinatoru; izrada nacrtu Priručnika o postupanju (i njegovo ažuriranje); čuvanje dokumenata i evidencija o provedbi procedure i rezultata odabira projekata (delegiranih funkcija) radi osiguravanja adekvatnog revizijskog traga u skladu sa smjernicama UT-a za OPKK; osiguravanje odvajanje funkcija između Odsjeka za provedbu ITU mehanizma i ostalih organizacijskih jedinica Grada Zadra odgovornih za pripremu, podnošenje i provedbu projekata kako bi se spriječio mogući sukob interesa.</p>
<p style="text-align: center;">viši stručni savjetnik za operacije iz područja OPULJP-a</p> <p style="text-align: center;"><i>(magistar/magistra struke ili stručni/a specijalist/kinja iz područja društvenih, tehničkih ili interdisciplinarnih znanosti s najmanje tri godine radnog iskustva na odgovarajućim poslovima)</i></p>	<p>Priprema godišnjeg plana rada Odsjeka u suradnji s voditeljem Odsjeka; koordiniranje aktivnosti JLS-a i JRS-a vezanih uz pripremu poziva za dostavu projektnih prijedloga; organizacija, koordiniranje i davanje uputa za pripremu i izradu poziva na dostavu projektnih prijedloga; organizacija, koordiniranje i davanje uputa za vrednovanje i odabir projektnih prijedloga; koordiniranje procesa pripreme imenovanja povjerenstava za ocjenu kvalitete i odabir projektnih prijedloga u suradnji s koordinacijskim/radnim tijelima UPZD-a; koordiniranje procesa pripreme ITU implementacijskog programa te provedbe navedenog Programa; organizacija i koordiniranje pripreme Priručnika o postupanju (i njegovo ažuriranje) slijedeći naputke i smjernice UT-a za OPULJP.</p> <p>Ostali poslove sukladno djelokrugu rada Odsjeka: sudjelovanje u izradi plana provedbe ITU mehanizma u UPZD-u vezano uz OPULJP specifične ciljeve; sudjelovanje na koordinacijskim sastancima koje saziva UT za OPULJP; sudjelovanje u radu Odbora za praćenje OPULJP-a, ukoliko bude dogovoreno; sudjelovanje u radu radnih skupina za definiranje kriterija odabira projekata i izradu metodologije odabira za ITU specifične ciljeve; sudjelovanje u pripremi poziva za dostavu projektnih prijedloga u dogovoru s UT-a za OPULJP; sudjelovanje u procjeni kvalitete i rangiranju projektnih prijedloga unutar ITU specifičnih ciljeva sukladno smjernicama UT-a za OPULJP; priprema periodičnih izvješća za UT za OPULJP za specifične ciljeve iz OPULJP-a i dr.</p>

Tabl. 8. Aktivnosti u nadležnosti Odsjeka za provedbu ITU mehanizma u UPZD-u

ODSJEK ZA PROVEDBU ITU MEHANIZMA	Sektor za operacije iz područja OPKK-a	Sektor za operacije iz područja OPULJP-a
<ul style="list-style-type: none"> - Imenovanje: <ul style="list-style-type: none"> o osobe odgovorne za informiranje i komunikaciju u mrežu za informiranje i komunikaciju iz Zakona koja je u svom radu odgovorna službeniku za informiranje i komunikaciju za ESI fondove te o tome obavještava ITU koordinatora; o osobe za upravljanje rizicima te osiguravanje provođenja aktivnosti za upravljanje rizicima; o osobe za nepravilnosti i prijevare te osiguravanje provođenja aktivnosti prevencije, otkrivanja i ispravljanja nepravilnosti; - Konzultacije s ostalim jedinicama lokalne samouprave i drugim dionicima u obuhvatu UPZD-a; - Izvještavanje i potpora radu Koordinacijskog vijeća UPZD-a 	<ul style="list-style-type: none"> - Sudjelovanje: <ul style="list-style-type: none"> o u izradi plana provedbe ITU mehanizma u UPZD-u zajedno s UT-om za OPKK te posredničkim tijelom razine 2; o na glavnim koordinacijskim sastancima koje organizira UT za OPKK; o na koordinacijskim sastancima koje saziva UT za OPKK; o u radu radnih skupina koje osniva UT za OPKK za definiranje kriterija odabira projekata i izradu metodologije odabira za ITU specifične ciljeve iz OPKK o u izradi uputa za strateške projekte i/ili pripremi poziva na dostavu projektnih prijedloga s UT-om za OPKK za ITU specifične ciljeve iz OPKK-a; o u procjeni kvalitete i rangiranje projektnih prijedloga unutar ITU specifičnih ciljeva iz OPKK-a koji su prošli administrativnu provjeru i provjeru prihvatljivosti; - Suradnja s posredničkim tijelom razine 2 za OPKK koje provodi administrativnu provjeru i provjeru prihvatljivosti; - Priprema i dostava periodičnih izvješća ITU koordinatoru s opisom napretka u provedbi ITU mehanizma u UPZD-u 	<ul style="list-style-type: none"> - Sudjelovanje: <ul style="list-style-type: none"> o u izradi plana provedbe ITU mehanizma u UPZD-u zajedno s UT-om za OPULJP te posredničkim tijelima razine 2; o na koordinacijskim sastancima koje saziva UT za OPULJP; o u radu radnih skupina koje osniva UT za OPULJP za definiranje kriterija odabira projekata i izradu metodologije odabira za ITU specifične ciljeve iz OPULJP-a o u pripremi poziva na dostavu projektnih prijedloga u dogovoru s UT-om za OPULJP za specifične ciljeve iz OPULJP-a; o u procjeni kvalitete i rangiranju projektnih prijedloga unutar ITU specifičnih ciljeva iz OPULJP-a sukladno smjernicama UT-a za OPULJP; - Priprema i dostava periodičnih izvješća ITU koordinatoru s opisom napretka u provedbi ITU mehanizma u UPZD-u sukladno planu provedbe ITU mehanizma; - Izrada nacrtu Priručnika o postupanju (i njegovo ažuriranje) slijedeći naputke i smjernice UT-a za OPKK te upućivanje

	<p>sukladno planu provedbe ITU mehanizma;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrada nacrtu Priručnika o postupanju (i njegovo ažuriranje) slijedeći naputke i smjernice UT-a za OPKK te upućivanje nacrtu Priručnika UT-u za OPKK na prethodno odobrenje; - Čuvanje dokumenata i evidencija o provedbi procedura i rezultata odabira projekata (delegiranih funkcija) radi osiguravanja adekvatnog revizijskog traga u skladu sa smjericama ITU koordinatora; - Osiguravanje odgovarajućeg razdvajanja funkcija u skladu s člankom 125., stavkom 7. Uredbe (EU) br. 1303/2013, odnosno osiguravanje odvajanja funkcija između Odsjeka za provedbu ITU mehanizma i ostalih organizacijskih jedinica Grada Zadra odgovornih za pripremu, podnošenje i provedbu projekata kako bi se spriječio mogući sukob interesa 	<p>nacrtu Priručnika UT-u za OPKK na prethodno odobrenje</p>
--	--	--

Eventualno iznimno povećanje opsega rada Odsjeka za provedbu ITU mehanizma kao rezultata delegiranja više funkcija od strane UT-a ili uslijed nekog drugo razloga riješit će se na način da se angažiraju dodatni stručnjaci iz JLS-a u sastavu UPZD-a ili ugovaranjem tehničke pomoći za pojedine funkcije i/ili aktivnosti.

6.2.3. Razdvajanje funkcija

Razdvajanje funkcija vrši se u skladu s odredbama članaka 72. te 74., stavka 1. Uredbe (EU) br. 1303/2013 na sljedeći način: osobe i ustrojstvene jedinice koje provode funkciju dodjele bespovratnih sredstava odnosno odabira operacija nisu uključene u procese vezane uz njihovu pripremu i provedbu. Svi izvršitelji potpisuju izjave o tajnosti podataka i izbjegavanju sukoba interesa.

6.3. Strateški projekti

Na razini Urbanog područja Zadra definirano je deset strateških projekata koji se planiraju provesti do kraja provedbene faze Strategije razvoja Urbanog područja Zadra.

Sljedeći su projekti definirani kao strateški:

1. Novi kampus – Centar novih tehnologija, edukacije i kulturnih resursa Sveučilišta u Zadru (studentski dom + katovi ispod i zgrada) (Tabl. 9.);
2. Centar za mlade (Tabl. 10.);
3. Razvoj urbane mobilnosti VUP područja (Tabl. 11.);
4. Razvoj luke Gaženice (Tabl. 12.);
5. Modernizacija zračne luke (Tabl. 13.);
6. Izgradnja županijskog centra za gospodarenje otpadom u Biljanima Donjim (Tabl. 14.);
7. Sanacija odlagališta Dikla (Tabl. 15.);
8. Izgradnja mreže odvodnje na VUP području (Tabl. 16.);
9. Izgradnja i rekonstrukcija vodovodne mreže i sanacija gubitaka vode u sustavu VUP područja (Tabl. 17.);

10. Muzej Dvije palače / Centar za baštinu (Tabl. 18.).

Tablice za pregled strateških projekata su strukturirane kako bi sadržavale referencu na strateški okvir, naziv projekta, nositelja i partnere na projektu, njegov cilj, sažetak aktivnosti, tip, pripremljenost, indikativni ukupni iznos i izvor financiranja. Ciljano područje adresira koje JLS-e UPZD-a uključuje projekt; tip projekta može biti infrastrukturni i soft; pripremljenost projekta određuje se prema ishodovanoj dokumentaciji u trenutku izrade poglavlja prema čemu se projekti dijele na projekte neposredne realizacije (oznaka 1 u tablici), projekte realizacije u srednjoročnom planskom razdoblju (oznaka 2 u tablici) i projekte realizacije u dugoročnom planskom razdoblju (oznaka 3 u tablici); indikativni proračun projekta podrazumijeva procijenjeni ukupni trošak projekta; te izvor financiranja koji treba dati indiciju iz kojih su izvora planirana sredstva za provedbu projekta (lokalni proračun, fondovi ili sl.).

Tabl. 9. Pregled strateškog projekta 1.

Cilj	2. Razvoj ljudskih potencijala i visoke kvalitete društvenih sadržaja i usluga
Prioritet	2.2. Razvoj odgojno-obrazovne infrastrukture i usluga
Mjera	2.2.2. Izgradnja, obnova i opremanje odgojno-obrazovnih ustanova
Naziv projekta	Novi kampus – Centar novih tehnologija, edukacije i kulturnih resursa Sveučilišta u Zadru (studentski dom + katovi ispod i zgrada)
Nositelj projekta	Sveučilište u Zadru
Partneri na projektu	-
Cilj projekta	Osigurati najbolje okruženje za visoko obrazovanje i znanstvenoistraživački rad kvalitetnim studijskim programima, razvojem obrazovne i znanstvenoistraživačke infrastrukture u prostoru Novog kampusa Sveučilišta u Zadru.
Sažetak aktivnosti	Izgradnja i opremanje studentskog dormitorija i studentskih paviljona s restoranom prilagođenim potrebama svih budućih korisnika, u svrhu povećanja smještajnih i kapaciteta prehrane za studente i gostujuće profesore; Izgradnja i opremanje obrazovne infrastrukture – zgrada odjela prirodnih, tehničkih, biotehničkih i biomedicinskih znanosti; Izgradnja i opremanje knjižnice s kulturnim centrom kao učilišnog, znanstvenoistraživačkog i kulturnog središta; Izgradnja i opremanje istraživačke infrastrukture – Znanstveno-inovacijski centar s opremom potrebnom za stručno usavršavanje sveučilišnih odjela, znanstvenoistraživački rad, transfer tehnologije i znanja kao podrška na znanju utemeljenom gospodarstvu; Edukacija i certificiranje za rukovanje sofisticiranom opremom (Nautički simulator itd.) u svrhu stručnog usavršavanja krajnjih korisnika.
Ciljano područje	Grad Zadar

Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	2
Indikativni ukupni trošak (EUR)	61.103.447,53
Izvori financiranja	vlastita sredstva nositelja projekta; sredstva državnog proračuna i državnih ustanova; sredstva iz ESI fondova
ITU projekt	ne

Tabl. 10. Pregled strateškog projekta 2.

Cilj	2. Razvoj ljudskih potencijala i visoke kvalitete društvenih sadržaja i usluga
Prioritet	2.3. Unaprjeđen i teritorijalno uravnotežen razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i skrbi uz povećanje socijalne uključenosti
Mjera	2.3.2. Aktivno uključivanje socijalno ugroženih skupina i mladih u život zajednice
Naziv projekta	Centar za mlade
Nositelj projekta	Grad Zadar, <i>Upravni odjel za EU fondove</i>
Partneri na projektu	Gradska knjižnica Zadar, Zadarska županija
Cilj projekta	Glavni cilj projekta je promicanje izvaninstitucionalnog i neformalnog obrazovanja i razvoja vještina među mladima u UPZD-u i Zadarskoj županiji na području kulture, umjetnosti i aktivnog građanstva, dok je specifični cilj uspostava platforme za društvenu integraciju, mobilnost i međunarodnu suradnju mladih kroz aktivno građanstvo, kulturu i kreativnost.
Sažetak aktivnosti	Upravljanje projektom (formaliziranje partnerstva, definiranje zadataka i odgovornosti partnera, praćenje i vrednovanje provedbe projekta, izvještavanje i revizija); Izgradnja i opremanje Centra (rekonstrukcija i nadogradnja postojeće zgrade u bivšoj vojarni Stjepana Radića, odmah uz zgradu Gradske knjižnice. Centar je zamišljen kao dvoetažni prostor od ukupno cca 3.100 m ² . U prizemlju je predviđen prostor za proširenje Gradske knjižnice, jedna velika multimedijalna dvorana, tri manje dvorane te uredi za udruge s pomoćnim prostorijama (garderobe, sanitarni čvorovi itd.) Na katu su predviđene još četiri manje dvorane za predavanja i radionice, dvanaest ureda za udruge te stan od 72 m ² – rezidencija za umjetnike); Definiranje programa rada Centra (glavne djelatnosti bi bile: provođenje programa nezavisne kulture te programa kulture mladih i za mlade; pružanje usluga informiranja i savjetovanja za potrebe mladih; internet klub; prezentacija i koordinacija edukacijskih, kulturnih i drugih programa; pružanje usluga klupskih, zabavnih i drugih srodnih sadržaja; provođenje tečajeva i programa neformalnog obrazovanja mladih; poticanje mladih na aktivno uključivanje u kulturne i druge aktivnosti; koordinacija i provođenje programa gostovanja i boravka domaćih i stranih umjetnika,

	<p>volontera i djelatnika na području nezavisne kulture i mladih; međunarodna suradnja i poticanje mobilnosti mladih; prikupljanje publikacija, dokumenata, knjiga, časopisa i sl. s područja svoje djelatnosti; izdavanje periodičke publikacije poput časopisa, biltena kao i stručne publikacije s tematikom vezanom za ostvarivanje ciljeva Centra; produciranje multimedijalnih sadržaja za potrebe internet izdavaštva (webstranice, audio i video emitiranje putem interneta) iz područja svoje djelatnosti; izdavanje nosača zvuka, video zapisa, CD-ROM-ova, te ostalih promotivnih materijala iz područja svoje djelatnosti);</p> <p>Jačanje postojećih kapaciteta za upravljanje Centrom (definiranje i opis potrebnih radnih mjesta za upravljanje Centrom, edukacija ljudskih potencijala...);</p> <p>Promocija i vidljivost projekta (promidžbene aktivnosti u svrhu postizanja prepoznatljivosti Centra na regionalnoj i međunarodnoj razini).</p>
Ciljano područje	Grad Zadar
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	1
Indikativni ukupni trošak (EUR)	5.333.333,33
Izvori financiranja	vlastita sredstva nositelja projekta; sredstva iz ESI fondova
ITU projekt	da

Tabl. 11. Pregled strateškog projekta 3.

Cilj	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
Prioritet	3.1. Unaprjeđenje prometne povezanosti i održive urbane mobilnosti
Mjere	3.1.2. Unaprjeđenje sustava javnog gradskog i prigradskog prijevoza 3.1.7. Unaprjeđenje intermodalne infrastrukture i prometa u mirovanju te razvoj ITS-a UPZD-a 3.1.8. Razvoj pješačkog i biciklističkog prometa
Naziv projekta	Razvoj urbane mobilnosti VUP područja
Nositelj projekta	Grad Zadar, Upravni odjel za EU fondove
Partneri na projektu	-
Cilj projekta	Stvoriti preduvjete za integraciju u transeuropsku prometnu mrežu (TEN-T) uz uspostavu dinamičnog prometnog menadžmenta primjenom inteligentnog prometnog sustava (ITS), rekonstrukciju cestovne mreže gradskog prometnog sustava, rekonstrukcija važnih križanja i otklanjanje crnih točaka u gradskom i prigradskom prometu, te rekonstrukcija ulica.
Sažetak aktivnosti	Nabava i osuvremenjivanje putničkog voznog parka s nižom emisijom CO ₂ ; Uvođenje pametnog sustava nadzora i upravljanja prometom; Izrada projektne dokumentacije za projekte ITS-a i održive urbane mobilnosti;

	<p>Implementacija pametnih prometnih rješenja upotrebom novih tehnologija i informacijskih i komunikacijskih tehnologija;</p> <p>Održiva urbana logistika u povijesnoj gradskoj jezgri Zadra – Poluotoku;</p> <p>Unaprjeđenje organizacije prometa i implementacija novih rješenja (javni prijevoz, org. intermodalnih točaka, i dr.);</p> <p>Nova semaforizacija gradskih raskrižja - uvođenje pametnih semafora;</p> <p>Uređenje novih biciklističkih staza sa svim ostalim potrebnim sadržajima za bicikliste.</p>
Ciljano područje	Grad Zadar
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	2
Indikativni ukupni trošak (EUR)	21.500.000,00
Izvori financiranja	vlastita sredstva nositelja projekta; sredstva iz ESI fondova
ITU projekt	da

Tabl. 12. Pregled strateškog projekta 4.

Cilj	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
Prioritet	3.1. Unaprjeđenje prometne povezanosti i održive urbane mobilnosti
Mjera	3.1.3. Unaprjeđenje pomorske infrastrukture i usluga te poboljšanje međutočne povezanosti
Naziv projekta	Razvoj luke Gaženice
Nositelj projekta	Državna lučka uprava Zadar
Partneri na projektu	-
Cilj projekta	Cilj dovršetka izgradnje luke Gaženice je otvaranje mogućnosti rasta i razvoja pomorskog prometa koji će zbog izvrsne povezanosti s autocestom, željeznicom i zračnom lukom pridonijeti ukupnom gospodarskom razvoju Zadra i cjelokupne regije te omogućiti odvijanje pomorskog putničkog prometa u propisanim sigurnosnim uvjetima koji su trenutno na granici održivosti. Također će pridonijeti očuvanju kulturno-povijesne baštine stare gradske jezgre uklanjanjem štetnih utjecaja prometa, čime će se otvoriti prostor za organizaciju novih sadržaja te time dati nov impuls razvoju turizma.
Sažetak aktivnosti	Projekt <i>Nova luka Zadar</i> obuhvaća izmještanje trajektnog terminala smještenog u središtu povijesne jezgre Zadra i izgradnju nove trajektne luke na drugoj lokaciji – u Gaženici, u blizini teretne luke, 3,5 km južno od gradskog središta, s izvrsnim pristupom autocesti, željeznici i zračnoj luci. Strategijom prometnog razvitka Republike Hrvatske (<i>Narodne novine</i> 139/99.) za luku Zadar je utvrđeno da nedostatak prostora u luci uvjetuje premještanje trajektnog prometa iz gradske luke u teretnu luku

	Gaženicu, a izgradnja novog trajektnog terminala predviđena je kao prioritetno ulaganje. Projekt u vrijednosti od 236 milijuna eura financira se iz zajmova Europske investicijske banke (100 milijuna eura) i njemačke razvojne banke KfW, Frankfurt am Main (120 milijuna eura), sklopljenih 7. rujna 2007. godine u Zadru, dok će preostalih 16 milijuna eura osigurati Lučka uprava Zadar, putem Ministarstva mora, prometa i infrastrukture.
Ciljano područje	Grad Zadar
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	1
Indikativni ukupni trošak (EUR)	30.000.000,00
Izvori financiranja	vlastita sredstva nositelja projekta; sredstva iz Europske investicijske banke; sredstva iz njemačke razvojne banke (KfW)
ITU projekt	ne

Tabl. 13. Pregled strateškog projekta 5.

Cilj	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
Prioritet	3.1. Unaprjeđenje prometne povezanosti i održive urbane mobilnosti
Mjera	3.1.4. Podrška unaprjeđenju zračnog prometa kroz razvoj Zračne luke Zadar
Naziv projekta	Modernizacija Zračne luke Zadar
Nositelj projekta	Zračna luka Zadar d.o.o.
Partneri na projektu	-
Cilj projekta	Izgradnja i proširenje operativnih površina u ZLZ sadrži dva velika infrastrukturna projekta i to: rekonstrukciju i produljenje uzletno sletne staze za 700m te rekonstrukciju i proširenje glavne stajanke. Projekt za uzletno-sletnu pistu je uvršten u strateški važna projekte za RH. Potrebним rekonstrukcijama će se sanirati kompletna kolnička konstrukcija sa svim slojevima do u 1,1 m dubine te dodatno proširiti. Time će se stvoriti pretpostavke za primitak najvećih zrakoplova od 400t i dobiva na max sigurnosti odvijanja zračnog prometa. Trenutno je u proceduri priprema zahtjeva i idejnih projekata za izdavanje lokacijskih dozvola za oba projekta.
Sažetak aktivnosti	Rekonstrukcija i produljenje uzletno-sletne staze za 700 m; Rekonstrukcija i proširenje glavne stajanke.
Ciljano područje	
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	2
Indikativni ukupni trošak (EUR)	54.000.000,00
Izvori financiranja	vlastita sredstva prijavitelja; sredstva iz državnog proračuna i državnih ustanova
ITU projekt	ne

Tabl. 14. Pregled strateškog projekta 6.

Cilj	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
Prioritet	3.3. Unaprjeđenje komunalnih infrastrukturnih sustava
Mjera	3.3.1. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom i sanacija lokacija visokozagađenih otpadom
Naziv projekta	Centar za gospodarenje otpadom
Nositelj projekta	Zadarska županija, <i>UO za prostorno uređenje i zaštitu okoliša</i>
Partneri na projektu	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode; Eko d.o.o. Zadar
Cilj projekta	Izgradnja i uspostavljanje Centra za gospodarenje otpadom Zadarske županije.
Sažetak aktivnosti	Priprema i izrada projektne dokumentacije; Odobrenje projekta – aplikacije; Izrada natječajne dokumentacije za izgradnju Centra za gospodarenje otpadom, uključujući i pogon za mehaničko-biološku obradu otpada; Izgradnja Centra za gospodarenje otpadom, uključujući i pogon za mehaničko-biološku obradu otpada; Priprema i izrada projektne dokumentacije za izgradnju pretovarnih stanica; Izrada natječajne dokumentacije za izgradnju pretovarnih stanica; Izgradnja pretovarnih stanica; Nabava opreme za uspostavu sustava gospodarenja otpadom; Zatvaranje i sanacija službenih/neuređenih odlagališta na području Zadarske županije.
Ciljano područje	UPZD
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	1
Indikativni ukupni trošak (EUR)	49.648.262,31
Izvori financiranja	
ITU projekt	ne

Tabl. 15. Pregled strateškog projekta 7.

Cilj	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
Prioritet	3.3. Unaprjeđenje komunalnih infrastrukturnih sustava
Mjera	3.3.1. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom i sanacija lokacija visokozagađenih otpadom
Naziv projekta	Sanacija odlagališta Dikla
Nositelj projekta	Čistoća d.o.o. Zadar
Partneri na projektu	-
Cilj projekta	Strateško je opredjeljenje naše države sanirati i zatvoriti sva postojeća odlagališta otpada, te istovremeno uspostaviti mrežu županijskih i regionalnih Centara za gospodarenje otpadom (CGO) i time ostvariti integralni

	sustav gospodarenja otpadom na području čitave Republike Hrvatske do kraja 2018. godine. Time će se ispuniti i obveza izgradnje svih centara za gospodarenje otpadom i sanacije svih postojećih odlagališta komunalnog otpada, koju je Republika Hrvatske preuzela u pregovorima za pristupanje Europskoj uniji u poglavlju 27. – Okoliš.
Sažetak aktivnosti	Sanacija odlagališta Dikla
Ciljano područje	Grad Zadar
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	1
Indikativni ukupni trošak (EUR)	12.000.000,00
Izvori financiranja	sredstva iz državnog proračuna i državnih ustanova; sredstva iz ESI fondova
ITU projekt	ne

Tabl. 16. Pregled strateškog projekta 8.

Cilj	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
Prioritet	3.3. Unaprjeđenje komunalnih infrastrukturnih sustava
Mjera	3.3.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje
Naziv projekta	Izgradnja mreže odvodnje na VUP području
Nositelj projekta	Odvodnja d.o.o. Zadar
Partneri na projektu	-
Cilj projekta	Proširiti mrežu sustava odvodnje na područje cijelog Grada i nastaviti izgradnju zasebnih sustava odvodnje UPZD- a.
Sažetak aktivnosti	Izgradnja mreže odvodnje na području Grada Zadra i ostalih JLS-a u UPZD-u
Ciljano područje	UPZD
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	1
Indikativni ukupni trošak (EUR)	50.000.000,00
Izvori financiranja	sredstva iz ESI fondova
ITU projekt	ne

Tabl. 17. Pregled strateškog projekta 9.

Cilj	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
Prioritet	3.3. Unaprjeđenje komunalnih infrastrukturnih sustava
Mjera	3.3.3. Unaprjeđenje javne vodoopskrbne infrastrukture u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom
Naziv projekta	Izgradnja i rekonstrukcija vodovodne mreže i sanacija gubitaka vode u sustavu VUP područja
Nositelj projekta	Vodovod d.o.o. Zadar
Partneri na projektu	-

Cilj projekta	Izgraditi sustav vodoopskrbe na svim područjima UP-a koja nisu pokrivena vodoopskrbnom mrežom te povećati efikasnost postojećeg sustava vodoopskrbe i smanjiti gubitke vode.
Sažetak aktivnosti	Izgradnja i rekonstrukcija komunalnog i vodoopskrbnog sustava na području Grada Zadra; Izgradnja i rekonstrukcija komunalnog i vodoopskrbnog sustava na područjima vodovodnih sustava pojedinih JLS-a u UPZD-u.
Ciljano područje	UPZD
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	2
Indikativni ukupni trošak (EUR)	50.000.000,00
Izvori financiranja	sredstva iz lokalnih proračuna; sredstva iz ESI fondova
ITU projekt	ne

Tabl. 18. Pregled strateškog projekta 10.

Cilj	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
Prioritet	3.5. Održivo upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom
Mjera	3.5.2. Obnova i rekonstrukcija kulturne baštine i popratne infrastrukture te podizanje svijesti o važnosti njezinog očuvanja
Naziv projekta	Muzej Dvije palače / Centar za baštinu
Nositelj projekta	Grad Zadar
Partneri na projektu	-
Cilj projekta	Baštinski centar grada Zadra odnosno Muzej dvije palače započeo je s realizacijom kroz provedbu projekta uređenja Kneževe palače. Kroz ITU je plan da se Providurova palača kao dio centra za baštinu obnovi i revitalizira što bi u konačnici rezultiralo realizacijom ukupnog projekta i uspostavom baštinskog centra odnosno Muzeja dvije palače. Baštinski centar nadilazi lokalni značaj i predstavlja centar regionalne razine, odnosno centar je važan za promociju i zaštitu kulture cijelog UP-a.
Sažetak aktivnosti	Muzej Dvije palače u Zadru sadržavao bi sve sadašnje odjele Narodnog muzeja Zadra: Galeriju umjetnina, Muzej grada Zadra te Etnološki i Prirodoslovni odjel. Uz izložbene prostore Odjela te sve ostale muzejske sadržaje, u sklopu muzeja predviđen je i veći izložbeni prostor za povremene izložbe, kao i koncertna dvorana, ugostiteljski objekti (muzejska kafeterija i restoran), muzejska prodavaonica te galerijsko prodajni sadržaji kako bi navedeni kompleks postao aktivan i djelatna kulturni i turistički centar Grada Zadra i šire regije.
Ciljano područje	Grad Zadar
Tip projekta	infrastrukturni
Pripremljenost projekta	1

Indikativni ukupni trošak (EUR)	8.882.852,00
Izvori financiranja	vlastita sredstva nositelja projekta; sredstva iz ESI fondova
ITU projekt	da

PARTNERSKO
VIJ E Ć E

7. PARTNERSKO VIJEĆE

Partnersko vijeće Urbanog područja Zadra savjetodavno je tijelo za praćenje pripreme i provedbe Strategije razvoja Urbanog područja Zadra. Djelokrug i način rada Partnerskog vijeća utvrđeni su Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada Partnerskih vijeća (2015). Partnersko je vijeće UPZD-a osnovao Grad Zadar kao nositelj izrade SRUP-a na prvoj sjednici Vijeća 6. studenog 2015. godine na kojoj je usvojen Poslovnik kojim je definiran način rad i sastav Vijeća, predstavljen ITU mehanizam te imenovani članovi radnih skupina za izradu strategije razvoja urbanog područja. Osnivanjem Partnerskog vijeća formalizirano je promicanje bliske suradnje između jedinica lokalne samouprave, regionalnih koordinatora, gospodarskih i socijalnih partnera te tijela koja predstavljaju civilno društvo. Vijeće uključuje predstavnike svih JLS-a koji čine UP Zadar, predstavnike Zadarske županije i regionalnog koordinatora (Razvojne agencije Zadarske županije – ZADRE nove) te predstavnike partnera kako slijedi:

- drugih javnih tijela čije je sudjelovanje značajno za razvoj urbanog područja;
- visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja te istraživačkih centara;
- gospodarskih i socijalnih partnera, uključujući istaknute organizacije gospodarskih i socijalnih partnera te predstavnike gospodarskih i obrtničkih komora ili poslovnih udruženja iz urbanog područja; i
- organizacija civilnog društva, posebno iz područja zaštite okoliša, promicanja socijalne uključenosti, jednakosti među spolovima i nediskriminacije, zaštite prava nacionalnih manjina uzimajući u obzir geografsku i tematsku pokrivenost, sposobnost upravljanja, stručnost i inovativne pristupe.

Sastav Partnerskog vijeća definiran je Poslovníkom, a prema načelu ravnomjerne predstavljenosti partnera što podrazumijeva da Partnersko vijeće omogućava predstavljenost ključnih dionika razvoja iz javnog, privatnog i civilnog sektora te da se u njegovom radu onemogućiti pretežiti utjecaj samo jedne kategorije dionika. Na taj su način na sjednicama Partnerskog vijeća bile uključene 54 organizacije (Tabl. 19.).

Tabl. 19. Organizacije članice Partnerskog vijeća UPZD-a

Javni sektor	Privatni sektor	Civilni sektor
1. Grad Zadar	29. Maraska d.d.	42. Udruga Eko Zadar
2. Grad Nin	30. Cromaris d.o.o.	43. Zajednica udruga Centar nezavisne kulture
3. Općina Bibinje	31. Lignum d.o.o.	44. Zadar developers hub
4. Općina Galovac	32. Tankerkomerc d.d.	45. Ribarska zadruga Omega 3
5. Općina Kali	33. Hoteli Zadar d.d.	46. LAG Mareta
6. Općina Kukljica	34. HSTec d.o.o.	47. LAG Bura
7. Općina Novigrad	35. Kali tuna d.o.o.	48. Liga protiv raka Zadar
8. Općina Poličnik	36. Avventura d.o.o.	49. Udruga socijalnih radnika Zadar
9. Općina Posedarje	37. Medita d.o.o.	50. Zajednica Talijana Zadar
10. Općina Preko	38. D-Marin Marina Dalmacija d.o.o.	51. Udruge bošnjačke nacionalne zajednice Zadarske županije
11. Općina Ražanac	39. Turisthotel d.d.	52. Ured Saveza samostalnih sindikata Hrvatske Zadarske županije
12. Općina Sukošan	40. ZKM d.o.o.	53. Udruga mladih Poluotok
13. Općina Škabrnja	41. Vogens d.o.o.	54. Vijeće Srpske nacionalne manjine Grada Zadra
14. Općina Vrši		
15. Općina Zemunik Donji		
16. Zadarska županija		
17. Razvojna agencija Zadarske županije - ZADRA nova		
18. Hrvatski zavod za zapošljavanje - područna služba Zadar		
19. Sveučilište u Zadru		
20. Udruženje obrtnika Zadar		
21. Obrtnička komora Zadarske županije		
22. Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Zadar		
23. Turistička zajednica Grada Zadra		
24. Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije		
25. Inovativni Zadar d.o.o.		
26. Pučko učilište Zadar		
27. Zračna luka Zadar d.o.o.		
28. Državna lučka uprava – Zadar		

Svrha je Partnerskog vijeća aktivno sudjelovanje u utvrđivanju zajedničkih prioriteta razvoja na razini UP-a, predlaganju strateških projekata važnih za razvoj urbanog područja te njihove provedbe i praćenja.

Tijekom izrade SRUP-a Partnersko vijeće u svom radu rukovalo sljedećim načelima:

- *transparentnost* – koje se odnosi na postupak utvrđivanja ključnih dionika razvoja jednako kao i način rada Partnerskog vijeća;
- *jednakost članova partnerstva* – koje podrazumijeva da svaki član Partnerskog vijeća može iznijeti stajalište organizacije koju predstavlja te da to mišljenje na prikladan način bude uzeto u razmatranje

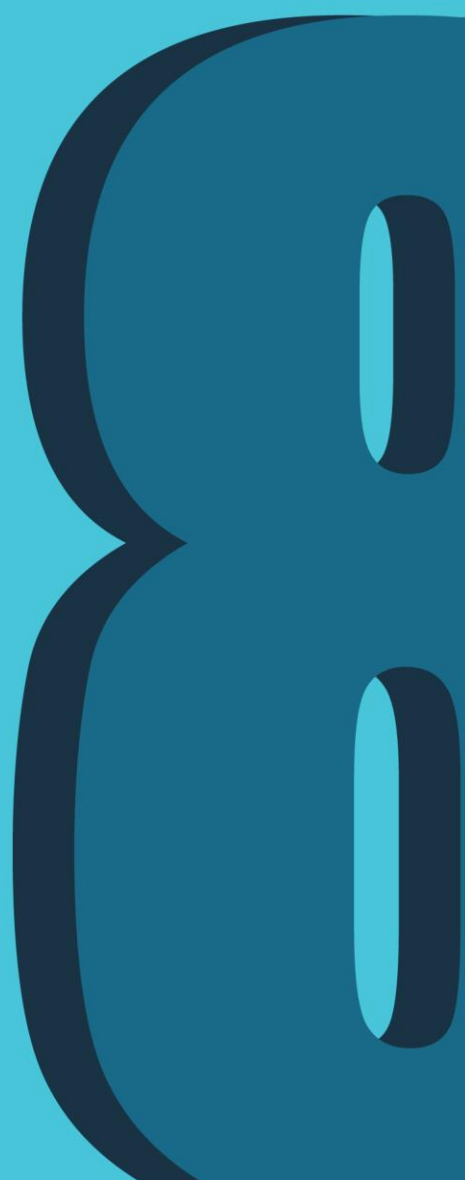
U fazi izrade SRUP-a Partnersko vijeće aktivno je održavalo konzultacije i doprinosilo kvaliteti izrade SRUP-a. Sveukupno se u procesu izrade Vijeće sastalo četiri puta (Tabl. 20.). Prije i nakon sjednica Partnerskog vijeća održavala se aktivna online komunikacija među članovima Vijeća kroz koju su im pravovremeno dostavljani radni materijali na koje su članovi slali komentare i prijedloge sukladno zadaćama definiranim u Poslovniku.

Tabl. 20. Pregled održanih sjednica Partnerskog vijeća UPZD-a

Datum	Sjednica	Tema sastanka
6. studenog 2015.	1. sjednica PV-a	konstituiranje vijeća i predstavljanje ITU mehanizma
13. siječnja 2016.	2. sjednica PV-a	rasprava o analizi stanja i SWOT analizi u okviru SRUP-a
21. lipnja 2016.	3. sjednica PV-a	rasprava o strateškom okviru SRUP-a i strateškim projektima
8. srpnja 2016.	4. sjednica PV-a	usvajanje 2. verzije SRUP-a i prijedloga doprinosa ITU mehanizma provedbi SRUP-a Zadra

Sjednice Partnerskog vijeća zatvorene su za medije i javnost, osim ako drugačije ne odluče članovi Partnerskog vijeća. Sukladno Poslovniku, javnost se informira o radu Partnerskog vijeća redovnim priopćenjima za javnost koje priprema Predsjedavajuća osoba uz pomoć Tajništva, a medijima se šalju najkasnije dva dana nakon sjednice Partnerskog vijeća te objavom zapisnika sa sjednica na mrežnoj stranici Grada Zadra i ZADRE nove najkasnije dva radna dana nakon usvajanja zapisnika.

Kako je prikazano, Partnersko je vijeće sudjelovalo u svim fazama izrade SRUP-a te će aktivno sudjelovati i u praćenju njegove provedbe. Aktivnosti Partnerskog vijeća tijekom praćenja provedbe SRUP-a i napretka u ostvarenju njezinih ciljeva nastavit će se dinamikom koju će odrediti postupak provedbe. Sukladno tome, uloga Partnerskog vijeća u narednom razdoblju bit će vezana uz praćenje provedbe akcijskog plana te SRUP-om definiranih pokazatelja. Partnersko će vijeće raspravljati o dinamici provedbe te predlagati izmjene akcijskog plana u svrhu njegova usklađivanja sa stvarnom dinamikom na koju osim planiranih aktivnosti utječu i vanjske, često nepredvidive okolnosti.

HORIZONTALNA
N A Č E L A

8. HORIZONTALNA NAČELA

Proces strateškog planiranja u okviru izrade Strategije razvoja Urbanog područja Zadra vođen je horizontalnim načelima održivog razvoja i nediskriminacije. Pritom se pod načelom održivog razvoja u ovom dokumentu podrazumijevaju:

- obzirno i učinkovito korištenje resursa;
- očuvanje i zaštitu okoliša;
- ublažavanje posljedica klimatskim promjenama i prilagodbu istima;
- očuvanje krajobrazne, biološke i georaznolikosti;
- otpornost na krizne situacije, sprječavanje i ublažavanje rizika;
- izbjegavanje ugrožavanja okoliša, odnosno svih njegovih sastavnica;
- izbjegavanje nepovratnog gubitka neobnovljivih prostornih resursa.

Načelo nediskriminacije podrazumijeva:

- borbu protiv svakog oblika socijalne isključenosti;
- izbjegavanje nejednakog postupanja prema svim socijalno ranjivim skupinama.

Horizontalna su načela primjenjivanja u svim fazama izrade SRUP-a čime su, koliko je to moguće, u određenom omjeru uklopljena u sve razine strateškog okvira pri čemu je najveći izravni učinak načela predviđen kroz mjere koje se većim dijelom usredotočuju upravo na uža tematska područja koji su djelomično ili u potpunosti vezani uz navedena načela.

8.1. Implementacija horizontalnih načela tijekom analize stanja

Tijekom izrade analize stanja navedena načela korištena su pri odabiru tema koje će biti obrađene kao i identifikacije problema u analiziranim razvojnim područjima. U nastavku teksta numeracija poglavlja odnosi se na Cjelovitu analizu stanja koja je Prilog 2. SRUP-u.

U poglavlju 2.1.3. *Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi* analizirano je socijalno stanje u UP-u pri čemu je naglasak stavljan na dostupnost i korištenje socijalnih usluga od strane ranjivih skupina dok je u poglavljima 2.1.2. *Društvena infrastruktura* i 2.1.4. *Odgoj i obrazovanje* analizirana

dostupnost stambenog fonda, društvene, zdravstvene, odgojno-obrazovne, kulturne i sportsko rekreacijske infrastrukture između ostaloga i za socijalno ranjive skupine.

Načela održivog razvoja prije svega su uzimana u obzir pri izradi poglavlja 2.2.5. *Poljoprivreda i ribarstvo* i svih potpoglavlja u okviru poglavlja 2.3. *Urbano okruženje*. U poglavlju 2.3.1. *Gospodarenje urbanim okolišem i izloženost rizicima* obuhvaćen je niz relevantnih tema povezanih s potencijalnim prirodnim i antropogenim rizicima koji bi mogli doprinijeti smanjenju održivosti postojećeg ekološkog sustava UPZD-a. Isto tako, tijekom izrade poglavlja 2.3.2. *Upravljanje javnim urbanim površinama* održivi razvoj promatran je vidu racionalnog gospodarenja vrijednom prirodnom baštinom i zaštićenim prirodnim vrijednostima, javnim zelenim i šumskim površinama te napuštenim vojnim i industrijskim prostorima. Nadalje, u poglavlju 2.3.3. *Komunalna infrastruktura* napravljena je analiza u pružanju usluga vezanih uz opskrbu vodom, gospodarenje otpadom, sustav grijanja, elektroopskrbu, eksploataciju alternativnih energenata i energetske učinkovitost unutar kojih je identificirano stanje i provedene aktivnosti koje promiču okolišno prihvatljive i održive prakse gospodarenja resursima. U poglavljima 2.3.4. *Prometna infrastruktura* i 2.3.5. *Urbani prijevoz* prometno i javni prijevozni sustav analizirani su u kontekstu održive urbane mobilnosti.

8.2. Implementacija horizontalnih načela tijekom izrade strateškog okvira

U izradi strateškog okvira osmišljavanje razvojnih prioriteta i mjera vođeno je navedenim horizontalnim načelima kako bi se osigurao održivi socijalni, ekonomski i okolišni razvoj u svim razvojnim područjima kao i nediskriminacija u svim razvojnim mjerama i aktivnostima u kojima je diskriminacija moguća.

Horizontalna su načela pritom ugrađivana u strateški okvir na dva načina:

- razvojni prioriteti, mjere i aktivnosti, gdje je to bilo relevantno, definirani su kako bi u nazivu i sadržaju ta načela bila prepoznatljiva i tako se osiguralo njihovo uvažavanje u realizaciji strateškog razvoja;
- gdje ta načela nisu mogla biti izravno primijenjena, definirani su dodatni razvojni prioriteti, mjere i aktivnosti usmjereni na osiguravanje nediskriminacije odnosno održivog aspekta razvoja u polju na koje se prioritet, mjera ili aktivnost odnosi.

Nediskriminaciji i održivom razvoju izravno doprinose aktivnosti navedene u Tabl. 21.

Tabl. 21. Pregled razvojnih mjera koja integriraju načela održivo razvoja i nediskriminacije prema razvojnim ciljevima

1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na aktivnoj međusektorskoj integraciji	2. Razvoj ljudskih potencijala i visoke kvalitete društvenih sadržaja i usluga	3. Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša
<i>Održivi razvoj</i>	<i>Nediskriminacija</i>	<i>Održivi razvoj</i>
<p>1.1.1. Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj industrije visokih tehnologija s integriranom brigom za okoliš</p> <p>1.3.2. Razvoj nove te obnova i unaprjeđenje postojeće turističke infrastrukture</p> <p>1.4.1. Razvoj poslovne infrastrukture i poduzetničkih potpornih institucija te potpora gospodarskom udruživanju</p> <p>1.4.3. Poticanje socijalnog poduzetništva</p>	<p>2.1.1. Podrška osposobljavanju i zapošljivosti osoba iz NEET skupine</p> <p>2.1.2. Jačanje zapošljivosti i podrška radu lokalnih dionika u razvoju zapošljivosti</p> <p>2.2.1. Podrška poboljšanju uvjeta i kvalitete usluga sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama</p> <p>2.2.2. Izgradnja, obnova i opremanje odgojno-obrazovnih ustanova</p> <p>2.2.3 Unaprjeđenje pristupa kvalitetnom obrazovanju za učenike iz skupina u nepovoljnom položaju</p> <p>2.3.1. Infrastrukturno unaprjeđenje institucija socijalne skrbi te podrška pružanju socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi</p> <p>2.3.2. Aktivno uključivanje socijalno ugroženih skupina i mladih u život zajednice</p> <p>2.3.3. Podrška poboljšanju pristupa hitnoj i primarnoj zdravstvenoj zaštiti te kvaliteti zdravstvenih usluga</p> <p>2.6.1. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture</p>	<p>3.1.8. Razvoj pješačkog i biciklističkog prometa</p> <p>3.2.1. Organizacija i unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša i provođenja mjera unaprjeđenja sustava</p> <p>3.2.2. Podizanje svijesti o važnosti očuvanja okoliša</p> <p>3.2.3. Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja</p> <p>3.2.4. Poboljšanje spremnosti na rizike i klimatske promjene</p> <p>3.2.5. Aktiviranje brownfield područja</p> <p>3.2.6. Integrirano upravljanje postojećim i razvoj novih javnih površina</p> <p>3.3.1. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom i sanacija lokacija visokozagađenih otpadom</p> <p>3.3.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje</p> <p>3.3.3. Unaprjeđenje javne vodoopskrbne infrastrukture u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom</p> <p>3.3.5. Podrška u razvoju, obnovi i unaprjeđenju sustava energoopskrbe</p> <p>3.4.1. Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture u javnom i privatnom sektoru</p> <p>3.4.2. Poticanje i povećanje korištenja obnovljivih izvora energije</p> <p>3.5.1. Praćenje, očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine uključujući krajobraznu, biološku i georaznolikost</p>

Konačno, u fazi određivanja pokazatelja za praćenje provedbe strategije definirani su i pokazatelji kojima se u prati doprinos SRUP-a održivom razvoju i nediskriminaciji, kroz prethodno navedene komponente obuhvaćene tim načelima. Neki od tih pokazatelja prikazani su u Tabl. 22.

Tabl. 22. Pregled razvojnih mjera koja integriraju načela održivo razvoja i nediskriminacije prema razvojnim ciljevima

Održivi razvoj	Nediskriminacija
Nove površine Park&Ride te Bike&Ride infrastrukture	Broj novih usluga u području obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi, kulture, sporta i rekreacije;
Unaprijeđena komunalna infrastruktura	Proračunska sredstva JLS-a UP-a koja se izdvajaju za djecu iz ranjivih skupina;
Duljina novoizgrađenih biciklističkih staza i putova	Površina obnovljene ili novoizgrađene socijalne infrastrukture
Duljina obnovljene kanalizacijske mreže	Novozaposleni pripadnici ranjivih skupina;
Smanjene površine neobnovljenih brownfield područja	Broj korisnika izvaninstitucionalnih usluga socijalne skrbi
Površina novo pošumljenih zemljišta autohtonim vrstama	Broj obnovljenih i opremljenih jedinica zdravstvene infrastrukture
Broj novopriključenih stanovnika na sustav odvodnje	Odrasli koji unaprjeđuju svoje vještine i kompetencije prema potrebama na tržištu rada
Novi projekti i programi iz područja obnovljivih izvora energije	Pripremljeni/provedeni planovi aktivnosti za suzbijanje siromaštva i socijalnu integraciju ranjivih skupina
Količina uporabljenog otpada	
Broj ili površina reciklažnih dvorišta i zelenih otoka	

Integraciju predviđenih mjera moguće je osigurati kroz niz modaliteta. Primjerice, moguća je integracija projekata povećanja energetske učinkovitosti infrastrukture u javnom i privatnom sektoru tijekom razvoja infrastrukture poduzetničkih institucija u kojima će se poticati jednakost zastupljenosti žena i muškaraca (integracija mjere 1.4.1. *Razvoj poslovne infrastrukture i poduzetničkih potpornih institucija te potpora gospodarskom udruživanju* i 3.4.1. *Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture u javnom i privatnom sektoru*). Isto tako, potencijalna integracija mjera moguća je prilikom promicanja efikasnog gospodarenja otpadom što znači da će se prilikom ocjene projekta u obzir uzeti da li će novi objekti biti prilagođeni osobama iz ranjivih skupina i djeci (integracija mjere 2.3.2. *Aktivno uključivanje socijalno ugroženih skupina i mladih u život zajednice* i 3.3.1. *Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom i sanacija lokacija visokozagađenih otpadom*). Integriranost će biti moguća i prilikom projekata izgradnje infrastrukture za odgoj, obrazovanje te socijalnu skrb kojim će se utvrditi da li popratna infrastruktura obuhvaća opremljenost biciklističkom i pješačkom infrastrukturom te adekvatnim stazama (integracija mjera 2.2.2.

Izgradnja, obnova i opremanje odgojno-obrazovnih ustanova ili 2.3.1. Infrastrukturno unaprjeđenje institucija socijalne skrbi te podrška pružanju socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi s 3.1.8. Razvoj pješačkog i biciklističkog prometa). Isto tako, integritet mjera moguće je postići prilikom provođenja mjere obnove brownfield područja prilikom čije procjene izvedivosti će se procjenjivati učinak na spolove i nediskriminaciju (mjere 3.2.5. Aktiviranje brownfield područja i 2.4.1. mjere Aktivno uključivanje socijalno ugroženih skupina i mladih u život zajednice), odnosno tijekom provođenja mjere očuvanja i održivog korištenja prirodne baštine uključujući krajobraznu, biološku i georazolikost čime će ujedno omogućiti uključenost sudjelovanja žena, manjina i ranjivih skupina u edukativnim i informativnim kampanjama (mjera 3.5.1. Praćenje, očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine uključujući krajobraznu, biološku i georazolikost i 2.3.2. Aktivno uključivanje socijalno ugroženih skupina i mladih u život zajednice).

8.3. Implementacija horizontalnih načela tijekom provedbe SRUP-a

Tijekom provedbe SRUP-a spomenuta horizontalna načela promicat će se u postupcima odabira projekata, u okviru kriterija odabira i pitanja za kvalitativnu procjenu, tako što će prijavitelji kroz opis predviđenih aktivnosti morati dokazati da će projekti koje prijavljuju pozitivno doprinositi načelu održivog razvoja i/ili načelu nediskriminacije te u kojoj mjeri je navedeni doprinos predviđen.

Tijekom faze odabira projekata i budućeg ugovaranja u obzir će se uzimati veličina i tip projekta, odnosno radi li se o infrastrukturnom ili soft projektu (aktivnostima poput edukacija, podizanja razine svijesti i promocije određenih tema i sl.) te će u skladu s tim provjeravati prijavni obrazac projekta u kojem će se dokazivati doprinos opisanim horizontalnim načelima.

8.3.1. Implementacija načela održivog razvoja tijekom provedbe SRUP-a

U skladu s tim, svi prijavitelji trebat će dokazati da njihov projekt neće imati štetne učinke na okoliš, službeno potvrditi da je ekološki neutralan i/ili opisati na koji će način projekt pozitivno utjecati na održivi razvoj. Dakle, svaki će prijavitelj prilikom pripreme projekta morati razmotriti ključne čimbenike održivosti te, prema potrebi, razmisliti kako uvećati pozitivne učinke projekta na okoliš. Isto tako, u pogledu ostvarivanja načela

diskriminacije tijekom odabira projekata ocjenjivat će se prijavljene projektne aktivnosti koje će zadovoljavati kriterije iz perspektive borbe protiv socijalne isključenosti i izbjegavanje nejednakog postupanja prema svim socijalno ugroženim skupinama.

Prema potrebi će se realizacije pojedinih infrastrukturnih intervencija čija je provedba planirana u okviru SRUP-a podnijeti molba za *Ocjenu o potrebi strateške procjene utjecaja zahvata na okoliš*. To podrazumijeva provedbu postupka tijekom kojeg nadležno tijelo utvrđuje može li planirani zahvat imati značajne utjecaje na okoliš i odlučuje o potrebi provedbe procjene utjecaja zahvata na okoliš, kako bi se utjecaji sveli na najmanju moguću mjeru i postigla najveća moguća očuvanost kakvoće okoliša.

8.3.2. Implementacija načela nediskriminacije u provedbi SRUP-a

Tijekom provedbe projekata SRUP-a načelo nediskriminacije promicat će se kroz aktivnosti definirane prethodno navedenim mjerama unutar ciljeva 1. i 2. Konkretnije, provest će se aktivnosti kojima će se spriječiti diskriminacija, promicati ravnopravnost i jednake mogućnosti za pojedince u opasnosti od društvene isključenosti. To se u kontekstu cilja *1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na aktivnoj međusektorskoj integraciji* odnosi na pružanje usluga potpore poduzećima u začetku (start-up poduzećima) u kojima ne postoji dovoljna zastupljenost pripadnika ranjivih skupina, posebice predstavnika nacionalnih manjina (mjera *1.4.1. Razvoj poslovne infrastrukture i poduzetničkih potpornih institucija te potpora gospodarskom udruživanju*). Isto tako, prepoznata je mjera *1.4.3. Poticanje socijalnog poduzetništva* kojom je predviđeno osposobljavanje socijalno ugroženih osoba i osoba s invaliditetom za pokretanje i sudjelovanje u poduzetničkim aktivnostima.

Unutar cilja *2. Razvoj ljudskih potencijala i visoke kvalitete društvenih sadržaja i usluga* načelo nediskriminacije prepoznato je kroz pružanje podrške zapošljavanju NEET skupine (mjera *2.1.1. Podrška osposobljavanju i zapošljivosti osoba iz NEET skupine*), pristupačnost fizičkog okoliša, prijevoza, informacija i komunikacija te ostalih sadržaja osobama s invaliditetom (mjera *2.3.2. Aktivno uključivanje socijalno ugroženih skupina i mladih u život zajednice*), pružanje podrške pružanju socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi (mjera *2.3.1. Infrastrukturno unaprjeđenje institucija socijalne skrbi te podrška pružanju socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi*). Isto tako, načelo nediskriminacije bit će integrirano u projekte kojima se potiče ravnopravnost spolova u strukovnom obrazovanju (mjera *2.2.1. Podrška poboljšanju uvjeta i kvalitete usluga sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama*), odnosno u unaprjeđenju pristupa kvalitetnom obrazovanju za učenike iz skupina u nepovoljnom položaju (mjera *2.2.3.*

Unaprjeđenje pristupa kvalitetnom obrazovanju za učenike iz skupina u nepovoljnom položaju). Pružanje podrške poboljšanju pristupa hitnoj i primarnoj zdravstvenoj zaštiti te kvaliteti zdravstvenih usluga provest će mjerom 2.3.3. Podrška poboljšanju pristupa hitnoj i primarnoj zdravstvenoj zaštiti te kvaliteti zdravstvenih usluga kojom će se omogućiti pružanje kvalitetne usluga prema ranjivim skupinama i ostalim ciljanim skupinama.

Mjere kojima će se unutar cilja 3. *Održivo gospodarenje prostornim resursima uz poboljšanu kvalitetu urbanog okoliša* omogućiti ostvarenje načela održivog razvoja vodit će računa o tematskim područjima zelene javne nabave, klimatskih izazova, učinkovitosti resursa i zelenog rasta. Primjerice, mjere 3.2.5. *Aktiviranje brownfield područja* i 3.4.1. *Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture u javnom i privatnom sektoru* mogu tijekom provedbe omogućiti promicanje učinkovitosti resursa kroz podizanje energetske učinkovitosti prilikom renovacije ili adaptacije za elemente reguliranog opterećenja (grijanje, hlađenje, rasvjeta, ventilacija). Unutar aktivnosti pojedinih mjera zelena javna nabava će se promicati prilikom nabave novih vozila, uvođenja učinkovite rasvjete i gradnje novih zgrada. Ove aktivnosti relevantne su i za mjere unutar cilja 2., posebice one koje se odnose na gradnju nove infrastrukture i nabavu novih vozila za potrebe odgojno – obrazovnog, zdravstvenog i socijalnog sektora (mjere 2.2.2. *Izgradnja, obnova i opremanje odgojno-obrazovnih ustanova*, 2.3.1. *Infrastrukturno unaprjeđenje institucija socijalne skrbi te podrška pružanju socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi* i 2.3.3. *Podrška poboljšanju pristupa hitnoj i primarnoj zdravstvenoj zaštiti te kvaliteti zdravstvenih usluga*).

Dvjesto mjerama, 3.3.2. *Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje* i 3.4.1. *Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture u javnom i privatnom sektoru* odgovorit će se na klimatske izazove kroz upotrebu održivih sustava odvodnje, odnosno zelenu gradnju kojom se može povećati i bioraznolikost lokacija te realizirati druge koristi poput poboljšanja izolacije, filtriranja zraka, smanjenje i ublažavanje otjecanja uslijed kiše. Promicanje zelenog rasta i zelene infrastrukture realizirat će se kroz mjere kojima se može doprinijet očuvanju prirodnih ekoloških procesa. Ove aktivnosti poticat će se kroz mjere 3.2.6. *Integrirano upravljanje postojećim i razvoj novih javnih površina* i 3.5.1. *Praćenje, očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine uključujući krajobraznu, biološku i georaznolikost* prilikom kojih je moguća realizacija različitih elemenata zelene infrastrukture (parkovi, jezera i šume te manji zahvati u prostoru poput zelenih krovova, sadnica uz cestu i područja za skladištenje vode).

8.3.3. Implementacija horizontalnih načela u praćenju provedbe SRUP-a

Praćenje provedbe SRUP-a provodit će se na temelju redovitog praćenja definiranih pokazatelja učinaka kojima će se doprinijeti navedenim ciljevima, odnosno horizontalnim načelima kojima se izravno promiče ravnopravnost i održivost. Daljnje aktivnosti tijekom provedbe SRUP-a obuhvatit će i njegovu evaluaciju čime bi se tijekom postupka provedbe vodilo računa i o promicanju te praćenju tih načela. Nakon dovršetka provedbe, u okviru moguće *ex post* evaluacije trebao bi se utvrditi okvir koji će jasno definirati potrebne smjernice za praćenje horizontalnih načela u budućim strateškim dokumentima. Primjena navedenih načela ovisit će o prirodi i opsegu projekta, definiranim aktivnostima te o uvjetima određenog natječaja (u tom će slučaju upute za prijavitelje odrediti uvjete i bodovanje za doprinos horizontalnim načelima). Informaciju o doprinosu horizontalnim načelima prijavitelji će upisivati u za to predviđeni obrazac za što može poslužiti postojeći obrasci koji su predloženi u uputama za prijavitelje i korisnike o provedbi horizontalnih načela operativnih programa *Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.* te *Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.*

Uz to, kao pomoćni alat predlaže se izrada kontrolne liste za osobe koje sudjeluju u pripremi projekta koja će pomoći prijaviteljima, odnosno uključenim dionicima u pripremi projektne prijave. Ona će u inicijalnoj fazi biti otvorena te će se po potrebi moći nadopunjavati i proširivati. O učinkovitosti i mogućnosti njezinog korištenja kao pomoći prijaviteljima odlučit će se naknadno, a do tada će ona biti interni alat. Ukoliko se tijekom provedbe SRUP-a prijavitelji projekata odluče za njezino korištenje, ona može postati dio projektne dokumentacije što znači da će biti dostupna tijekom provjera i revizija kao dokaz pripremljenih aktivnosti te kao provjera procjene pozitivnog ili neutralnog učinka na provedbu SRUP-a s obzirom na horizontalna načela.

U pogledu promicanja načela nediskriminacije te u skladu i s načelom partnerstva, relevantna tijela iz javnog, civilnog i privatnog sektora koja su bila uključena u izradu SRUP-a tijekom provedbe postat će prijavitelji projekata dok će procjenu učinaka na načelo nediskriminacije provoditi nadležna državna tijela i tijela jedinica lokalne samouprave. To znači da će korisnici u obliku obrasca ili spomenute interne liste detaljnije objasniti na koji način će projektna aktivnost ili mjera utjecati na različite socijalno ugrožene skupine. Na taj će se način osigurati nastavak njihove uključenosti i rada kako je propisano u delegiranom aktu o Europskom kodeksu ponašanja u partnerstvu definiranom Uredbom (EU) br. 240/2014 u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Kako bi se u konačnici smanjio cjelokupni rizik od diskriminacije, jedna od ključnih aktivnosti uključivat će i promidžbene aktivnosti te širenje

informacija koje obuhvaćaju mjere za podršku pristupačnosti, poput obuke i sastanaka na razini UP-a, odgovarajućih internetskih stranica, tiskanih materijala i drugih. K tome, provodit će se i mjere za obuku osoblja tijela uključenih u upravljanje i kontrolu SRUP-a, u području antidiskriminacijske politike, politike i zakona u području spolne ravnopravnosti, kao i invalidnosti. Sumarno, praćenje provedbe naglasit će razvoj vještina projektnog osoblja, probleme i rješenja, metode prikupljanja podataka i analizu prikupljenih podataka i rezultata sukladno tome o kojoj se ciljnoj skupini radi. Konačno, praćenje provedbe SRUP-a u pogledu diskriminacije obuhvatit će sljedeća pitanja:

- jesu li projektno osoblje, ciljne skupine i dionici educirani o integriranju nediskriminacije u projektne aktivnosti?
- s kojim se problemima i preprekama projekt suočava pri integriranju nediskriminacije, odnosno promicanju borbe protiv svakog oblika socijalne isključenosti i izbjegavanja nejednakog postupanja prema svim socijalno ugroženim skupinama tijekom projektnih aktivnosti?
- kakva su nova rješenja potrebna kako bi se u većoj mjeri naglasila važnost nediskriminacije?
- upotrebljavaju li se u procjeni pokazatelji kojima se prate učinci nediskriminacije?
- razlikuju li se očekivanja korisnika mjera kojima se promiče socijalna uključenost i nediskriminacija?
- je li aktivnost jednako pristupačna ciljanim korisnicima i ispunjava li u jednakoj mjeri njihove potrebe?
- kakvi su učinci projekta u pogledu nediskriminacije?
- kakvi će biti dugoročni učinci projekta na nediskriminaciju?

U skladu s navedenim svi prijavitelji morat će poštivati odgovarajuće zakone, odredbe i pravilnike te nacionalne i međunarodne dokumente kojima se utvrđuju prava osoba koje se na bilo koji način podložene nekoj vrsti socijalne isključenosti i diskriminaciji, a to su:

- Zakon o suzbijanju diskriminacije;
- Zakon o socijalnoj skrbi;
- Zakon o ravnopravnosti spolova;
- Zakon o gradnji;
- Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom;
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi;
- Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti;

- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine;
- Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.-2016. (2018.);
- Akcijski plan Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006.-2015.;
- Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom;
- Europska strategija za osobe s invaliditetom 2010.-2020.

U kontekstu načela održivog razvoja, tijekom provedbe projekata vodit će se računa o mogućim negativnim posljedicama po okoliš što znači da će potencijalni onečišćivač morati preuzeti odgovornost u skladu s relevantnim zakonima. U skladu s tim, potencijalni onečišćivač biti će dužan pokriti troškove proizašle iz onečišćivanja okoliša i uklanjanja štete iz okoliša, kao i troškove mjera za sprječavanje onečišćenja okoliša.

Poštivanje načela održivog razvoja u provedbi SRUP-a koje je ugrađeno u temelje razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera koje su definirane njegovim odrednicama obuhvatit će poštivanje minimalnih zakonskih odredbi održivog razvoja. U skladu s tim, u svakom će se pozivu morati navesti relevantno zakonodavstvo i pripadajući dokumenti koje će prijavitelji morati priložiti. U konkretnom slučaju, praćenje provedbe SRUP-a Zadra obuhvatit će poštivanje propisa i međunarodnih ugovora iz područja:

- zaštite okoliša;
- zaštite zraka;
- zaštite voda;
- zaštite klime i ozonskog sloja;
- gospodarenja otpadom;
- zaštite prirode;
- zaštite mora i priobalja;
- zaštite od elementarnih nepogoda;
- zaštite od protuminskog djelovanja.

U skladu s navedenim, praćenje provedbe SRUP-a Zadra obuhvatit će:

- uvođenja okolišno održivih praksi u sektor zbrinjavanja otpada što znači da će se sve potencijalno negativne posljedice kažnjavati u skladu s postojećim Zakonom o održivom gospodarenju otpadom;
- poštivanja zakonodavnog okvira za gospodarenje vodama, koji uključuje načela nadoknade troškova za usluge distribucije vode i načela

„onečišćivač plaća“ i „korisnik plaća“, sve u skladu sa Zakonom o vodama;

- zaštite ekološke mreže Natura 2000, čime će se omogućiti održivo upravljanje što će pozitivno utjecati na lokalno gospodarstvo, sve u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i važećim pravilnicima i propisima;
- provođenja aktivnosti razminiranja u slučajevima eventualne minske zagađenosti ili sumnje na isto prilikom provedbe budućih infrastrukturnih zahvata u skladu sa Zakonom o protuminskom djelovanju;
- gradnje novih građevina nakon prilaganja podataka o provedenoj procjeni, odnosno uključivanje podataka o energetske pregledu i postupku izdavanja certifikata, analizi troškova i koristi, troškova životnog ciklusa i to u skladu s postojećim Zakonom o prostornom uređenju i Zakonom o zaštiti okoliša;
- izrade planova zaštite i spašavanja kojima će se utvrditi opseg elementarnih nepogoda, a sve u skladu sa Zakonom o zaštiti od elementarnih nepogoda;
- revitalizacije brownfield područja nakon provođenja obaveznog energetske pregleda u slučaju renoviranja ili adaptacijskih radova na zgradama u javnom vlasništvu, zgradama otvorenim za javnost ili velikih poduzeća u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i Zakonom o zaštiti okoliša;
- prilikom ublažavanja i prilagodbe na klimatske promjene u skladu sa Zakonom o zaštiti zraka i važećim uredbama EU.

Mogućnosti provođenja projekata u pogledu četiri tematska područja koja uključuju zelenu javnu nabavu, mjere suočavanja s klimatskim izazovima, poticanje učinkovitosti resursa i zelena načela rasta bit će u potpunosti poštovana i provedena na svim razinama provedbe SRUP-a.

Ukoliko prijavitelj namjerava tijekom provedbe koristiti postupke zelene i održive javne nabave morat će utvrditi sljedeće postupke:

- jesu li primijenjeni postupci zelene ili održive javne nabave i je li korisnik proveo odgovarajuću procjenu tijekom pripreme natječajne dokumentacije za nabavu prema kategoriji proizvoda?
- jasno utvrditi relevantni postupak/relevantne postupke nabave i povezati ga s važećim kriterijima; te
- pružiti informacije o provjeri da isporučeni proizvod/izvršeni radovi zadovoljavaju utvrđene kriterije/tehničku specifikaciju.

Ukoliko prijavitelj planira koristiti mjere SRUP-a kojima se povećava otpornost na klimatske promjene i učinkovitost resursa kako bi promovirao održivi razvoj morat će:

- izvještavati tijekom provedbe o relevantnim elementima i njihovom izvršenju, uz povezivanje s pripadajućim specifikacijama i dokumentacijom o radovima; te
- čuvati svu dokumentaciju o praćenju rezultata.

Ukoliko prijavitelj planira koristiti mjere SRUP-a kojima se planira korištenje zelene infrastrukture morat će:

- izvještavati tijekom provedbe o elementima zelene infrastrukture i njihovom zaključenju;
- čuvati svu dokumentaciju o specifikacijama, ishodu certifikata i praćenju;
- usvojiti i primjenjivati plan praćenja mjera i aktivnosti za povećanje bioraznolikosti.

9
S A Ž E T A K
I Z V J E Š Ć A O
P R O V E D E N O M
P O S T U P K U
P R E T H O D N O G
V R E D N O V A N J A

9. SAŽETAK IZVJEŠĆA O PROVEDENOM POSTUPKU PRETHODNOG VREDNOVANJA

Prethodno vrednovanje (ex ante evaluacija) izrade Strategije razvoja Urbanog područja Zadra za razdoblje do 2020. godine obavljeno je na osnovi Ugovora sklopljenog između Grada Zadra i Sveučilišta u Zadru 29. siječnja 2016. i to sukladno *Pravilniku o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja* (2015). Pri tome je prethodno vrednovanje obuhvatilo metode i elemente predviđene Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Zagreb, 2015.)

Proces izrade SRUP-a primjereno je planiran, pripreman, vođen i dovršen, a temeljio se na zajedničkom strateškom interesu Grada Zadra i jedinica lokalne samouprave Bibinja, Galovca, Kala, Kukljice, Nina, Novigrada, Poličnika, Posedarja, Preka, Ražanca, Sukošana, Škabrnje, Vrsi i Zemunika Donjeg koje tvore urbano područje (određeno sukladno *Smjernicama za izradu strategija razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje*, 2015) da se postigne uravnotežen i policentričan razvoj na cijelom urbanom području okupljenom oko vodećega regionalnog središta središnjega dijela hrvatskoga Jadrana. Uvažena je specifičnost prostornog obuhvata zadarskoga urbanog područja koje ima tri osnovne cjeline – otočnu, priobalnu i zaobalnu, te mogućnosti i ograničenja društveno-gospodarskoga razvoja koji se, uz ostalo, temelji na održivom, pametnom i uključivom rastu, platformi razvitka definiranoj strategijom *Europa 2020*.

Cjelovita analiza stanja i na njoj utemeljena analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza) bili su osnova za izradu SRUP-a, koji su Izrađivači strategije uskladili uz strategije, ciljeve i prioritete razvoja na višim i nižim teritorijalnim razinama (europskoj, državnoj, županijskoj i onoj JLS-a uključenih u UPZD). SRUP je usklađen s dokumentima prostornog uređenja, od *Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske* (2015), preko *Prostornog plana Zadarske županije* do prostornih planova JLS-a uključenih u Urbano područje Zadar.

Tijekom izrade SRUP-a uvažavana su horizontalna načela nediskriminacije i održivoga razvoja koja su omogućila ravnopravnu zastupljenost svih osnovnih društvenih i gospodarskih dionika te istodobno pridonijeli izbjegavanju bilo kakve isključenosti i nejednakog postupanja (npr. prema nacionalnim manjinama, manjim gospodarskim subjektima i dr.). To je postignuto koordinacijom na razini Partnerskog vijeća urbanog područja Zadra, na razini radnih skupina, fokus grupa i načelnika svih JLS-a unutar zadarskoga urbanog

područja pri čemu su uvažene potrebe, posebnosti i mogućnosti koji će pridonositi komplementarnom i na sinergiji zasnovanom razvoju. Radne skupine i fokus grupe su određene i okupljene tako da obuhvaćaju: 1) sadržajno sva motrišta društvenoga i gospodarskog života i 2) prostorno sve jedinice lokalne samouprave koje čine dio zadarskoga urbanog područja. Četiri radne skupine bavile su se različitim aktivnostima koje bi se trebale zasnivati na konceptu (1) održivog, (2) pametnog i (3) uključivog rasta, sukladno strateškom dokumentu Europske unije kojim je obuhvaćeno razdoblje do 2020. godine, te zasebno (4) poljoprivreda, ribarstvo, ruralni razvoj. Na fokus grupama razmatrane su teme iz različitih gospodarskih sektora te oblika društvenoga života. Tako su postignuti sveobuhvatnost, relevantnost i integriranost, posebno u sastavljanju SWOT analize i strateškog okvira SRUP-a, a u konačnici i cijeloga SRUP-a.

Priprema i izrada SRUP-a temeljila se na odlukama političkih tijela JLS-a, putem koordinacijskog vijeća te predstavničkih tijela JLS-a zadarskoga urbanog područja, koji su obuhvatili demokratsku proceduru od zasnivanja Urbanog područja Zadra, preko rasprave i usuglašavanja popisa strateških projekata do prihvaćanja pojedinih elemenata, a zatim i usvajanja cjelovitoga SRUP-a.

Postupak izrade Cjelovite analize stanja, SWOT analize, strateškoga okvira, definiranja baze deset strateških projekata i, u konačnici, SRUP-a u cjelini, pratilo je kontinuirano prethodno vrednovanje. Ono je obuhvatilo rad s Naručiteljem, koordinacijskim vijećem, Izrađivačima te Partnerskim vijećem, radnim skupinama i fokus grupama. Primjedbe i prijedlozi iznošeni su usmeno na sastancima te u pisanoj formi, vrlo iscrpno uz nacrt Cjelovite analize stanja, SWOT analize, strateškog okvira, baze strateških projekata i radnih verzija nacrta SRUP-a. Prijedlozi su obuhvaćali potrebu uključivanja više relevantnih izvora prostornih podataka, uputili na prikladnost analize na razini naselja, posebno u slučaju otoka koji pripadaju Gradu Zadru i za koje nisu mjerodavni podaci koji se odnose na cijelu JLS (npr. u pogledu gustoće naseljenosti, BDP-a, različitih elemenata standarda života i dr.), upozorili na neprimjerenost potpune primjene *Uredbe o indeksu razvijenosti* (1999) i na njoj zasnovane *Odluke o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti* (2013) jer *de facto* ne odgovara stvarnom stanju na otocima na što su do sada višekratno upozoravali predstavnici otočnih JLS-a te predstavnici mjesnih odbora i civilnog društva s otoka u sastavu Grada Zadra, važnost ravnomyernog razvitka i uspostave platforme za koheziju unutar Urbanog područja Zadra te jačanje funkcionalnih veza grada s pripadajućim urbaniziranim i ruralnim prostorom te odabira deset strateških projekata koji će obuhvatiti potrebe Zadra te potrebe svih ostalih JLS-a unutar urbanoga područja na polju infrastrukture, gospodarstva i društva.

Rezultat suradnje Izrađivača strategije, Koordinacijskog vijeća u kojem su ravnopravno sudjelovali predstavnici svih JLS-a Urbanog područja Zadra, Partnerskog vijeća, radnih skupina, fokus grupa i *ex ante* evaluatora jest nacrt

SRUP-a koji kompetentno, metodološki primjereno, sadržajno cjelovito i pregledno te konzistentno i koherentno definira strategiju razvoja urbanog područja Zadra do 2020. s:

1. jasnom vizijom;
2. relevantnim ciljevima koji opisuju planirane promjene koje se trebaju postići s osnovnom zadaćom održivoga razvoja Zadra i pripadajućeg urbanog područja koje čine JLS-i kao dijelovi iste funkcionalne cjeline;
3. jasno definiranim razvojnim prioritetima koji logično proizlaze iz strateških ciljeva, obuhvaćaju razne sektore i usmjereni su prema međusobno povezanim aktivnostima; i
4. mjerama koje konkretiziraju prioritete sa specifičnim aktivnostima, programima i projektima koji znatno pridonose ostvarenju prioriteta i ciljeva razvoja Urbanog područja Zadra.

Priređen je indikativni financijski okvir kojim se razrađuju planirana sredstva namijenjena ostvarenju prioriteta i ciljeva, po izvorima financiranja za cijelo razdoblje obuhvaćeno SRUP-om. Posebno su elaborirani strateški projekti, osnova postizanja temeljnih ciljeva i prioriteta strategije razvoja zadarskoga urbanog područja.

SRUP prati sveobuhvatna i vrlo detaljna Cjelovita analiza stanja – dokument zasnovan na više tisuća podataka pretočenih u relevantne informacije temeljem kojih je bilo moguće utvrditi postojeće stanje na cijelom zadarskom urbanom području, uočiti prevladavajuće trendove i izdvojiti mogućnosti i probleme. Uz mnoge prirodne i kulturne resurse koji se mogu prikladno vrednovati u društvenom i gospodarskom razvoju urbanoga, urbaniziranog i ruralnog dijela zadarskoga urbanog područja, istaknuti su i osnovni problemi, osobito demografski koji zahvaćaju većinu JLS-a unutar urbanoga područja. Posebno je važno da je naglasak dan na diversifikaciju i komplementarnost gospodarskog razvitka koji valja zasnivati na suradnji gospodarskoga sektora i društvenih ustanova s ciljem inovativnog iskoraka na bazi transfera znanja i tehnologija. Svakako, Cjelovita analiza stanja bila je izvrsna podloga za izradu SRUP-a.

MIŠLJENJE O
POTREBI
STRATEŠKE
PROCJENE
UTJECAJA NA
OKOLIŠ

10. MIŠLJENJE O POTREBI STRATEŠKE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

REPUBLIKA HRVATSKA

 ZADARSKA ŽUPANIJA

UPRAVNI ODJEL ZA PROSTORNO UREĐENJE,
ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNE POSLOVE

KLASA: 351-01/15-01/23
URBROJ: 2198/1-07/2-16-14
Zadar, 9. studenoga 2016. godine

GRAD ZADAR

Poštovani,

zaprimili smo Vaš zahtjev za davanje mišljenja o potrebi provedbe postupka ocjene, odnosno strateške procjene utjecaja na okoliš za Strategiju razvoja urbanog područja Zadra do 2020., a koji ste nam dostavili sukladno odredbi članka 66. stavka 1. Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine broj 80/13. i 153/13.).

Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove Zadarske županije smatra da za Strategiju razvoja urbanog područja Zadra do 2020. nije potrebno provesti postupak ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš.

Naime, uvidom u Strategiju razvoja urbanog područja Zadra do 2020. i Prostorni plan Zadarske županije (Službeni glasnik Zadarske županije broj 2/01, 6/04., 2/05., 17/06., 3/10., 15/14. i 14/15.) nalazimo da su većina aktivnosti/programa/projekata planiranih Strategijom, a koji podliježu ocjeni o potrebi procjene utjecaja na okoliš, odnosno procjeni utjecaja na okoliš, već planirani Prostornim planom Zadarske županije (Službeni glasnik Zadarske županije broj 15/14.). Kako je za dvije zadnje Izmjene i dopune Prostornog plana Zadarske županije proveden postupak ocjene o potrebi strateške procjene, koji je završio Odlukama župana da za njih nije potrebno provesti stratešku procjenu, u svrhu izbjegavanja umnožavanja istovrsnih postupaka, ovo tijelo smatra da za Strategiju razvoja urbanog područja Zadra nije potrebno provesti postupak ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš.

Osim toga Zadarska županija je u postupku izrade i donošenja Županijske razvojne strategije Zadarske županije 1015. – 2020., a za koju je izrađena Strateška studija o utjecaju na okoliš. Kako su polazne osnove Strategije razvoja urbanog područja Zadra uključene u Županijsku razvojnu strategiju i po toj osnovi, u svrhu izbjegavanja umnožavanja istovrsnih postupaka, ovo tijelo smatra da za predmetnu Strategiju nije potrebno provesti postupak ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš.

POMOĆNIK PROČELNIKA
Josip Matić, dipl. jur.